

Plenum

Tisdag 10.10.2023 kl. 12.01—22.05

3. Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2024

Regeringens proposition RP 41/2023 rd

Remissdebatt

Förste vice talman Paula Risikko: Ärende 3 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Ärendet remitteras till finansutskottet, som de övriga utskotten enligt arbetsordningen kan lämna utlåtande till inom 30 dagar från det att propositionen remitterats till finansutskottet.

Efter finansminister Riikka Purras presentation, som alltså tar 10 minuter, fortsätter remissdebatten med gruppanföranden som får vara högst 7 minuter långa. Efter gruppanföranderundan och replikskiften fortsätter debatten som snabbdebatt i gruppanförandeordning.

Anföranden som ledamöterna anmält sig för på förhand får vara högst 5 minuter långa. Talmanskonferensen rekommenderar att också de anföranden som hålls efter snabbdebatten är högst 5 minuter långa.

I anslutning till detta ärende tillåts också debatt om ärende 4—39 på dagordningen.

Nu, ärade ledamöter, ska vi förbereda oss på denna vecka och på debatten. — Minister Purra, varsågod.

Debatt

12.03 Valtiovarainministeri Riikka Purra (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puemies! Lähtökohta talousarvion valmistelussa on ollut erittäin haastava. Suomi on vajonnut taantumaa. Valtio on elänyt yli varojensa finanssikriisistä lähtien, siis vuodesta 2008. Hyvinvointivaltion idea on perustunut siihen, että olemme voineet ylläpitää laajaa sosiaalivaltiotamme korkean jalostusarvon viennin varassa. Huippuvuosien menestys sai meidät tottumaan liian anteliaaseen valtioon. Rakennemuutos eri toimialoilla on kuitenkin tuonut uuden realismin valtiontalouteen. Ylimitoitettu sosiaalivaltion malli on tulossa tiensä päähän, koska meillä ei yksinkertaisesti ole varaa ylläpitää sitä. Suomen julkinen talous on yhä suuremmissa ongelmissa, ellemme ryhdy uudistamaan maata rivakalla otteella. Teeskentelyn ja itsepetoksen aika on ohi. Tähän toimeen hallitus on tarttunut ja antaa nyt eduskunnalle ensimmäisen talousarvioehdotuksensa.

Suomalainen hyvinvointiyhteiskunta ei voi selvitä niistä haasteista, joita hallitukselle on sysätty, ilman selvää muutosta. [Ben Zyskowicz: Näin se on!] Niitämme, mitä erheellinen talouspolitiikka on viimeisen 15 vuoden aikana kylvänyt. Laajaa sosiaalivaltiota ei voi mitoitaa Nokia-vuosien onnen varaan. On toisin tekemisen aika — menot tulojen mukaan ja suu säkkiä myöten. [Anne Kalmarin välihuuto] Suomi voi päästä nousukiitoon vain palaut-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

tamalla realismin talouspolitiikkaan. Lainaraha maksaa jatkossa paljon, ja velkaa on jo pelkästään valtiolla yli 150 miljardia euroa. [Jussi Saramon välihuuto]

Arvoisa puhemies! Hallituksella ei ole tarjota ruusunpunaisia unelmia eikä punavihreitä illuusioita pysyvästi kasvavasta hyvinvoinnista ja yhä uusista valtion tehtävistä paisuvine tulonsiirtoineen. [Jussi Saramon välihuuto] Päinvastoin, Suomen haasteet ovat suurimmat sitten 1990-luvun lamavuosien. Jos jatkaisimme velkaantumisen tiellä ja varojemme yli elämistä, [Jussi Saramo: Lisäätte velkaa!] vastassamme olisi peräseinä. Jokainen alijäämävuosi lisää valtionvelkaa, jokainen euro lisää velassa lisää korkomenoja, jotka taas lisäävät tulevia alijäämiä. [Sari Sarkomaa: Sitähän ei vasemmisto ymmärrä!]

Taloudellisten haasteiden ohella jokainen lukutaitoinen näkee, että rikollisuus ja turvatomuus julkisissa tiloissa ja kaduilla on lisääntynyt. Mielenterveysongelmat paisuvat, osaaminen heikkenee, polarisaatio kasvaa, ja samaan aikaan tuntuu, että monet perusasiat muuttuvat yhä hankalammiksi. Herää kysymys, mitä tälle maalle tapahtuu. Hallitus tunnistaa nämä haasteet ja ryhtyy kaikilla osa-alueilla parhaansa mukaan päättäväisiin toimiin.

Arvoisa puhemies! Hallituksen budjettiesitys on raskaasti alijäämäinen. Arvioimme tulevan vuoden alijäämäksi yli 11,5 miljardia euroa. [Aki Lindénin välihuuto] Vielä elokuussa oma budjettiehdotukseni oli 1,4 miljardia euroa positiivisempi. Muutos johtuu pääosin heikentyneestä verotuloennusteesta. Tämä alleviivaa sitä, että menorakenteemme on kestämätön suhteessa tulopohjaamme. Toisaalta kokonaisveroasteemme on maailman korkeimpia, ja etenkin tuloverotus on äärimmäisen progressiivista ja kireää.

Verotuksen korkean tason vuoksi hallitus ei nosta kokonaisveroastetta omilla toimillaan. Menotason ollessa pidemmän päälle kestämätön joudumme tekemään suoria sopeutustoimia. Ensi vuonna hallitus esittää yli 700 miljoonan euron suoria säästötoimia. Melkein 90 miljardin euron talousarviossa tämä määrä sopeutusta ei todellakaan ole ylimitoitettua. Kehyskauden loppua kohden pelkät valtiontalouden suorat säästöt kasvavat hallitusohjelman mukaisesti yli 2,5 miljardiin euroon.

Arvoisa puhemies! Tämä hallitus palaa noudattamaan ankaraa ja kurinalaista budjettipolitiikkaa. Palaamme tiukkaan kehysmenettelyyn, josta edellinen hallitus lipsui ja luopui. Kehysmenettely pitää meidät poliitikot kurissa ja tarjoaa kuluttajansuojaa äänestäjälle ja veronmaksajalle. Meillä ei ole enää varaa kalliiseen intressiryhmätalouspolitiikkaan. [Välihuutoja vasemmalta]

Kehystaso nousee vaalikauden keskivaiheilla, ja tämä johtuu siitä, että joudumme varautumaan edellisen hallituksen luomaan menopaineeseen sote-uudistuksesta. [Jussi Saramon välihuuto — Hälinää — Puhemies koputtaa] Hyvinvointialueiden talous on huonossa kunnossa, ja varsinkin kalliit ostopalvelut vievät alueiden talouden rankasti alijäämäiseksi jo kuluvana vuonna. Arvioiden mukaan hyvinvointialueiden alijäämä on yli miljardi euroa. Edellisen hallituksen luoman rahoitusmallin mukaisesti tämä kaikki tulee valtion maksettavaksi jälkikäteistarkistuksen nojalla talousarviovuonna 2025. Hallitusohjelmassa on välttämättömiä kirjauksia siitä, miten alueiden toimintaa saadaan parannettua, mutta nykytilanteen valossa näkymä on valitettavasti varsin synkkä.

Menoissa näkyvät myös ripeästi nousevat korkomenot. Muutamia vuosia sitten keskuspankit painoivat yleisen korkotason nolnaan tai sen alle. Myös pitkät valtionlainojen korot painuivat nolnaan rahapolitiikan tuolloisen virityksen vuoksi. Jotkut meistä tässäkin salissa erehtyivät luulemaan, että tätä autuutta jatkuu ikuisesti. [Ben Zyskowitz: Missäpäin salia?] Rahaa oli fläppitalulla — vaan ei ole enää. [Li Anderssonin välihuuto] Budjettiehdotuksessa ensi vuodelle korkoihin budjetoidaan yli kolme miljardia euroa.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Arvoisa puhemies! Talouspolitiikka on näissä oloissa siis niukkuuden jakamista. Valtion ydintehtäviin kuuluvat erityisesti sisäinen ja ulkoinen turvallisuus, terveydenhuolto ja koulutus. Tarvitsemme hyvinvointiyhteiskunnan turvaverkot. Kansalaisen sosioekonomisista lähtökohdista riippumatta kaikille pitää tarjota mahdollisuudet elää hyvää elämää. Näistä tavoitteista pidämme kiinni ja turvaamme yksilöiden perusoikeuksien toteutumisen. Toisaalta perheillä ja yksilöilläkin on vastuunsa, ja minkään muun kuvittelemisen olisi vastuutonta. Korostamme työtä ja työllisyyttä. Luomme kannustimia tehdä työtä, yrittää ja menestyä. Työ mahdollistaa pärjäämisen ja luo puitteet tasapainoiselle elämälle. [Jussi Saramon välihuuto] Ihmisen itsekunnioituksen näkökulmasta työ on elintärkeää. Haluamme olla rakentamassa parempaa yhteiskuntaa ja elämisen edellytyksiä.

Valtion tehtävänä on toimia mahdollistajana ja sosiaalisena turvaverkkona sellaisten riskien varalle, joilta yksilö ei voi suojautua. Siksikin valtiovarainministeriön menokartoitusprosessissa on jatkossa tarpeellista arvioida juuri sitä, mitkä tehtävät kuuluvat valtiolle ja siis veronmaksajan kustannettavaksi. Arvovalinnat kuuluvat meille poliitikoille.

Näiden reunaehtojen puitteissa on tehtävä myös ikäviä päätöksiä. Hallitusohjelman mukaisesti teemme säästöjä ja sopeutustoimia monilla eri julkisen talouden sektoreilla. Hallitus ei piilotele leikkauksia, ne löytyvät yksilöidysti jo kesäkuussa julkaistusta hallitusohjelmastamme.

Emme kuitenkaan ole sellaisessa akuutissa talouskriisissä, jossa joutuisimme tekemään paniikkiratkaisuja. Julkisella sektorilla on hyvät edellytykset tasapainottaa oma taloudensipitonsa, kun vain ryhdymme nyt päättäväisesti työhön. Hallitus kantaa vastuuta ja uskalltaa. Se on meidän velvollisuutemme tälle maalle, rakkaalle Suomelle, ja sen kansalle. [Ben Zyskiewicz: Hyvin sanottu!]

Tavoitteena tulee olla paluu parhaaseen luottoluokitukseen ja velkasuhteen vakauttamiseen kestäväälle tasolle, EU:n vakaus- ja kasvusopimuksen vaatimalle tasolle. Emme tahdo olla EU:nkaan talouspoliittinen tarkkailuluokkalainen, varsinkin kun korostamme niin kovin valtioiden välttämättömyyttä huolehtia omasta kestävästä talouspolitiikastaan. [Välihuuto vasemmalta]

Arvoisa puhemies! Palkansaajien verotus kevenee ensi vuonna lähes 400 miljoonaa euroa, kun otetaan huomioon työttömyysvakuutusmaksun alennus. Hallitus huomioi veroratkaisuissaan myös sen, että Suomi tarvitsee lisää korkean osaamisen työpaikkoja ja tekijöitä.

Suomalaisten ostovoimaa tuetaan myös laskemalla historiallisesti polttoaineveroa — ensi vuonna yli 160 miljoonalla eurolla. Hallitus huomioi niitä, jotka eivät voi kulkea työmatkojaan sähköpyörällä urbaanissa ympäristössä. [Vasemmalta: Ei pidä paikkaansa!]

Liikennepoliittisesti merkittävä valinta on neljännesmiljardin satsaus tiestön korjausvelkaan. Ensi kesänä Suomen teillä tuoksuu asfaltti. [Annika Saarikon välihuuto]

Hallitus vahvistaa peruskoulujen rahoituksen tasoa pysyvästi. Korkeakoulujen aloituspaikkoja lisätään. [Veronika Honkasalon välihuuto]

Hallitus suuntaa voimavaroja sisäiseen turvallisuuteen ja erityisesti nuoris- ja jengirikollisuuden ennaltaehkäisyyn ja torjuntaan. Poliisin määrärahat kasvavat yli kahdeksan prosenttia. [Perussuomalaisten ryhmästä: Loistavaa!] Vastaavasti maahanmuuttopolitiikkaa kiristetään hallitusohjelman mukaisesti ja kriminaalipolitiikassa edetään samoin. [Juha Mäenpää: Tämä on hyvä!]

Teemme merkittäviä panostuksia tulevaisuuden kasvuun, ja sitä tukee neljän miljardin euron investointiohjelma, joka rahoitetaan panemalla valtion tase töihin — ei perustamalla

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

tarkoituksettomia kuoriyhtiöitä, vaan myymällä sellaista valtion omaisuutta, joka tuottaa vaatimattomasti. Investointien etupainotteisuus osuu veronkevennysten ohella hyvin valitsevaan suhdannetilanteeseen. Toivottavasti näillä panostuksilla saamme Suomen elinvoimaiseen kasvuun.

Hallitus tekee historiallisen mittavat panostukset tutkimukseen ja kehitykseen. Priorisoimme soveltavan tutkimuksen ja myös perustutkimuksen osalta niitä osa-alueita, joista on eniten hyötyä työllisyydelle, kasvulle ja kilpailukyvyllä. Ulkomaille velkaantuminen saadaan loppumaan sillä, että myymme ulkomaille riittävän laadukkaita ja hyviä tuotteita.

Arvoisa puhemies! Tämä maa ja sen kansa ansaitsevat kaiken hyvän, myös lastemme ja lastemme lasten hyvän tulevaisuuden. Huolista huolimatta Suomi selviää, ja päättäväisin toimin, nöyryin sydämin ja rohkein mielin me pääsemme eteenpäin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten mennään ryhmäpuheenvuoroihin. — Kokoomuksen eduskuntaryhmän puheenjohtaja, edustaja Marttinen, olkaa hyvä.

12.14 Matias Marttinen kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus lähtee uudistamaan Suomea vasemmistohallituksen valtakauden jälkeen. Olemme saaneet perintönä mittavat alijäämät, raskaan velkalastin ja tekemättömät reformit. [Suna Kymäläisen välihuuto] Tulevaisuutemme on kuitenkin, hyvät kollegat, omissa käsissämme. Luottamusta tulevaan rakentaa se, että hallituksemme toteuttaa nyt Suomelle elintärkeät uudistukset, jotka kääntävät Suomen huolestuttavan suunnan. Haluan kiittää lämpimästi valtiovarainministeriä ja kaikkia hallituskumppaneita yhteisestä työstä suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan pelastamiseksi. [Perussuomalaisten ryhmästä: Kiitos!]

Arvoisa puhemies! Toimiva hyvinvointiyhteiskunta rakentuu vain tasapainoisen talouden varaan. Maailman parasta peruskoulua tai tukea ja turvaa yhteiskuntamme kaikista heikoimmassa asemassa oleville ei ole ilman kestävää taloutta. [Välihuuto vasemmalta] Meillä on Suomessa hyvät pohjoismaiset palvelut mutta ei vahvaa taloutta niiden rahoittamiseen. Rahoitamme peruspalveluitamme velaksi. Joka kahdeksas käyttämämme euro rahoitetaan velalla. Näin ei voi jatkua. Tämä hallitus noudattaa valtiovarainministeriön suosituksia. Teemme kuuden miljardin säästöt ja työllisyysuudistukset, jotta velkaantumiskehitys saadaan katkaistua. [Jussi Saramon välihuuto] Tämä ei tule valmiiksi yhdellä budjetilla, vaan edessä on kahden vaalikauden mittainen työ.

Arvoisa puhemies! Hallitus on valinnut työn ja yrittäjyyden linjan. Hallituksen säästöt, veropolitiikka ja rakenneuudistukset tähtäävät siihen, että yrityksillä on mahdollisuus työllistää ja että työn tekeminen on aina kannattavaa — aina kannattavaa. [Anne Kalmarin välihuuto] Hallitus toteuttaa uudistuksia, joilla 100 000 ihmistä saa Suomessa työtä. Se tarkoittaa 100 000 kotiin ja perheeseen parempaa tulevaisuutta ja mahdollisuutta tulla toimeen omilla tuloillaan. Jo pelkästään ensi vuoden työllisyys-, vero- ja sosiaaliturvapäätökset lisäävät työllisyyttä jopa 65 000 hengellä. [Vasemmalta: Katotaan vuoden kuluttua!] Se on noin kaksi kertaa enemmän kuin mitä edellinen, Marinin vasemmistohallitus sai aikaiseksi koko viime kauden aikana. [Antti Lindtmanin välihuuto] — Edustaja Lindtman, koko viime kauden aikana.

Hallituksen uudistukset ovat niitä samoja, joita muissa Pohjoismaissa on tehty jo vuosikymmeniä sitten — pääosin sosiaalidemokraattien johdolla. Ruotsissa esimerkiksi paikallinen sopiminen ja vientivetoinen palkkamalli ovat olleet arkipäivää jo pitkään. [Niina

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Malmin välihuuto] Ruotsissa ja muissa Pohjoismaissa palkansaajan asema on kaikkea muuta kuin kurja, päinvastoin: niin elintaso, kotitalouksien vauraus kuin työllisyys ovat selvästi Suomea paremmat. Kun talous on kunnossa, myös julkisiin palveluihin on varaa panostaa. [Aki Lindén: Se on sosiaalidemokratiaa!] Muissa Pohjoismaissa poliittinen vasemmistokin ymmärtää työn linjan merkityksen. Samaa ei voi sanoa Suomesta. [Ben Zyskiewicz: Siellä on paremmat demarit!] Vasemmisto-oppositio on yksitellen haukkunut hallituksen kuuden miljardin kokonaisuuden jokaisen uudistuksen. [Jussi Saramon välihuuto] Mutta sitten, kun pitäisi esittää säästöjä tilalle, levitellään käsiä. Kokemäkeläisen sanonnan mukaan: ”Ei se heinää tee, joka pilvii vahtaa”. [Oikealta: Juuri näin!] Hallituksella ei ole sellaista etuoikeutta, että voisimme vain haaveilla nopeammasta talouskasvusta ja jättää uudistukset tekemättä. Tekemättä jättäminen olisi luovuttamista suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan puolesta.

Arvoisa puhemies! Hallituksen budjetti on kokonaisuudessaan maltillisesti elvyttävä, ja se tukee Suomen talouden kehitystä. Hallituksen historiallisella 4 miljardin investointiohjelmalla tuetaan kasvua koko Suomessa. Hallitus panostaa puhtaan energian ja teollisuuden investointeihin sekä edistää kasvua avaamalla markkinoita kilpailulle. Hallitus toteuttaa myös merkittävät panostukset koulutukseen, tutkimukseen ja tuotekehitykseen — sinne siis, mistä kestävä talouskasvu syntyy. Vaalikauden loppuun mennessä vuosittaista tutkimusrahoitusta nostetaan peräti miljardilla eurolla ja perusopetuksen rahoitusta 200 miljoonalla eurolla. Raskaiden alijäämien aikaanakin hallitus tekee valintoja Suomen tulevaisuuden puolesta. Lopulta vain kasvun kautta saamme tukevaa maata jalkojemme alle.

Arvoisa puhemies! Hallituksen veropolitiikan linja turvaa työllisyyden ja talouden kasvua. Veropolitiikkamme on hyvin palkansaajamyönteistä. Ostovoiman tukemiseksi hallitus keventää työn verotusta. Yhdessä työttömyysvakuutusmaksujen alennuksen kanssa keskituloiselle palkansaajalle jää ensi vuonna peräti 300 euroa enemmän käteen — 300 euroa enemmän käteen. [Pia Viitasen välihuuto] Työn verotuksen keventämisen hallitus katsoo kiristämällä työn ja kasvun kannalta vähemmän haitallisia veroja — työn verotusta ei kevennetä velaksi. Suomalaiset kantavat jo nyt yhtä maailman raskaimmista verotaakoista, siksi hallitus ei kaada kansalaisten niskaan uutta verokuormaa. Se on selkeä valinta meidän hallitukselta. [Perussuomalaisten ryhmästä: Duunari ansaitsee enemmän!]

Arvoisa puhemies! Ensi vuoden talousarvio on kunnianhimoinen ja eteenpäin katsova. Se ei vielä yksin korjaa talouden rakenteellisia ongelmia, mutta se on määrätietoinen askel Suomen talouden suunnan muuttamiseksi. Hallitus ottaa hyvinvointiyhteiskunnan pelastamisen tosissaan. Toteutamme kuuden miljardin edestä sopeutustoimia ja välttämättömiä työmarkkinauudistuksia. Mikäli tästä huolimatta toimet eivät riitä alijäämätavoitteen saavuttamiseksi, hallitus tekee lisätoimia puoliväliriihessä. Hyvät kollegat, hyvinvointiyhteiskunnan pelastamista ei voi jättää puolitiehen. Kokoomuksen eduskuntaryhmä on tyytyväinen hallituksen vastuulliseen talouspolitiikan linjaan. Tekemättä ei voi enää jättää.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi perussuomalaisten eduskuntaryhmä. — Edustaja Simula.

12.21 Jenna Simula ps (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos valtiovarainministerille esittelystä. Se oli selkeää kieltä ja kertoi jo hyvin, minkälaisessa tilanteessa tämä hallitus lähtee Suomea pelastamaan.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Keltaisiin kansiin on nivottu tämän hallituksen ensimmäinen voimannäyte, tulevan vuoden talousarvioesitys, jonka otsikko on muuten vielä aikanaan ollut ”Rahasääntö”. Tämä ytimekäs otsikko voitaisiin nyt vaihtaa takaisin, sillä se kuvaisi paremmin talousarvion perimmäistä tarkoitusta ja arvokkuutta veronmaksajien eurojen käyttämiseen. Sillä toisin kuin edelliselle hallitukselle, on tälle hallitukselle kristallinkirkkaana mielessä se tärkein tavoite: suomalaisen hyvinvointivaltion turvaaminen myös tuleville sukupolville.

Viimeiset 15 vuotta julkisen talouden menot ovat kasvaneet tuloja paljon nopeammin, ja velkasuhde on kasvanut täysin uskomattomiin mittasuhteisiin. [Välihuuto vasemmalta] Kasvua on odotettu ja on jopa liikaa luotettu siihen, että kasvukausi tulee [Annika Saarikon ja Krista Kiurun välihuudot] ja korjaa kaikki talouden ongelmat kuin itsestään. Nyt olemme siinä tilanteessa, että tämän ja seuraavan hallituksen on tehtävä 9 000 miljoonan euron edestä toimia, jotta valtion velkaantuminen saadaan vakautumaan [Jussi Saramo: Te lisäätte velkaa! — Perussuomalaisten ryhmästä: Ettekö ymmärrä, miksi?] — ei edes laskemaan, vaan vakautumaan. Se vaatii mittavat säästöt, mutta myös valtavat rakenteelliset uudistukset, ja oppositionkin olisi se nyt hyvä viimein ymmärtää, myös siellä keskustassa.

Samalla on todettava, että joka toisen suomalaisen käytettävissä olevat tulot kasvavat tämän hallituksen toimien myötä — siis kasvavat. [Perussuomalaisten ryhmästä: Kuulitteko?] Vain vasemmistolainen voi olla sitä mieltä, että veronmaksajilta pitäisi pidättää palkasta nykyistäkin enemmän rahaa. [Jussi Saramo: Ei sitä ole kukaan esittänyt!] Toki, samaan vasemmistoon tuntuu nykyään keskustakin kuuluvan. Sen todistimme viime kaudella, kun riihestä loppuivat viljat ja jauhot ripoteltiin tuulen mukaan. [Välihuutoja]

Sosiaalidemokraattien ja keskustan sotkujahan tässä siivotaan. Tuli korona, tuli hyökkäyssota, mitä teki edellinen hallitus? [Krista Kiurun välihuuto] Kriisien varjolla jatkoitte mielikuvituskakun jakamista velaksi myös täysin toissijaisiin kohteisiin. [Välihuutoja — Puhemies koputtaa] Teidän olisi pitänyt pysähtyä, heittää silloinen hallitusohjelma unelmahöttöineen silppuriin ja keskittyä kriisin ratkomiseen, mutta ei: [Välihuutoja] ette priorisoineet menoja, ette välittäneet kehyksistä. Te viis veisasitte taloudesta, te viis veisasitte siitä tosiasiaista, että suomalaisen hyvinvointivaltion turvaaminen edellyttää säästöjä ja sopeuttamista. [Annika Saarikko: Kaivetaanko teidän puheenvuoro viime kaudelta!]

Eduskuntavaalien alla kerroimme avoimesti, että me perussuomalaiset sitoudumme pitkäkestoiseen talouden sopeuttamiseen. [Välihuutoja vasemmalta] Sitä on tehtävä siten, että asiat pannaan tärkeysjärjestykseen [Anne Kalmari: Rikkaille verohelpotuksia!] suomalaisten etu edellä. Ja näin hallitus nyt tekee.

Kun puolueet ja poliitikot ovat perinteisesti päässeet kukin vuorollaan valtaan, etenkin viimeisen viidentoista vuoden aikana, on jokaisella ollut hirveä kiima jakaa kaikkea kiva kaikille, ja juuri se toimintamalli on johtanut siihen, että vastuullisuus ja talouskuri on unohtunut. [Suna Kymäläisen välihuuto] Kaikille kaiken kivan jakaminen tuhoaa pitkässä juoksussa koko hyvinvointivaltion, ja sitä me emme voi sallia — ei meidän vahtivuorollamme. Meille tämä maa ja sen kansa ovat sen verran tärkeitä, että me teemme kuten lupamme, ja tartumme toimeen nyt. [Välihuutoja vasemmalta]

Arvoisa puhemies! Työtä, turvallisuutta ja huolenpitoa Suomesta ja suomalaisista. Se on meille perussuomalaisille kaikkein tärkeintä.

Neljä puoluetta oli vaalien jälkeen tässä vaikeassa taloudellisessa tilanteessa valmiina kantamaan vastuuta. Valtaa ja vastuuta jaettaessa keskusta sen sijaan poistui paikalta kuin sukeltava telkkä! [Katri Kulmunin välihuuto] Sosiaalidemokraattien johdossa taas tai-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

dettiin Suomen asioita enemmän suunnitella siipeilyä Pariisin muotiviikoilla — melkoista pintaliittoa, toden totta. [Annika Saarikko: Onko sekin keskustan syy?]

Samalla, kun teemme pakollista sopeuttamista, panostamme peruskouluun — siis koulutiteko, panostamme peruskouluun —, sisäiseen ja ulkoiseen turvallisuuteen sekä infran korjausvelan taittamiseen. [Krista Kiurun välihuuto] Helpotusta tuovat myös polttoaine- sekä ajoneuvoveron kevennykset. Autoilun kustannuksia lasketaan ennätyksellisen paljon. [Välihuutoja] Tarjoamme niin paljon hyvää kuin vaikea taloustilanteemme vain antaa myöten. [Veronika Honkasalo: Kenelle? — Oikealta: Pieni- ja keskituloisille!]

Me panostamme siihen, että kotitalouksien ostovoima paranee ja työstä jää tekijälleen enemmän käteen ja [Antti Kurvinen: Entä autoilijat!] että työllään pärjää, eikä sosiaaliturvaan tarvitsisi tukeutua entiseen tapaan. [Antti Kurvinen: Jääkö autoilijoille?] Ja kuulkaas, hyvä oppositio, tämä linja ei kyykytä yhtään ketään, vaan se on taatusti suomalaisten parhaaksi. [Antti Kurvinen: Kyykyttää autoilijoita!] Kokonaisveroaste on jo tapissa, verojen kiristäminen vain leikkaisi ostovoimaa ja työnteon kannustavuutta. Tavoitteena on se, että aina on taloudellisesti kannattavampaa olla töissä kuin sosiaaliturvan varassa. [Antti Kurvinen: Mutta autolla ei kannata mennä töihin!] Sosiaaliturvaetuksista joudutaan leikkaamaan, mutta se johtuu vain ja ainoastaan siitä syystä, että nykyiseen tasoon ei ole varaa. [Maria Guzenina: Ai eikö se kurita?] Säästöjä on haettu monesta eri kohteesta, jotta mistään ei jouduttaisi säästämään kohtuuttomasti. [Vasemmalta: Paitsi hyvätuloisilta!]

On itse asiassa uskomatonta, että järjestelmän on annettu lipsua tilanteeseen, missä työsäkävyyt ihmiset joutuvat turvautumaan sosiaaliturvaan voidakseen maksaa laskunsa ja vuokransa. Siinä ei ole järjen häivääkään. [Krista Kiurun välihuuto] Ja kun ay-liittojen herrat ja rouvat nyt möykkäävät, herää kysymys: miksi siellä möykätään vasta, kun työttömien etuuksia tai asumistukea joudutaan säästösyistä leikkaamaan? [Vasemmalta: Eikö perussuomalaiset olekaan duunaripuolue?] Eikö siellä herrojen kabineteissa olla lainkaan huolissaan siitä, että työntekijät eivät tule palkallaan toimeen, vaan ovat riippuvaisia yhteiskunnan tuista? Eikö tätä asiaa pitäisi yhdessä lähteä ratkomaan möykkäämisen sijaan? [Anne Kalmari: Miksette ratkaise?]

Arvoisa puhemies! Kuten sanottua, sisäisen turvallisuuden osalta tehdään vihdoin ja viimein tärkeitä toimia ja satsauksia. Yllättyneen sivustaseuraamisen sijaan puututaan juuri-siihin sekä suojellaan lapsia ja nuoria esimerkiksi katujengien väkivaltaisuuksilta. [Suna Kymäläisen välihuuto] Tarvitaan kovia toimia: rikoksesta seuraa rangaistus, ja ulkomalaiset rikolliset karkotetaan. Enää ei rikollisia hyysätä eikä ongelmia peitellä. Poliisin ja Rajan resursseja kasvatetaan. Panostaminen sisäiseen turvallisuuteen on täysin välttämättöntä. [Puhemies koputtaa — Vasemmalta: Kohta on mennyt minuutin yli jo!]

Arvoisa puhemies! Tämä hallitus ottaa siis todellakin vakavasti valtion velkaantumiskierteen, ja tekee kaikkensa katkaistakseen sen. Me huolehdimme suomalaisista. Se on tälle hallitukselle kaikista tärkeintä. [Välihuutoja]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Yritetään pitää nuo aikarajat. [Hälinää — Puhemies koputtaa] — Nyt keskitytään kuuntelemaan. — Sosiaalidemokratinen eduskuntaryhmä, edustaja Lindtman.

12.29 Antti Lindtman sd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Alamme tänään käsittelemään valtion talousarviota hyvin vakavassa taloudellisessa tilanteessa. Kysymys on suurista alijäämistä ja valtionvelasta, mutta myös työllisyyden ja kasvun näkymämme ovat

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

kääntymässä heikoiksi verrattuna keskeisiin kilpailijamaihimme. Useimmat ennustelaitokset näkevätkin taloutemme kehityksen jo selkeästi synkempänä kuin valtiovarainministeriön ennuste, ja lisää akuuttia epävakautta markkinoille tuo Israelin tilanne.

Täällä kotimaan taloudessa on käymässä niin kuin hiukan tuossa keväällä yritimme varoittaa. Suomi uhkaa ajautua noidankehään, jossa talouslääkkeiksi tarjoiltuja leikkauksia tarvitaan yhä lisää, hallitus joutuu niistä jo keskustelemaan, kun todelliset toimet työllisyyden ja talouskasvun tukemiseksi tässä ja nyt puuttuvat.

Finland riskerar att hamna i en ond cirkel. De verkliga åtgärderna för den ekonomiska tillväxten saknas.

Tilanne on hälyttävän rakennusallalla. Siellä ahdinko syvenee päivä päivältä. Ensi vuonna Suomessa asuntorakentaminen taantuu alimmaksi sitten vuoden 1948 — alimmalle tasolle sitten vuoden 1948. Nostokurjesta on tulossa oikeistohallituksen aikana uhanalainen Suomessa. [Oikealta: Edellisen hallituksen vika!]

Arvoisa puhemies! Kokoomus lupasi ennen vaaleja lopettaa velkaantumisen ja satatuhatta uutta työpaikkaa Suomeen. Nyt rakentamisen lama ja sen kerrannaisvaikutukset ovat viemässä kymmeniätuhansia suomalaisia, joidenkin arvioiden mukaan jopa satatuhatta suomalaista, edustaja Marttinen, työstä työttömyyteen. Uutta velkaa hallitus esittää lisää 46 miljardia euroa vaalikaudessa. Valtiovarainministeriön ennusteen mukaan velkasuhde ei ole taittumassa kuluvan vaalikauden aikana. Ja kaikki tämä ilman, että hallitus on vielä kohdannut yhtään kriisiä — siis oman itsensä ulkopuolella.

Arvoisa puhemies! Tässä tilanteessa viisas hallitus kokoaisi nyt kansakuntaa yhteen eikä jakaisi sitä voittajiin ja häviäjiin. Mitä vaikeampi paikka, sitä enemmän tarvitaan luottamusta, enemmän halua aitoon neuvotteluun ja vähemmän tylyä sanelua.

Elinkeinoelämän vahva vaikuttaja Martin Saarikangas sanoi taannoin viisaasti, kun tuhannet työpaikat olivat telakalla vakavassa vaarassa, että johtajalla pitää silloin olla pieni suu ja suuret korvat. Nyt hallitus valitettavasti toimii päinvastoin ja on luomassa epäluottamusta ja eripuraa työmarkkinoille ja suomalaisille työpaikoille.

Ennen vaaleja perussuomalaiset lupasivat vahvistaa palkansaajan asemaa säätämällä ammattiliitoille kanneoikeuden ja perua kiky-maksut palkansaajilta. Nyt hallitus esittää, että jatkossa työpaikoilla voidaan antaa potkut ilman painavaa syytä. Monien nuorten, jotka elävät epävarmuudessa, on yhä vaikeampi löytää vakinaista työpaikkaa, kun perusteetomat pätkätyöt laillistetaan ja juuri valmistunut opettaja menettää kesäksi työttömyysturvansa. Kiireellisimpänä asiana hallitus on leikkaamassa työttömyysturvaa, romuttamassa aikuiskoulutustuen ja vielä sakottamassa sairastumisesta. Ja jotta hallitus saa vietyä nämä yksipuoliset heikennykset läpi, se on rajaamassa työntekijöiden oikeutta osoittaa mieltään näitä historiallisia heikennyksiä vastaan.

Kansalaisilla on vakava huoli velasta. Mutta päivä päivältä on saatu asiantuntijoilta, tutkijoilta ja valtiovarainministeriön virkamiehiltä lisää tietoa siitä, ettei näillä teidän työelämälainsäädännön heikennyksillänne ole mitään vaikutusta valtiontalouteen.

Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri Purran budjettiesitys pettää kaikki muutkin keskeiset perussuomalaisten puheenjohtaja Purran ennen vaaleja antamat lupaukset. [Vasemmalta: Kyllä!] Leikkaukset te kohdistatte hallituksen omien vaikutusarvioidenkin mukaan aivan erityisesti pienituloisiin, vaikka ennen vaaleja suorastaan vannoitte, että perussuomalaisille se ei käy.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Sen sijaan yksi asia käy, ja sen edessä valtiovarainministeri on täysin järkähtämätön. Kyse on rikkaiden ja hyväosaisten veronkevennyksistä. [Petri Huru: Kuten teidän!] Nämä summat ovat valtiovarainministerille niin pieniä, että niitä on helppo herroille luvata. Mutta kun vähävarainen yksinhuoltaja tulee kysymään valtiovarainministeriltä, voisiko hänen asumistukiensa leikkauksia, jotka ovat siis satoja euroja, kohtuullistaa edes vähän, niin vastaus on tyly: valitettavasti parempiosaiset intressiryhmät kävivät täällä ensin, rahaa ei enää ole. [Ben Zyskowiec: Kuka noin on vastannut?] Ei siis ihme, että hallituksen linjaa ja arvovalintoja on arvosteltu poikkeuksellisen laajasti tutkijoiden, kansalaisjärjestöjen, palkansaajien, työttömien ja opiskelijoiden suunnalta. Jopa lainvalmistelua on arvosteltu.

On hallitus saanut kuitenkin myös kiitosta. Yksi on tyytyväinen. Suomen tunnetuin miljonääri Björn ”Nalle” Wahlroos kehuu, että hallitusohjelma menee vihdoinkin oikeaan suuntaan, ja antaa valtiovarainministeri Purralle täyden tukensa. Eikä ihme, kun katsoo, millä tarmolla Purra käy suomalaisten turvaverkon ja palkansaajien oikeuksien kimppuun.

Joten ei aihetta huoleen. Jos pienipalkkaisten, opiskelijoiden ja yksinhuoltajien kannatusta hallitukselta menee, niin miljonäärien tukea tulee. [Välihuutoja]

Arvoisa puhemies! Hallitus sanoo, että sen politiikalle ei ole vaihtoehtoa. Eikö todellakaan ole? Kyllä on. Me tulemme esittelemään oman vaihtoehtomme marraskuun lopulla tässä salissa. Sen ytimessä on kaksi asiaa: ensinnäkin talouskasvun ja työllisyyden tukeminen ja toiseksi sopeutusten eli taloustaakan jakaminen oikeudenmukaisuuden periaatteen pohjalta.

Työllisyydessä tarttuaisimme kiireellisimpään eli rakennusalan tilanteeseen ja estäisimme alalta käynnistyvän työttömyysaallon täsmätoimin tässä ja nyt. Emme heikentäisi osaaikatyön edellytyksiä, uudistaisimme kotihoidon tukea, alentaissimme päiväkotimaksuja, panostaisimme osaamiseen ja tukisimme pitkiä työmatkoja ajamaan joutuvia, koska nyt maa tarvitsee todellisia vaikuttavia työllisyystoimia.

Peruisimme työperäisen maahanmuuton kannalta haitallisen ja täysin kohtuuttoman ”kolme kuukautta ja ulos maasta” -lain, jota hallitus suunnittelee elinkeinoelämänkin kauhuksi ja joka on kuin käsijarru suomalaisille kasvuyrityksille ja korkean teknologian tulevaisuudelle.

Hyvätuloisille emme osoittaisi suurimpia veronkevennyksiä. Sopeuttamisessa hyödyntäisimme myös tulopuolta. Palkansaajien ja eläkkeiden verotusta, edustaja Simula, emme kiristäisi pieni- ja keskituloisten osalta.

Karsisimme haitallisia yritystukia, joiden kautta veronmaksajat kustantavat fossiilisen toiminnan ylläpitoa. Emme korottaisi terveysjärjestelmälle valuvia Kela-korvauksia, etenkin tilanteessa, jossa hallitus on jättämässä juuri aloittaneet hyvinvointialueet selviytymään yksin miljardien leikkauksista.

Me pitäisimme koulutuslupauksemme, koska näemme koulutuksen voimavarana. [Puhemies koputtaa] Etenkin aikuiskoulutustuen lakkauttaminen on syytä perua.

Arvoisa puhemies! [Puhemies koputtaa] Suomalaiset tarvitsevat nyt ennen kaikkea luotamusta ja uskoa tulevaisuuteen. Siksi sosiaalidemokraatit tulevat esittämään eduskuntakäsittelyssä perusteellisia muutoksia hallituksen esitykseen. [Suna Kymäläinen: Vaihtoehtoja löytyy!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Yritetään pitää kiinni sallituista aikarajoista. — Seuraavaksi keskustan eduskuntaryhmä, edustaja Lohi, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

12.37 **Markus Lohi kesk** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivo on sana, jonka me suomalaiset ymmärrämme, kukin omalla tavallamme. Useimmille meistä se on tulevaisuudenuskoa, odotusta jostain myönteisestä, uskoa, että asiat voivat muuttua paremmiksi ja että jotakin me voimme myös niille tehdä.

Arvoisa puhemies! Mitä suomalaisissa kodeissa juuri nyt ajatellaan ja keskustellaan? Monet suomalaiset ovat huolissaan, eivätkä pelkästään Suomen velkaantumisesta. Ihmisiä huolettaa, miten lähipalveluiden käy — neuvoloiden, perhekeskusten, terveysasemien, hoivakotien ja vuodeosastojen. Eri puolilla maata ollaan taloudellisessa pakkoraossa ajamassa juuri näitä palveluita alas. [Ben Zyskowicz: Ai teidän sotien jälkeen?] Yli miljoona suomalaista asuu yksin. Näissä kodeissa saattaa ikääntyvää huolettaa, kuka minusta pitää huolta, kun voimani ehtyvät. Osa ihmisistä pelkää työpaikkansa menettämistä tai yrityksensä kaatumista. Keittiönpöydän ääressä perheenäidit ja -isät tuskailevat rahan riittämistä, kun hinnat ja korot nousevat ja asuminen kallistuu. Näille ihmisille ja jokaiselle suomalaiselle kautta tämän maan meidän päättäjien pitää nyt yhdessä luoda toivoa.

Arvoisa puhemies! Kun lukee hallituksen esitystä vuoden 2024 talousarvioksi, numerot ovat paitsi ensi vuoden myös lähivuosien osalta poikkeuksellisen synkkiä. Velkaannumme niin nopealla vauhdilla, että heikompaa alkaa jo hirvittämään. Julkisen talouden alijäämä on ensi vuonna ylittämässä jopa EU:n kolmen prosentin raja-arvon. Näitä ongelmia ei ratkaista hetkessä eikä ainakaan toisiamme syyttelemällä. Ei tätä hallitusta eikä menneitä. Nyt meidän pitää tehdä määrätietoisia päätöksiä Suomen suunnan muuttamiseksi. Ongelmat ovat yhteisiä, ja ne pitää yhdessä ratkaista. Hälytyskellot soivat, ja ne soivat meille kaikille. Meidän pitää eduskunnassa yhdessä pystyä parempaan. Siksi tarvitsemme myös herkkyyttä kuunnella toistemme näkemyksiä ja ennen muuta suomalaisten toiveita ja huolia. Tilanne on niin vakava, että ylpeilyn tai naljailun sijaan tarvitsemme kaikilta sopivaa nöyryyttä.

Arvoisa puhemies! Jos kaikkia kiviä ei nyt käännetä talouden huonon kehityksen oikaisemiseksi, tässä maassa voi pian olla kymmeniätuhansia työttömiä lisää. Rakentaminen on jo lamassa, mutta myös teollisuus ja vienti yskivät. Samalla vastakkainasettelu työmarkkinoilla voimistuu. Siksi jatkan muutamalla esimerkillä, mitä nyt keskustan mielestä pitäisi tehdä. [Jenna Simula: Dieservero!]

Tarvitsemme työttömyysturvan uudistuksen. Tiedämme kuitenkin hyvin, että ei ihmisille saada töitä, jos osaaminen ei kohtaa. Työelämä muuttuu, ja siksi järkevät ratkaisut, kuten aikuiskoulutustuki, tulisi ehdottomasti tavalla tai toisella säilyttää. [Ben Zyskowicz: Näinhän tullaan tekemään!]

Perusterveydenhuolto pitää pelastaa ja sitä pitää vahvistaa. Lähipalvelut ovat perusta ihmisten hyvinvoinnille ja tuovat arjen turvaa. Ensimmäiseksi hyvinvointialueille pitäisi antaa lisää aikaa tasapainottaa taloutensa. Toiseksi hallituksen tulisi perääntyä sosiaali- ja terveyspalveluista leikkaamisesta. Tiedämme, että kaavaillut 1,4 miljardin säästötavoitteet eivät ole edes toteutumassa.

Valtion rahat pitää käyttää viisaasti. [Ben Zyskowicz: Hyvä!] Kalliin ja kannattamattoman Turun tunnin junan rahat voitaisiin laittaa pienempiin tie-, homekoulu- ja muihin korjaushankkeisiin koko Suomessa. Näin turvaisimme etenkin rakennusalan työpaikkoja ja samalla parantaisimme ihmisten arkea ilman lisävelkaa. [Antti Kurvinen: Aika hyvä ehdotus!] Toteuttamalla ammattidieselin helpottaisimme kuljetusyrittäjien kustannuksia tässä pitkien etäisyyksien maassa ja tukisimme talouden kasvua kautta Suomen. Koko maata pitää kehittää tasapuolisesti.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Suomi tarvitsee nyt romahtaneen syntyvyyden ajassa erityisen myönteistä perhe- ja lapsipolitiikkaa. Jokainen leikkaus lapsiltamme ja lapsiperheiltämme on väärä viesti. Sitä keskusta ei tule hyväksymään.

Tarvitsemme myös ratkaisuja, joilla työntekijöitä houkutellaan Suomeen.

Veropolitiikassa tekisimme erilaisia arvovalintoja kuin hallitus.

Olemme myös vakavasti huolissamme leikkausten kohdistumisesta yksille ja samoille henkilöille. Vaara on todellinen, koska vaikutusarvioita ei ole hallituksen virkamiesten mukaan päätöksiä tehtäessä ollut. Ne julkistettiin vasta eilen.

Arvoisa puhemies! Keskusta ei arvostele hallituksen politiikkaa arvostelemisen ilosta eikä vastusta sitä vastustamisen ilosta. [Ben Zyskowicz: Tekeekö joku muu niin?] Suomen talous pitää laittaa kuntoon. Pitkältä ajalta juontuvat velka- ja alijäämäongelmat pitää ratkaista. Hallituksen tavoitteet ovat oikeita, eikä vaikeita säästötoimiakaan voida välttää. Siksi me olemme valmiita tukemaan järkeviä ja oikeudenmukaisia hallituksen esityksiä. Näitä ovat esimerkiksi työpaikoilla tapahtuvan paikallisen sopimisen edistäminen ja työtömyysturvan uudistaminen. Muutosten pitää kuitenkin olla reiluja myös työntekijän kannalta. Suomi tarvitsee nyt turvan, työn ja toivon politiikkaa. Se on keskustan vaihtoehto, linja, jolla pidämme tasa-arvoisesti mukana jokaisen suomalaisen ja koko maan.

Arvoisa puhemies! Miksi aloitin puhumalla toivosta ja tulevaisuudenuskosta? Eikö talouden tasapainoon laittaminen ole vain Excel-taulukkoita, leikkauslistoja tai veronkorotuksia? Ei ole. Jos suomalaiset eivät uskalla kuluttaa, se näkyy huonona talouskehityksenä. Jos yritykset eivät usko tulevaisuuteen, ne eivät investoi ja työllistä. Siksi tarvitsemme nyt samaan aikaan niin talouden kuntoon laittamista, lähipalvelujen turvaamista, huolenpitoa perheen pienimmistä ikäihmisiin kuin aivan erityisesti luottamuksen rakentamista tulevaisuuteen. Arvoisa puhemies! Se on meidän yhteinen tehtävämme.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi vihreä eduskuntaryhmä, ja siellä on puheenvuoron pitäjä edustaja Harjanne.

12.45 Atte Harjanne vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä, kuten varmasti moni muukin teistä, saan jatkuvasti yhteydenottoja kansalaisilta hallituksen leikkausten kohdentumisesta. Pienillä palkoilla sinnitteleviltä perheiltä ja muilta jo valmiiksi vaikeassa asemassa olevilta tulee viestejä täynnä huolta: "Miten pärjään, kun tuloista uhkaa lähteä jopa sataasia kuukaudessa eikä todellista mahdollisuutta tehdä lisää tai paremmin palkattuja töitä ole?"

Eilen julkaistu arvio sosiaaliturvaleikkausten yhteisvaikutuksista vahvistaa tämän karun linjan: epätasa-arvo kasvaa, lapsiköyhyys kasvaa. Samaan aikaan keski- ja hyvätuloiset viestittävät, etteivät he oikeastaan kaipaakaan monia niistä veroaleista, joita hallitus tarjoilee — eivät sillä hinnalla, että sosiaali- ja terveystaloudet prakaavat ja yhteiskunnan railot syvenevät.

Sekin Suomessa ymmärretään, että Euroopassa käydään sotaa, jossa Ukrainan menestys on ratkaisevan tärkeä. Geopoliittinen tilanne edellyttää panostuksia omaan puolustukseen luotettavana liittolaisena ja Ukrainan aseistamista. Tämä kaventaa julkisen talouden liikumatilaa entisestään, mutta Euroopan vapaudesta on oltava valmis maksamaan.

Hallituksen budjettiesitys on kokonaisuudessaan epäreilu, ja sellaiseksi sen ihmiset myös laajasti arjessaan kokevat. Jopa kirkon riveistä, seurakunnista arkipöydään, on ve-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

dottu heikompien aseman ymmärtämisen puolesta. [Mauri Peltokangas: Hyvin harvinaista kuultavaa!]

Käsitykseni kuitenkin on, ettei tähän hallitukseen kannata vedota empatian kautta. Kenties hallitus kuuntelisi sitten talouden asiantuntijoita, katsoisi numeroita. Muun muassa ekonomistit Sixten Korkman, Niku Määttä ja Markus Jäntti ovat nostaneet esiin huolen leikkausten raskaasta kasautumisesta pienituloisille. Kelan entinen pääjohtaja, tohtori Elli Aaltonen totesi jo syyskuussa, että toimeentulotuen varaan putoajien määrän kasvu on leikkausten myötä varmaa, vaikka hallituksen oma tavoite on päinvastainen. Sosiaali- ja terveysministeriön tuore vaikutusarviointi vahvistaa toimeentulotuen tarpeen kasvun: sen arvioidaan kasvavan 25—30 prosenttia.

Epäreilu on myös hallituksen linja sukupolvien välillä. Hallituksen leikkausten kovimmat vaikutukset kohdistuvat 18—24-vuotiaisiin. [Ben Zyskiewicz: No opiskelijat ovat niitä köyhimpiä!] Opiskelijoilta leikataan lupauksista huolimatta. Samalla varakkaidenkin eläkeläisten erityissuojelu pitää, mitä myös taloustutkimuslaitos Etlä on hämmästellyt.

Hallituksen budjettiesitys on paitsi epäreilu myös epäjohtamukainen. Budjetin linjaa perustellaan julkisen talouden tilalla. Julkisen talouden tasapainottaminen onkin välttämättömyyden silti hallitus tekee monia valintoja, jotka joko suoraan heikentävät valtion taloutta tai heikentävät kasvun ja uudistumisen edellytyksiä — tai molempia.

Hallituksen veropolitiikka on ristiriitaista ja yleisesti ottaen nahjustelua. Tässäkin asiassa taloustieteilijöiden viesti on ollut varsin selvä: myös tulopuolta on syytä hyödyntää valtiontaloutta tasapainottaessa. Kokonaisveroasteesta murehtiessa tulisi tiedostaa, että ilman uusia päätöksiä veroaste jatkaa vaikeasta laskuaan. [Oikealta: Hyvä!]

Rohkeammalla ympäristöhaittojen verotuksella saisi tilaa paitsi reilummalle tasapainottamiselle myös vauhtia vihreään tuottavuuteen; siihen, että täällä tehtäisiin entistäkin arvokkaampaa työtä samalla, kun ympäristön tilaa parannetaan.

Kaikkein päättömin veroratkaisu on polttoaineverotuksen alentaminen. Se heikentää valtiontaloutta, vaarantaa ilmastotavoitteet, syventää tuontiriippuvuutta ja painottuu hyvätuloisille — eikä välttämättä edes juuri näy siellä pumpulla. Kummallista kyllä, samaan aikaan leikataan työmatkavähennyksistä, eli toisin sanoen syödään kannustimia sekä työnteekoon että esimerkiksi autokannan sähköistymiseen. Hallituksen liikenteen veroratkaisuisa harvoja voittajia lienevätkin Saudi-Arabian kaltaiset öljykaupalla valtaa pitävät tyranniat.

Hallitukselta puuttuu tahto tarttua ympäristölle haitallisiin ja tehottomiin yritystukiin. [Sheikki Laakso: Niin kuin edellinen hallitus!] On käsittämättömyyden syydetään ympäristöä tuhoavaan toimintaan ja että ympäristön kannalta kestävämmälle bisnekselle annetaan kilpailuetua verotukien kautta. [Ben Zyskiewiczin välihuuto] Tässä katse kääntyy kokoomukseen — oletteko te markkinatalouspuolue vai saavutettuja etuja puolustava jarrupuolue? [Naurua oikealta]

Nuiva maahanmuuttolinja heittää varjon Suomen talouden näkyymiin. Tämä maa ei nouse ilman työhön johtavaa maahanmuuttoa. Olen keskustellut monien Suomeen muuttaneiden osaajien kanssa, ja he ovat huolestuneita ja turhautuneita, osa peloissaan. [Jenna Simulan välihuuto] Täällä jo olevat alkavat tuntea olonsa siinä määrin ahtaaksi, että pohtivat jatkoa, kun meidän pitäisi oikeasti saada kipeästi heitä tänne lisää. Aivan erityisesti tämä kurittaa korkean teknologian yrityksiä ja startup-ekosysteemiä, joista voisi kasvaa valtavia vientimenestyksiä.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Arvoisa puhemies! Globaalissa kilpailussa kannattaa satsata omiin vahvuuksiin. Suomen vahvuudet ovat luottamus ja sivistys. Keskinäinen luottamus on valtava voima taloudelle, ja pieni maa voi pärjätä vain laadukkaalla, tasa-arvoisella koulutuksella, joka antaa kaikille eväät ja aidon mahdollisuuden tavoitella onnea ja menestystä, kuten parhaaksi näkee: opettajana, hoitajana, yrittäjänä, duunarina, tutkijana, mitä ikinä. Suomi kaipaakin tunnetta samassa veneessä olemisesta, tunnetta käsillä olevien haasteiden selättämisestä yhdessä. Suomi kaipaa turvaa ja toivoa ihmisille ja investointinäkymiä yrityksille. Suomi kaipaa uudistavaa otetta taloudenpitoon. Suomi kaipaa luottamusta tulevaisuuteen. Budjettia pitää arvioida suhteessa siihen, rakentaako se tätä. Kun luen tätä budjettia ja kuuntelen sen laatinutta hallitusta, niin pelkään pahoin, että ei, ei rakenna.

Arvoisa puhemies! Budjetin yhteydessä katse on euromääräisessä velassa, joka siis edelleen on kasvamassa. Tulevien sukupolvien niskaan on kertynyt kuitenkin myös vieläkin raskaampaa velkaa, ilmastovelkaa, luontovelkaa — osin peruuttamatonta, jota ei voi koskaan maksaa takaisin. Ilmastokriisin tilannekuva tältä syksyltä on hätkähdyttävän hälyttävä: globaalisti vaarallisen kuumen kesän jälkeen syyskuu oli aivan reippaalla kaulalla mittaushistorian lämpimin koskaan. [Välihuuto perussuomalaisten ryhmästä] Ilmastorealismia on ymmärtää, että käsillä on muutos, joka uhkaa koko ihmiskunnan ja planeetan luonnon sietokykyä. Tarvitaan siis entistäkin nopeampia ja vaikuttavampia toimia ilmastokriisin hillitsemiseksi ja arvokkaan luonnon säilyttämiseksi. Ekologiset rajat ovat lopulta ne kovimmat rajat taloudenpidolle, fysiikkaa, jota ei voi kirjanpidolla kiertää. [Sheikki Laakson välihuuto] Tätä ei ole varaa budjettia pyöritellessä unohtaa.

Arvoisa puhemies! Vihreät eivät tätä budjettiesitystä kannata, vaan tulemme esittämään oman, reilumman ja vastuullisemman vaihtoehtomme. [Perussuomalaisten ryhmästä: Kauhulla odotamme!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi vasemmistoliiton eduskuntaryhmä, edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

12.52 **Hanna Sarkkinen vas** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomus ja perussuomalaiset lupasivat ennen vaaleja lopettaa valtion velkaantumisen, mutta kuinkas kävikään? Velkaantuminen ei lopu eikä edes vähene. Tuliko ehkä luvattua liikoja? Velkaantuminen lisääntyy, vaikka hallitus leikkaa rajusti pienituloisten toimeentulosta. [Sheikki Laakso: Pitäisikö leikata vielä enemmän?] Miten se on mahdollista? Se on mahdollista, sillä valtiontalouden tasapainoon vaikuttavat menojen lisäksi myös tulot. Ensi vuonna suurituloisimpien verotusta kevennetään eniten. [Sheikki Laakson välihuuto] Samaa aikaan, kun pienituloiselta yksinhuoltajalta viedään jopa 2 000 euroa, kevenee teidän ministerien verotus saman verran. Valtio ei olekaan köyhä eikä kipeä, kun hyvätuloisille pitää saada uusia etuja. Tuleepa mieleen, että ehkä hallituksen talouslinjassa ei olekaan niin paljoa kyse julkisen talouden tasapainottamisesta kuin oikeiston ideologisten tavoitteiden edistämisestä. Hallitus tekee kylmää, yhteiskunnan vahvimpia suosivaa luokkapolitiikkaa. Työntekijöiden asemaa heikennetään rajusti ja pienituloiset syöstään syvempään ahdinkoon, kuten omat vaikutusarvionne todistavat. [Sheikki Laakso: Ja vielä jää enemmän rahaa käteen! — Oikealta: Pääsevät töihin!]

Arvoisa puhemies! Jos hallitus haluaisi aidosti vahvistaa julkista taloutta, sopeuttaisi se myös tuloja. Hallituskauden aikana veroaste laskee valtiovarainministeriön arvion mukaan 1,7 prosenttiyksikköä. Euroissa tämä tarkoittaa lähes 6:ta miljardia, eli saman verran

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

kuin haluatte julkista taloutta sopeuttaa. Viime vuoden veroasteella puhuttaisiin [Vilhelm Junnilan välihuuto] jo yli 9 miljardista vuonna 2027. Pitämällä veroaste ennallaan ei pienituloisilta tarvitsisi leikata. Mutta te valitsette leikkausten tien. Verotuksen kautta taloutta voitaisiin vahvistaa tasapuolisemmin ja oikeudenmukaisemmin. Vasemmisto ei halua korottaa pieni- ja keskituloisten tuloverotusta. Mutta esimerkiksi listaamattomien yhtiöiden osinkoverotuksen porsaanreikien korjaamisella voitaisiin kerätä lisätuloja ja lisätä verojärjestelmän oikeudenmukaisuutta. Toisaalta valtiontalouden sopeutuksessa on myös otettava huomioon vaikutukset muuhun talouteen. Väärin mitoitettulla tai väärin ajoitetulla sopeutuksella voidaan tehdä paljon hallaa kansantaloudelle.

Arvoisa puhemies! Suurin osa viime vuosikymmenen julkisten menojen kasvusta liittyy tavalla tai toisella väestön ikääntymiseen. Ikääntyvän väestön olosuhteissa me emme voi tasapainottaa valtiontaloutta vain menoleikkauksilla, ainakaan mikäli haluamme säilyttää maamme jonkinlaisena hyvinvointivaltiona. Valtiontalouden rakenteellisen epätasapainon takana suurimpina selittävinä tekijöinä ovat työikäisen väestön väheneminen, heikko tuottavuuskehitys sekä jo mainittu verotulojen väheneminen. Näihin meidän on myös vaikuttettava, mikäli haluamme kestävästi parantaa julkisen talouden tilaa. Valtiontalouden rakenteelliset ongelmat eivät ratkea pienituloisia köyhdyttämällä.

Arvoisa puhemies! Talousarvioon sisältyvien leikkausten vaikutukset pienituloisiin suomalaisiin ovat dramaattisia. Monet leikkaukset osuvat samoihin ihmisiin pahentaen niiden yhteisvaikutuksia. Hallituksen leikkauspolitiikan seurauksena yhteiskunnallinen eriarvoisuus, lapsiperheköyhyys ja toimeentulotukiriippuvuus kasvavat. Asunnottomuus lisääntyy, ja asuinalueet eriytyvät yhä enemmän. Tämä kaikki luo kasvupohjaa vastakkainasettelulle ja myös rikollisuuden kasvuille. Sosiaaliturvaleikkaukset eivät osu ainoastaan opiskelijoihin, työttömiin, sairaisiin ja omaishoitajiin, ne osuvat kovaa myös pienipalkkaisiin työssäkäyviin ja osa-aikatyöläisiin. Hallitus perustelee leikkauksia työllisyydellä. Marinin hallituksen aikana työllisyys nousi ennätystasolle ilman sosiaaliturvaleikkauksia. [Ben Zyskowiczin välihuuto] Työllisyyden vahvistaminen on oikea tavoite, mutta hallituksen keinot ovat väärät. Hallitus näyttää ajattelevan, että työttömyys on ihmisen oma vika ja että leikkaamalla työttömiltä heille maagisesti ilmestyy työpaikka. Tämä logiikka on todellisuudelle vieras. Suurin osa työttömistä haluaisi tehdä töitä, jos työpaikka vain löytyisi ja työkykyä sekä osaamista olisi. Tosielämässä työpaikkoja ei synny sosiaaliturvaa leikkaamalla. Valtiovarainministeri Purra, te lupasitte ennen vaaleja, että pienituloisilta suomalaisilta ei leikata. Sumutitteko äänestäjiä tahallanne, ettekö ymmärtänyt, mistä olette päättämässä, vai jyräsikö kokoomus teidät neuvotteluissa?

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveystaloudet ovat ongelmissa. Hallitus näyttää seisovan tumput suorina ongelmien edessä ja aikoo pahentaa tilannetta leikkaamalla sote-rahoituksesta 1,4 miljardia euroa. Te olette nyt vallassa. On teidän vastuunne reagoida, kun näemme, että vuokralääkärifirmat ja ostopalveluyritykset nostavat hintojaan poskettomasti. On teidän vastuunne valmistella lait, joilla vastataan poikkeukselliseen kustannusten kasvuun, joka nyt nähdään. Te ette voi paeta vastuutanne syyttämällä edellistä hallitusta. On selvää, ettei sote-uudistuksen kaltainen suuri uudistus tule kerralla valmiiksi ja se vaatii säätöä. On myös selvää, että eteemme tulee aina uusia ilmiöitä, joihin kulloisenkin hallituksen on reagoitava. [Ben Zyskowicz: On myös selvää, että teidän sote on susi!] Teidän on pikimmiten peruttava sote-palveluihin suunnittelemanne säästöt ja valmisteltava toimet, joilla henkilöstövuokrauksen ja ostopalveluiden hintoja rajataan, sekä pidennettävä hyvinvointialueiden alijäämän kattamisvelvoitetta ja luotava joustoa investoinneille.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Nämä toimet on tehtävä, jotta suomalaiset saavat tarvitsemansa sosiaali- ja terveystalvet.

Arvoisa puhemies! Tänä kesänä maailmalla rikottiin jälleen lämpöennätyksiä. Ilmastokriisi ei tapahdu jossain muualla ja joskus tulevaisuudessa, vaan se tapahtuu tässä ja nyt. Ilmastotoimien kanssa ei ole varaa aikailla. On hyvä, että edellisen hallituksen asettamasta hiilineutraaliustavoitteesta pidetään kiinni. Valitettavasti toimet tavoitteen saavuttamiseksi pitkälti puuttuvat. Lisäpanostusten sijaan te itse asiassa perutte joitain jo päätettyjä ympäristötoimia ja niiden rahoitusta. Olemme siinä pisteessä, että kaikkea yhteiskuntapolitiikkaa ja rahankäyttöä tulisi arvioida ilmastonäkökulmasta. Talouden pohja sortuu, jos ympäristön kantokyky pettää. Ilmastotoimien vesittäminen tulee kalliiksi, minkä ovat todenneet myös monet elinkeinoelämän toimijat.

Arvoisa puhemies! Poliittikka, se on mahdollisuuksien taidetta, ja vaihtoehtoja yleensä on. On hallituksen valinta leikata pienituloisilta suomalaisilta samalla antaen hyvätuloisille uusia veroetuja. Vaihtoehtoja on. Vasemmistoliitto tulee vaihtoehtobudjetissaan esittämään oikeudenmukaisemman, inhimillisemmän ja kestävämmän vaihtoehdon Suomelle.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi ruotsalainen eduskuntaryhmä. Puheenvuoron tulee pitämään edustaja Andersson. — Olkaa hyvä.

13.00 Otto Andersson r (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Vakaa julkinen talous on edellytys sille, että voimme turvata palvelut myös tulevaisuudessa ja että Suomi säilyy jatkossakin pohjoismaisena hyvinvointiyhteiskuntana. Suomi on kuitenkin tällä hetkellä Pohjois-Euroopan pahiten velkaantunut maa. Maamme velkaantumisaste on liian korkea ja valtionvelan korkokustannukset kasvavat reippaasti. Siksi velkaantumiskierre on katkaistava.

Detta är också bakgrunden till både budgetpropositionen och regeringens mål att balansera Finlands ekonomi med sex miljarder euro, en uppgift som inte är lätt och som i praktiken innebär svåra nedskärningsbeslut som kommer att beröra och påverka många människors vardag. För oss i SFP är det viktigt att följa upp effekterna och att stå fast vid tanken att inte kräva det orimliga av någon.

Arvoisa puhemies! On samalla tärkeä ymmärtää, että Suomen hyvinvointia ei turvata pelkästään talouden sopeuttamisella ja leikkauksilla. Tarvitsemme myös kasvua. Tarvitsemme nykyistä useampia ihmisiä töihin ja useampia menestyviä yrityksiä. Näin kasvatamme Suomen hyvinvoinnin turvaavia verotuloja. On myönteistä, että VM:n ennusteen mukaan talouskasvun odotetaan nousevan ensi vuonna, mutta Suomi tarvitsee sellaista politiikkaa, joka luo edellytyksiä kasvuille ja turvaa maamme kilpailukyvyn. Sen takia hallitus tekee mittavia panostuksia koulutukseen, tutkimukseen, innovaatioihin ja liikennehankkeisiin sekä uudistaa työmarkkinoita.

Perusopetuksen rahoitusta korotetaan pysyvästi 200 miljoonalla eurolla vaalikauden aikana. Vuonna 2024 panostamme 50 miljoonaa euroa lisää koulutuksen laadun vahvistamiseen, oppimiseröjen tasoittamiseen ja segregaaion ehkäisemiseen. Hallitus kuuntelee opettajien toiveita, ja annamme nyt niin opettajille kuin oppilaillekin työrauhan. Opettajat saavat nyt keskittyä enemmän opettamiseen ja vähemmän hallinnointiin ja dokumentoin-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

tiin, ja kaikki oppilaat saavat nyt entistä paremmat mahdollisuudet perustaitojen eli lukemisen, kirjoittamisen ja laskemisen oppimiseen.

Vi gör också en historisk satsning på forskning, utveckling och innovationer. Under valperioden stärks finansieringen till forskning och utveckling med sammanlagt en miljard euro. Nästa år ökar finansieringen av verksamheten med cirka 280 miljoner euro jämfört med i år. Vi siktar på tusen nya doktorander, vi stöder företagens forskning och utvecklingsverksamhet och vi ökar antalet nybörjarplatser vid högskolorna år 2024.

Arvoisa puhemies! Hallituksen tavoitteena on nostaa työllisyysaste 80 prosenttiin. On tärkeä muistaa, että uudet työpaikat syntyvät ennen kaikkea yrityksissä. Tiedämme kuitenkin, että työllistävien yritysten määrä Suomessa on vähentynyt huolestuttavasti. Meidän tulee kannustaa investointeihin, tehdä pitkäjänteistä teollisuuspolitiikkaa ja helpottaa yritysten työllistämismahdollisuuksia. Sen takia on keskeistä, että hallitus nyt uudistaa työmarkkinoita tekemällä toimenpiteitä, jotka Ruotsi ja Saksa ovat tehneet jo kymmeniä vuosia sitten ja jotka ovat luoneet perustan näiden maiden taloudelliselle menestykselle. RKP on erityisen tyytyväinen siihen, että pitkäaikainen tavoitteemme paikallisen sopimisen edistämisestä kaikenlaisissa yrityksissä nyt vihdoinkin etenee.

Ärade talman! Fungerande trafiklösningar och infrastruktur är helt centrala för såväl människornas möjligheter att röra sig som för exportföretagen. Vi i SFP är mycket nöjda att regeringen i budgetmanglingen i brådskande tidtabell valt att prioritera en mängd exportfrämjande trafikinvesteringar: förbättringarna av riksväg 8, fördjupandet av farlederna till Lovisa och Vasa, utvecklingen av kustbanan på sträckan Köklax—Karis och Pargasleden. Dessutom får Jakobstads hamnväg, Kasköbanan och fördjupandet av Koverhar-farleden finansiering. Konkurrenskraften stärks även av att farledsavgifterna också i fortsättningen ska vara halverade — helt centralt för ett exportberoende land som Finland.

Ärade talman! I regeringsprogrammet konstateras det: ”Tvåspråkigheten är en positiv styrka för vårt land.” Vi gläds att regeringen i budgetmanglingen har gått från ord till handling och gör flera satsningar som stärker tvåspråkigheten och det svenska språkets ställning i Finland. Nu stärks den svenskspråkiga integrationsutbildningen med en miljon euro år 2024. Detta stöder regeringsprogrammets ambitiösa målsättning att 5—10 procent av invandrarna ska integreras på svenska. En annan viktig åtgärd är att det så kallade stora språkprovet blir avgiftsfritt. Mycket viktigt är också att regeringen satsar på läromedel på svenska och de samiska språken.

Anslagen för den finsk- och svenskspråkiga räddningsutbildningen ökas med 3,5 miljoner euro och tilläggsfinansiering riktas till polisutbildningen på svenska.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että poliisi on läsnä koko maassa ja näkyy paikallisyhteisössä. Sen takia hallitus pyrkii kasvattamaan poliisien määrän 8 000:een vaalikauden loppuun mennessä.

Koronan aiheuttaman hoitovelan seurauksena erityisesti kiireettömän hoidon jonot ovat venyneet pitkiksi. Sen takia on hyvä, että hallitus nyt lyhentää hoitojonoja lisäämällä yksityisen hoidon Kela-korvauksia yli 300 miljoonalla eurolla hallituskauden aikana. Ennalta ehkäisevän työn kannalta on tärkeää, että hallitus panostaa nyt myös 20 miljoonaa euroa vuodessa sen lippulaivaohjelmaan nimeltä ”Suomi liikkeelle”.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Erittäin huomionarvoista on myös se, että vihdoinkin naisjärjestöjen arvokkaan työn rahoitus turvataan 400 000 eurolla. Tämä on tärkeä panostus, jossa aiemmat hallitukset eivät ole onnistuneet. Hyvää on myös se, että valtioneuvoston tiedonantoon yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämisestä sisältyvien toimenpiteiden rahoitus turvataan kuuden miljoonan euron suuruisella määrärahalla.

Ärade talman! För att trygga självförsörjningen och för att vi i framtiden ska kunna njuta av god, ren inhemsk mat behöver vi garantera jordbrukets verksamhetsförutsättningar. Det är välkommet att regeringen riktar anslag till jordbrukets energiinvesteringsbidrag, till unga jordbrukare och till jordbrukets krisstöd. Med tanke på jordbrukets lönsamhet är det allra viktigaste ändå att i rask takt få framåt de lagstiftningsåtgärder som ska stärka producenternas ställning i livsmedelskedjan.

Svenska riksdagsgruppen ser fram emot en saklig och konstruktiv utskottsbehandling av regeringens budgetproposition.

Toivomme talousarviolle rakentavaa valiokuntakäsittelyä, ja kiitos edustaja Lohelle rakentavasta esimerkistä tältä osin. Sillä tiellä on hyvä jatkaa. — Kiitos, tack.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitos, tack. — Edustaja Östman, olkaa hyvä.

13.08 Peter Östman kd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oma sukupolveni on saanut elää jatkuvaa hyvinvoinnin ja talouskasvun aikaa. Sen takana on ollut elämän tärkeitä perusarvoja ja -asioita. On kasvatettu ja koulutettu lapsia, tehty ahkerasti työtä ja kauaskantoisesti viisaita päätöksiä. On kannettu vastuuta. Vuosikymmenten saatossa olemme tottuneet siihen, että elintaso nousee ja yhteiskunta kantaa vastuuta yhä laajemmin. Olemme oppineet vaatimaan yhä enemmän.

Nyt yhteiskunnan perinnöt tuleville sukupolville ovat vaihtumassa kohtuuttomiin velkoihin. On tunnustettava: elämme kroonisesti yli varojemme. Tämä on viidestoista vuosi peräkkäin, kun Suomen julkinen talous on alijäämäinen. Kansainvälisen valuuttarahaston IMF:n arvion mukaan 2028 Suomi on jo EU:n seitsemänneksi velkaantunein maa. Emme ole enää hyvin taloutensa hoitaneiden maiden joukossa, vaan joutumassa EU:n tarkkailuluokkalaisten joukkoon. Haluammeko päätyä Itämeren Italiaksi, kuten eräs ekonomi asiaa kuvasi? [Perussuomalaisten ryhmästä: Emme!]

Ärade talman! Om inget görs lämnar vi efter oss ett arv till kommande generationer som består av orimligt höga skulder. Vill vi verkligen att den välfärdsstat som vi byggt upp i decennier ska kollapsa? Svaret på frågan är naturligtvis: Nej, det vill vi inte. Finland ska inte höra till samma grupp när det gäller kreditvärdigheten som krisländerna i Sydeuropa, om vi vill bevara vår självbestämmanderätt. Därför måste Finlands skuldsättning stävjas.

Arvoisa puhemies! Näköpiirissä ei ole mitään sellaista, joka korjaisi julkisen talouden tilannetta itsestään. Ei ole, päinvastoin. Järjen ääni sanoo, että nyt on toimittava. Siksi hallitus on halunnut tarttua vastuullisesti ruoriin ja pyrkii heikentyneistä suhdanteista huolimatta muuttamaan kurssia.

Budjettiriihessä totesimme nopeasti heikentyneet taloussuhdanteet: Verotuotot ovat jäämässä ensi vuonna 1,4 miljardia euroa pienemmiksi kuin vielä elokuussa ennakoitiin. Kor-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

kotason nousu on kasvattanut valtion velanhoitomenoja yli 2,5 miljardia euroa viime vuodesta. Inflaation sitkeyden vuoksi korko tulee laskemaan verkkaisesti.

Viime hallituskaudella lainamäärät räjähtivät. Kyllä, tämäkin hallitus joutuu ottamaan velkaa. Nyt käsissä oleva budjettiesityksen alijäämä on kipeiden säästöjen jälkeenkin 11,5 miljardia euroa. Alijäämää kasvattavat edellisen hallituksen velaksi tekemät monet pysyvät — huom., pysyvät — menolisäykset. [Annika Saarikko: Mitä niistä te vastutatte?] Tällä vaalikaudella tavoitteena on saada velkasuhteen kasvu tasaantumaan. Siihen tarvitaan hallitusohjelmassa sovitut, koko vaalikaudella yhteensä kuuden miljardin sopeutukset. Ne tekevät kipeää. Ei niitä kukaan haluaisi. Säästöpäätökset tuntuvat ihmisten arjessa voimakkaimmin ensi syksynä, mutta positiivisten tulosten uskotaan näkyvän vuoden 2025 koittaessa. [Suna Kymäläisen välihuuto]

Hyvinvointialueiden kustannuksia nostavat yleinen kustannusten kasvu ja ostopalvelut. Hoitajia ja lääkäreitä on jouduttu ostamaan ostopalveluina yhä pahenevan henkilökuntavaajeen paikkaamiseksi. Ensi vuodelle budjetoidaan 3,4 miljardia enemmän kuin vuodelle 2023 — 3,4 miljardia — minkä lisäksi tehdään lakisääteinen indeksitarkistus. Hyvinvointialueiden menot ylittävät merkittävästi Marinin hallituksen arvioiman tason. Kuulitte aivan oikein.

Arvoisa puhemies! Hallituksen budjettiesitys katsoo kuitenkin eteenpäin. Se luo menestymisen edellytyksiä ja varmistaa tulevaisuuden palveluja. Merkittävimmät lisäpanostukset koulutukseen, tutkimukseen ja kehitykseen vievät kansantalouttamme eteenpäin. Työllisyys- ja kasvutoimilla tavoitellaan 100 000:tta uutta työllistä. Työn tekemistä suositaan kannustinloukkuja purkaen ja työmarkkinoita uudistaen. Eläkkeellä olevia houkutellaan töihin kunnon veroporkkanalla. Mahdollisimman monen työelämän ulkopuolella olevan työkykyisen ja -ikäisen saaminen sosiaaliturvan piiristä työelämään on ensisijaista. Niin torjutaan parhaiten syrjäytymistä ja vähävaraisuutta.

Hallituksen budjettiesitys ei vain pyri säästöihin, vaan on myös elvyttävä. Työttömyysvakuutusmaksujen aleneminen yhdessä ansiotuloverojen alennuksen kanssa parantaa palansaajien ostovoimaa. Eläkkeet nousevat täysmääräisin indeksikorotuksin. [Suna Kymäläinen: Ja lääkkeiden hinnat nousee!]

Kristillisdemokraattien linjan mukaisesti lapsiperheet huomioidaan budjetissa siten, että lapsilisää nostetaan alle kolmevuotiailta ja monilapsisissa perheissä, yksihuoltajakorotusta ja opiskelijoiden huoltajakorotusta parannetaan. Aiotut vanhempainrahan indeksileikkaus ja perhevapaan korvauksen alentaminen on peruttu. Haavoittuvimmassa asemassa olevia lapsiperheitä on myös rajattu pois asumismenoihin liittyvien muutosten osalta. Varoja perusopetukseen on lisätty.

Ärade talman! Regeringens budgetförslag tar sikte på framtiden. Arbete och företagande ska alltid vara lönsamt. Det skapar förutsättningar för framgång och tryggar de framtida välfärdstjänsterna. Genom samarbete och innovation har Finland tidigare tagit sig ur mycket utmanande situationer. Vi måste med kraft och beslutsamhet styra riktningen för vårt samhälle, annars är risken att vi raserar välfärden.

Lopuksi, arvoisa puhemies: Me — tämä hallitus — uskomme, että onnistumme kääntämään Suomen suunnan. Mutta se edellyttää, että löydämme yhdessä uudelleen sen sitkeän työn, yrittämisen ja yhteistyön hengen, jolla Suomi on ennenkin saatu vaikeuksista nousuun.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Harkimo, Liike Nyt -eduskuntaryhmä.

13.16 Harry Harkimo liik (ryhmäpuheenvuoro): Kiitos. — Arvoisa puhemies, ärade talman! Orpon hallituksen ensimmäinen budjetti herättää paljon isoja kysymyksiä. Pääministeri ja valtiovarainministeri ovat alkaneet molemmat puhua, että neljässä vuodessa ei julkisessa taloudessa oikein ehdi saada mitään aikaan. Otetaan sitten oletus, että sama hallitus jatkaisi 12 vuotta. Pistää kysymään, mikä oikeasti olisi silloin muuttunut ja millä päätöksillä.

Nyt pitäisi panna kaikki panokset talouskasvuun ja kansainväliseen kilpailukykyyn. Työ ja yrittäminen pitää nostaa kunniapaikalle niin, että suomalaiset vaurastuvat, talous kasvaa ja julkinen talous saadaan tasapainoon. On oikein, että yritetään kannustaa 100 000:ta ihmistä töihin. Mutta mistä niitä työpaikkoja ihmisille löytyy, kun työpaikat viedään alta? Nyt tuntuu kuin kaikki päätökset tehdään juuri väärään aikaan.

Valtiovarainministeriö ennustaa ensi vuodelle 1,2 prosentin kasvua, vaikka pankit, kuten Nordea ja OP, ennustavat tasan nollaa. Mihin tällainen kasvuajattelu perustuu, sitä on vaikea ymmärtää. Samaan toiveiden tynnyriin on ensi vuodelle lisätty ansio- ja pääomatuulojen veroja 2,6 miljardia euroa, vaikka verotusta alennetaan. Ei tarvitse kuin seurata Lähi-idän tapahtumia, kun voi jo nyt sanoa, että olemme ensi vuonna lamassa ja nämä ennusteet kasvusta voi heittää romukoppaan. Miten voidaan hokea jatkuvasti, että tasapainotetaan, vaikka menoja lisätään enemmän kuin säästöjä? Ehkä ajatus on hokea tasapainotusta niin kauan, että ihmiset alkavat uskoa siihen.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Kokoomus puhuu itsestään talouspuolueena. Luvut kertovat aivan muuta. Kokoomus on ollut hallitusvastuussa yhtäjaksoisesti vuodesta 1987 kahta kautta lukuun ottamatta. Ja Suomi ei ole kasvanut 15 vuoteen, ja velkaralli kiihtyy. Hallitus yrittää pitää ikävät asiat loitolla. Talouskasvun lisäksi ilmastosta tai työperäisestä maahanmuutosta ei ole puhuttu mitään. Myös sote on niin sekavaa ja rikki, että luottamus koko poliittisen järjestelmän toimivuuteen alkaa olla lujilla.

Nyt on vastuunkannon aika. Nyt ei ole vastakkainasettelun aika. Meidän on pidettävä kaikki mukana. Suomi kuuluu jokaiselle. Suomalaisten tunne yhtenäisyydestä, yhdenvertaisuudesta ja oikeudenmukaisuudesta on vaarassa. Siihen ei pienellä kansalla ole varaa.

Pääministeri Orpo puhui ennen vaaleja soten korjaussarjasta. Mitä se suomeksi tarkoittaa, ja koska se otetaan käyttöön? Puheet jostakin korjaussarjasta eivät tippaakaan auta hoito- ja leikkausjonoissa viruvia sairaita tai hoivaa kaipaavia vanhuksia.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Puhutaan paljon vihreästä tai kestävästä siirtymästä. Oikeasti tarvitsemme täydellisen murroksen koko elinkeinoomme. Tätä kehitystä voisimme vauhdittaa perustamalla uusia erityistalousalueita. Suomessa on tilaa, tuulta, aurinkoa ja vettä. Suomesta voi tulla puhtaan energian suurvalta. Samalla meidän pitää nostaa teollisuutemme ja tuotteidemme jalostusarvoa. Myymällä halpaa energiaa saksalaiselle teollisuudelle emme tästä nouse kasvuun. Investointeja varten meidän pitää panna omat asiamme kuntoon. Nyt olemme sääntelemässä ja valvomassa itsemme kuoliaaksi. Energiamurrosta ja jalostusarvoa nostavia investointeja pitää viedä eteenpäin yhtä aikaa. Esimerkiksi maataloudessa tarvittavien lannoitteiden tuotannon käynnistämisessä on kyse myös huoltovarmuudesta. Kaiken pitää tähdätä talouden kasvuun: Suomalaiset saavat töitä, talous kasvaa ja yhteiskunta ja kansalaiset voivat hyvin.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Arvoisa puhemies, ärade talman! Yritys- tai osinkoverotuksessa Orpon hallitus ei saa mitään aikaiseksi. Yrityksiä pitää kannustaa kasvuun, investoimaan ja palkkaamaan lisää ihmisiä töihin. Työelämää hallitus yrittää uudistaa tasolle, jonne demarit Ruotsissa veivät sen jo 20 vuotta sitten.

Ja mitä tekee ay-liike? Lyö satamat kiinni ja viennin seis. Sahaavat vain omaa jalkaansa, koska siitä kärsivät vain pienet ja keskisuuret yritykset ja niiden työntekijät. Suomessa on 1 500 keskisuurta, vientiin pystyvää yritystä ja tällä menolla kohta puolet vähemmän, vaikka niitä tarvittaisiin saman verran lisää.

Uusimmat tilastot konkurseista ovat karuja. Elokuun loppuun mennessä laitettiin vireille 2 147 konkurssia. Kolmen tuhannen raja menee rikki tänä vuonna ihan varmasti. Tahti on sama kuin vuoden 2008 finanssikriisissä. Jokainen konkurssi on suurta tuhlausta.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Suomi on 15 vuodessa ottanut 100 miljardia euroa julkista velkaa. Vienti ei vedä eikä talous kasva. Jos meillä jotakin veroa pitäisi nyt alentaa, se olisi yritysten voitoista maksettavaa veroa, kun yritys investoi. Aikanaan meillä naureskeltiin muun muassa Kreikan ja Portugalin talouksille. Irlanti tekee nyt 10 miljardia euroa ylijäämäisen budjetin, ja se johtuu siitä, että he ovat alentaneet yritysten voitosta maksettavaa veroa 12,5 prosenttiin. Heillä on kilpailuetu, jolla saavat houkuteltua yrityksiä. Jotain tällaista meidänkin pitäisi tehdä. Myös Kreikalla ja Portugalilla menee hyvin. Suomea ja suomalaisia ei velkaralli naurata. Pistää kysymään, kuinka huonosti Suomella pitää mennä, että yhdessä heräämme laittamaan asioita kuntoon?

Arvoisa puhemies! Kaikkien investointien pitää tähdätä kasvuun. On käsittämätöntä, että tässä tilanteessa lähdetään myymään valtion tuottavaa omaisuutta jopa neljällä miljardilla eurolla ja pannaan miljardi euroa Turun junarataan niin, että sinne pääsee 15 minuuttia nopeammin. On pakko löytää tuottavampia investointeja, jos oikeasti haluamme kasvua. Ratamiljardit pitää sijoittaa tekoälyyn, digitalisaatioon ja energiamurrokseen.

Olen tästä Suomen suunnasta erittäin huolissani. Taloudellinen itsenäisyys on erittäin tärkeää. Se on yhtä tärkeää kuin ulkoinen turvallisuus. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Nyt vastauspuheenvuoro, valtiovarainministeri Purra, viisi minuuttia, olkaa hyvä.

13.23 Valtiovarainministeri Riikka Purra: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia ryhmille ryhmäpuheista ja puheenvuoroista.

Täällä moni nosti esille sen, että Suomi on valitettavasti tippunut siitä Euroopan unionin ja Pohjoismaiden viiteryhmästä, jossa me pitkään olemme olleet. Tämä liittyy siihen, että meidän järjestelmämme on kroonisesti ja rakenteellisesti epätasapainossa. Me voimme täällä tällä hetkellä vain unelmoida esimerkiksi sellaisesta tasosta, jota Ruotsissa valtiovarainministeri ja hallitus saavat suunnitella: muutaman vuoden sisään velka-aste on alle 30 prosenttia, budjetit ylijäämäisiä. Toki Ruotsin järjestelmässä on myös monia muita hyviä puolia, esimerkiksi hyvin monipuolinen yrityskehittäminen ja joustomekanismeja myös omassa valuutassa, mutta joka tapauksessa haluan tämän esille nostaa.

Vastaavasti komission arvion mukaan olemme ensi vuonna Euroopan unionin seitsemänneksi velkaisin maa, ja mikä oleellista, kuudella meidän edellä olijalla velkasuhteet menevät toiseen suuntaan kuin Suomella. Myös näissä maissa on kohdattu covid-pandemiaa ja erityisesti Pohjoismaissa ja lähialueillamme myös Ukrainan sodan aiheuttamat vaikutukset.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Tämän vuoksi hallitus aikoo korjata tätä tilannetta ja teemme näitä julkiseen talouteen kohdistuvia korjaustoimia, sekä säästöjä että näitä rakenteellisia uudistuksia. Yleisesti politiikkamme on erittäin palkansaajamyönteistä veropolitiikaltaan. Kun tähän lisätään vielä työttömyysvakuutusmaksujen alentuminen, tosiaan jopa 300 euroa käteen lisää rahaa on erittäin hyvä tulos.

Sen sijaan meidän veroratkaisumme, jos katsotaan vain niitä, joista hallitus on päättänyt, verrattuna siihen, kuinka paljon oppositio niitä arvostelee, ovat hyvin maltillisia. Hallitus ei juuri omilla veroratkaisuillaan tee sellaisia muutoksia, joihin tämä kritiikki olisi oikeutettua kohdistaa. Teidän suosikkinne eli solidaarisuusveron alarajan noston kustannus, jos sitä verrataan vanhaan alarajaan, joka siis sekin on muuttunut ja noussut myös edellisillä kausilla, on noin 60 miljoonaa. [Välihuutoja vasemmalta] Ja tämä on se mittakaava, jota minä teille haluan kertoa: 60 miljoonaa. Verratkaa sitä säästötoimenpiteisiin, rakenteellisiin uudistuksiin, verratkaa sitä 400 miljoonan kokonaisvaikutukseen, kun otamme nämä työttömyysvakuutusmaksut huomioon.

No, kukaan ei ole myöskään ennen vaaleja sanonut, että tämä julkisen talouden tila korjataan yhdessä vaalikaudessa. Tämä on pelkkää liioittelua. Mutta tämä hallitus aloittaa sen työn, ja se ei ole helppoa. Me onneksi kannamme vastuuta ja siirrämme tämän velkalaivan oikealle uralle. Mutta kyllä, se tarvitsee myös seuraavan vaalikauden vastaavanlaisia toimia ja senkin jälkeen ymmärryksen siitä, että meidän menojemme pitää vastata tuloja.

Työllisyystoimista: Näillä vain ensi vuodelle tulevilla toimilla on siis arvioitu tulevan 65 000 uutta työpaikkaa. Tämä on erittäin merkittävästi, vastaavasti koko hallituskauden 100 000 uuden työllisen määrä. [Ben Zyskowicz: Kuulitteko?] Rakenteellisin toimin mennään eteenpäin. Myös työmarkkinoille tehtävät uudistukset ovat sellaisia, joita meidän oleellisissa verokkimaissamme eli niissä, joiden taloudessa menee hyvin, on tehty aikaa sitten.

Minulle on hyvin vieras ajatus se, mitä täältä sosiaalidemokraateista esitettiin, että yritys ikään kuin haluaisi niistä osaavista työntekijöistään mahdollisimman helposti eroon. Eihän näin ole, totta kai yritys, yrittäjä arvostaa hyviä työntekijöitään. Jätitte myös huomauttamatta, että osa tätä muutosta irtisanomismenettelyyn on se, että tämmöiset väärät ketjutukset poistetaan, ja se on nimenomaan se, millä näitä ongelmallisia määräaikaissuusia korjataan.

No sitten, arvoisa puhemies, [Hälinää — Puhemies koputtaa] näihin tulonjakovaikutuksiin ja kokonaisarviointeihin. Panin merkille, että hirvittävän paljon näihin ei kuitenkaan puheenvuoroissa puututtu, ja ymmärrän kyllä miksi, koska ne ovat varsin maltillisia ja hyvin perusteltuja. Kun mietitään Gini-kerrointa, joka kuvaa tulonjakovaikutuksia, sitä, kuinka suuret tuloerot maassa on, niin hallituksen omilla veropäätöksillä Gini-kerroin nousee 0,01 eli ei käytännössä lainkaan. Kun tähän yhdistetään sosiaaliturvamutokset, muutos on 0,25 — 0,25, kun esimerkiksi vuonna 21 Gini-kerroin nousi 1,4 prosenttia, [Välihuutoja] ja tämä liittyi silloinkin muihin toimenpiteisiin.

Joka tapauksessa sosiaaliturvan muutosten ja veroratkaisujen yhteisvaikutukset ovat varsin maltillisia. Ja haluan vielä nostaa esille eilen julkaistuista tiedoista, että koko väestöstä lähes puolet kuuluu kotitalouksiin, joissa muutokset kasvattavat käytettävissä olevia tuloja, ja runsas kolmannes, 36 prosenttia, väestöstä kuuluu kotitalouksiin, joiden käytettävissä olevat tulot muuttuvat vain vähän. Siis 85 prosenttia väestöstä kuuluu porukkaan, jonka tulot joko nousevat tai eivät juuri muutu. [Välihuutoja vasemmalta] Näillä toimen-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

piteillä, joita te olette kesäkuusta asti arvostelleet, tulonjako- ja yhteisvaikutukset ovat varsin hyviä. [Puhemies koputtaa]

Kaikkein suurin ristiriita, arvoisa puhemies, liittyy kuitenkin siihen, että samaan aikaan hallitusta arvostellaan siitä, että se ei leikkaa tarpeeksi, joudutaan ottamaan edelleen velkaa, alijäämä on korkea, 11,5 miljardia, ja vielä kauden lopussakin yli 10 miljardia, ja vastaavasti, että teemme vääränlaisia toimia. Odotamme hyvin suurella mielenkiinnolla vaihtoehtobudjettejanne ja ylipäättänsä edes jonkinlaisia säästötoimenpiteitä opposition suunnalta. Me emme peittele omiamme, ne ovat kaikki avoimesti edessänne hallitusohjelmassa, budjeteissa, budjettilaeissa.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi lyhyesti kiitän keskustaa rakentavasta ryhmäpuheen- vuorosta. Olen aivan samaa mieltä tästä toivosta. Meidän pitää tarjota toivoa yrityksille ja kansalaisille siitä, että me huolehdimme näistä ongelmista, me korjaamme näitä. Se ei ole helppoa, ei tälle hallitukselle, ei millekään muullekaan hallitukselle. [Puhemies koputtaa] Me haluamme huolehtia tulevista sukupolvista, ja me nostamme esille sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden. Oikealle uralle. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Myönnän vielä pääministeri Orpolle kolmen minuutin vastauspuheenvuoron, ja sen jälkeen siirrymme debattiin.

13.30 Pääministeri Petteri Orpo: Arvoisa puhemies! Kiitos eduskuntaryhmille puheen- vuoroistanne. Kun niitä kuunteli, niin päällimmäinen ajatus on se, että meillä alkaa kuitenkin olla yhteinen tilannekuva täällä. Velkaantumisesta ollaan kaikki huolissamme. Se on valtava edistysaskel. Kaikki me nähdään, kuinka nopeassa tahdissa Suomi velkaantuu, ja me ymmärretään, että se johtuu ikääntymisestä, kasvavista korkomenoista, sotien valtavista menopaineista ja vielä lyhyellä aikavälillä matalasta suhdanteesta, joka valitettavasti jatkuu ensi vuoden puolelle. Mutta meillä on tilannekuva yhteinen ja me myöskin jaamme kaikki sen, mitä me tavoitellaan — eikö niin? — eli sitä, että suomalainen, pohjoismainen hyvinvointiyhteiskuntamalli säilyy palveluineen yhteiskuntana, joka pitää huolta heikoimistaan ja jossa pystytään antamaan korkeakoulutusta ja jossa infra pelaa. Me ollaan samaa mieltä näistä, mitä me tavoitellaan. Me ollaan, hyvät ystävät, samaa mieltä suurimmasta osasta keinoista, että miten sinne päästään [Suna Kymäläinen: Eikä olla!] — suurimmasta osasta keinoista. Me haluamme täällä laajalla joukolla panostaa koulutukseen, osamiseen, tutkimukseen ja tuotekehitykseen. Vai oletteko eri mieltä? [Välihuutoja vasemmalta] Me haluamme, että meidän infra on kunnossa ja että perustienpitoon löytyy lisää rahaa — eikö ollakin samaa mieltä? Me ollaan samaa mieltä aika pitkälle siitä, että yritykset ovat niitä, joihin ne uudet työpaikat syntyvät. Me ollaan samaa mieltä aika pitkälle Eurooppa-politiikasta. Me ollaan samaa mieltä siitä, että me rakennamme turvallista Suomea Naton jäsenenä, panostetaan turvallisuuteen, pidetään huolta oikeusvaltiosta.

Hyvät ystävät, me ollaan suurimmasta osasta samaa mieltä. Sitten on asioita, jotka meitä erottavat keinopuolella: se, miten leikkaukset kohdentuvat, millaisia työmarkkinauudistuksia tehdään. Ne ovat esimerkiksi ne kaikkein eniten keskusteluja herättävät. Eikä siinä mitään, ollaan eri mieltä, mutta perustelen, miksi hallituksen linja on, mikä on.

Tämä hallituksen budjettiesitys toteutuessaan, niin kuin aiomme tehdä, tuo valtiovarainministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön yhteisen arvion mukaan 60 000–65 000 uutta työpaikkaa suomalaisille [Välihuutoja] — 65 000 työpaikkaa. Se on moninkertainen määrä siihen, mihin edellinen hallitus pääsi neljän vuoden aikana toimillaan. Ne ovat osin ko-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

via keinoja, mutta eivät ne mitään mahdottomia ole. Ne on tehty jo muissa Pohjoismaissa. Jos 65 000 ihmistä, perhettä, kotitaloutta, pääsee työttömyydestä työn ääreen, saa enemmän tuloja, saa tulevaisuudenuskoa, on se parasta tasa-arvoisen yhteiskunnan rakentamista. Hallituksen linja on työn linja. Kaikki meidän toimemme budjetista alkaen tähtäävät siihen, ja kun meillä on korkeampi työllisyys — jos meillä on pohjoismainen työllisyysaste, mitä me tavoitellaan — niin meillä loppuu velkaantuminen. Meillä on rahaa pitää huolta meidän palveluista, meidän vanhuksista, lapsista ja niin edelleen. Ei ole mitään muuta tietä. Hallituksen linja on looginen, se on hyvä. Mielelläni ja mielellämme aloitamme keskustelun eduskunnan kanssa budjetista ja sen yksityiskohdista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindtman, olkaa hyvä.

13.34 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on todella vakavassa tilanteessa, ja, hallitus, te kyllä kovasti puhutte velasta, mutta fakta on se, että te esitätte, että tällä vaalikaudella otetaan ennätysmäärä velkaa, lähes 50 miljardia, ilman yhtäkään ulkoista kriisiä — ilman yhtäkään ulkoista kriisiä. Siis enemmän kuin edellinen hallitus, ilman koronakriisiä.

Arvoisa hallitus ja arvoisa pääministeri, se, missä ne erot suurimpina näkyvät, ei ole suurimpina ainoastaan keinoissa, vaan kyse on arvoista. Se näkyy siinä, miten valtiovarainministeri jälleen kiivaasti puolusti tätä kaikkein hyväosaisimmille intressiryhmille tulevaa, ministerin tuloluokkaan tulevaa, veronkevennystä, jota hän nimitti maltilliseksi — maltilliseksi. [Ben Zyskowiczin välihuuto] Arvoisa valtiovarainministeri, se on koko 2000-luvun suurin veronkevennys millekään tuloluokalle Suomessa, koko 2000-luvun suurin. Ja siitähän, mikä tulee opettajille, muutamia kympejä kuussa, [Puhemies koputtaa] suurin osa tulee edellisten vaalikausien hyvän työllisyyskehityksen ansiosta, ei teidän. Tässä on se arvovalinta: otatte köyhiltä, annatte rikkaille, [Puhemies koputtaa] ja valtio jatkaa velkaantumistaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Marttinen, olkaa hyvä.

13.35 Matias Marttinen kok (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täällä kuuntelin erityisen tarkasti edustaja Lindtmanin puheenvuoron. Hän tuntuu olevan nyt huolissaan velkaantumisesta. On hieno asia, että viimein myös vasemmisto herää siihen Suomen julkisen talouden tilanteeseen, missä me olemme tällä hetkellä. Mutta samaan aikaan, edustaja Lindtman, kun kuuntelin teidän puheenvuoronne, te olette erittäin taitava kertomaan, minkä takia eri työllisyystoimet, mitä hallitus vie eteenpäin, eivät teille käy. Te olette erittäin taitava kertomaan, minkä takia näitä säästöjä, mitä me olemme toteuttamassa, ei pidä tehdä, ja samaan aikaan, herra puhemies, te kerrotte uusia menokohteita, mitä te haluatte toteuttaa. Joten, herra puhemies, ainut johtopäätös on se, että SDP:n horjuva linja, jos sellaista voi edes sanoa, perustuu siis velanottoon ja veronkorotuksiin, [Pia Viitasen välihuuto] eikä se ole todella mikään kestävä linja tälle maalle. Suomi ei nouse tuolla linjalla, joten sanotaan näin, että kotiläksyjä jää vielä SDP:lle tehtäväksi kohtalaisen paljon.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

13.36 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen ja keskustan linjan keskeinen ero on kahdessa asiassa: Ensinnäkään me emme tekisi hyvinvointialueille tässä tilanteessa ollenkaan niin rajuja säästöjä kuin mitä hallitus on tekemässä — ei sen takia, etteikö mekin tavoitella, että pitää sote-alalla tuottavuutta parantaa, mutta me emme oikeasti näe tässä tilanteessa, että ne olisivat realistisia. Ne eivät todennäköisesti tule toteutumaan. Toinen keskeinen ero on se, että keskusta ei hyväksy tässä tilanteessa — jossa Suomen syntyvyys romahtaa, me tarvitsemme tähän maahan lapsia ja me tarvitsemme työvoimaa — että leikkauksia kohdistetaan lapsiperheisiin. Se ei ole viisasta tässä tilanteessa.

Arvoisa puhemies! Hallituksella on erittäin hyvä tavoite, jonka me jaamme. Velkaantuminen pitää pysäyttää, mutta kun katsotaan näitä lukuja, niin ilman koronaa hallitus ottaa velkaa noin 3 miljardia euroa enemmän kuin edellinen hallitus, ensi vuonna otetaan 1,3 miljardia enemmän velkaa kuin tänä vuonna ja seuraavana vuonna vielä 1,2 miljardia euroa enemmän. Kysyn pääministeriltä, näiden lukujen valossa: [Puhemies koputtaa] pitävätkö hallituksen tavoite ja puhe, että velkalaiva kääntyy, paikkansa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Simula, olkaa hyvä.

13.38 **Jenna Simula ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä nyt ollaan velkaantumisesta huolissaan salin vasemmallakin reunalla — hyvä niin — mutta sitten ideologia tuntuu ottavan jälleen vallan. [Välihuutoja vasemmalta] Se on äärimmäisen valitettavaa. Tässä ei olla vain esimerkiksi asumistuesta ja työttömyyskorvauksista säästämässä. Meille perussuomalaisille on tärkeää, että säästöjä haetaan erityisesti suomalaisille toissijaisista kohteista, ja näin on myös tehty. [Välihuutoja vasemmalta] Hallitus säästää maahanmuuttopolitiikkaa kiristämällä, alentaa turvapaikanhakijoiden vastaanottorahat alimmalle mahdolliselle tasolle ja leikkaa kehitysavusta sekä puolittaa pakolaiskiintiön.

Hyvä puhemies! Näihin keskustan heilasteluryhtyksiin sanoisin, että kiitos rakentavasta asenteestanne, mutta olisittepa olleet yhtä rakentavia silloin, kun hallitusta muodostettiin, ettekä olisi paenneet perunakellareihin. [Välihuutoja] Vaihtoehtobudjetin askartelun sijaan voisitte olla nyt yhdessä meidän kanssamme huolehtimassa Suomesta ja suomalaisista, [Puhemies koputtaa] luomassa ihmisille sitä mainitsemaanne toivoa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harjanne, olkaa hyvä.

13.39 **Atte Harjanne vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn täysin valtiovarainministeri Purran näkemykseen siitä, ettei tämä valtiontalouden tasapainottaminen helppoa ole. Sitä on sen sijaan vaikea ymmärtää, miksi siitä tehdään vaikeampaa niillä veropolitiikalla, tukipolitiikalla ja maahanmuuttolinjalla, joita hallitus harjoittaa, jotka suoraan heikentävät valtiontaloutta, vievät eväitä tuottavuuskasvulta ja romahduttavat sitä luottamus pääomaa, joka olisi hirveän tärkeitä ylläpitää tässä maassa.

Palaan vielä tähän luonto- ja ilmastoasiaan. Suomi on sitoutunut siihen, että luontokato pysäytetään 2030, ja tunnetusti ilmastolaki toteaa, että meidän tulee olla hiilineutraali 2035. Samaan aikaan tässä budjetissa kuitenkin hallitus leikkaa luonnonsuojeluun käytettyä rahaa kolmasosalla, ei ole innostunut tehokkaista markkinamekanismeista luonto- tai ilmastotoimien edistämiseksi. Sen pohjalta kysyisinkin: Ottaako hallitus nämä ekologiset

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

ja ilmastolliset reunaehdot vakavissaan? Onko se sitoutunut näihin tavoitteisiin ja miten aikoo niitä tosiasiallisesti edistää tällä budjetilla?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Andersson, Otto, olkaa hyvä. — Mikrofoni. [Otto Andersson: Luulin, että minulla on kantava ääni!]

13.40 Otto Andersson r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten totesin ryhmäpuheenvuorossa, hallitus nostaa vaalikauden loppuun mennessä poliisien määrän 8 000:een — erittäin hyvä asia.

Hallintovaliokunta vieraili viime viikolla Tukholmassa, ja tutustuimme siellä naapurimaan tilanteeseen. Se yhteinen viesti, mikä tuli sekä poliisilta, tutkijoilta että myös yli puoluerajojen ruotsalaisilta kollegoilta, on se, että on äärimmäisen tärkeää varmistaa poliisin alueellinen läsnäolo myös keskustaupunkien ulkopuolella ja keskustaupunkien sisällä kaikissa kaupunginosissa. Se luo turvallisuudentunnetta ja ennaltaehkäisee.

Hallitusohjelmassa on todettu, että poliisin läsnäolo turvataan koko maassa. Se viesti, mikä Ruotsista saatiin, on syytä ottaa vakavasti, eli tämän poliisitoiminnan keskittämiseksi on saatava loppu. Olisin kysynyt sisäministeri Rantaselta: miten käytännössä turvaamme poliisin läsnäolon koko maassa? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

13.41 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli suhteellisen uskomatonta kuunnella valtiovarainministeri Purran puolustelua suurituloisten veronalennuksille. Kritiikissämme on kyse oikeudenmukaisuudesta ja uskottavuudesta, ja näitä kumpakaan hallituksen talousarviossa ei ole. Ei ole oikeudenmukaista, että suurituloiset saavat lisää käteen jääviä tuloja veroalennusten myötä samalla, kun pienituloisilta työntekijöiltä, opiskelijoilta, työttömiltä ja köyhiltä lapsiperheiltä leikataan. Ei ole uskottavaa sanoa, että pienituloisilta on pakko leikata samalla, kun kuitenkin on varaa antaa suurituloisille veronalennuksia velaksi. Eikä se summakaan nyt aivan mitätön ole. Se on paljon suurempi kuin esimerkiksi lastensuojelun jälkihuollosta leikattava summa — toimi, joka jättää monia heikossa asemassa olevia nuoria heitteille.

Arvoisa puhemies! Nämä todellakin ovat poliittisia valintoja.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Östman, olkaa hyvä.

13.43 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oppositio on kohta neljä kuukautta, kesästä lähtien toistanut propagandaansa, että te otatte köyhiltä ja annatte rikkaille. [Välihuutoja vasemmalta] — Kuunnelkaa, kuunnelkaa. [Puhemies koputtaa] Kun katsotaan verotuottovaikutus sosioekonomisen aseman mukaan, niin vähiten verohyvityksiä saa pääomatulon saaja, toiseksi vähiten maatalouden harjoittaja, kolmanneksi vähiten maatalousyhtiön yhtiömies, neljänneksi vähiten verohyvityksiä saa elinkeinonharjoittaja, sitten elinkeinoyhtymän yhtiömies. [Vasemmiston ryhmästä: Pitäiskö enemmän vielä saada?] Eniten verohyvityksiä saa palkansaaja. Siis kenen väite pitää paikkansa? Kysyn valtiovarainministeriltä, koska minulla on kädessäni valtiovarainministeriön selvitys tästä asiasta: pitävätkö nämä luvut paikkansa?

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harkimo, olkaa hyvä.

13.44 **Harry Harkimo liik** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Pääministeri Orpo, lupasitte äsken 65 000 työpaikkaa lisää ensi vuonna. No, niitä on 10 000 nyt mennyt jo tänä vuonna sinä aikana, kun te aloitte neuvottelemaan hallituksesta, eli te tarvitsette nyt sen 75 000 lisää. Ja se 75 000 edellyttää, että talous kasvaa 1,2 prosentilla — eikä niin — joka on valtiovarainministeriön tekemä laskelma, joka on täysin utopistinen. He eivät itsekään usko siihen, olen jutellut heidän kanssaan. Ihmettelen, mihin se perustuu, kun tulee lisää työttömiä tänä vuonna, yritykset menevät konkurssiin. Mistä ne työpaikat tulevat? Tällä hetkellä on 50 000 avointa työpaikkaa, kun taas vuosi sitten oli 100 000, ja yli 250 000 työttöntä. Nämä luvut eivät mitenkään kohtaa. Mistä tulevat ne työpaikat — kertokaa minulle — kun ei tule talouskasvua? [Puhemies koputtaa] Voin muuten lyöä kahvit vetoa, että ei toteudu. [Eduskunnasta: Hyvä!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tuppurainen, olkaa hyvä.

13.45 **Tytti Tuppurainen sd** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Sosiaalidemokraatit yhtyy siihen arvioon, että Suomen tilanne on haasteellinen. Ei ole helppo rasti hallituksella. Mutta kun katsomme, millaista jälkeä hallituksen politiikasta seuraa, niin näemme, että vaalikauden aikana valtionvelka kasvaa — siis kymmeniä miljardeja valtionvelka kasvaa — velkasuhde heikkenee eli velan suhde bkt:hen muuttuu huonommaksi, työllisten määrä ei lisäännä, työttömiä sen sijaan tulee lisää ja tuloerot kasvavat. Siis lisää velkaa, heikompi velkasuhde, työttömyys kasvaa ja lisää suomalaisia köyhiä — ennen kaikkea köyhiä lapsiperheitä, yksinhuoltajaperheitä.

Valtiovarainministeri Purra, teistä on sukeutunut oikein kelpo kamreeri. Valtio, hallitus, nyt supistaa Suomen taloutta tämmöiseen heikkenevään kierteseen sen sijaan, että loisimme kasvun näkymää. Eikö nyt olisi syytä panostaa kasvuun, huolehtia kansalaisten ostovoimasta ja luoda myös heikoimmassa asemassa oleville ihmisille toivoa? [Eduskunnasta: Juuri sitä me tehdään!] Ettekö te löytäneet yhtään keinoa, jolla olisi lisätty oikeudenmukaisuutta, [Puhemies koputtaa] myös sitä, että varakkaimmat ihmiset osallistuisivat tähän talouden tasapainottamiseen? [Välihuutoja oikealta]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kauma, olkaa hyvä.

13.46 **Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on vakavasti velkaantunut maa. Yksistään korkomenot ensi vuodelle ovat yli kolme miljardia euroa, kun ne vielä viime vuonna olivat alle miljardin. [Ben Zyskowitz: Uskomatonta!] Tämä on todella vakava uutinen meille kaikille ja tieto, [Ben Zyskowitz: Saramollekin!] mikä on kylä hyödyksi, kun mietimme tulevien vuosien toimia. Suomi on EU:n seitsemänneksi velkaisin maa, kuten valtiovarainministeri Purra tuossa aiemmin totesi. Täällä kun kuuntelen opposition puheenvuoroja, niin, edustaja Lindtman, te ette osannut päättää, mitä mieltä te oikeastaan olette tästä budjetista. Te kritisoitte velanottoa, mutta ette myöskään hyväksy niitä valtiontalouden sopeutustoimia, joita tässä ollaan suunnittelemassa. [Välihuutoja vasemmalta] Koettakaa nyt päättää, mitä mieltä te olette. Pitääkö velkaantuminen lopettaa vai ei?

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Arvoisa puhemies! Kun tämä hallitus ymmärtää kuitenkin sen, että samalla, kun tehdään sopeutustoimia, pitää myös satsata tulevaisuuteen, niin kysyisin ministeri Multalalta: minkälaisia satsauksia ollaan tekemässä [Puhemies koputtaa] esimerkiksi koulutuksen ja tutkimuksen puolelle?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kalli, olkaa hyvä.

13.48 Eeva Kalli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tiivistän viestini yhteen vakavaan huomioon ja yhteen vakavaan, oikeutettuun kysymykseen.

Ensinnä se huomio. Maailmantilanne on erittäin jännitteinen, erittäin vakava. Talous supistuu, ja julkisen talouden tilanne on niin ikään erittäin vakava. Tällaisessa tilanteessa jos koskaan tältä salilta ja meiltä kaikilta edellytetään erityisen paljon yhteistyötä, toistemme kuuntelemista ja rakentavaa suhtautumista. Siksi olinkin erittäin hämmästynyt siitä poikkeuksellisen hyökkäävästä tyylistä, jota kuulumme jo valtiovarainministerin esittelypuheenvuorossa puhumattakaan päähallituspuolueiden, kokoomuksen ja perussuomalaisen, ryhmäpuheenvuoroista. [Vasemmalta: Kyllä!] Toivon rakentavampaa suhtautumista.

Sitten se kysymys. Miksi ihmeessä tämä hallitus on valinnut kohdistaa kaikkein suurimmat säästöt juuri hyvinvointialueille eli juuri lähipalveluihin, [Puhemies koputtaa] terveysasemiin, [Välihuutoja] neuvoloihin, ikäihmisten asumispalveluihin? Onko tämä mielestänne viisasta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Puisto, olkaa hyvä.

13.49 Sakari Puisto ps (vastauspuheenvuoro): Hyvä puhemies! Julkisen talouden tilanne on erityisen haastava. Paljon tarvitaan päättäväisyyttä ja myös, mitä tulee tähän velkaantumiseen, kurinalaista finanssipolitiikkaa, kuten valtiovarainministeri on sanonut. Se on aivan selvä, että kun koko tässä rahoitusmarkkinoiden tilanteessa korko ei ole 0 vaan yli 4 prosenttia, niin jokainen uusi lainainstrumentti, mikä lasketaan liikkeelle, maksaa paljon. Samalla meillä on siellä se aikaisempi velkapotti, ja kun nämä lainat erääntyvät, niin aina tarvitaan korkeammalla korolla kalliimpaa lainaa. [Ben Zyskowicz: Kuulitteko, Saramo?]

Tein itse asiassa aika tarkkaan vuosi sitten kirjallisen kysymyksen valtion velkaantumisesta ja näistä korkomenoista ennakoiden just tätä päivää eli tätä, kun poliittinen asetelma muuttuu ja hallitusasetelma muuttuu. Vielä vuoden 2022 julkisen talouden suunnitelmassa lähdettiin siitä ajatuksesta, että korot eivät juuri kasva. Nyt korot ovat kuitenkin yli 3 miljardia ja myös korkojen nousu tapahtuu viiveellä, vaikka korot pysyisivät samassa. Kysyn pääministeriltä: oletteko huolissanne tästä korkopaineiden kasvusta velanhoitokustannuksissa ja myös siitä liikkumatilan kaventumisesta, [Puhemies koputtaa] mitä nähdään?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Virta, olkaa hyvä.

13.50 Sofia Virta vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen talouden tilanne on todella vakava, ja on selvää, että millä tahansa hallituspohjalla budjetin rakentaminen olisi tässä tilanteessa haastavaa. Samaan aikaan on kuitenkin myös selvää, että yksinhuoltajilta tai nuorisotyöstä leikkaamalla ei tämän maan taloutta saada kuntoon, vaikka hallitus nyt näitäkin keinoja koettaa. Se on itse asiassa talouden isossa kuvassa pelkkää näpertelyä, mutta näiden lasten ja näiden perheiden, nuorten näkökulmasta sillä voi olla mer-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

kittävät vaikutukset. Te otatte aivan valtavan riskin syventäessänne lapsiperheköyhyyttä, ja olen varoittanut ja varoitan jälleen, arvon hallitus, teitä siitä, että nämä leikkaukset tulevat maksamaan myöhemmin, aika piankin jo, paljon enemmän. Mutta valtiontalouden isoa kuvaa ne eivät käännä, ja mietin, ovatko ne todella sen arvoisia.

Sen sijaan, arvon hallitus, te jätätte suomalaisen elinkeinoelämän, suomalaiset yritykset kamppailemaan työvoimapulan keskelle. Te otatte riskin, että suuret vihreän siirtymän investoinnit sijoittuvat vaikka Ruotsiin meidän sijaamme, jos täällä ei ole työvoimaa. Onko kyse siitä, että arvon hallitus ei ota tosissaan työvoimapulaa, [Puhemies koputtaa] vai onko kyse ehkä siitä, että kokoomukselta loppui rohkeus kertoa hallituskumppaneille, että Suomi todella tarvitsee maahanmuuttoa tai muuten me olemme vain ulkoilmamuseossa sijaitseva vanhainkoti?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Wickström.

13.52 Henrik Wickström r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! On todella tärkeää, että me ymmärrämme tämän kokonaistilannekuvan. Suomi velkaantuu todella huolestuttavaa tahtia, ja hallituksen tahtotilana on se, että me voimme säilyttää pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan. Mutta se edellyttää myöskin sitä, että meillä on samanlainen talous kuin vaikkapa muissa Pohjoismaissa. Tällä hetkellä tilanne ei ole näin. Suomi on velkaantunut viimeisen 15 vuoden ajan, ja tämän ajanjakson aikana useampi muu verrokkimaa on tehnyt myöskin ylijäämäisiä tuloksia.

Minun suuri huoleni liittyy hyvinvointialueisiin. Niiden suhteenkin on syytä käydä tarkkaa keskustelua. Hyvinvointialueista on käytetty tässä salissa myöskin termiä ”ne on massiivisia hallintohimmeleitä”, mutta se ei ihmisiä kiinnosta. Ihmisiä kiinnostaa se, että pääsee lääkäriin, kun on tarve. Henkilöstöpula on koko hyvinvointialueiden ongelmien keskiössä, ja siksiikin olisi mukava kuulla vastaavalta ministeriltä, mitä kaikkia keinoja hallitus tekee tämän tärkeän asian ratkaisemiseksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Saramo, olkaa hyvä.

13.53 Jussi Saramo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvä oikeistohallitus, tämä on teidän esityksenne. Täällä lasketaan veroja — suurituloisiin, yritysten omistajiin painottuen — enemmän kuin mitä te leikkaatte. Te lisäätte tällä esityksellä velkaantumista. Täällä te puhutte koko aika velkaantumisesta; te lisäätte sitä. Ja niin toimi edellisenkin oikeistohallitus, Sipilän oikeistohallitus. Silloin viimeisenä vuonnaan kunnat ja valtio ottivat yhteensä enemmän velkaa kuin viime vuonna otettiin. Eli emme me ole täällä vasemmistossa yllättyneitä, että te puhutte velasta, mutta aina vallassa ollessanne te lisäätte velkaantumista.

Mutta olen yllättynyt siitä, että tässä kirjassa [Puhuja näyttää budjettikirjaa] te ajatte ihmisiä pois töistä, pienipalkkaisia ihmisiä pois töistä leikkaamalla suojaosaa ja asumistukea. Te ajatte heitä toimeentulotuelle. Te ajatte kymmeniätuhansia suomalaisia toimeentulotuelle. Te puhutte työlinjasta, mutta teillä on toimeentulotukilinja. Ja nyt vetoaisinkin — kun rakentaminen on menossa jäihin ja ensi talvena uhkaa raju työttömyyden kasvu alan vetäessä muita mukanaan — että laittakaa asuntorahaston omaisuus töihin, [Puhemies koputtaa] jotta lama vältettäisiin kuntien voittoa tuottamattomalla rakentamisella. Yhteiskunnan edun pitää olla [Puhemies koputtaa] asuntosijoittajien etua ja voittoja tärkeämpää.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Poutala, olkaa hyvä.

13.54 Mika Poutala kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On ollut hienoja puheita tänään tässä salissa, erityisesti edustaja Lohen rakentava puhe jäi mieleen. Minulla olisi kuitenkin yksi pyyntö kaikille edustajille, ja se olisi se, että jos voitaisiin käyttäytyä niin kuin aikuiset. Olisi jotenkin hienoa, että voitaisiin kunnioittaa sen verran toisiamme, että silloin kun joku toinen puhuu, niin ei ruveta huutamaan, mölisemään ja tahallisesti häiritsemään sitä puhetta. Tuntuu tälle uutena edustajana tosi ikävältä tämä käytös toisia kohtaan.

Toinen asia, mitä minä en oikeastaan ymmärrä, on semmoinen kritiikki, mitä täällä nyt edellisessä hallituksessa olleilta on tullut tänään. Eli nyttien oppositio on täällä syyttänyt hallitusta siitä, että ei puututa luonnolle haitallisiin yritystukiin, ja tämä jotenkin tuntuu aika tekopyhältä, samaan aikaan kun edelliset neljä vuotta asialle ei tehty mitään. [Suna Kymäläinen: Tehtiinpä!] — Tehtiin tosi hienosti, koska jos te olisitte tehneet sille asialle jotain, niin ei meillä olisi semmoista ongelmaa tällä hetkellä.

Kaikesta huolimatta minä odotan innolla vaihtoehtobudjetteja, koska minä uskon siihen, että sieltä tulee ihan varmasti kanssa hyviä ideoita, ja toivon, että myös me hallituksessa avoimin mielin [Puhemies koputtaa] otetaan niitä vastaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kymäläinen, olkaa hyvä.

13.55 Suna Kymäläinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Valtiovarainministeri totesi tuossa omassa ensimmäisessä puheenvuorossaan, että Suomi ja suomalaiset ansaitsevat kaiken hyvän. Teidän omissa vaikutusarvioissanne tämä budjetti tulee lisäämään eriarvoisuutta. Täällä Suomessa ei pidä sairastua, koska siitä rangaistaan: lääkkeiden hinnat nousevat, ensimmäinen sairauspäivä tulee palkattomaksi. Eriarvoisuus lisääntyy, 40 000 ihmistä tippuu köyhyysrajalle, tulee asumistuen leikkaus. Tätä kaikkea hyvää te lupaatte.

Lupasitte myös, että ensi vuonna asfaltti tuoksuu tiestöillä tuolla maakunnissa. Kuitenkin kokonaisuudessaan tämän teidän kehyskauteenne aikana — ja tämä myös tiedoksi liikenneministerille, kun muutama viikko sitten te sanoitte, että te ennätyksellisen paljon panostatte liikenteeseen — te tulette panostamaan puoli miljardia vähemmän kuin edellinen hallitus liikenteeseen panosti. Työntekijän autoilun kustannukset tulevat nousemaan, kun te vähennätte työmatkavähennyksiä — ei niin kuin [Puhemies koputtaa] valtiovarainministeri antoi ymmärtää. Miksi te puhutte toista kuin mitä te teette?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

13.57 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomen on aika tehdä samat uudistukset kuin muissa Pohjoismaissa on jo tehty. Muissa Pohjoismaissa nämä uudistukset tekivät sosiaalidemokraatit, meillä tähän tarvitaan keskustaoikeistolainen hallitus. [Välihuutoja] Nyt tehtävät julkisen talouden tasapainottamistoimet ovat linjassa muissa Pohjoismaissa tehtyjen talousuudistusten kanssa. Meillä voisi, arvonn hallitus, tehdä vieläkin rohkeampia uudistuksia.

Arvoisa puhemies! Emme me ole talouspolitiikassamme nytkään kovin oikealla pohjoismaisessakaan mittakaavassa, sillä Suomessa on korkea veroaste tämänkin hallituskau-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

den jälkeen — ja tämän vaalikauden jälkeen myös laaja sosiaaliturva. Evan johtaja Emilia Kullas totesi: ”Tämän hallituksen toimilla ei hyvinvointiyhteiskuntaa Suomesta tapeta eikä edes nirhata. Päinvastoin se yrittää pitää sitä siinä kunnossa, että se jatkossakin toimisi.”

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Saarikko, olkaa hyvä.

13.58 Annika Saarikko kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jäin pohtimaan perussuomalaisten ryhmäpuheen sävyä. Se oli täynnä ivaa, pilkkaa ja haukkumista. Ehkä haluan siihen vain todeta — en ryhtyäkseni samaan, kuulitte keskustan linjan — huomautuksen siitä, että jotenkin tuntuu, että ikään kuin teitä hieman pelottaisi olla vastuussa. Ehkä haluaisin muistuttaa siitä, että on varmasti aivan oikeutettua kuitenkin, että äänestäjät miettivät suhteessa vaalipuheisiinne sitä, mitä nykyhallitukselta kansa saa. Samaa, totta kai, ehkä moni pohtii vaalien alla suurten velantaittopuheiden ympärillä toimineesta kokoomuksesta. Hallitus tekee paljon velkaa, tilanne on vaikea, ja siksikin keskusta omassa puheenvuorossaan totesi, että tarvitaan myös kipeitä päätöksiä, tarvitaan myös toivoa, ja näkemysseromme kulminoituvat nyt lähipalveluiden ja sosiaali- ja terveyspalveluiden leikkaamiseen — emme voi pitää sitä hyväksyttävänä — ja samoin lapsiperheiden aseman parantamiseen.

Lyhyt kysymys pääministerille: jos taloustilanne heikkenee, ympärillä oleva todellisuus muuttuu turvallisuuden tai talouden vuoksi, onko hallitus valmis tarkistamaan linjaansa myös suhdanteiden mukaan?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

13.59 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Turvallinen Suomi pitää säilyttää. Emme voi enää tuudittautua siihen, että olemme turvallinen lintukoto. On viisautta ymmärtää se, ja tämä hallitus on sen ymmärtänyt. Rikollisuuden torjuntaan panostetaan, nuorisojengien ja järjestäytyneen rikollisuuden kasvu otetaan vakavasti. Poliisien määrää nostetaan ja erityistoimintayksikkö Karhun toimintavalmiutta kehitetään. Suomen rajaturvallisuus, Rajavartiolaitoksen riittävät resurssit, kalusto ja teknologia varmistetaan, ja sehän on osa puolustusjärjestelmän ensivastetta. Puolustusta ja Puolustusvoimien toimintaa kehitetään. Pelastajakoulutettavien määrää nostetaan ja koulutus pidetään, ja se jakaantuu Kuopion Pelastusopiston ja Helsingin pelastusopiston kesken.

Mitä tulee lapsiperheköyhyyteen, haluan korjata sen huomion, että hallituksen perhepakketti sisältää sen, että alle kolmevuotiaiden lapsilisät nousevat. [Välihuutoja vasemmalta] Tulee myös lapsilisien yksinhuoltajakorotus, ja suurille perheille tulee korotuksia. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, Oras, olkaa hyvä. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

14.01 Oras Tynkkynen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä keltainen talousarviokirjahan on paksu teos, vain joitakin sivuja lyhyempi kuin Dostojevskin Karamazovin veljekset, toki vähän vähemmän vetävästi kirjoitettu, mutta sen keskeisen sisällön voi kuitenkin tiivistää alle minuuttiin, ja se käy seuraavasti: Kaikkein eniten tämä hallitus vähentää tuloja siltä suomalaisten kymmenykseltä, jolla niitä ennestäänkin on kaik-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

kein vähiten. [Ben Zyskowicz: Tuo ei ole totta! — Vasemmalta: Onhan!] Toiseksi eniten hallitus vähentää tuloja siltä suomalaisten kymmenykseltä, jolla tuloja on toiseksi vähiten. Kolmanneksi eniten hallitus vähentää tuloja siltä suomalaisten kymmenykseltä, jolla tuloja on ennestäänkin kolmanneksi vähiten. Mutta toki kaikilta tämä hallitus ei vähennä tuloja. Ministerien, kansanedustajien tulotasolla oleville ihmisille tämä hallitus antaa enemmän. Tässä budjettikirjan tiivistys alle minuuttiin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Andersson, Li, olkaa hyvä.

14.02 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset ovat tänään puhuneet asioiden laittamisesta tärkeysjärjestykseen. Nythän me nähdään tänään, kuinka siellä ykköspaikalla tosiaan ovat ministereiden ja muiden suurituloisten veronkevennykset. [Jenna Simula: Jäikö levy päälle?] Tämä on teille tärkeämpää kuin valtiontalouden tasapainottaminen. Kuten me olemme kuulleet, velkaantuminen tosiaan lisääntyy ensi vuonna johtuen keskeisesti tästä veroasteen laskusta. Sen sijaan pienituloisille suomalaisille ei ole mitään sijaa perussuomalaisten tärkeysjärjestyksessä. Te puhutte toivosta, mutta pienituloisille suomalaisille tämä hallitus tarjoaa epätoivoa. Kun te tietoisilla päätöksillä syvennätte pienituloisuutta, syvennätte köyhyyttä myöskin lasten keskuudessa, ja tämä pätee myös, vaikka nämä leikkausten työllisyysvaikutukset toteutuisivat. Eilen julkaistussa arviossa todetaan: ”Etuuksien heikennyksistä seuraava tulojen lasku on paljon suurempi kuin mahdollisesta työllisyyden kasvusta [Puhemies koputtaa] seuraava tulojen nousu.” Pienituloiset köyhtyvät joka tapauksessa, vaikka nämä maagiset työllisyysvaikutukset toteutuisivat. [Puhemies koputtaa] Kuinka te voitte seistä tällaisen linjan takana?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Myönnän nyt kahden minuutin vastauspuheenvuorot pääministerille ja valtiovarainministerille. — Ministeri Orpo, olkaa hyvä.

14.03 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siihen, miksi velkaantuminen on edelleen niin voimakasta, on kyllä yleistilanne vaikuttamassa. Eli kyllä, viime hallituksen kaudelle osui korona, osui Ukrainan kriisi, mutta, hyvät kollegat, eiväthän ne kriisit ja niiden vaikutukset ole mihinkään hävinneet. Se kriisiaika jatkuu. Valitettavasti erittäin synkkä maailmantilanne varjostaa talouden kasvua, mikä näkyy myöskin meidän kasvuluvuissamme ja näkyy inflaatiossa. [Annika Saarikon välihuuto — Krista Kiurun välihuuto]

Se, mistä olemme mielestäni aiheellisesti antaneet kritiikkiä, ja kovaakin oli se, että samaan aikaan, aikaisemmin, lisättiin pysyviä menoja, jätettiin työllisyyttä, työmarkkinoita, sosiaaliturvaa ja verotusta koskevat uudistukset tekemättä, joten me olemme rakenteellisesti jääneet jälkeen. Meillä on liian alhainen työllisyysaste, ja tämä työllisyysaste on kaiken avain. Se on kaiken avain. [Suna Kymäläisen välihuuto] Korkeammalla työllisyysasteella me pystyisimme pitämään ilman velkaantumista huolta meidän hyvinvointiyhteiskunnastamme.

Me teemme työlinjalla panoksia kasvuun, merkittäviä panoksia kasvuun uudistamalla todellakin työmarkkinoita mutta myös verotusta ja sosiaaliturvaa niin, että työn vastaanottamisesta tehdään kannattavampaa. Se on riippumaton arvio, että 60 000–65 000 uutta työpaikkaa syntyy näiden päätösten perusteella. Jos — ja toivottavasti: kun — suhdanne lähtee ennusteen mukaan ensi vuonna kasvuun, se lisää työllisyyttä automaattisesti. Tieten-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

kään toivon varaan ei voi mitään laittaa. Siksi näitä uudistuksia, jotka alkavat toimimaan, pitää tehdä, jotta yrittäjä uskaltaa palkata.

Me panostetaan myöskin merkittäväällä tavalla koulutukseen, tulevaisuuteen ja nuoriin, peruskouluun, perusopetuksen vahvistamiseen, tutkimuksen ja tuotekehityksen innovaatioihin miljardi. Tämä hallitus tekee koulutusmyönteistä politiikkaa, mutta samaan aikaan meidän on säästettävä, koska kasvu antaa odottaa itseään, koulutuksen panostukset tulevat pitkällä aikavälillä. Meidän on pakko säästää, se nyt vaan on niin, mutta sitä tehdään läpi linjan. Jokainen ministeriö muun muassa joutuu tehostamaan toimintaansa merkittäväällä tavalla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, kaksi minuuttia, olkaa hyvä.

14.05 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kuten pääministeri totesi, niin alijäämä koostuu monista sellaisista asioista, joista yksi ei ole hallituksen tekemät veroratkaisut. Siellä vaikuttavat sote, tehdyt rahoitusratkaisut ylipäänsä, siellä vaikuttavat korkomenot — vielä vuoden 27 tasolla puhutaan hyvin korkeista prosenteista —, siellä vaikuttavat inflaation takia tehdyt indeksitarkistukset, siellä vaikuttaa parlamentaarisesti sovittu tki-rahoitus, [Annika Saarikon välihuuto] HX-hanke, Ukraina ja myös korona, siellä vaikuttaa teidän tekemänne elpymispakettipäätös, ja nämä vaikuttavat vielä seuraavina vuosina. Ei ole oikein väittää, että tälle hallitukselle ei ole osunut kriisejä. Näitä kaikkia edelleen maksetaan.

Sen sijaan veropolitiikallamme ei heikennetä julkisen talouden korjaamista. Me lisäämme ostovoimaa, parannamme käytettävissä olevia tuloja, [Annika Saarikon välihuuto — Välihuutoja vasemmalta] kasvua, työllisyyttä, yrityksiä, jotka investoivat ja palkkaavat ihmisiä. Sitä ei saa vasemmistolaisella veropolitiikalla. [Puhemies koputtaa]

Edustaja Harkimolle tiedoksi, että valtiovarainministeriön ennusteet tehdään riippumattomasti. Niissä ei ole mitään ihmeellisyyksiä siellä takana. Suhdanne- ja fiskaalipolitiikka on ensi vuonna elvyttävää, ja se on kai juuri sitä, mitä tämä suhdannetilanne edellyttää. Meidän veroratkaisut, työttömyysvakuutusmaksujen alentuminen, investoinnit, tki — kaikki vaikuttavat siihen, että politiikkamme on elvyttävää.

Vastaus siihen, miten tässä maassa keskituloiset ja hyvätuloiset osallistuvat — kerron sen mielelläni: Meidän järjestelmämme perustuu korkeaan veroasteeseen. Se perustuu korkeaan progressioon. Se perustuu siihen, että tässä maassa tasataan tuloja huomattavan paljon. [Krista Kiuru: Ja se on oikein!] Tämä hallitus ajaa palkansaajan asiaa. Tämä hallitus välittää veronmaksajan edusta. Ja kaikkein tärkeintä on se, että menoja ja tuloja pyritään saamaan tasapainoon.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja vielä ministeri Multala, yksi minuutti.

14.07 Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Tuppurainen kysyi, eikö hallitus panosta kasvuun. Yksi merkittävimmistä kasvupanostuksista on nimenomaisesti panostukset tutkimukseen ja kehitystoimintaan. Ja ne panostukset kasvavat ensi vuoden aikana 280 miljoonaa euroa.

Edustaja Kauma kysyi näistä panostuksista tarkemmin. Niitä kohdennetaan nyt ensi vuoden osalta sellaisten instrumenttien kautta, joiden jo tiedetään toimivan ja luovan kasvua myös sinne yrityskenttään. Samanaikaisesti panostamme myös koulutukseen, osaa-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

mistason nostoon niin lisäämällä aloituspaikkojen rahoitusta kuin panostamalla tohtori-koulutukseen, josta saamme myös osaamistason kasvua aikaiseksi, saamme myös osaavaa työvoimaa [Välihuuto vasemmalta] yrityksiin ja korkeakouluihin, tutkimuslaitoksiin tekemään sitä tutkimus- ja kehitystoimintaa, joka lisää talouden kasvua ja työn tuottavuutta pitemmällä aikavälillä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja vielä ministeri Ranne, yksi minuutti, ja sitten jatkamme edustajien puheenvuoroilla.

14.08 Liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranne (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Valtionvelan kasvun taittaminen on aivan samanlaista kuin korjausvelan kasvun taittaminen, ja tähän hallitus nyt satsaa 520 miljoonaa, josta 250 kohdistetaan jo ensi vuonna korjausvelan taittamiseen — tulee olemaan merkittävä teko. Se tulee työllistämään ensi vuonna 6 000 henkilötövuotta. [Katri Kulmunin välihuuto] Tämä on todella iso asia. Me haluamme, että meidän rakennusmiehet saavat töitä myöskin siellä maanrakennuspuolella, pikimiehetkin ovat maanrakentajia.

Kokonaisuudessaan täytyy todeta, että me satsaamme toki siihenkin, että me kilpailutamme paremmin, että me osaamme ostaa paremmin, että meidän koko koneisto toimii paremmin. Ja kyllä tällä on iso merkitys. Jos me saamme parhaan mahdollisen lopputuloksen, niin me pystymme vähintäänkin hidastamaan mutta jopa jossain vaiheessa myöskin pysäyttämään korjausvelan kasvun.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

14.10 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulle jäi epäselväksi se logiikka, että viime hallituskaudella, kun kriisien johdosta velkaannuttiin, se oli paha, mutta kun tämä hallitus nyt velkaantuu vielä enemmän kriisien johdosta, se on hyvä. [Ben Zyskiewicz: Ymmärsitte väärin!]

Haluaisin kuitenkin tänään puhua velasta ja erityisesti sosiaalisesta kestävyysvelasta. Minusta se on vakava asia. Se ei ole naurun arvoinen asia. Hyvät ministerit, teillä palkka nousee, monilla käteen jäävät tulot vähenevät. [Katri Kulmunin välihuuto] Ja on fakta sekin, että tämä hallitus ei investoi ihmisiin ja te teette sosiaalista kestävyysvajeeseen verrattavaa velkaa todella paljon, joka jää tämän kansakunnan maksettavaksi.

Huoleni on nyt sote-rahoitus. Me emme ole demareina tuossa aitiassa, koska me emme olisi halunneet leikata sotesta. [Ben Zyskiewiczin välihuuto] Nyt uusin tieto tässä kirjassa on se, että HVA-indeksi jää 2,55:een, mikä tarkoittaa merkittävää säästöä ensi vuodelle, jota hyvinvointialueet eivät ole sellaisenaan ottaneet huomioon. Aiheuttaako [Puhemies koputtaa] tämä suunnanmuutosta ja oletteko valmiita vähentämään tai kokonaan poistamaan sote-leikkaukset?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Zyskiewicz, olkaa hyvä.

14.11 Ben Zyskiewicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Opposition edustajat, useat, ja myös puheenjohtaja, edustaja Lindtman on pitänyt valtavasti ääntä siitä, että hallitus niin sanotun solidaarisuusveron alarajaa nostamalla tuo huomattavat veronkevennykset ministerisarjaan. Kuten ministeri Purra täällä kertoi, tämän hintalappu veron-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

saajan näkökulmasta on noin 60 miljoonaa euroa. [Vasemmalta: Onko se oikein? — Krista Kiurun välihuuto] Te annatte ymmärtää, että ilman tätä veronalennusta voitaisiin perua yli miljardin säästöt [Hälinää — Puhemies koputtaa] ja ehkäpä voitaisiin jopa päästä eroon yli 10 miljardin vajeesta. Edustaja Lindtman, ehdotan teille sopimusta: minä olen valmis tekemään työtä sen puolesta, että perutaan tämä solidaarisuusveron alarajan nosto, jos te vastaavasti olette valmiit tukemaan niitä säästöjä, jotka muka tällä rahoitetaan. [Eduskunnasta: Juuri näin!] Kelpaako?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Savola, olkaa hyvä.

14.12 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Te kuulitte keskustan ryhmäpuheenvuoron rakentavan linjan. Tarvitaan uudistuksia, mutta tässä, edustaja Zyskowitz, tullaan siihen, että kaikki on pidettävä mukana. Hallituspuolueet, te keskitytte nyt valtavasti menneisyyteen, viime hallitukseen, kun pitäisi puhua tulevasta, siitä, kuinka nämä kriisit ja tämä taloustilanne pystytään yhdessä selvittämään ilman, että tarvitsee mennä kaikessa sinne heikoimpien kukkarolle.

Minä olen erittäin huolissani suomalaisten kriisinkestävytydestä, kriisinsietokyvystä eli resilienssistä. Maailmalla rytisee aika tavalla — Lähi-idässä tällä hetkellä, Ukrainassa on sota edelleen käynnissä — ja meiltä suomalaisilta vaaditaan myös tukea sinne. Meidän suomalaisten velvollisuus on antaa apua sinne, ja jos suomalaisilla on se tunne, että vain meiltä ja meidän heikompiensa siltaamme otetaan pois, niin mikä meidän kriisinsietokyky jatkossa tulee olemaan? Meidän pitää pitää koko kansakunta mukana, ja kysynkin pääministeriltä: kuinka te näette tämän teidän politiikkanne, kuinka me saadaan pidettyä koko kansakunta mukana tässä niin, että myöskin maailmalle voidaan antaa tukea [Puhemies koputtaa] näihin akuutteihin kriiseihin?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Vähämäki, olkaa hyvä.

14.13 Ville Vähämäki ps (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, kunnioitettu puhemies! Tässä salissa on nostettu useasti esille tämä eilen julkaistu STM:n selvitys koskien budjetin sosiaalietuuksien tulonjakovaikutuksia. Olen itse sitä mieltä, että tällainen selvitys olisi pitänyt tehdä koko hallitusohjelmaa koskien, [Krista Kiuru: Touché, touché! — Suna Kymäläinen: Samaa mieltä!] koska aivan selvästi nähdään, että sieltä puuttuvat kolmen vuoden osalta työtulovähennyksen vaikutukset sekä sieltä puuttuu myöskin lapsivähennyksen vaikutus. Jos me katsotaan sitä kuviota 6, mikä on sivulla 23, niin nähdään siitä, että kuuden desiilin osalta tulonjakovaikutukset ovat positiivisia, mutta jos siihen laskettaisiin mukaan myös ne työtulovähennyksen vaikutukset vuosille 25—27, niin nähtäisiin, että lähes kaikki nousevat plussalle — ehkä se ensimmäinen tulodesiili jäisi hiukan vajaaksi. Mutta nyt tullaan siihen kysymykseen: minulla ei ole täsmällistä tietoa siitä, tämä on vain oma käsitys, [Puhemies koputtaa] mutta haluaisin, että josko tämä olisi mahdollista lasketuttaa tai tehdä tällainen selvitys.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hyrkkö, olkaa hyvä.

14.15 Saara Hyrkkö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ilman nuoria meillä ei ole mitään, ei tulevaisuuden tekijöitä, ei vanhemmista ikäpolvista huolehtijoita, ei ve-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

ronmaksajia. Siksi ajattelen, että hallituksen ylivoimaisesti tärkein tehtävä on varmistaa, että jokaisella lapsella ja nuorella tässä maassa on toivoa ja näkymiä tulevaisuuteen ja että nuorten pahoinvointiin ja lapsiperheköyhyyteen puututaan sen sijaan, että niitä syvennetään. Kyse on sukupolvien välisestä oikeudenmukaisuudesta. Lapset ja nuoret elävät nyt tehtävien ja tekemättä jäävien päätösten kanssa pisimpään. Ja tältä osin ikävä kyllä budjetti on pettymys. Toimettomuus ympäristökriisien ratkomisen ja talouden uudistamisen saralla on anteeksiantamatonta.

Ministerit päivittelevät nuorisorikollisuutta, mutta leikkaatte nuorisotyöstä, nuorten ammatillisesta kuntoutuksesta ja lastensuojelun jälkihuollosta. Edustaja Zyskiewicz, muun muassa monia näistä leikkauksista voitaisiin perua, jos suurituloisten veroalesta luovutaan. Lyödäänkö kättä päälle? [Ben Zyskiewicz: Joo!]

Kaiken kaikkiaan nämä päätökset kasvattaa lapsiperheköyhyyttä ja leikata nuorilta samalla, kun oluen ja pääministerin verotusta kevennetään, [Puhemies koputtaa] ovat käsitämättömiä arvovalintoja.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

14.16 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvä hallitus, te olette nyt valinneet Ruotsin tien. Te nimittäin teette kaikki ne samat virheet, jotka Ruotsissa on vuosien saatossa tehty. On jyrkennetty luokkayhteiskuntaa, jätetty lähiöt pärjäämään omillaan, lisätty huono-osaisuutta, syvennetty segregatiota ja heikennetty lähipalveluita. Kaikki nämä luovat kasvualustaa yhteiskunnan jakautumiselle, nuorten pahoinvoinnille ja nuorisorikollisuudelle.

Hyvä hallitus, on hieman ristiriitaista hehkuttaa koulutuspanoksia, kun iso siivu leikataan valtionosuuksien kautta pois. On ihan turha hehkuttaa koulutuspanoksia, kun samaan aikaan heikennätte tuhansien lasten ja nuorten edellytyksiä opiskella hyvinvoivina. Hyvä hallitus, miksi te teette tällaisen arvovalinnan lasten ja nuorten kustannuksella? [Ben Zyskiewicz: Ihan ilkeyttään! — Naurua]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

14.17 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! En olisi ehkä uskonut jokin aika sitten, että minulla on ihan oikeasti ikävä perussuomalaisten puheenjohtaja Purraa ennen vaaleja. Silloin hän nimittäin kovin vahvasti sanoi, että se ei käy, että pienituloisilta leikataan. [Vasemmalta: Kyllä!] Ja nyt sitten vaalien jälkeen valtiovarainministeri Purra ei kuulosta ollenkaan samalta henkilöltä. Ikävästi on todistettu — tämä ei ole propagandaa, tämä on fakta — että nämä leikkaukset sattuvat opiskelijoihin, työttömiin ja yksinhuoltajiin ja että 12 700 lasta ajetaan köyhyyteen. Tämä arvovalinta on väärin. Tämä on surullinen arvovalinta.

Puhemies! Samaan aikaan kun sanotaan, että ei ole varaa tukea pienituloisia, sanotaan, että meillä on varaa keventää kaikkein hyvätuloisimpien verotusta. Eniten verotus kevenyy 14 000 kuukaudessa tienaaavien osalta. Ja nyt minä kysyn sen saman kysymyksen, puhemies, kuin edustaja Tuppurainen täällä kysyi aiemmin: eikö tästä kirjasta kerta kaikkiaan löytnyt yhtäkään uutta keinoa, [Puhemies koputtaa] jolla myös hyväosaiset saataisiin näihin talkoisiin mukaan?

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja edustaja Lindtman, johon edustajatoverit ovat useaan otteeseen viitanneet. Olkaa hyvä.

14.18 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen tyytyväinen siitä, että erityisesti kokoomuksen eduskuntaryhmän jäsenet ovat tarkkaan kuunnelleet puheet, mutta, arvoisa puhemies, nyt kyllä edustaja Zyskowiec kuuli väärin. Nimittäin ei kukaan ole täällä luvannut, että perumalla tämä hyväosaisten veronkevennys saataisiin 10 miljardin alijäämät otettua pois. [Mauri Peltokankaan välihuuto] Mutta hyvä, että tunnustatte ja olette valmiit tekemään töitä sen puolesta.

Sen sijaan emme hyväksy näitä hallituksen epäoikeudenmukaisia leikkauksia. Edustaja Zyskowiec ja pääministeri Orpo, se olitte te, kokoomus, joka lupasi pysäyttää velkaantumisen. Te lupasitte, että siitä ei tule kohtuuttomia tilanteita. Ja kysyn, edustaja Zyskowiec: kun osa-aikatyötä tekevältä kahden lapsen yksinhuoltajalta, jolla palkka on ennestään alle 2 000 euroa, te viette jopa 400—500 euroa kuukaudessa, siis pienituloiselta ihmiseltä, joka tekee työtä ja jonka palkka ei riitä elämiseen, [Vasemmalta: Oho, se on järkyttävää!] niin kertokaa, edustaja Zyskowiec, [Puhemies koputtaa] onko se kohtuullista?

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Zyskowiec, olkaa hyvä. [Krista Kiuru: Ai, heti sai puheenvuoron!]

14.19 Ben Zyskowiec kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Se mielikuva, edustaja Lindtman, jota te annatte ja lukuisat teidän ryhmätöiden antavat ja vasemmistoliitossa ja vihreissä annetaan, on se, että mikäli tämä hallitus ei olisi tekemässä sitä ministeritasoon ulottuvaa veronalennusta, niin sitten ei näitä säästöjäkään tarvitsisi tehdä. Kuten ministeri Purra kertoi, se maksaa veronsaajan kannalta 60 miljoonaa euroa, ja sillä toden totta voidaan perua jokin tai toinen yksittäinen säästö, niin kuin täällä sanottiin. Mutta se bluffi, jota te kaikki harrastatte, on se, että perumalla nämä suurituloisten veronalennukset muka voitaisiin pidättä näistä säästöistä. [Välihuutoja vasemmalta]

Mitä tulee sitten näiden säästöjen vaikutuksiin eri tulotasoilla, niin kädessäni on SOSTEn — siis SOSTEn, sosiaali- ja terveysalan yhteisjärjestön — tutkimus, jonka mukaan helsinkiläisen perusturvan varassa elävän lapsiperheen, joka on tässä tutkittuna, [Puhemies koputtaa] tulot paranevat hallituksen toimien myötä, [Mauri Peltokankaan välihuuto] siis paranevat, eivät heikkene — löytyy Ilta-Sanomista [Puhemies koputtaa] 23. syyskuuta. Käykää katsomassa. [Oikealta: Kannattaa lukea jotain!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kulmuni, olkaa hyvä.

14.21 Katri Kulmuni kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Niin, jos hallitus tekisi edes sen. Siis tämä 60 miljoonaa, jonka arvoisa valtiovarainministeri on monta kertaa julkisuudessa ottanut — ja josko ministeri nyt keskittyisi kuuntelemaan edustajien puheenvuoroja kännykän surffailun sijaan — on suunnilleen sama määrä kuin vaikka yksi niistä leikkauksista, joita te kohdistatte lapsiperheille. 75 miljoonaa on sen vaikutus julkiseen talouteen, kun te leikkaatte lapsikorotukset. Ja kyllä, nämä ovat arvovalintoja ja priorisointeja, [Ben Zyskowiec:n välihuutoja] joten totta kai kun kysymys on oikeudenmukaisuudesta, niin onko oikeudenmukaista, että se lapsiperhe, jossa vanhemmat ovat vailla työtä, menettää satoja euroja siitä lapselle tarkoitettua rahasta ja samanaikaisesti tehdään jul-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

kiseen talouteen suunnilleen samansuuruinen veronkevennys kaikista suurituloisimmille, 85 000 eurosta 150 000 euroon? Tämä on arvovalinta, ja hyvä jos hallitus olisi valmis sen perumaan, kuten edustaja Zyskowicz täällä esille toi. [Ben Zyskowicz: Kyllä, kun tulette säästöihin mukaan!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Antikainen, olkaa hyvä.

14.22 **Sanna Antikainen ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Esitelen teille nyt muutamia asioita, joita hallitus tekee, koska ette näköjään ole lukeneet tätä koko kirjaa. Hallitus keventää polttoaineen verotusta, ja tämä on muuten ensimmäinen kerta. Hallitus keventää autoverotusta. [Välihuutoja vasemmalta] Se loiventaa Marinin ja Sääriön hallituksen jakeluvetoa. Muuten pumppuhinta olisi vuodenvaihteen jälkeen 20 senttiä enemmän, mutta kiitos tämän hallituksen se ei ole niin paljon. Se keventää ansiotulo- ja verotusta 200 miljoonalla, ja tämä painottuu pieni- ja keskituloisiin. Te siis vastustatte sitä, että pieni- ja keskituloisten ansiotulo- ja verotus kevenee. Lisäksi hallitus keventää työttömyysvakuutusmaksuja, ja yhdessä ansiotulo- ja veron kevennysten kanssa tämä summa koostuu 400 miljoonasta. [Puhemies koputtaa] Tätä kaikkea vasemmistokeskustalainen oppositio näköjään nyt sitten vastustaa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

14.23 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin jos nuorisotyön, kuntoutuksen, nuorten ammatillisen kuntoutuksen, lastensuojelun jälkihuollon summia katsotaan, niin ne ovat neljän miljoonan luokkaa, esimerkiksi se nuorisotyön leikkaus. Kyllä niitä mahtuu siihen, edustaja Zyskowicz, aika monta. Kaikki ymmärtävät nämä luvut ja osaavat laskea yhteen.

Mutta haluaisin kysyä hieman sote-uudistuksen jatkotoimista hallitukselta. Te ehdotatte Kela-korvauksien kohdentamista, lisäämistä, mutta tämän vaikutukset näyttäivät siltä, että ne siirtävät meidän henkilöstöä entisestään yksityiselle puolelle ja julkinen puoli kärsii henkilöstöpulasta entistä kovemmin. [Sanna Antikainen: Se on pakko tehdä, jotta ihmiset pääsevät lääkäriin!] Olisin kiinnostunut kuulemaan, minkälaisia rahoitusmallin uudistuksia hallitus on valmis tekemään, koska siellä ministeri Purra esimerkiksi totesi, että malli ei ole riittävän kannustava tällä hetkellä. Eikä se kannustakaan ennaltaehkäisyyn riittävästi, siinä olen samaa mieltä, mutta ne uudistukset puuttuvat.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Andersson, Li, olkaa hyvä.

14.25 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totean vielä edustaja Zyskoviczille, että kyllä me vasemmistoliiitossa olemme koko ajan puhuneet veroasteen laskusta niin tässä ryhmäpuheenvuorossa kuin meidän debattipuheenvuoroissa, ja se on laajempi ongelma kuin vain tämä solidaarisuusveron muutos, mitä te olette tekemässä. Veroasteen laskussa minun käsitykseni mukaan ensi vuonna puhutaan 2,5 miljardista. Tämän hallituksen ohjelman ongelma on se, että kun te sanotte, että te haluatte tasapainottaa julkistaloutta, niin te laiminlyötte tulopuolen kokonaan, vaikka me tiedämme, että veroasteen lasku tämän hallituskauden aikana on yksi keskeinen syy sille, että alijäämä pysyy näin suurena siitä huolimatta, että hallitus tekee erittäin rajuja leikkauksia pienituloisten toi-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

meentuloon. Ne harvat päätökset, mitä te teette tulopuolella, ovat suurituloisten tuloja lisääviä, ja siksi tämän solidaarisuusveron symbolinen arvo ja rahallinen arvo on niin käsitämätön arvovalinta, kun te samanaikaisesti teette erittäin rajuja leikkauksia pienituloisten toimeentuloon.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

14.26 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kun katsoo tätä valtion talousarvioesitystä — ja keskustelin kovin näistä velka-asioista keväälläkin kansalaisten kanssa — niin ensi vuonna otetaan enemmän velkaa kuin tänä vuonna. Ja mielestäni tämä on ihan aiheellinen kysymys, kun peilaa näihin aikaisempiin puheisiin, miten näin.

No, ehkä keskeistä on myös tämä sosiaalinen oikeudenmukaisuus, jota sosiaalidemokraatit ovat pitäneet esillä. Ei ole oikein, että kaikista hyvätuloisimmat ihmiset eivät osallistu näihin talkoisiin, [Jenna Simula: Eivätkä maksa veroa!] vaan näistä veloista tämä viiritetään kaikista pienituloisimmille ihmisille. Heillä ei ole entuudestaan paljon, ja heiltä viedään vielä entisestään paljon. Ja mielestäni tämä sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja omatunto on sellainen kysymys, joka tästä esityksestä puuttuu.

Kysyisin Ikoselta liittyen tähän sote-rahoitukseen. Nyt kun sote-alueilta leikataan [Perussuomalaisien ryhmästä: Ei leikata!] ja alueet joutuvat vähentämään hyvin paljon, puututtko näihin ostolääkäreihin ja terveystieteiden kasvuun? [Puhemies koputtaa] Täällä lähinnä vain lisätään Kela-korvausta, mutta miten näihin puututaan, koska nämä vievät kaikki hyvinvointialueitten käytettävissä olevat rahat? [Sanna Antikainen: Miksi te ette puuttuneet?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

14.27 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Lyhyesti. Kun tätä budjettiesitystä lukee, niin Pohjois-Karjalan kansanedustajana täytyy sanoa, että oli kyllä valtava järkytys. Meidät on jätetty täysin yksin, voin sanoa, liikennehankkeista. Ministerit ovat perustelleet, että on olemassa Imatra—Luumäki-hanke — ei kuulu Pohjois-Karjalaan millään lailla — ja sitten Viitostietä taikka sitten Savon rataa — nekään eivät ole Pohjois-Karjalassa. Ainakin suosittelen hieman maantiedon lukemista. [Sanna Antikaisen välihuuto]

Mutta sen, mikä minua hieman lohduttaa, voisin vähän huumorilla sanoa, että kun ei edes sitä 400 kilowatin kantaverkkoa tule meille Pohjois-Karjalaan — sitä on vaadittu maakuntaliiton ja monen muun toimesta jo pitkään, mutta sitäkään ei tietenkään ole tulossa — niin onneksi kuitenkin Palokin voimalaitos räjäytetään, niin että saadaanhan me sitten jotakin. Eihän tällaisella menolla, arvoisa pääministeri... Pohjois-Karjalan ystäviä oli silloin, kun Venäjä hyökkäsi Ukrainaan: tuntui, että meillä taivaat aukenevat, ystäviä on ihan junalasteittain. Nyt ei mitään, ei kerta kaikkiaan mitään. Pitäisikö meidän tässä kiittää? En minä halua enempää moittia. Totean vain, että olisikohan nyt pikkuhiljaa aika ne puheet lunastaa Pohjois-Karjalaan. Emme tarvitse tukipaketteja, vaan tarvitsemme selviä investointeja. [Annika Saarikko: Hyvä puheenvuoro!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja edustaja Joona Räsänen, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

14.28 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän nyt tämän keskustelun suurin uutinen oli se, että jo nyt kokoomuksestakin myönnetään, että ehkä olisi paikallaan harkita tätä kaikista rikkaimmille kohdistuvaa veronkevennystä uudestaan. [Ben Zyskowicz: Kun hyväksytte säästöt!] Siis koko 2000-luvun suurin veronkevennys rikkaimmille suomalaisille, eli voitaisiinko harkita uudestaan.

Mutta, arvoisa puhemies, piti sekin päivä sitten nähdä, että jopa kokoomuksessa tätä kannatetaan mutta perussuomalaiset vastustavat. Valtiovarainministeri näyttää olevan niin lukkiutunut tähän, että tästä ei voi edes keskustella. En kyllä, arvoisa puhemies, enää ihmettele ollenkaan, miksi hallituksen näemmä ainoa julkinen suurin tukija on Nalle Wahlroos. Nythän tämäkin on selvää, niin että toivottavasti hallitus olisi nyt valmis toimimaan edustaja Zyskowiczin tavoin ja harkitsemaan tämän veronkevennyksen perumista. [Ben Zyskowicz: Harkitkaa te säästöihin suostumista!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lintilä, olkaa hyvä.

14.29 **Mika Lintilä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Pääministeri luetteli tuossa aiemmin asioita, joista ollaan yhtä mieltä. Me ollaan varmaan yhtä mieltä myös siitä, että jälleen on epävarmat ajat: Ukrainan sota, Lähi-itä, korot, inflaatio ja niin edelleen. Eikö meidän tässä tilanteessa tulisi pyrkiä tekemään niitä toimia, joilla me pystytään vaikuttamaan meidän omaan tilanteeseen?

Nyt jos arvioidaan, niin se, mitä tarvitaan, on se, että me tarvitaan kasvua. Ne toimet, mitä tässä budjettikirjassa ja hallitusohjelmassa on, ovat yksinkertaisesti liian vähäisiä. Siellä on myönteisenä asiana viime kaudella päätetystä parlamentaarisesta tki-rahoituksesta huolen pitäminen. Me tarvitaan kasvua, tuottavuutta. Nyt budjetti on 11,5 miljardia pakkasella. Se on yli miljardi enemmän, mitä se oli kesällä. Valtiovarainministeri sanoi, että se johtuu alemmasta verotuotosta. Onko tässä suhdannetilanteessa nyt oikea aika panostaa tuloverokevennykseen, eikö meidän pitäisi käyttää tämä tilanne siihen, että me saadaan luotua kasvua ja yritysten dynamiikkaa, ja käyttää verotuksen huojentamista sinne? [Suna Kymäläinen: Hyvä puheenvuoro!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Diarra, olkaa hyvä.

14.31 **Fatim Diarra vihr** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluaisin kiittää hallitusta siitä, että naisjärjestöille annetaan nyt se rahoitus. Tämä on asia, mistä on puhuttu pitkän aikaa, ja olen valtavan kiitollinen siitä, että nyt vihdoinkin tämä saadaan hyvälle tasolle. Samaan aikaan haluan kuitenkin ilmaista huoleni siitä, että kun tehdään niitä suuria leikkauksia sosiaaliturvan puolelle, niin miten nämä sitten vaikuttavat niitten perheiden tilanteeseen, joissa jo tällä hetkellä on vaikeaa. Onko ehkä niin, että naisjärjestöille piti antaa lisää rahoitusta, sillä hallitus itsekin ymmärtää minkälaiseen ahdinkoon tulette ajamaan pienituloiset naiset ja lapsiperheet? — Kiitos. [Ben Zyskowicz: Siitähän se johtui!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, Sebastian, olkaa hyvä.

14.31 **Sebastian Tynkkynen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! ”Kyse on arvoista.” Tätä mantraa demaripomot ovat toistelleet kilpaa pitkin tätä vuotta. No katsotaan-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

pa teidän arvojanne. Ministeriö teki laskelmat ja antoi kriittisen luvun: sopeuttaa pitää 6 miljardia euroa. Teidän arvonne ilmeisesti on, että viis laskelmista, eikä huolta huomises-ta. Teille olisi riittänyt vähän reilu puoletkin tuosta tavoitteesta, kävi miten kävi. Ensi vuonna valtio maksaa jättivelastaan korkoja 3,2 miljardia euroa, melkein sen verran, mitä Marinin hallitus pisti vapaaehtoisesti palamaan EU:n elpymispakettiin. Koko vaalikaudes-sa korkoihin menee jo kolmen ja puolen elpymispaketin verran maksettavaa. Tajuattekko te, mihin jamaan te olette tämän maan ajaneet? En tiedä teidän arvoistanne, mutta ainakin tämä hallitus haluaa tulevaisuudessa käyttää rahaa enemmän suomalaisten hyvinvointiin kuin sijoittajien korkotuottojen maksuun. Se on meidän arvovalinta. [Välihuutoja vasem-malta]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Meriluoto, olkaa hyvä.

14.33 Laura Meriluoto vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus lisää köy-hyyttä ja eriarvoisuutta ja perustelee sitä vastuullisella talouspolitiikalla, mutta kuka täällä oikeasti uskoo, että lasten syrjäyttäminen köyhyyteen on viisasta talouspolitiikkaa tai että nuorten syrjäytymisen lisääminen on viisasta talouspolitiikkaa tai että koulutuksen eriar-voistaminen on viisasta talouspolitiikkaa? Ja sitten kaikkien näitten leikkausten jälkeen joudutaan vielä toteamaan sekin, että julkinen talous ei tästä edes vahvistu, vaan velka-aste jatkaa kasvuaan tämän hallituskauden toisin kuin esimerkiksi pääministeripuolue kokoo-mus ennen vaaleja äänestäjilleen taisi luvata. Ja viimeisetkin uskottavuuden rippeet tältä hallituksen vastuullisuuspuheelta kyllä häviävät, kun muistetaan, millaisia veronkeven-nyksiä rikkaille hallitus antaa. Että ei tätä minun mielestäni voi kyllä vastuulliseksi talous-politiikaksi kutsua. Tämä on, kuten edustaja Hanna Sarkkinen aiemmin totesi, oikeistolais-ta, ideologista luokkapolitiikkaa. [Suna Kymäläinen: Kyllä!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Talvitie, olkaa hyvä. Edustaja Talvitie on tainnut poistua. — Edustaja Valtola, olkaa hyvä.

14.34 Oskari Valtola kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Suomen ta-lous on erittäin vaikeassa tilanteessa. Olemme tällä hetkellä Euroopan seitsemänneksi vel-kaisin maa, ja suunta on huonompi kuin muilla edellä olevilla.

Talousskasvu puuttuu Suomesta ja on puuttunut jo pitkään. OECD ja IMF tukeutuen kan-sainvälisiin tutkimuksiin toteavat, että eniten talousskasvua haittaavia tekijöitä ovat työn verotus ja yritysverotus. Nämä samat instituutiot toteavatkin, että Suomen keskeisimpiä ta-lousskasvuun haittaavasti vaikuttavia tekijöitä ovat nimenomaan korkea ansiotuloverotus ja kireä progressio.

Me emme tästä suosta nouse verotusta kiristämällä, vaan meidän pitää panostaa talous-kasvuun myös verotuksellisin keinoin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Myönnän nyt vastauspuheenvuorot sellaista pyytäneille ministereille, ja sitten jatkamme debattia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä, kaksi minuuttia.

14.35 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aloitetaan vastaus siitä, miksi tätä budjettia on tehty niin kuin on tehty. Se johtuu siitä, että me ollaan

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

vaarallisesti velkaannuttu, niin kuin entinen kansliapäällikkö Martti Hetemäki totesi. Lähtökohta Sipilän hallituksen jäljiltä edelliselle hallitukselle oli siis se, että velka oli painettu noin miljardin tasolle. [Suna Kymäläinen: Lisää velkaa!] Johtuen sitten ulkoisista olosuhteista mutta myöskin tietoisesta politiikasta — joka tiivistettiin sanoihin ”rahaa on” — nyt ollaan näin syvällä.

Me sanoimme selkeästi silloin, että me haemme hallitusneuvotteluissa ratkaisun, joka perustuu valtiovarainministeriön parhaiden asiantuntijoiden arvioihin siitä, millaisella sopeutuksella Suomi saadaan tasapainon polulle, velkaantuminen taittumaan. Kahden vaalikauden ohjelma — kukaan meistä, näistä puolueista, ei ole lähtenyt siitä, että tämä tehtäisiin kerralla, mutta se tilanne, missä me olemme, on vain yksinkertaisesti niin syvä. Eikä käytetä nyt aikaa kiistelemiseen siitä, kenen vika se on ollut, vaan se on fakta: me olemme syvällä. [Pia Viitasen välihuuto] Me olemme syvällä, ja Suomen nostaminen ylös sieltä kestää. Se vaatii rakenteellisia uudistuksia, se vaatii säästötoimia, se vaatii tuottavuuden parantamista. Se vaatii sitä, että ihmiset ottavat työtä vastaan, yrittäjä uskaltaa työllistää. Se vaatii kaikkia näitä asioita samaan aikaan, ja sitä me pyrimme tekemään. Ei ole helppoa, [Suna Kymäläisen välihuuto] mutta ei voi jättää tekemättä siksi, että on vaikeaa, koska suomalainen hyvinvointi, sen puolustaminen, sen pelastaminen, vaatii nyt määrätietoista työtä, ja siihen hallitus on valmis. [Välihuutoja vasemmalta]

Puhemies Jussi Halla-aho: Valtiovarainministeri Purra, olkaa hyvä.

14.37 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä hallitus kääntää julkisen talouden suuntaa. Se ei sitä pelasta, kuten on koko ajan sanottu ja mikä kerrotaan hallitusohjelmassa, vaan se kääntää sen suuntaa oikeaan. Ensi vuoden nettosäästöt ovat lähes 800 miljoonaa euroa. Se tarkoittaa, että siinä on huomioitu myös meidän tekemät menolisäykset. Nettosäästöt lähes 800 miljoonaa euroa, ja nämä asteittain kasvavat hallituskauden loppua kohti.

Mikäli te kritisoitte sitä, että me emme lyhennä velkaa riittävän nopeasti tai meidän alijäämämme ovat liian korkeita, [Suna Kymäläisen välihuuto] niin ehkä te kerrotte, miten te tekisitte 800 miljoonan nettosäästöt ensi vuodelle. [Välihuutoja]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

14.38 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan tuohon edustaja Vikströmin kysymykseen, mikä liittyy hyvinvointialueiden henkilöstöpulaan. Hallitus on päättänyt tällä hallituskaudella satsata 9 miljoonaa euroa hyvän työn ohjelmaan. Siitä 3,5 miljoonaa euroa käytetään ensi vuonna, ja sen hyvän työn ohjelman suunnittelu on jo hyvässä käynnissä. Tarkoituksena on tarkastella koulutusmääriä, tarkoituksena on veto- ja pitovoiman kehittäminen, työnjaon selkeyttäminen, koulutuksen rakenteiden kehittäminen, hyvän johtamisen laatu järjestelmän kehittäminen.

Se, mitä ministeriö tekee, niin ministeriöhän tukee hyvinvointialueiden työtä. Se operatiivinen työ tehdään siellä hyvinvointialueilla, eli tämä pitää ymmärtää, että me tuemme ja me haluamme, että hyvinvointialueet onnistuvat, ja olemme valmiita tukemaan ja antamaan heille sellaisia työkaluja, että henkilöstö pysyy ja henkilöstöä edelleenkin tulee sinne hyvinvointialueille.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

14.39 Opetusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tilannekuva me ehkä jaetaan, toivon näin. Suomi on, niin kuin pääministeri nosti esille, vakavasti velkaantunut maa, ja meidän yhteinen tehtävämme on löytää se tie eteenpäin, se kasvun tie eteenpäin. Sitähän me yritämme, ja sen takia hallitus panostaa myös koulutukseen ja tutkimukseen. Luulen, että me kaikki olemme samaa mieltä siitä, että koulutukseen täytyy panostaa, [Välihuutoja vasemmalta] ja nythän me tehdään näin. Me panostetaan varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen tällä hallituskaudella noin 200 miljoonaa enemmän kuin aikaisemmin, ja minusta olisi nyt hyvä, jos me päästäisiin irti näistä puheista, että puhutaan siitä, kenen syy mikäkin on.

Me tiedetään, että kriisejä tulee, kriisejä menee. Se on varmaa, että meillä on tulevaisuudessa myös kriisejä. Juuri nyt on sota Euroopassa, ja meillä on erittäin hankala tilanne Lähi-idässä. Edellinen hallitus selvisi siitä kriisistä yhdessä, me selvittiin eduskunnan kanssa. Nyt meidän pitää rakentaa sitä kriisinsietokykyä, ja sitä tehdään myös panostamalla koulutukseen ja varhaiskasvatukseen. Tämä hallitus ei ole lähdössä sellaiseen yhteiskuntajärjestykseen, jota valitettavasti monessa länsimaassa on, että koulutus maksaa, että myös perusopetus maksaa. Sille tielle meidän ei koskaan pidä mennä. Päinvastoin, me pidetään huolta lasten subjektiivisesta oikeudesta varhaiskasvatukseen, ja nyt ensi vuonna lisätään koulutukseen niin kutsuttua tasa-arvorahoitusta, jolla juuri halutaan tukea niitä oppilaita, jotka tarvitsevat sitä eniten. Me tullaan myös tätä niin kutsuttua kolmiportaista tukea uudistamaan, jotta jokainen oppilas saisi [Puhemies koputtaa] sen tuen, jonka hän tarvitsee. [Suna Kymäläisen välihuuto] — Nyt minä puhun siitä, että me panostetaan koulutukseen, [Puhemies koputtaa] ja siitä me olemme varmasti, edustaja Kymäläinen, samaa mieltä, että se on hyvä asia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Ikonen, olkaa hyvä.

14.41 Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on tänään puhuttu hyvinvointialueiden säästöistä. Kuitenkin on hyvä nähdä, että koko tämän hallituskauden ajan hyvinvointialueiden rahoitus tulee kasvamaan ja se kasvaa voimakkaasti. Kyse on kustannusten kasvun hillinnästä, joka on käsittääkseni ollut meillä käytännössä aina myöskin sote-uudistuksen yksi tavoite, jotta me saamme nämä rahat riittämään myöskin tulevaisuuden palveluihin. Nyt on palvelureformin aika, ja haluamme siirtää painopistettä enemmän ennaltaehkäisyyn ja perustasolle — siinä on se iso juju tällä hetkellä — ja tuemme hyvinvointialueita.

Tähän liittyen täällä kysyttiin myöskin tästä hyvinvointialueitten rahoituksen uudistamisesta ja ennaltaehkäisystä siinä. Meidän tavoite on uudistaa sekä kuntien rahoitusta että hyvinvointialueitten rahoitusta sitten loppukaudesta, ja niissä HYTE-kertoimen painoarvoa on tarkoitus kasvattaa muun muassa tällaisena.

Sitten täällä kysyttiin indeksikorotuksesta. Siitä säädetään viime hallituksen säätämässä hyvinvointialueitten rahoituslaissa, sen 8 §:ssä, ja tämä indeksikorotus on toteutettu sen lain mukaisesti.

Vielä viimeisenä, kun täällä kysyttiin vuokratyövoimasta. Se on kieltämättä iso haaste tällä hetkellä ja kytkeytyy tähän osaavan työvoiman saatavuuteen. Siihen ministeri Juuso jo vastasi osaltaan, mutta vielä ehkä siihen lisää sen, että nyt on myöskin ministeriöiden

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

virka johdon ja hyvinvointialueitten yhteistyönä työn alla se, että haetaan nopeita keinoja siihen, millä tavalla tähän vielä voitaisiin löytää nopeampia ratkaisuja. Se on varmaan sellainen ongelma, joka me yhdessä jaetaan. Useita palveluntuottajia tarvitaan, ja niitten käyttäminen — se, että on julkista, yksityistä, kolmatta sektoria — on viisasta, mutta siinä, että vuokratyönä tehdään, on hirvittävän kalliita ratkaisuja. Se ei ole tarkoituksenmukaista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Mykkänen, olkaa hyvä.

14.43 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä on kannettu huolta rakentamisen tilanteesta. Ylivoimaisesti tärkein keino on pitää huolta suomalaisten ostovoiman kasvusta ja työllisyydestä, ja niihin hallitus panostaa sekä veronkevennyksillä että työllisyystoimilla. Se on ylivoimaisesti tärkein keino rakentamisen käänteeseen, asuntokaupan liikkeellelähdön saamiseksi. Kaikkina aikoina suurin osa rakentamisesta kohdistuu markkinaehtoiseen tuotantoon. Mutta teemme toki muutakin.

Tällä penättiin myös Valtion asuntorahaston laittamista töihin. No niinhän juuri tämä hallitus tekee. Satoja miljoonia euroja kohdistetaan infran rakentamiseen. Se näkyy eri puolilla Suomea infrahankkeiden käynnistymisenä jo ensi vuonna, vaikka samalla joudutaan budjettitalouden puolella säästöjä joka puolella esittelemäänkin. Täsmätoimia asuntotuotantoon tehdään. Olemme helpottamassa korkotukilainavaltuuksien käyttöehtoja siten, että saataisiin valtiontuettujen asuntojen rakentamista aloitettua ensi vuonna selvästi enemmän kuin viimeisinä vuosina on tapahtunut. Samalla myöskin jatkamme aso-asuntojen uusien hakemusten vastaanottoa ensi vuonna ja kehitämme koko ARA-järjestelmää siten, että se vastaisi 2020-luvun tarpeisiin nykyistä järjestelmää paremmin.

Eli kokonaisuutta käytetään siten, että tavoitteena on kustannustehokkaampi, kohtuuhintainen asuminen ja sen kohdistaminen valtion tukemana, veronmaksajien tukemana, nimenomaan sitä eniten tarvitseville. Täytyy muistaa, että tällä hetkellä veronmaksaja tukee valtion tukemaa asuntotuotantoa lähes satakertaisella eurosummalla muutaman vuoden takaiseen verrattuna, koska nyt se korkokatto puree, niin kuin pitääkin. Mutta se ei ole ilmaista rahaa. Se on pois veronmaksajalta [Pia Viitasen välihuuto] tai se on lainarahaa, jolloin se pitää kustannustehokkaasti myöskin kohdentaa niille, jotka sitä eniten tarvitsevat. Itse asuntorakentamisen ison kuvan taas ratkaisee markkinaehtoinen puoli, jossa ostovoima, työllisyystoimet ja luvituksen sujuvoittaminen ovat avain.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

14.45 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen hyvinvointiyhteiskunnan vaarallinen velkaantuminen vaarantaa meidän kykyä huolehtia heikommassa asemassa olevista ihmisistä tulevaisuudessa. Tämä velkaantumisen kehitys on pakko pysäyttää, ja tästä tässä salissa tuntuu vallitsevan yhteinen ymmärrys.

Samaan aikaan puheenvuoroissa nousee esiin huoli velkaantumisesta ja sitten toisaalta aivan joka ainoaa säästötoimea ja epäsuosittua uudistusta, joita hallitus toteuttaa työmarkkinoilla ja toisaalta suorina menosäästöinä, vastustetaan vasemmalla. Minusta olisi kohtuullista, että toisitte esiin ne vaihtoehtoiset ratkaisut. [Välihuutoja vasemmalta] Tämän hallituksen politiikassa veronkorotukset eivät ole vaihtoehto sen takia, että ne vaikuttavat

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

kielteisesti talouskasvuun ja työllisyyteen. Ja juuri nyt me tarvitaan molempia: me tarvitaan talouskasvua ja vahvempaa työllisyyttä.

Ensi vuoden budjetin tärkein luku on 60 000—65 000 uutta työllistä. Se on vaikutusarvioitu, valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön [Suna Kymäläisen välihuuto] vaikutusarvioiden pohjalta tuleva arvio siitä, miten hallituksen politiikan ensi vuonna voimaan astuvat muutokset vaikuttavat: 65 000 uutta työllistä. [Li Anderssonin välihuuto] Siellä on joukossa erittäin paljon äitejä ja isiä, lapsiperheitä, ja lapsiperheköyhyyttä vähentääksemme paras keino on työllisyys. [Matias Mäkysen välihuuto]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja vielä ministeri Satonen. Ja sitten jatkamme debattia.

14.46 Työministeri Arto Satonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen koettanut kuunnella tarkasti näitä erityisesti työllisyyteen liittyviä puheenvuoroja, ja niitä on ollut salissa laidasta laitaan.

Edustaja Harkimon mukaan me ollaan menossa kohti massatyöttömyyttä, ja edustaja Virran mukaan meillä on valtava työvoimapula. No kumpikaan ei ole täysin väärässä. On tietysti totta, että meillä on esimerkiksi rakennuslalla tällä hetkellä haastava tilanne, ei toki niin vaikea kuin on ehkä annettu joissain puheenvuoroissa ymmärtää, mutta kuitenkin. Ja meillä on joillakin aloilla myös työvoimapulaa, ja työperäistä maahanmuuttoaakin tarvitaan.

Mutta kyllähän tämä nyt ennen kaikkea kertoo siitä, että meillä on valtava kohtaanto-ongelma. Ja se kertoo siitä, että meidän on muutettava tätä meidän työttömyysturvajärjestelmää niin, että työ kannattaa paremmin suhteessa sosiaaliturvaan, ja myös niin, että niiden ihmisten, joille se on mahdollista, kannattaa siirtyä osa-aikatyöstä kokoaikatyöhön. Se on nyt tämän hallituksen keskeisin muutos, ja siitä juuri tulevat ne 60 000—65 000 työpaikkaa, jotka ministeri Grahn-Laasonen juuri äsken mainitsi. Se tulee nimenomaan siitä, että tehdään merkittävä rakenteellinen uudistus työttömyysturvaan. Toivon, että sille löytyy salista laaja kannatus.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ja sitten edustaja Gebhard.

14.48 Elisa Gebhard sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Samalla kun hallitus väittää torjuvansa nuorten rikollisuutta, se leikkaa nuorten hyvinvoinnista ja vieläpä kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevilta nuorilta ihmisiltä, kuten lastensuojelun jälkihuollosta ja syrjäytymisen torjumisesta nuorisotyön avulla, sekä ajaa useampia lapsiperheitä köyhyyteen. Tämä on täysin ristiriitaista. Ensinnäkään tutkimustieto ei tue väitettä, että esimerkiksi ankarampi kriminaalipolitiikka ehkäisisi kenenkään rikollisuutta. Sen sijaan yhteiskunnan tasa-arvoisuus, eheys ja pienet tuloerot vaikuttavat myönteisesti myös turvallisuuteen. Entä haluaako hallitus todella lähettää tämän maan nuorille ja nuorille aikuisille viestin, että heidän vointinsa kiinnostaa hallitusta vain, kun siihen liittyy rikollisuuden uhka? Lapsiperheiden köyhtyminen, opiskelijoiden toimeentulon riittämättömyys ja nuorten uupuminen työelämässä sen sijaan eivät tunnu hallitusta liikuttavan laisinkaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Wallinheimo.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

14.49 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä, hallituksen kuuden miljardin sopeuttamistarve on hyvin kunnianhimoinen: neljä miljardia suoria leikkauksia ja kaksi miljardia sitten työllisyyden, kasvun ja tuottavuuden kautta. Itse asiassa olen erittäin tyytyväinen keskustapuolueen ryhmäpuheenvuoroon, jossa he kehuivat nimenomaan näitä työmarkkinareformeja, paikallista sopimista, työläinsäädäntöä, työttömyysturvan uudistamista ja näin poispäin. Ainoa oikeastaan ihmetys on siinä, että kun edustaja Marttinen piti meidän ryhmäpuheenvuoron, vasemmalta kuului, samalla kun puhuttiin työmarkkinauudistuksesta, välihuuto, että rusinat pullasta, otetaan rusinat pullasta. [Välihuutoja vasemmalta] Tämä on minun mielestäni kyllä aika lailla suhteetonta siihen, että muissa Pohjoismaissa nimenomaan sosiaalidemokraatit ovat tehneet nämä työmarkkinauudistukset. [Välihuutoja vasemmalta] Toivoisinkin Suomen sosiaalidemokraateilta samanlaista rohkeutta kuin muissa Pohjoismaissa. [Vasemmalta: Tutustukaa niihin malleihin!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm, vastauspuheenvuoro.

14.50 Niina Malm sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puheenjohtaja! Nimenomaan se olin minä, kuka sen sanoi, ja ihan siitä yksinkertaisesta syystä, että tämä hallituksen Ruotsin-malli on se, mikä poimii vain ja ainoastaan ne hyvät asiat sinne työnantajalle.

Tulkintaetuoikeus on Ruotsissa työntekijöillä. Ruotsissa työntekijöillä on hallintoedustuselimissä edustus, kun heitä on 25. Suomessa raja on 150. Ansiosidonnaisia omavastuupäiviä Suomessa on tällä hetkellä viisi. Hallitus suunnittelee niiden nostamista seitsemään. Ruotsissa se on nyt kaksi. Sitä laskettiin kuudesta. Tanskassa se on nolla. Tässä ovat ne rusinat pullasta. Tämä on kokonaisuus, mikä pitää ottaa huomioon, mutta Suomessa hallitus tekee vain ja ainoastaan sen, mikä hyödyttää työnantajaa ja jättää työntekijän entistä heikommalle asemalle ja vähemmille neuvottelumahdollisuuksille. Tämä oli nyt Wallinheimolle se rusinat pullasta. Minä voin tuoda ne rusinat. [Ville Valkosen välihuuto]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohi.

14.51 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri täällä peräänkuulutti keinoja hillitä velkaantumista. Otan yhden keinon, ja se on valmisteverojen erittäin voimakas lasku. Niiden ennustetaan laskevan tälläkin vaalikaudella yhden miljardin. Muutamia vuosia sitten meidän valmisteveromme olivat yhteensä noin neljä prosenttia meidän koko palveluiden ja tavaroiden tuotannostamme, eli bruttokansantuotteesta, nyt enää kaksi prosenttia. Koska yrittäjyyden ja työnteon verotusta ei pidä kiristää — olemme siinä samalla linjalla hallituksen kanssa — niin kannattaa katsoa, ettei ihan kaikkialta liudentuisi tämä tulopohja, kun me velkaannumme näin rajusti.

Toinen asia, jonka otan esille: Kun mietitään, kohdentuvatko nämä nyt liian paljon yksisiin ja samoihin, niin ajattelen kolmilapsista perhettä, jossa tämä suhdanne ajaa vaikka työttömyyteen. Heitä kohtaavat työttömyysturvan leikkaukset, asumistuen leikkaus, ja vielä viedään kolmilapsiselta perheeltä 285 euroa lapsikorotusta. [Vasemmalta: Kyllä!] Minusta tämä ei ole oikein, että näin rajusti kohdellaan näitä lapsiperheitä. Totta kai pitää kannustaa työhön, mutta kohtuus pitäisi olla kaikessa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Minja Koskela.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

14.52 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus leikkaa tässä budjetissaan muun muassa yksinhuoltajilta, opiskelijoilta ja työttömiltä. Sosiaaliturvaministeri on perustellut näitä leikkauksia toteamalla, että pienituloisuudesta voi nousta työllistymällä, ja myös täällä on viitattu näihin työllistymisvaikutuksiin. Tämä on toki täysin irrallaan näiden pienituloisten ihmisten arjesta, mutta lisäksi on myös niin, että tämä suojaosien poisto, jonka te, hallitus, olette valinneet tehdä, heikentää työnteon kannusteita.

Lisäksi täällä ministeri toisensa jälkeen on toistellut eri yhteyksissä sitä, että leikkaukset ovat vaikeita ja leikkaukset ovat kipeitä, mutta, hyvä hallitus, jos nämä päätökset ovat teille vaikeita, niin miksi te kevennätte omaa verotustanne? Miten te voitte sanoa, että pienituloisuudesta voi nousta työllistymällä, kun te lisäätte toimeentulotuen saajien määrää? Se nimenomaan aiheuttaa päinvastaisen suunnan. Te syvennätte eriarvoisuutta, ja te kasvatatte tuloeroja. Nämä ovat teidän valintojanne, joista teidän on kannettava vastuu sen sijaan, että täällä jatkuvasti syytetään aiempaa hallitusta, [Puhemies: Minuutti!] ikään kuin te olisitte oppositiossa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Virta.

14.54 Sofia Virta vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En käytä nyt saliaikaa enää enempää oikomalla edustaja Zyskowiecia siitä, mitä olemme sanoneet tai emme. Voimme ottaa ruutupaperin ja laskukoneen ja mennä yhdessä kuppilaan laskemaan, ovatko 24 miljoonaa euroa lastensuojelun leikkauksia [Ben Zyskowiec: Sekö on ainoa leikkaus, jota vastustatte?] vähemmän kuin se, jos peruisitte ne veronkevennykset.

Mutta mennään siihen aitoon ongelmaan, jota ehkä tällä keskustelulla häivytetään. Hallituksen politiikkaa kuvastaa ristiriitaisuus, ja se on iso ongelma luottamuksen kannalta. Te sanotte, että ei ole rahaa ja siksi pitää leikata köyhimmiltä, mutta teette veronkevennyksiä rikkaimmille. Te sanotte, että on työn linja, että lapsiperheiden paras tulotason nosto on mennä töihin. Olen kysynyt lukuisia kertoja: entä jos on jo töissä, entä jos palkka ei riitä? Siihen te ehkä vastaatte, että no aina voi kouluttautua ja olla ahkerampi, tehdä korkeapalkkaisempia töitä. Kysymys: kuka sitten tekee matalapalkka-alan työt? Toinen kysymys: te myös leikkaatte tämän aikuiskoulutustuen, jolla on voinut kouluttautua vaikka seuraaviin työtehtäviin. Kolmas kysymys: Sanotte, että on kohtaanto-ongelma. Kyllä, niin on. Poistuuko se sillä, että työkyvyttömiä ihmisten sosiaaliturvaa leikataan? Tietääkseni ei. Työperäiseen maahanmuuttoon ette vastaa mitään siitä, miksi ette edistä sitä. Sisäinen turvallisuus: [Puhemies: Minuutti!] Kyllä, siellä on ristiriitaa. Luonto- ja ilmastopolitiikassa on ristiriitaa. Jatkamme niistä varmasti näiden neljän vuoden aikana.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Huttunen.

14.55 Hanna Huttunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Andersson täällä viittasikin jo meidän hallintovaliokunnan Ruotsin matkaan, missä tutustuimme Ruotsin jengirikollisuusongelmaan ja sisäisen turvallisuuden asioihin. Siellä keskustelussa asiantuntijoitten kanssa nousi esille, että yksi juurisyy näissä ongelmissa on se, että palvelut ovat vetäytyneet pois sieltä alueilta ja palvelut ovat vetäytyneet pois sieltä ihmisten läheltä. Tämä tarkoittaa ennen kaikkea yhteiskunnan tarjoamia palveluja, niin kuin sosiaaliturvapalveluja, terveydenhuoltoa mutta myös kouluja ja tätä kautta yksityisiä palve-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

luja. Ongelma koskee siellä kaikenlaisia asuinalueita: harvaan asuttuja alueita, mutta ennen kaikkea tämä on kärjistynyt siellä Tukholman alueella.

Minä olen vähän huolissani tästä hallituksen keskittävästä linjasta ja ennen kaikkea niistä säästöistä, mitä olette tekemässä sote-palveluihin meillä Suomessa. Haluaisin kysyä hallitukselta, että jos ei haluta olla Ruotsin tiellä, niin kuinka voitte ehkäistä, että tämä palveluitten katoaminen ei tuo sitten tätä Ruotsin mallin menoa myös Suomeen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Junnila.

14.56 Vilhelm Junnila ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vasemmalla huolestuttiin pienituloisen asemasta. Hallituksen veromuutokset lisäävät valtiovarainministeriön ekonomistin Olli Kärkkäisen mukaan tuloeroja 0,01 prosenttia. [Li Anderssonin välihuuto] Onko 0,01 paljon vai vähän? Hallituksen toimet hidastavat velkaantumista, mutta vasta koko kauden toimet vakauttavat velkasuhteen. Jos jatkettaisiin Marinin hallituksen perusuralla, oltaisiin vuoteen 40 mennessä 110 prosentin velkasuhteessa, siis samassa asemassa kuin Kreikka ja Italia olivat ennen eurokriisiä.

Arvoisa puhemies! Keskustan välihuudossa mainittiin autoilijat. Marinin hallitus korotti polttoaineverotusta 250 miljoonalla eurolla. [Pia Viitasen välihuuto] Tämä hallitus laskee sitä 190 miljoonalla eurolla. Tämä tarkoittaa noin 10 sentin kädenojennusta autoilijoille. [Puhemies: Minuutti!] Ja mitä tapahtuisi ensi tammikuussa, jos sosiaalidemokraatit ja keskusta saisivat päättää? [Puhemies: Minuutti on kulunut!] Silloin dieseliä tankkaavat autoilijat tankkaisivat 23 senttiä korkeammalla litrahinnalla. [Välihuutoja]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

14.57 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä, edustajat Junnila ja Tynkkynen, politiikka on arvovalintoja. On arvovalinta tukea suomalaisia erilaisten kriisien keskellä, on arvovalinta uudistaa ihmisiin luottaen. Olemme kuitenkin nyt astuneet toisenlaiseen aikaan, kun Orpon hallituksen talousarvioesitystä katsoo. Myös hallituksen vastata eilen julkaisemassa arviomuistiossa sosiaaliturvaleikkausten yhteisvaikutuksista sanotaan suoraan, että muutokset kasvattavat tuloeroja. [Vasemmalta: Enemmän!] Hallituspuolue perussuomalaiset nostavat esille usein, kuinka he laittavat suomalaisten edun edelle. Olisin halunnut kysyä valtiovarainministeri Purralta, joka on nyt näköjään lähdössä salista: tarkoittaako suomalaisten etu perussuomalaisille todellisuudessa vain pääministerin tulo luokan ihmisiä? [Vasemmalta: Tarkoittaa!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Saarikko.

14.59 Annika Saarikko kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on monta näkökulmaa budjetista ja hallituksen talouspolitiikasta tullut jo ruodituksi, ja tartun vielä yhteen, ehkä kuitenkin vähiten tulokulmistaan keskusteltuun, ja se liittyy hallituksen omaan arvioon vaikutusarviosta politiikasta kokonaisuudessaan. Pidätkö hallituksen politiikan linjaa Suomea keskittävänä vai suomalaisten yhdenvertaisia mahdollisuuksia parantavana riippumatta heidän asuinpaikastaan? Tällä tarkoitan sitä tosiasiaa, että valtaosa talouskasvusta ja elinvoiman potentiaalista on laajassa maakuntien Suomessa. Vastaatteko siihen esimerkiksi itäisen Suomen vaikeassa tilanteessa?

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Toisekseen, toteutatte sosiaali- ja terveyspalveluihin mittavia leikkauksia. Ette näe valalla olevaa tilannetta alueilla, ja se johtaa palveluiden keskittämiseen erittäin kestävämmällä tavalla, jota tulemme katumaan. Mitä tarkoittaa kirjauksenne vaalikauden mittaan pienten lukuihin asemasta? Mitä tarkoittaa maanteille, pikkuteille se, että ei niitä sorateiden kuoppia tullakaan päällystämään, toisin kuin perussuomalaiset lupasivat, vaan yksityistieavustuksia heikennetään? Sanomalehtien jakelusta eivät postilaatikoiden saranat enää kulu, ja niin edelleen ja niin edelleen, puhumattakaan laajakaistayhteyksistä, joissa luotatte jatkossa pelkkään markkinaehtoisuuteen ja asetatte suomalaiset eriarvoiseen asemaan.

Hyvä hallitus, vaikka monessa tuemme, pidämme perusteltuna vaikeitakin talouspäättöksiä, hallituksen isoon tarinaan kannattaa kiinnittää huomiota. Se on keskittämisen väärä tie.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Vielä edustaja Andersson, vastauspuheenvuoro, ja sen jälkeen siirrymme siihen tilanteeseen, jossa pääministeri Orpo pitää puheenvuoronsa, ja käymme sen jälkeen vielä debattia.

15.00 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kannustaisin kyllä myös hallituspuolueiden edustajia lukemaan tämän eilen julkaistun arvion siitä, miten nämä sosiaaliturvaleikkaukset vaikuttavat. Se ei ole kovin pitkä. Luin sen itse kokonaisuudessaan eilen, ja siinä käy muun muassa ilmi, että tuloerot kasvavat paljon enemmän kuin mihin Junnilla tässä viittasi, missä huomioidaan ainoastaan nämä verotukseen tehtävät muutokset.

Arvoisa puhemies! Itse olisin odottanut sosiaaliturvasta vastaavalta ministeriltä jonkinlaista pohdintaa siitä, miten nämä rajut leikkaukset tulevat vaikuttamaan apua ja tukea tarvitsevien ihmisten elämään erityisesti lapsiperheiden näkökulmasta, miten suomalaiseen yhteiskuntaan tulee vaikuttamaan se, että hallitus nyt syventää köyhyyttä näillä päätöksillä. Toistan sen, minkä sanoin aikaisemmin: vaikutusten arvioinnit osoittavat, että vaikka kaikki hallituksen haluamat työllisyysvaikutukset toteutuisivat — mihin en itse usko — niin siitä huolimatta pienituloiset köyhtyvät teidän sosiaaliturvaleikkausten seurauksena.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ja nyt kello on 15. — Pääministeri Orpo, viisi minuuttia, olkaa hyvä.

15.01 Pääministeri Petteri Orpo (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jos aloittaisin kuitenkin hieman tilannekuvasta: Viikonloppuna kaikki todistimme järkyttyneinä, miten terroristijärjestö Hamas teki terroristisen iskun Israelia vastaan, hyvin laajamittaisen, väkivaltaisen ja täysin tuomittavan. Tämä on myöskin taas yksi lisää siihen äärettömän vaaralliseen ja epävarmaan turvallisuusympäristöön ja maailmantilanteeseen, jossa me eletään. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaa kohtaan, laiton ja raaka sellainen, jatkuu, ja globaalisti suurvaltojen väliset jännitteet pahenevat. Muun muassa Kiinan ja Yhdysvaltojen kireä tilanne on kaikkien tiedossa. Me nähdään monissa maissa epävakauden merkkejä. Tämä kaikki vaikuttaa maailmanmarkkinoihin, globaalien markkinoiden toimintaan ja sitä kautta avoimeen, kaupasta elävään Suomeen hyvin negatiivisesti. Tämä näkyy siinä, että meidän suhdanteemme on alhaalla ja inflaatio on korkealla. Meillä monet tuotannon-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

tekijät ovat äärettömän kalliita tällä hetkellä, mikä heikentää meidän kilpailukykyä, ja aina kotitalouksien pärjäämiseen asti sillä on vaikutuksia. Tämä on tämä ulkoinen tilanne, joka meitä haastaa. Tähän täytyy tietenkin lisätä sitten vielä vakavan suuret ilmiöt, kuten ilmastomuutos ja luontokato, jotka haastavat samaan aikaan edelleenkin. Ne eivät ole hävinneet yhtään minnekään.

No sitten Suomi: Aikaisemmin tänään totesin ja lainasin valtiovarainministeriön entistä kansliapäällikkö Hetemäkeä, joka luonnehti viime viikolla talousneuvoston kokouksessa, että Suomi on vaarallisesti velkaantunut. Siis ei se velan määrä itsessään ole vielä se määrittävä tekijä, vaan se, kuinka nopeasti se velka tällä hetkellä kasvaa, ja vielä se, että kun me vertaillaan muihin Euroopan maihin, niin näiden muiden velkaosuudet tällä hetkellä alenevat hyvin voimakasta tahtia. Eli me ollaan varmasti hyvässä uskossa rakennettu suomalaisista hyvinvointiyhteiskuntaa, mutta se on tällä hetkellä rikki. Se ei pysty samanlaiseen suoritukseen. Meillä on liian alhainen työllisyysaste. Tuottavuudelle ei ole tapahtunut mitään ikiaikoihin, ei julkisella eikä riittävästi yksityiselläkään puolella. Meillä työllisyysaste on näistä syistä liian alhainen. Se ei ole pohjoismaisella tasolla, joka turvaisi meidän hyvinvointiyhteiskunnan.

Jos me jaamme tämän tilannekuvan ja sen maalin, tämän hyvinvointiyhteiskunnan säilyttämisen, niin siinä ollaan jo pitkällä, ja sehän on Suomen vahvuus. Me kaikkiihan haluamme sitä. Ei täältä eduskunnasta löydy sellaisia voimia, jotka olisivat eri mieltä tästä, että me haluamme vakaan, turvallisen ja hyvinvoivan Suomen. No sitten me ollaan joistakin keinoista eri mieltä, niin kuin totesin.

Mutta aloitetaan taas siitä, mistä me ollaan samaa mieltä. Me halutaan huolehtia Suomen turvallisuudesta. Se löytyy hallitusohjelmasta. Sisäiseen turvallisuuteen panostetaan, poliisien määrään, Rajavartiolaitoksen toimintakykyyn, oikeuslaitoksen toimintaan. Me panostamme erittäin paljon Nato-Suomen rakentamiseen, minkä kaikki Suomessa hyväksyvät tässä turvallisuuspoliittisessa tilanteessa. Toinen asia, jossa hallituksella on selkeä näkemys, on se, että me teemme aktiivista politiikkaa Euroopan unionissa. Me kannatamme EU:n laajenemista itään, mikä Ukrainan tilanne huomioon ottaen on aivan välttämätöntä, mutta siitä tulee vaikea ja iso prosessi. Sen eteen pitää tehdä töitä. Ulko- ja turvallisuuspolitiikassa aktiivinen ote Nato-jäsenyyden lisäksi on aivan välttämätön tässä epävarmassa tilanteessa.

Sitten kun tullaan vielä enemmän kotimaan asioihin, niin työllisyys ja kasvu, se on kaikki. Eihän tämä maailma leikkaamalla valmiiksi tule — ei tule, ei ei — eikä verottamalla. Jos nämä kaksi asiaa siihen olisivat ratkaisut, niin kai Suomi olisi silloin jo monet kerrat ollut kunnossa, vaan ne ovat ne rakenteet, ne rakenteet, jotta meillä on dynaaminen ja tehokas yhteiskunta, koska vain silloin, kun me saadaan korkealla työllisyysasteella, kasvulla ja tuottavuudella taloudesta enemmän, meillä on varaa meidän tärkeisiin hyvinvointiyhteiskunnan palveluihin ja pystyisimme samaan kuin Ruotsi. Sitä me tavoitellaan. Siksi me teemme työmarkkinoille uudistuksia, ja siksi me teemme uudistuksia sosiaaliturvaan ja verotukseen, jotta työn tarjoaminen ja työn vastaanottaminen olisi kannattavaa.

Me tehdään asioita, jotta Suomessa saadaan kasvuun johtavia investointeja: Siirrytään yhden luukun luvitustoimintaan. Me tehdään paljon töitä, että me saadaan isoja puhtaan, uusiutuvan energian investointeja Suomeen, ja meillä on mahdollisuus tavoitella jopa 100 miljardin investointeja Suomeen uuteen puhtaaseen energiaan. Siinä samalla me torjuntaan ilmastomuutosta ja pysäytetään luontokatoa — tehdään sitä tulevaisuutta. Me panostamme koulutukseen, tutkimukseen, tuotekehitykseen ja innovaatioihin, jotka ovat pitkän

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

päälle kaiken perusta, ja sinne peruskouluun. Peruskoulun vahvistaminen on keskeinen keino auttaa meidän pahoinvoivaa nuorisoa ja antaa heille elämän edellytyksiä. Pitkän päälle se on se tapa, millä me vastaamme myöskin jengirikollisuuteen, syrjäytymiseen ja kotoutumisen ongelmiin. Kyllä me tehdään laajasti näitä töitä.

Kun täällä paljon puhutaan oikeudenmukaisuudesta, niin nyt kuitenkin korostan sitä työn linjaa, joka meillä on. Se on oikeudenmukaisuutta, että työikäinen ja työkykyinen suomalainen tai Suomessa asuva on töissä. Mitä useampi on töissä, sitä vähemmän meillä menee rahaa sosiaaliturvaan ja työttömyysetuuksiin, ja sitä enemmän meillä on sen yhteisen Suomen rakentajia. Se on hallituksen lanka.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat osallistua pääministerin jälkeen käytävään debattiin, painamaan V-painiketta ja nousemaan seisomaan. — Edustaja Lindtman.

15.08 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos pääministerille tästä katsauksesta. Varmasti sen osalta, mitä tapahtumia maailmalla nyt näemme ja miten turvallisuusympäristö on muuttunut, siitä epävakaudesta ja tästä analyysistä, voimme olla samaa mieltä, ja tässä tarvitaan kansakunnalta yhteisiä ajatuksia, yksituumaisuutta.

No sitten, arvoisa pääministeri, te olette myös arvojohtaja, ja myöskin siitä, mitä te sanotte, voi sanoa, että teidän sananne painaa tässä yhteiskunnassa. Aiemmin totesitte, että mikäli tämän hallituksen säästöesitykset tulevat aiheuttamaan kohtuuttomia tilanteita, te pyritte ne poistamaan tai muuttamaan. Nyt on käynyt ilmi, että on tilanteita, joissa esimerkiksi yksinhuoltajalle, joka tekee sovitellulla päivärahalla osa-aikatyötä ja jolla eivät millään riitä ansiot elämiseen, on tulossa eri säästöjen johdosta yhteensä 400:n, jopa 500 euron säästöt, yksittäiselle ihmiselle. [Puhemies koputtaa] Nyt kysyn, pääministeri, teiltä — tämä on vähän myös arvopohjainen kysymys: pidätkö te näin isoa säästöä yksittäiselle ihmiselle, joka ennestään on pienituloinen työssäkäyvä, kohtuullisena?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Saarikko.

15.09 Annika Saarikko kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä vieressäni istuva kollega Mikko Savola aiemmassa budjettikeskustelun osuudessa nosti esiin tosi tärkeän näkökulman, ja haluaisin jatkaa siitä hiukan. Me kaikki tiedämme, että Suomen ja muidenkin Euroopan maiden, Yhdysvaltoja myöten, panostukset Ukrainan tueksi ovat olleet tosi mittavia, isoja ja siltikin riittämättömiä. Me tiedetään, että me ollaan pystytty Suomea ihan poikkeuksellisen vahvasti osoittamaan yhteistä kansallista rintamaa Ukrainan tueksi. Meillä ei ole esimerkiksi vahvoja voimia, jotka olisivat nyt niin sanotusti Venäjämielisiä, vaan tiedämme, että meidän on seisottava Ukrainan rinnalla. Mutta on varmasti myös myönnettävä ääneen, että tämä kaikki, tuen löytäminen Ukrainalle, on ollut helpompaa sellaisessa tilanteessa, kun olemme voineet sanoa, että myös oman maan asioista pidetään huolta. Teimmekin isoja päätöksiä maanpuolustuksemme tueksi — kiitos siitä, että tuitte niitä ratkaisuja oppositiossa. Mutta mitä tapahtuu henkiselle kriisinsietokyvylle, kun uutiset maailmalta pahenevat, kuten aivan oikein kerroitte Israelin vakavasta tilanteesta, tai kun omaan maahan kohdistuu leikkauksia, joiden sosiaalinen oikeudenmukaisuus ei ole kohdallaan, niin kuin tämä salikeskustelu on teille pyrkinyt tänään osoittamaan? [Puhe-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

mies koputtaa] Mitä tapahtuu suomalaisten henkisellety kyvyllä jaksaa tätä kaikkea ja [Puhemies koputtaa] pysyä Ukrainan rinnalla?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Muistetaan, että debattipuheenvuorot ovat minuutin mittaisia. — Edustaja Tuppurainen.

15.11 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Maailmantilanne on synkeä — Lähi-idässä on sota, Euroopassa on sota — ja suomalaiset tarvitsevat toivoa, ja varmaan sekin mielessänne te, pääministeri, olette luvannut suomalaisille, että keneenkään ei pidä kohtuuttomasti sattua. Te olette luvannut harkita uudelleen, mikäli kävisi ilmi, että toimenpiteenne, joilla te valtiontaloutta tasapainotatte, olisivat joillekin ihmisille kohtuuttomia. No, nyt meillä on tästä tietoa. Sosiaali- ja terveysministeriö, teidän oma hallituksenne, julkaisi vaikutusarviot, joiden perusteella leikkausten — asumistuen leikkausten, työttömyysturvan leikkausten — lasku kohdistuu ennen kaikkea nuoriin ja opiskelijoihin, työttömiin ja yksinhuoltajiin. Minullakin on mielessäni tässä nyt yksinhuoltajat, ne perheenäidit ja -isät, jotka vastaavat taloudestaan yksin, tekevät ehkä osa-aikatyötä, elävät asumistuen turvin kodissa, ja nyt me tiedämme, että leikkaukset heidän talouteensa saattavat kuukaudessa olla satoja euroja. Pidätkö te, pääministeri Orpo, [Puhemies koputtaa] tätä kohtuullisena? Ja mikäli ette pidä, oletteko te valmiita perumaan niitä leikkauksia, jotka kohdistuvat näin raskaasti yksinhuoltajille, [Puhemies koputtaa] niille perheille, jotka ovat jo entisestään arjessaan tiukilla?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Marttinen.

15.12 Matias Marttinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä selkeästi nähdään nyt salin vasemmasta laidasta, että velkahuoli rupeaa hiipimään myös sille suunnalle, kun kuuntelee kollegoiden puheenvuoroja. [Pia Viitasen välihuuto]

Rouva puhemies! Jo ennen vaaleja kokoomus toi hyvin selkeästi esille sen, että me olemme sitoutuneet valtiovarainministeriön tekemään virkaesitykseen siitä, että tämän kauden aikana, jotta päästään käytännössä puuttumaan tähän vaaralliseen kasvaneeseen velkaantumiseen, josta me kaikki olemme selkeästi huolissamme, me olemme sitoutuneet tekemään kuuden miljardin ohjelman. Ja nythän tämä hallitus tekee sen ohjelman.

Olen kuunnellut nyt kollegoitteni puheenvuoroja, joissa samaan aikaan ollaan valmiita perumaan säästöjä, lisäämään menoja ja perumaan työllisyyspäätöksiä. Nyt on minusta aivan aiheellista kysyä teiltä, ja tämä koskee kaikkia oppositiopuolueiden puheenjohtajia: Oletteko te sitoutuneet tähän kuuden miljardin ohjelmaan? Näettekö te, että tämä on se oikea taso, mitä tulee tehdä? Ja jos olette, niin tuletteko tekemään myös omassa esityksessänne toimenpiteet, [Puhemies koputtaa] miten sinne kuuteen miljardiin tullaan pääsemään?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Joona Räsänen.

15.14 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On ihan oikeutettua, että myös hallitus kysyy opposition vaihtoehdon perään. Niin kuin eduskunnan aikataulut sanovat, marraskuun 29. päivä myös opposition vaihtoehdot tässä salissa käsitellään. Pyydän, että hallitus hetken aikaa jaksaa odottaa — ottaen huomioon, että tämä hallituksen esi-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

tys saapui tänne pöydille perjantaina. Voin taata, että ainakin sosiaalidemokraatit muodostavat oman vaihtoehtonsa nopeammin kuin hallitus tämän omansa on tehnyt, [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Kyllä!] niin että siitä ei tarvitse kantaa huolta.

Arvoisa puhemies! Enitenhän vaikeina aikoina vaaditaan nimenomaan oikeudenmukaisuutta. Kyllä suomalaiset ymmärtävät sen, että tarvitaan myös menosäästöjä, tarvitaan varmasti myös toimenpiteitä, joilla tulopohjaa nostetaan, tarvitaan toimenpiteitä, joilla työllisyyttä ja kasvua vauhditetaan. Mutta silloin pitää nimenomaan huolehtia yhteiskunnan oikeudentunnosta, [Puhemies koputtaa] ja nyt valitettavasti hallitus laiminlyö tämän. Sosiaalidemokraatit tulevat esittämään omassa vaihtoehdossaan, että vähintään sama tasapainotus [Puhemies koputtaa] tehdään huomattavasti oikeudenmukaisemmalla politiikalla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohi.

15.15 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskusta on sitoutunut siihen, että Suomen talous laitetaan yhdessä kuntoon. Se ei tapahdu hetkessä, mutta siihen tavoitteeseen meidän kaikkien pitää olla sitoutuneita. Se vaatii kipeitä päätöksiä, mutta kyllä se vaatii sitäkin, että me katsotaan myös tulopohjaa pitkällä tähtäimellä, että me emme anna sen liian nopeasti rapautua, koska emme me leikkaamalla tätä maata saa kasvuun. Ei mikään yrityskään nouse sillä, että se leikkaa. Meidän pitää ennen kaikkea saada aikaan talouskasvua tässä maassa, ja pitää uskaltaa rohkeasti satsata kasvuun. Hallitus on tehnyt oikeita ratkaisuja muun muassa tki-panostuksien suhteen, mutta ne vaikuttavat keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä. Nyt tarvittaisiin nopeita kasvun toimia.

Sitten täällä hallituksen ohjelmassa on myös joitakin säästökohteita, jotka eivät näytä toteutuvan. Jos katson esimerkiksi sosiaali- ja terveyspalveluiden eli hyvinvointialueiden rahoitusta, sitä perusuraa, niin sehän oli hallituksen ohjelman aikaan 28,3 miljardia, ja te haatte 1,4 miljardin säästöjä. No, nyt tässä budjettikirjassa se ei olekaan tippunut kuin puoli miljardia. [Puhemies koputtaa] Uskotteko te itsekään, että se enää toteutuu?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltokangas.

15.16 Mauri Peltokangas ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Pakko heittää kommentti: Kun tässä valtiovarainministeri oli poistumassa salista, niin sieltä sosiaalidemokraateilta tuli kiittäus, että valtiovarainministeri ei nyt sitten jäänyt kuuntelemaan. Ministeri on menossa tällä hetkellä edustamaan Suomea Maaailmanpankin vuosikokoukseen, jossa Suomi tulee käsitykseni mukaan korostamaan sitä, että Ukrainan tuki tulee jatkumaan, joten annamme ilmeisesti ministerille anteeksi poistumisensa.

Mitä tulee hallituksen tämänhetkiseen tilanteeseen, katson hyvin tyytyväisenä kokonaisuutta. Mehän tiedämme tällä hetkellä tässä salissa, että Suomi-laiva tulee kääntymään. Jokainen arvoisa kollegani, kun me lähdimme vaaleihin, me tiesimme, että tilanne on vaikea: oli sitten mikä tahansa hallitus, niin ajat eivät ole helpot. Tämä hallitus uskalttaa, ja se toteuttaa ne päätökset, mitä hallitusohjelmassa sanotaan, ja se tulee vaikuttamaan meidän tulevaisuuteemme siten, että suomalaisen ostovoima nimenomaan nousee, ja tästä ei päästä yli eikä ympäri. Olkaamme kiitollisia siitä ja tukekaamme toisiamme, niin kuin tässä muutama erittäin hyvä... Keskustan Lohikin [Puhemies koputtaa] piti tällaisen hyvin kädenojentavan keskustelunavauksen. Tuetaan toisiamme ja mennään tällä hallitusohjelmalla,

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

[Puhemies koputtaa] vaihdetaan Suomen suunta paremmaksi. [Annika Saarikko: Sinä et ojentanut kättä kuin bensapumpulle!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

15.18 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Huomasin, että edustajakollega Östman palasi saliin, niin että on hyvä, että sain puheenvuoroni tässä vaiheessa. Kysymys on nimittäin siitä, että omassa puheenvuorossanne kerroitte, että hyvinvointialueiden rahoitus kasvaa 4 miljardia euroa. Niinhän budjettikirjan luvuista voisi päätellä, mutta jo tänään aamupäivällä valtiovarainvaliokunnassa kävimme tämän asian läpi. Todellinen kasvuhan on 1 miljardi euroa, joka vastaa suunnilleen kustannustasoa, koska vuoden, siis tämän vuoden 2023, rahoituksesta 1,9 miljardia oli vuoden 2022 talousarviossa. Se pitää lisätä siihen 20,6 miljardiin. Sitten vuoden 2024 rahoituksessa on 550 miljoonaa tälle vuodelle tulevaa rahaa, jolloin se todellinen erotus, se kasvu, on noin 1 miljardi, joka vastaa käytännössä niitä rahoitussiirtoja, mitä siellä kuntien ja hyvinvointialueiden välillä on tapahtunut, ja sitten tätä indeksiä, joka tällä hetkellä näyttää liian matalalta. Eli periaatteessa se iso kysymys, miljardin euron vaje, on edelleen kattamatta.

Ja se, mihin edustaja Lohi tässä kiinnitti [Puhemies koputtaa] äsken huomiota: olen kiinnittänyt itse huomiota samaan, että hallitus ei enää itsekään luota [Puhemies koputtaa] siihen 1,4 miljardin leikkauspotentiaaliin tällä sektorilla. [Ben Zyskowitz: Kai olette tyytyväisiä?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Zyskowitz.

15.19 **Ben Zyskowitz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Mennään nyt tämä solidaarisuusvero läpi. [Vasemmalta: Vielä kerran!] Marinin hallituksen jäljiltä, siis vasemmistohallituksen jäljiltä, niin sanottu solidaarisuusvero olisi päätynyt ensi vuodenvaihteessa — [Välihuutoja vasemmalta] olisi päätynyt ensi vuodenvaihteessa. Tämä Peteri Orpon hallitus päätti jatkaa tätä suurituloisiin kohdistuvaa ylimääräistä verorasitusta, mutta se päätti samalla, että vain kaikkein suurituloisimmat, yli 150 000 euroa vuodessa ansaitsevat, maksavat tätä ylimääräistä veroa.

Miksi olen kiinnittänyt huomiota siihen 60 miljoonaan, jonka veronsaaja menettää, kun alarajaa nostettiin? Siksi, että näissä puheenvuoroissanne, demarit, vihreät, edustaja Virta ja muut, annatte ymmärtää, että jos ei tätä ministeritason veronalennusta annettaisi, niin sitten ei tarvitsisi näitä iljettäviä säästöjäkään tehdä. [Välihuuto vasemmalta] Ja niinpä ehdotin, edustaja Lindtman, sopimusta, [Puhemies koputtaa] että jos te tukisitte kaikkia säästöjä, niin minä tukisin sitä, että tuosta luovuttaisiin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäkynen.

15.20 **Matias Mäkynen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Zyskowitz yksinkertaistaa asioita ja johtaa harhaan. [Ben Zyskowitz: Ei!] Täällä on puhuttu siitä, että kun hallituspuolueista puhutaan veronalennuksista, puhutaan, että 300 euroa vuodessa on suuri veronalennus. Kun puhutaan pienituloisiin kohdistuvista leikkauksista, 300 euroa kuukaudessa ei ole enää mitään. 300 euroa kuukaudessa pienituloiselta ei ole mitään, mutta 300 euroa vuodessa keskituloiselle on suuri veronalennus. [Ben Zyskowitz:

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Kuka on sanonut, että se ei ole mitään?] Tässä ei ole mitään tolkkua, ei mitään kohtuullisuutta.

Nyt kun on selvinnyt, että hallituksen leikkaukset kohdistuvat erityisesti yksinhuoltajiin, opiskelijoihin, työttömiin ja erityisesti tiettyihin väestöryhmiin, joilla menetykset kuu-kausitasolla ovat jopa 400—500 euroa, niin onko todellakin kohtuullista, että ministereiden ja kansanedustajien tuloluokassa saadaan 2 000 euroa lisää vuodessa käteen? Onko se kohtuullista, pääministeri Petteri Orpo? Vai onko kohtuutonta, että tällaisia leikkauksia tehdään yksittäisille ihmisille, lapsiperheille, ja pitäisikö näitä päätöksiä vielä korjata? [Ben Zyskiewicz: No laitetaan kuittiin nämä!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vähämäki.

15.21 Ville Vähämäki ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, kunnioitettu puhemies! Yhteisen tilannekuvan luominen on tässäkin tilanteessa pääasia, ja kun me katsotaan tätä kontekstia, missä me ollaan, niin Suomihan on käytännössä taantumassa. Ennusteitten mukaan tosin ensi vuonna talous kääntyy nousuun. EKP:n päätökset heijastuvat meille tosi voimakkaasti. Sekä valtion lainanhoitomenot että sitten myöskin yksityiset kotitaloudet ovat näiden takia pulassa sekä investoinnit ovat vähissä, ne ovat jäissä. Sen takia hallituksen linja on elvyttävä. Se on maltillisesti elvyttävä mutta välttämättömästi elvyttävä. Velkasuhteen kasvu pysähtyy pitkällä aikavälillä. Taloussopeutusta siis tehdään. Elvytys tapahtuu siten, että työtä tekeville annetaan lisää ostovoimaa kaikissa tuloluokissa työtulovähennyksen kautta. Luodaan lapsivähennys. Säästöjä ei kohdisteta eläkeläisiin tai lapsiin. Luodaan se yhteinen tilannekuva, ne kasvun aihiot, tki-panostukset, tuottavuuden kasvu. Ja täytyy muistaa myöskin matkailutekijät. Matkailun kautta saadaan vientituloa vastavaa tuloa Suomeen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hyrkkö.

15.23 Saara Hyrkkö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikeina aikoina todella koetellaan kansakunnan yhtenäisyyttä, mutta ei se yhtenäisyys synny käskemällä. Se syntyy luottamuksesta, se syntyy kokemuksesta, että olemme samassa veneessä, ja siksi en lakkaa ihmettelemästä sitä, että hallitus jääräpäisesti ajaa jo valmiiksi vaikeassa tilanteessa olevia suomalaisia todella ahtaalle sen sijaan, että olisitte hakeneet reiluja ja kestäviä tapoja tasapainottaa julkista taloutta. Hövelin tulopolitiikan sijaan te olisitte voineet pysäyttää kokonaisveroasteen laskun ja jakaa taakkaa talouden sopeutuksesta tasapuolisemmin. Lapsiperheköyhyyden kasvattamisen ja nuorilta leikkaamisen sijaan te olisitte voineet varmistaa, että yksikään nuori ei putoa keltasta, ja sitä kautta turvata myös sitä tulevaisuuden työllisyyttä. Bensapopulismin sijaan te olisitte voineet tehdä töitä luontokadon ja ilmastokriisin ratkaisemiseksi ja samalla luoda puitteita suomalaiselle työlle ja kestäväälle kasvulle veropohjaa nakertamatta.

Vaihtoehtoja todella on. Me oppositiopuolueet tulemme niitä teille tarjoamaan. Toivon todella, [Puhemies koputtaa] että hallituksella on myös valmiutta kuunnella niitä vaihtoehtoja ja kenties harkita niitä omia, kaikkein lyhytnäköisimpiä päätöksiään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heinonen.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

15.24 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pääministeri Orpo nosti äsken esille maailman ympärillämme, joka on yhä vaarallisempi. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan jatkuu. Emme tiedä, mihin kaikkeen Venäjä on vielä valmis, ja meidän tulee varautua pahimpaan. Snellmanilainen oppi kuului, että viime kädessä jokainen maa huolehtii ensisijaisesti itsestään. Tämä on pidettävä mielessä myös Nato-Suomessa. Haluan kiittää aiempia puolustusministereitä, mutta myös nykyistä, että tätä työtä on jatkettu.

Ensi vuonna materiaalihankintoihin laitetaan puolitoista miljardia. Muun muassa Merivoimien raivaamiskykyä ja vedenalaista valvontaa pystytään tehostamaan. On muitakin isoja hankintoja. Puolustusmateriaalitaso pidetään kaiken kaikkiaan tuossa kahden prosentin tasolla. Nyt kun pääministeri Orpo ei ole salissa mutta puolustusministeri Häkkinen on, niin ehkä tämä kysymykseni menee sitten hänelle. Kysyisin tämän Ukrainan tuen jatkamisesta ja siitä, että riittäähän Euroopassa ja Suomessa halua jatkaa sitä. [Puhemies koputtaa] Toisaalta sitten kysyisin arviotanne siitä, miten Nato-Suomen eteneminen etenee, kun näyttää siltä, [Puhemies: Minuutti!] että Ruotsin jäsenyys viivästyy.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tynkkynen. [Eduskunnasta: Oras vai Sebastian? — Sebastian Tynkkynen: Oliko Sebastian?]

15.26 Sebastian Tynkkynen ps (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! 152 miljardia valtionvelkaa, ja kun jatketaan vähän aikaa, niin kohta se on 200 miljardia. [Vasemmalta: Siltä näyttää!] Koska alkaa riittämään? Meille riittää jo. [Vasemmalta: No ei riitä! — Antti Lindtman: Ei näytä riittävän!] Ikävä kyllä totuus on, että näin hurjaa velkaantumistahtia ei käännetä nopeasti, ei etenkään, kun käsissä on Marinin hallituksen sote-pommi ja miljardien korkopommi. Oletteko te siellä vasemmalla laidalla mietinneet seurauksia, jos riittäviä toimia ei tehdä? Miten sitten käy? Totuus on, että Suomi elää yli varojensa. [Antti Kurvisen välihuuto] Siksi on valittava pienemmän pahan tie. Tiukka säästökurikin on parempi vaihtoehto kuin ajautuminen kriisivaltioksi, jossa talouden tahti-putkkoa tulevat heiluttamaan Suomen ulkopuoliset tahot. Pois palvelut, pois kattava sosiaaliturva ja pois hyvinvointiyhteiskunta — se olisi velkaantumisrallin päätepiste. Kuinka lähelle te haluatte sitä mennä?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt tässä vaiheessa debatin tarvetta on paljon, mutta annan poikkeuksellisesti pääministerille puheenvuoron, koska on tullut yllättäviä asioita esiin. — Olkaa hyvä.

15.27 Pääministeri Petteri Orpo: Arvoisa puhemies! Pahoittelen eduskunnalle, että joudun olemaan hetken aikaa poissa. Täytyy hoitaa yksi tiedotusasia, ja sen jälkeen palaan mahdollisimman nopeasti paikalle. Koetetaan hoitaa tämä ilman dramatiikkaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Elikkä tämän jälkeen jatkamme tätä lyhyttahtista keskustelua. Sitten kun pääministeri palaa, pääsemme varmaan enemmän debattiluonteiseen keskusteluun. — Mutta nyt, mikäli nämä teidän pyydyt puheenvuorot, siis lyhyet pyydyt puheenvuorot, ovat edelleen voimassa, seuraavaksi olisi edustaja Kulmuni.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

15.28 **Katri Kulmuni kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä eilinen raportti, johon tässä on viitattu, ja monien tutkimuslaitostenkin antamat selvitykset kertovat siitä, että nämä ratkaisut, joita te teette sosiaaliturvaan, tulevat todennäköisesti myös heikentämään osan ihmisistä kannustimia työllistyä, koska toimeentulotuen tarpeen kasvu tulee olemaan aikamoista. On arvioitu, että 15 000 kotitaloutta ajautuu toimeentulotuelle, joka kuitenkin näistä kaikista sosiaaliturvan muodoista on kaikista rajoittavin ja kaikista vaikeimmin työllistymistä edistävä. Tietenkin, ovathan ne luvut aika dramaattisia — täältä osa perussuomalaisista lähtee jo pois. Lapsiperheköyhyys lisääntyisi, 12 700 lasta ajautuisi köyhyyteen, joten kyllä siinä vaiheessa, kun tehdään päätöksiä, kannattaisi miettiä, koskettavatko nämä säästöt oikeasti kaikkia, ja miettiä oikeudenmukaisuutta, onko ne tehty niin, että kaikki kokevat tässä maassa osallistuvansa niihin. Nythän kaikista suurituloisimmat [Puhemies koputtaa] eivät tule osallistumaan, kuten olemme täällä jo monta kertaa asian todenneet. Mitenkä sosiaaliturvaministeri kommentoi tätä?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Grahn-Laasonen, minuutti.

15.29 **Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on jatkossakin yksi eniten tuloja tasaavista maista. Suomessa on jatkossakin vahvat turvaverkot. Suomen sosiaaliturva on jatkossakin vahva, ja sitä uudistetaan myös tällä hallituskaudella meidän parlamentaarisen yhteisymmärryksen pohjalta yleistukimallin mukaisesti.

Se on ihan selvää, että kun tehdään säästöpäätöksiä ja kun taloutta tasapainotetaan, niin tietenkin niillä on kielteisiä vaikutuksia. Ja näitä yhteisvaikutuksia on pyritty avaamaan mahdollisimman rehellisesti ja mahdollisimman auki näissä vaikutusarvioissa, jotka on budjetin aineistona eduskunnalle toimitettu, aivan niin kuin olemme luvanneet. Niissä on käyty läpi se, miten nämä toimet kohdentuvat. Se on tärkeätä huomioda, kun tästä käydään keskustelua, että lähellekään kaikissa näissä luvuissa tai arvioissa ei ole sisällä sitä työllisyysvaikutusta, joka arvioiden mukaan on 60 000—65 000 työllistä ensi vuonna. Se on tietysti se kestävin tapa parantaa toimeentuloa, parantaa tilannetta pienituloisten ihmisten kohdalla, että kun pyrimme kohdentamaan niitä toimia ennen kaikkea työikäiseen ja työkykyiseen väestöön, niin sillä tavalla kanavoimalla niitä toimia, [Puhemies koputtaa] työllisyyttä vahvistavalla tavalla, [Puhemies koputtaa] pyritään myös siihen, että yhä useampi ihminen nousisi tukien varasta työelämään, ja se on kestävin tapa vähentää köyhyyttä.

Täällä on noussut esiin toimeentulotuen rooli. Se on kaksijakoinen. Toisaalta toimeentulotuki suojaa kaikkein heikoimmassa asemassa olevia, eli se varmistaa turvaverkon laila, että kukaan ei putoa tyhjän päälle. Se on viimesijainen tuen muoto, ja se myös lieventää vaikutuksia esimerkiksi mainitusti lapsiperheillekin. Toisaalta se ei ole kenenkään tavoitteiden mukaista, että toimeentulotukiriippuvuus lisääntyy. Valitettavasti näiden sosiaaliturvamuutosten seurauksena ainakin lyhyellä tähtäimellä näin tulee käymään, että toimeentulotukimenot kasvavat ja toimeentulotuen varassa olevien määrä tulee kasvamaan. Mutta samaan aikaan hallitus paitsi valmistelee näitä työllisyystoimia, jotka nostavat ihmisiä tukien varasta työelämään, myöskin valmistelee uudistuksia toimeentulotukeen eduskunnankin edellyttämällä tavalla. Toimeentulotukijärjestelmän heikkous on siinä, että siellä on heikommat kannusteet [Puhemies koputtaa] työllistymiselle, ja tätä meidän täytyy yhdessä pystyä myöskin tulevana vuosina korjaamaan.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kymäläinen.

15.32 Suna Kymäläinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Puhun työllisyydestä, koska siitä hallituskin ja pääministeri ovat täällä puhuneet. Puhun nyt koulunkäyntiavustajista, ratikkakuskeista, myyjistä ja niin edelleen, jotka siis tekevät täysipäiväistä työtä, asuvat Helsingissä. Olen lukenut, että Helsingissä tulee lähivuosina olemaan työntekijäpulaa eläköitymisen puolesta. Nämä teidän toimenne tosin eivät tule tilannetta helpottamaan, koska asumiskustannukset näyttävät niin suurta roolia ihmisten toimeentulossa. Te leikkaatte asumistuesta, te rajoitate, vähennätte, ARA-tuotannon rakennuksia ja samaan aikaan te vaikeutatte työperäistä maahanmuuttoa. Mihin nämä toimet mielestänne tulevat johtamaan?

Sitten asumistuesta vielä, että sehän on pitkäkestoinen sosiaalietuus, josta tehdään päätös, ja se kestää, kunnes ihmisten elämäntilanteessa tapahtuu muutoksia. Sen sijaan toimeentulotuesta päätös tehdään joka kuukausi. Oletteko varautuneet siihen, että Kelalla on riittävästi työntekijöitä, jotka pystyvät joka kuukausi aina uudelleen [Puhemies koputtaa] tekemään näiden ihmisten kohdalla päätöksen toimeentulosta?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rostila.

15.33 Onni Rostila ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun itse katson sitä, mitä hallitus nyt tässä ohjelmassaan tekee, katson sitä, että perusasioihin saadaan lisää resurssia, poliisille merkittävää sellaista, oikeuslaitokselle, Puolustusvoimille, peruskoulun rahoitusta turvataan. Ja sitten taas toisaalta katson suunnanmuutosta, joka tapahtuu maahanmuuttopolitiikassa, josta taas minun mielestäni mielenkiintoisesti ei halaistua saanaa kuule salin toiselta puolelta. [Katri Kulmunin välihuuto] Tulkitsen sen nimenomaan sillä tavalla, että sitä ei halutakaan mainita, koska tiedostetaan se, että siinä tapahtui selkeä suunnanmuutos nimenomaan perussuomalaisen politiikan suuntaan. Yleisellä tasollakin, jos katsotaan työttömyysturvan porrastamista, siitä puhuttiin vaalien alla perussuomalaisten toimesta, polttoaineveron ja ajoneuvoveron alentamisesta ja ylipäänsä ostovoimasta huolehtimisesta. [Vasemmalta: Poistamisesta!] Minun on hyvin vaikea ymmärtää näitä puheita jostakin takinkäänästä. [Välihuutoja] Pystyn kyllä hyvällä omallatunnolla seisomaan [Puhemies koputtaa] tämän ohjelman takana.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Oras Tynkkynen.

15.34 Oras Tynkkynen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Orvolla oli aika paljon laveampi ote omassa puheenvuorossaan kuin pelkästään näistä budjetitikirjan momenteista, ja pidän sitä hyvänä, koska todellakin talouden parantamiseen tarvitaan aika laajaa näkökulmaa.

Kun valtiovarainministeri Purra aiemmin puhui heikosta tuottavuuskehityksestä yhtenä syynä siihen, miksi olemme tässä jamassa kuin nyt olemme, niin olisin kaivannut tähän keskusteluun enemmän pohdiskelua siitä, miten myös talousarviota pystytään hilaamaan siihen suuntaan, että se tukee tuottavuuden parantamista. Tki-rahoituksen kasvattaminen on erittäin hyvä asia, siitä hallitus ansaitsee kiitoksen. Mutta opiskelijoiden toimeentulon vaikeuttaminen hankaloittaa meidän tulevien osaajien varmistamista aloille. Työhön johtavan maahanmuuton vaikeuttaminen on erittäin vahingollista tuottavuudelle ja talouden

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

kehitykselle, ja me vihreissä puhumme erittäin mielellämme siitä, miten hallitus hankaloittaa meidän talouden perustaa tekemällä työhön johtavaa maahanmuuttoa hankalammaksi. Tehottomia yritystukia karsimalla voitaisiin poistaa sellaista nykyisiä rakenteita ylläpitävää työtä ja sitä vastoin vahvistaa talouden uudistamista, ja tätä jään kaipaamaan sekä tästä keskustelusta että talousarviokirjasta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Wickström.

15.36 Henrik Wickström r (vastauspuheenvuoro): Värderade fru talman, arvoisa puhemies! Tällä kun kuuntelee tätä keskustelua liittyen talouteen, niin tulee vain näitä huolestuneita viestejä esiin, mutta haluan nostaa esiin myöskin jotain positiivista. Ja yksi positiivinen asia on tietenkin se, että Suomeen kaavaillaan usean miljardin edestä erilaisia investointeja, ja nämä investoinnit liittyvät varsinkin puhtaan energian investointeihin. Nyt pääministeri Petteri Orpo ei ole paikalla, mutta olisi kiinnostavaa kuulla esimerkiksi liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranteelta, millä tavalla hallitus varautuu tähän. Onko ajatuksia siitä, millä tavalla voidaan vaikkapa lähteä tukemaan äkillisesti eri seutujen ja alueiden infrastruktuuria, mikäli tällaisia investointeja saadaan maaliin? On tosi tärkeää, kun me käydään keskustelua tässä salissa, että mietitään myöskin tulevaisuutta. Se, mitä hallitus haluaa tehdä, on juuri se, että me luodaan parempia toimintaedellytyksiä myöskin sille, että tänne tulee myöskin ulkomaalaisia investointeja.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Östman.

15.37 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, rouva puhemies! Joo, edustaja Lindén tarttui tähän ryhmäpuheessani esitettyyn väitteeseen, että ensi vuodelle budjetoidaan 3,4 miljardia enemmän kuin vuodelle 2023, minkä lisäksi tehdään lakisääteinen indeksitarkistus. Tämä on edelleen kyllä totta. Budjettiteknisesti se menee näin, mutta ymmärrän siinä mielessä edustaja Lindénin kritiikkiä — tai hän fiksunä edustajana tuli sanomaan, että hän ei halunnut kritisoida vaan hän halusi perustella, minkä takia hän takertui tähän — että osaa tästä rahasumman kasvusta selittää se, että melkein kaksi miljardia euroa vuoden 2023 rahoituksesta maksettiin ennakollisesti jo vuoden 2022 talousarviossa. Eli se on ihan tästä jaksotuksesta kiinni. Mutta tosiasia on joka tapauksessa se, että jos ajatellaan, että tämä olisi yritys, niin tuo budjettilukema on kulueränä tänä vuonna siitä huolimatta. Ja kyllähän me olemme siitäkin tietoisia, että sote-menot tulevat edelleen kasvamaan tästä eteenpäin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sarkkinen. [Hanna Sarkkinen: En ole pyytänyt puheenvuoroa, mutta ryhmästämme moni on.] — Anteeksi. Sitten täällä meidän listalla näkyy vielä jostakin syystä se pyydetty puheenvuoro. — Eli sitten annetaan edustaja Honkasalolle puheenvuoro, se on vielä voimassa.

15.38 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä kun on nyt viikkokausia kuunnellut perusteluita sille, miksi nimenomaan pienituloisiin pitää kohdistaa näin massiiviset leikkaukset ja sitten toisaalta suosia hyvätuloisia, niin ihmetyttää välillä se, minkälainen käsitys työelämästä hallituksella on, kun esimerkiksi perustellaan, että nämä leikkaukset pitää viedä läpi sen takia, että ihmiset pääsisivät sieltä osatyöeloukus-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

ta irti. Onko hallitus tietoinen siitä, että esimerkiksi palvelualoilla ei ole välttämättä mitään mahdollisuutta saada muuta kuin osa-aikatyötä tai vuokratyötä, pätkittäistä työtä? Ihmiset haluaisivat saada kokoaikatyötä, sitä ei vain yksinkertaisesti ole. Nyt te heikennätte myös näiden ihmisten asemaa, jotka sitä osa-aikatyötä tekevät myös siitä syystä, että heillä on esimerkiksi työkyvyttömyys, niin että he eivät pysty sitä kokoaikatyötä tekemään. Joten minusta tämä ei ole kovin kantava argumentti, että te viette läpi nämä sosiaaliturvaleikkaukset sen takia, että teidän pitää irrottaa ihmiset [Puhemies koputtaa] osa-aikatyön loukusta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu.

15.40 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uutta hyvinvointia Suomeen tulisi rakentaa panostuksin koulutukseen, lapsiin ja nuoriin. On erittäin tervetullutta, että perusopetusta vahvistetaan, mutta tältä esitykseltä viedään kyllä pohjaa sillä, että kuntien valtionosuuksia leikataan samaan aikaan. Samalla siellä todetaan — kiitos siitä, että on tämä lapsibudjetointiosuus nyt eriteltyinä budjettikirjassa — että niiden kuntien, joissa on paljon lapsia, valtionosuusrahoitus vähenee 240 miljoonalla; toisaalta sitten lapsivaltaisten sote-alueiden rahoitus lisääntyy 350 miljoonalla, mikä on oikein hyvä suunta. Mutta tämä jättää kasvukaupungit todella pulaan. Esimerkiksi Espoossa meillä investoinnit kasvuun sakkaavat. Siellä olisi kymmeniä koulu- ja kymmeniä päiväkotihankkeita, jotka pitäisi saada rakentumaan, mutta tämä valtionosuusrahoitus ei sitä turvaa. Toivonkin, että tähän kasvukaupunkien haasteeseen hallitus tarttuisi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

15.41 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että täällä puhutaan työllisyydestä ja taloudesta. Kuitenkin työllistymisen suurimmat esteet ovat osaamisen puute ja se, että työpaikka ja työntekijä ovat eri paikkakunnilla — nämä eivät kohtaa — ja sitten kolmantena terveystilanne. Hallitus on kuitenkin valinnut aivan erilaiset keinot. Se on valinnut ansioturvan leikkaamisen, aikuiskoulutustuen poiston, ja sitten tässä on kaiken kukkuraksi vielä myös asumistuen puolella leikkaukset, ja sen lisäksi se on vielä lisännyt työmatkakuluja pienentämällä vähennyksiä ja lisäämällä omavastuuosuutta. Miten tällä logiikalla saadaan työpaikkoja ja työllisyyttä enemmän, kun väärillä keinoilla tehdään näitä asioita, kun ei puututa niihin oikeisiin ongelmiin, joista yritykset itse ilmaisevat? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mattila.

15.42 Hanna-Leena Mattila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olimme viime viikolla vastaanottamassa useammilla poliittisilla taustoilla olevia eläkeläisjärjestöjä, jotka jakoivat kyllä tämän yhteisen huolen talouden kuvasta mutta myös olivat huolissaan niistä leikkauksista, jotka kohdistuvat sote-menoihin. Hyvinvointialueilla tämä tarkoittaa pienten terveysasemien, neuvoloiden ja vanhustenhoitoyksiköiden sulke-misia. On surullista, että ne ihmiset, jotka ovat olleet rakentamassa hyvinvointivaltiotamme pitkään, saavat pelätä, että onko heille olemassa hoitopaikkaa ja saavatko he ylipäättän-sä hoitoa. Hallitus tarjoaa vastineeksi vaarassa oleville lähipalveluille sähköisiä ja pyörillä

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

kulkevia palveluita, jotka ovat vasta valmisteluvaiheessa. Tämä ei lohduta ikääntyneitä kansalaisia, joista 40 prosenttia on digitaidottomia. Kysyisinkin ministeri Juusolta: Miten aiotte rauhoitella ikääntyneitä, jotka eivät osaa käyttää sähköisiä sote-palveluita?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Autto.

15.43 Heikki Autto kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oppositioista on uhottu, että tämän keltaisen kirjan pystyisi minuutissa tiivistämään pelkiksi leikkauksiksi, mutta kyllä se on mielestäni aivan kohtuuttoman kynninen kuva. Nämä 88 miljardia yhteisten varojemme käyttöähän ovat sitä, millä rakennetaan sellaista yhteiskuntaa, että kun maailmalta tännepäin katsotaan, niin katsotaan oikeasti lähes mittarilla kuin mittarilla mitattuna yhtä maailman parhaista yhteiskunnista. Ja me haluamme hallituksena pitää Suomen maailman parhaana maana myös tuleville sukupolville. Sen vuoksi on pakko tehdä niitä toimenpiteitä, joita myös tämä talousarvio pitää sisällään, että velkaantumista saadaan taitettua, työllisyyttä saadaan kohennettua ja työllisyys nostettua sinne pohjoismaiselle tasolle, jolloin meillä tulevaisuudessa on varaa myös pohjoismaiseen elintasoon.

Hallitus varmasti haluaa kuunnella myös opposition hyviä ja rakentavia ehdotuksia siitä, miten voisimme tuossa vielä paremmin onnistua. Valitettavasti niitä ei tänään ole vielä kuultu. Toivottavasti budjettikäsittelyn aikana kuullaan vaihtoehtoja siitä, miten päästään yhtä vaikuttaviin toimiin, kun vaikkapa valtiovarainministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö ovat arvioineet, että 60 000—65 000 uutta työpaikkaa saadaan luotua [Puhemies koputtaa] näillä hallituksen toimilla. Varmasti näihin mahdollisuuksiin pitää tarttua, ja hallitukselle täysi tuki [Puhemies: Aika!] tässä tilanteessa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitanen.

15.45 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kerrataan vielä kerran, että meille tulee ihan eduskunnan aikataulun mukaisesti 29. päivä marraskuuta vaihtoehtobudjetti, jossa varmasti emme ota sen enempää velkaa kuin hallitus ottaa, ja aivan takuuvarmasti se on oikeudenmukaisempi vaihtoehto talouden sopeuttamiseen. [Ben Zyskiewicz: Otatteko saman verran velkaa?] — Odottakaa maltilla se aika. Se on lyhyt aika siihen nähden, kuinka kauan tämä hallituksen oma budjetti on nyt tänne eduskuntaan saapunut.

Mutta sen haluan sanoa, puhemies, että minusta tämän keskustelun eräs sanoma on nimenomaan ollut oikeudenmukaisuus ja kohtuullisuus. Me kirjoitimme nämä ylös, silloin kun ministeri Orpo lupasi, että näitä vaikutuksia, leikkausten vaikutuksia, arvioidaan, ja mikäli ne ovat kohtuuttomia, niistä peruutetaan. Meidän kysymyksemme nyt hallituspuolelle ja ministeri Orpollekin olisi ollut ja on ollut — ja toivon, että vastauksia tulee — että nyt kun on käynyt ilmi, että esimerkiksi yksinhuoltajalle, joka tekee osa-aikatyötä, saattaa tulla satojen eurojen menetykset kuukaudessa, niin ei kai se voi olla kohtuullista, vai onko? Onko teidän mielestänne tämä leikkaus kohtuullinen, ja jos se ei ole kohtuullinen, tulletteko perumaan sen, sen lupauksen mukaisesti, [Puhemies koputtaa] mikä eduskunnalle annettiin?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Jukkola.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

15.46 **Janne Jukkola kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on tehnyt vaikeita päätöksiä suomalaisten etujen edistämiseksi — kiitos siitä. Toisin kuin edeltäjänsä, tämän hallituksen tavoite on turvata tulevaisuuden Suomi palkitsemalla ahkeruudesta. Orpon hallitus panostaa lisäämällä investointikykyä, jolla saadaan Suomen talouskasvua ohjattua oikeille raiteille.

Täällä salissa on puhuttu tänään paljon talouskasvusta, siitä, että sitä tarvitaan. Meillä pohjalaismaakunnissa löytyy infra, tehdasalueet ja edellytykset puhtaan siirtymän toteuttamiselle. Olemme geopoliittisesti tärkeällä strategisella paikalla, ja haluaisinkin kysyä — kun pääministeri on pois — nyt hallitukselta: kuinka tärkeänä näette hallituksen panostukset muun muassa uuden energian siirtymään länsirannikolle? [Perussuomalaisten ryhmästä: Erinomainen kysymys!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rantanen.

15.47 **Piritta Rantanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Orpo puhui tässä kansainvälisestä tilanteesta ja sen herkkyydestä, ja me kaikki tiedostamme sen. Sillä on suuri merkitys myös meidän vientiteollisuudellemme, josta myös olen hyvin huolissani, niin kuin pääministerikin omassa puheenvuorossaan oli. Meidän vahvuutemme on ollut vakaa ympäristö ja työntekijöiden koulutus ja se, että työntekijät ovat oma-aloitteisia ja heillä on aidosti tahto kehittää omaa toimintaansa ja yrityksiä.

Täällä on puhuttu paljon työelämän kehittämisestä ja pohjoismaisesta mallista, ja vieressäni oleva kollega Malm tässä kertoikin rusinat pullasta saadusta Ruotsin-mallista. Olimme viime viikolla vierailulla Tanskassa, jossa jo 90-luvulla aktivointitoimia tehtiin nimenomaan heikentämättä työttömyysturvaa, ja yksi avain tässä työttömyydenhoidossa oli nimenomaan koulutus ja työkyvystä huolehtiminen, huonossakin suhdanteessa. Saimme Tanskasta ehdottoman varoituksen työttömyysturvan leikkaamisesta Suomessa. Se ei ole nostanut Tanskassakaan yhtäkään työtöntä työhön. Kysyisinkin nyt: Minkälainen on tämä tulevan hallituksen vientiteollisuuden strategia? Tehdäänkö se oikeudenmukaisesti ja arvovalinnat huomioiden työntekijöitä?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Huhtasaari.

15.49 **Laura Huhtasaari ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Oras Tynkkynen vertasi tämän teoksen paksuutta Dostojevskin teoksen paksuuteen. Dostojevskin syntyi köyhtyneeseen aatelisperheeseen, ja myös Suomen hyvä taloustilanne on mennyttä maailmaa. Tällä talousarvioesityksellä meidän on tarkoitus korjata tätä tilannetta. Me sopeutamme maltillisesti, me haluamme tehdä maltillisia ratkaisuja.

Jotta voimme hallita tulevaisuutta, pitää ymmärtää menneisyyttä. Marin—Saarikko-hallitus halusi nimenomaan nostaa ilmaston nimissä tehtyjä EU-tason kustannuksia, jotka osuvat meri- ja lentoliikenteeseen, autoiluun ja rakentamiseen. Te myös halusitte välttämättä maksaa italialaisten ikkunaremontteja. Nämä ovat arvovalintoja, [Välihuutoja vasemmalta] nämä ovat arvovalintoja. Jokaiselle hallitukselle jää perintö edellisestä, ja nyt me teemme tätä korjausliikettä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäkinen.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

15.50 Riitta Mäkinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta nyt on vihdoin aika nostaa tähän keskusteluun myös yhteiskunnan kaikkein heikoimmassa asemassa olevat nuoret. Me tiedämme sen, että syrjäytynyt nuori maksaa yhteiskunnalle miljoona euroa — siis miljoona euroa. Tiedämme myös sen, että etsivä nuorisotyö, nuorten työpajatoiminta ja nuorisotyö yleensä ovat äärimmäisen edullisia ja vaikuttavia palvelumuotoja, joiden avulla on nostettu tuhansia nuoria tässä yhteiskunnassa takaisin elämään kiinni. Näiltä nuorilta ollaan nyt leikkaamassa, ja sen seurauksena jopa 6 000 nuorta jää ilman näitä palveluja. Täällä on valtiovarainministeri Purra perustellut tänään moneen kertaan hyväosaisten veronkevennyksiä ja myös todennut, että tämä 60 miljoonaa on sangen maltillinen summa. Näiden nuorten palvelujen turvaaminen edellyttäisi neljää miljoonaa euroa. Kysyn nyt hallitukselta: oletteko todella sitä mieltä, että tätä leikkausta ei ole perusteltua tarkastella uudelleen?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman.

15.51 Jaana Strandman ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiasiat pitää tunnustaa. Suomessa on Pohjolan heikoin talous, ja emme ole onnistuneet pienentämään velkasuhdettamme. Velkasuhde on nyt jo yli 70 prosenttia, ja Euroopan unioni on huomauttanut Suomea tästä jo vuonna 2020. Suomi on EU:n seitsemänneksi velkaisin maa. Tähän syynä ei ole Ukrainan sota tai korona, sillä monet muut Euroopan maat ovat onnistuneet velkasuhteen pienentämisessä näistä kriiseistä huolimatta.

Hallitus tekee työllistämistä ja työllistymistä kannustavaa ja kannattavaa. Sosiaaliturvaan tehtävät sopeutukset ja työtuloverotuksen keventäminen pieni- ja keskituloisille luovat kannustimet työnteolle. Vain vajaa kolme prosenttia väestöstä kuuluu niihin, joiden tulot laskevat paljon eli yli 10 prosenttia. 49 prosenttia saa lisää, ja 36 prosentin tulot eivät juuri muutu. Vain yritteliäällä työllä voimme turvata hyvinvointivaltiomme peruspalvelut kaikille suomalaisille, joten käydään täällä salissakin yhdessä hommiin ja kasvuun. — Kiitos. [Veronika Honkasalo: Olipa kiva viesti niille pienipalkkaisille!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Väättäinen.

15.53 Tuula Väättäinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Purra sanoi tekevänsä palveluksen rakkaalle isänmaalleen, ja se näyttää tapahtuvan leikkaamalla ja entisestään tiukassa tilanteessa olevien kansalaisten elämää vaikeuttamalla. Toki veroja alennetaan niiden kohdalla, joiden elämä on jo ennestään helppoa ja turvallista. En usko, että kaikki heistäkään pitävät hallituksen ratkaisuja oikeudenmukaisina. Osa heistä varmasti ajattelee, että rahat olisi voitu sijoittaa paremmin ja tuottavammin ja ennen kaikkea terveemmin.

Te kohtelette epäoikeudenmukaisesti alueita. Itä-Suomi on mielestäni musta aukko: ei rahoitusta maanteille, liikkumisen turvaamiseksi, ei riittävää rahoitusta Kuopion Pelastusopiston toiminnan turvaamiseksi eikä rahoitusta hyvinvointialueelle, jotta se selviäisi velvoitteista.

Pääministeri sanoi, että peruskouluun on satsattava. Kyllä, mutta samalla ei pidä kurjistaa perheiden ja lasten elämää monilla leikkauksilla, koska peruskoulu turvaa vain osan lasten päivästä.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Istukaa, hyvä hallitus, alas ja miettikää, mitä te olette tekemässä rakkaan isänmaamme kansalaisille ja kuinka pysyvän jäljen se jättää.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen.

15.54 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen ensimmäinen budjetti on aivan poikkeuksellinen koko Suomen historiassa. Suoraan sanottuna se heijastelee ahneutta ja välinpitämättömyyttä — välinpitämättömyyttä sekä pienituloisia suomalaisia kohtaan että julkista taloutta kohtaan.

Asiat tärkeysjärjestykseen, sanoi perussuomalaisen edustaja Simula ryhmäpuheenvuorossa. Siinä se tuli. Te leikkaatte kaikista heikoimmassa asemassa olevilta — vammaisilta, työttömiltä, opiskelijoilta, lastensuojelusta, lapsiperheiltä — ja samalla te annatte hyvätuloisille lisää. Se on teidän tärkeysjärjestyksenne, ja se on teidän ideologianne. [Ben Zyskowiczin välihuuto]

Arvoisa puhemies! Olisin kysynyt pääministeri Petteri Orpolta, miksi te ette käytä kaikkia olemassa olevia keinoja julkisen talouden pelastamiseksi. Nyt näillä päätöksillä kokonaisveroaste laskee. Ovatko nämä kaikki veronkevennykset välttämättömiä, ovatko ne oikeudenmukaisia? En tarkoita, että tarvitsisi veroja nostaa, mutta näillä päätöksillä, ilman verojen korotuksia, [Puhemies koputtaa] ilman verojen nostamista, kokonaisveroaste laskee.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ovaska.

15.55 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On ollut mielenkiintoista seurata keskustelua ja erityisesti edustaja Zyskowiczin kannanottoja. Hän on alkanut jo opposition kanssa käymään kauppaa siitä, miten näitä asioita sovitaan. En tiedä, onko niin, että edustaja Zyskowiczilla on pelkona, että hallituskumppani perussuomalaiset tai joku muu lähtee tästä yhteisestä sovusta pois, ja pitää nyt sitten hakea oppositiolta tukea, vai mistä tämä nyt johtuu.

Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri Purra sanoi tässä aamulla, että ylimitoitettun sosiaalivaltion aika on ohi. En tiedä, mitä hän sillä tarkkaan ottaen tarkoitti, koska nyt samalla, kun työttömyysturvan lapsikorotus poistetaan, johonka on laskettu noin 70 miljoonaa hinnaksi, on 60 miljoonaa euroa tämä rikkaiden veroetu. [Vasemmalta: Arvovalinta!] Eli tässä on selvä arvovalinta, ja vielä summat menevät melkein täysin samaan. Miksi tämä tehtiin? Miksi haluttiin kohdistaa leikkaukset nimenomaan perheisiin ja sitten samalla antaa samalla summalla vähän paremmin voiville lisää helpotuksia?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kokko.

15.56 Jani Kokko sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä budjettikirjan taustalla on valtiovarainministeriön liite nimeltä ”Taloudellinen katsaus”. Alaviitteessä todetaan, että hallitus ei ole käsitellyt liitettä, se on tarkoitettu talousarvioesityksen tausta-aineistoksi. Kun katsoo näitä edeltäviä 830:tä sivua, niin sen kyllä huomaa. Hataralla pohjalta tämä esitys on ottaen huomioon sen, että hallitus suorastaan kylvää kautta linjan veronalennuksia.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Täällä juuri edustaja Ovaska hyvin nosti esille tämän arvovalinnan liittyen tähän solidaarisuusverokysymykseen. [Ben Zyskowicz: Silläkö kaikki kuitataan?] Samalla kun muun muassa itse henkilökohtaisesti tulen ensi vuonna saamaan 762 euroa lisää, niin se paljon tässä keskustelussa esiintynyt yksinhuoltaja voi menettää jopa 300 euroa kuukaudessa. Kyllähän tässä on osoitus siitä arvovalinnasta, minkä tämä hallitus on tehnyt, huomioiden vielä sen, että ensi vuonna valtio velkaantuu 11,5 miljardia euroa — huolimatta siitä, että kaikista pienituloisimmilta otetaan huomattavasti. Kyllä kysyisin nyt hallitukselta: onko tämä oikeudenmukaista talouspolitiikkaa [Puhemies koputtaa] tai edes vastuullista talouspolitiikkaa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Adlercreutz, kaksi minuuttia.

15.58 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Anders Adlercreutz (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Tässä on nostettu esille edustaja Väättäisen, Hoskosen ja Saarikon osalta Itä-Suomen tilanne, ja on selvä, että Venäjän hyökkäyssodan jäljiltä Itä-Suomen tilanne on muuttunut hyvinkin paljon ja tulevaisuudennäkymät ovat hyvinkin erilaiset kuin mitä ne olivat ennen tätä sotaa.

Tämä on asia, jota me ollaan pidetty esillä myöskin EU-tasolla. Kommentoin tätä nyt EU-politiikan näkökulmasta. Tapasin itse koheesiokysymyksistä vastaavan komissaarin, Elisa Ferreiran, tässä muutama viikko sitten, ja nimenomaan tämä asia nostettiin esille sellaisena asiana, joka tulisi tulevassa koheesiopolitiikassa ottaa huomioon. Uskon, että tämä sinänsä koskee varmaan kaikkia Euroopan reuna-alueita. Sillä, että pidetään Itä-Suomi asuttuna, on myöskin turvallisuuspoliittisia ulottuvuuksia, minkä Suomen näkökulmasta tulisi olla myöskin EU:ssa tunnustettu ja huomioitu asia. Koheesiopolitiikkahan sinänsä kokonaisuutena tulee kokemaan isoja muutoksia, mutta toivomme, että tämä on asia, jota voidaan pitää kaikissa EU-pöydissä esillä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Otetaan ministereiden puheenvuoroja edustajien puheenvuorojen väliin. Olen noteerannut tänne niitä pyyntöjä, mitä sieltä on tullut. — Seuraavaksi edustaja Eskelinen.

15.59 Seppo Eskelinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi ja suomalaiset ovat eriarvoistumassa. Pääministeri Orpo totesi, että koko Suomea kehitetään. Palaan nyt siihen Itä-Suomen ruutuun taas.

Viime viikolla oli työ- ja elinkeinoministeriön aluekehitysneuvottelut, ja siellä kuultiin maakuntien puheenvuoroja, ja siellä tuli tämä Suomen jakautuminen vt 5:n kahta puolta selvästi esille. Samaan aikaan kun Länsi-Suomi kehui kymmenien miljardien investointeja hankkeisiin, me Itä- ja Pohjois-Suomessa huutelimme, että jos hyvinkin sitä saavutettavuutta parannettaisiin ja saataisiin ne ensimmäiset energiahankkeet liikkeelle. Meillä on monia hankkeita, mutta meillä on kantaverkossa ongelmia. Samaan aikaan hallitusohjelmassa on leikattu aluekehitysrahat pois, mitkä olivat rahaa alueitten omaehtoiseen kehittämiseen, ja samoin raja-alueelta on CBC- ja AKKE-rahoista leikattu kaksi kolmasosaa. Eli on aivan päinvastoin. Samaan aikaan Länsi-Suomeen tulee vielä erillinen 130 miljoonan euron kasvupaketti [Puhemies koputtaa] tässä tilanteessa, kun Itä-Suomelta viedään normaalit aluekehittämisrahat pois. Onko tämä tasapuolista [Puhemies: Aika!] Suomen kehittämistä?

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen.

16.01 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me kaikki jaamme tässä salissa huolen taloudesta ja talouden kestävydestä, mutta kysymys siitä, miten me sitä tasapainottaisimme, on se, mikä erottaa vihreät ja hallituksen esityksen ja opposition ja hallituksen esityksen. Täällä on monta kertaa tuotu esiin se, kuinka nyt leikkaukset kohdistetaan kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin, [Ben Zyskowicz: Ei kohdisteta, ei ole totta!] ja tämä on se oikeudenmukaisuuskysymys, joka meitä huolettaa.

Minusta hallituksen linja siitä, että työnteon pitää olla aina kannattavaa, on oikea ja näin sen pitää olla, mutta olen huolissani siitä, että tässä nyt esitetään kuitenkin suojaosien poistamista. Meillä on aina ennen ollut semmoinen yhteinen ajatus, että kaikki työ, silloinkin kun se on joku pieni pätkä, kannattaa ottaa vastaan. Meidän täytyy rakentaa sosiaaliturvan ja työn yhteensovittamista, mutta nyt te leikkaatte suojaosista, mikä aiheuttaa sen tilanteen, että työtä ei kannata ottaa vastaan. [Vilhelm Junnilan välihuuto] Päinvastoin, tiputaan toimeentulotuella, josta on entistä vaikeampi päästä irti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nikkanen.

16.02 Saku Nikkanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pääministeri piti ansiokkaan puheenvuoron sisäisestä turvallisuudesta. Täytyykin antaa tunnustusta niistä panostuksista, mitä tämä talousarvioesitys antaa muun muassa poliisille ja myös meidän oikeuslaitokselle. Näitä panostuksia on perusteltu sisäisen turvallisuuden nimissä. Tässä samalla kun tervehdin ilolla näitä panostuksia — laitetaan konnat kuriin ja jengipomot jäähyllä — samanaikaisesti leikataan lapsiperheiltä, leikataan nuorisotyöstä ja ARA-rahoituksesta eli tällaisista pehmeistä keinoista, joiden puutteessa ja joiden heikentyessä on vaarana, että sisäisen turvallisuuden toisessa päässä meidän lapset ja nuoret ehkä ajautuvat herkemmin sinne rikollisuuden tielle. Kysyn nyt sosiaaliministeriltä: onko joitain korvaavia toimia nyt näitten leikkausten lisäksi, joilla sitten varmistetaan se, [Puhemies koputtaa] ettei sitten toisesta päästä ajaututa rikollisuuden tielle lisää, [Puhemies koputtaa] kun nyt näihin koviin keinoihin panostetaan? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ollikainen.

16.03 Mikko Ollikainen r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Muistan, että kun olin mukana tässä vastaavassa keskustelussa neljä vuotta sitten, niin silloin me oltiin niin sanotussa normaalitilassa, jossa keskusteltiin talousarviosta. Sen jälkeen on ollut korona, sota, nyt tämä viimeisin hyökkäys, ja sitten toki taloudellinen tilanne monellakin eri tasolla. Tämä on todella aito huoli, joka meillä on täällä koskien tulevaa arkitaloutta, mutta toki sitten myös valtion näkökulmasta tämä velkaantuminen on kyllä todella huolestuttavaa.

Det är väldigt allvarligt och oroväckande på vilket sätt skuldsättningen ökar här, samtidigt som vi vet att vardagsekonomin är väldigt knapp.

Tässä talousarviossa on hyviä panostuksia moneen suuntaan, muun muassa arkiliikuntaankin. Suomi liikkeelle -ohjelma on todella hieno asia. Myös kasvu on todella tärkeää, ja

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

näen, että tässä ei ole nyt maaottelua, itä—länsi-ottelua, vaan että me saadaan kasvua muualta, että investoidaan Suomeen. Meidän tulee siihen panostaa, myös infrapanostuksia. [Puhemies koputtaa] Millä tavalla hallitus on nyt tähän valmistautunut? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

16.05 Eemeli Peltonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on toteuttamassa budjetissaan mittavat menoleikkaukset hyvinvointivaltion ytimeen. Leikkaukset kohdistuvat muun muassa sosiaaliturvaan, työttömyysturvaan ja asumistukeen. Sosiaali- ja terveysministeriö julkisti tällä viikolla vaikutusarvionsa näistä leikkauksista. Ne olivat painavaa luettavaa. Ministeriön mukaan hallituksen leikkaukset kasvattavat tuloeroja ja samalla myöskin lisäävät lapsiperheköyhyyttä. Arvoisa hallitus, eikö tämä nyt ole sellaista kohtuuttomuutta, johon hallituksen ei pitänyt ryhtyä? Vielä kesällä vakuuttelitte, että keneltäkään ei tulla vaatimaan kohtuuttomuuksia, kun taloustalkoita hallituksen johdolla ryhdytään tässä maassa toteuttamaan. Nyt on kuitenkin niin käymässä. Hallituksen valitsemman epäoikeudenmukaisen talouspolitiikan seurauksena liian monilta tullaan vaatimaan liian paljon.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Otetaan tähän väliin ministeri Juuso, kaksi minuuttia.

16.06 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan tässä muutamaan keskustalta tulleeseen kysymykseen.

Ensinnäkin vielä kerran teroitän sitä, mikä on minkäkin vastuu: Hyvinvointialueilla on järjestämisvastuu teidän laatimanne sote-uudistuksen mukaan. Ministerin tehtävä on tukea ja valvoa ja antaa työkaluja. Te koko ajan painotatte sitä, kuinka tämä hallitus olisi leikkaamassa lähipalveluista. Emme me ole leikkaamassa lähipalveluista, vaan te siellä valtuustoissa päätätte, millä tavalla taloutta sopeutetaan. [Välihuutoja] Sopeuttamista voi tehdä muillakin tavoilla kuin laittamalla kiinni terveysasemia, neuvoloita ynnä muita ja vähentämällä ikäihmisten palveluista. Kehotan teitä katsomaan esimerkiksi tietojärjestelmäkuluja, esimerkiksi konsulttipalveluita, esimerkiksi hankintoja, esimerkiksi ryhmärahoja — olisiko keskusta valmis luopumaan niistä? [Katri Kulmuni: Uskomatonta!]

Hyvinvointialueillehan on tulossa koko ajan lisää rahaa, ja ne valinnat, millä tavalla niistä palveluista säästetään, ovat teidän valintoja siellä hyvinvointialueilla. [Katri Kulmuni: Teidän valinta on leikata!] Hallitus painottaa koko ajan sitä, että pitää satsata matalan kynnyksen palveluihin, pitää satsata digitaalsiin, liikkuviin palveluihin, moniammatillisiin sote-keskuksiin. Kukaan hallituksesta ei ole täällä sanonut, että vanhukset eivät saisi palveluita. Totta kai pidän itsestäänselvänä, että hyvinvointialueet huolehtivat siitä, [Veronika Honkasalo: Millä rahalla?] että myöskin heillä, jotka eivät osaa digitaalisia välineitä käyttää, on mahdollisuus päästä hoitoon 14 vuorokauden sisällä ja saada kaikki heille kuuluvat palvelut. [Eduskunnasta: Kun te leikkaatte puolitoista miljardia!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskela.

16.08 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu työllisyydestä ja toisaalta sitten on puhuttu Marinin hallituksen perinnöstä. Tämän perin-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

nön osalta aika usein unohtuu se, että Marinin hallituskauden aikana työllisyysaste nousi ennätyslukemiin. Tämä on minusta suhteellisen selkeä indikaatio siitä, että työtä ja taloutta voi uudistaa myös reilulla tavalla, mutta Orpon hallitus on valinnut nyt täysin päinvastaisen linjan. Tätä budjettia on toteutettu nyt niin, että kaikkein pienituloisimmilta otetaan, vaikka ei heillä ole, mistä ottaa. [Ben Zyskowicz: Tuo ei ole totta!] — Kyllä se on totta. Kyllä se, Zyskowicz, on totta, ja voidaan katsoa niitä SOSTEn ulostuloja vielä vähän tarkemmin myöhemmin. [Ben Zyskowicz: No katsotaan!]

Koska hallitus nyt puhuu vastuullisesta talouspolitiikasta, minä kysyisin nyt, miksi hallitus suhtautuu valtion tuloihin näin välinpitämättömästi. Miksi hallituksella ei ole valmiutta sopeuttaa tuloja eli ottaa kaikkein hyvätuloisimpia mukaan näihin talkoisiin, vaikka myös valtiovarainministeriö [Puhemies koputtaa] on näin esittänyt?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Partanen.

16.09 Karoliina Partanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä salissa on monta kertaa tänään puhuttu tästä rusinat pullasta -politiikasta. Tämä edustaja Rantasen puhe oli varsinainen rusinat pullasta -politiikkapuhe, kun hän kertoi käyneensä Tanskassa tutustumassa tanskalaiseen työmalliin ja kertoi, että siellä asiantuntijat olivat varsin huolissaan meidän ansiopäivärahuudistuksesta. Tosiasiassa yksi kassassa työskentelevä henkilö sanoi, että pohtikaa, mitä teette siellä. Sen sijaan työ- ja elinkeinoministeriön useat asiantuntijat kertoivat meille tuolla matkalla, jossa minäkin satuin olemaan, [Piritta Rantanen: Se on maailman kallein malli!] että Tanskassa työllisyys lähti nousuun nimenomaisesti vuonna 2013, kun siellä tehtiin uudistus ansiosidonnaiseen päivärahaan. Tästä syystä minä olen täysin vakuuttunut, että myös meidän hallituksen, Orpon hallituksen, toimet tältä osin ovat oikeansuuntaiset.

Sen lisäksi haluan korostaa, että Suomi ei ole tekemässä Tanskan uudistusta, me emme ole tekemässä Ruotsin uudistusta, vaan Suomi on tekemässä Suomen uudistusta, johon me voimme ottaa oppia ja mallia muilta hyviltä mailta, jotka ovat onnistuneet nostamaan työllisyysastettaan ja ovat onnistuneet nostamaan [Puhemies koputtaa] ihmisten toimeentuloa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

16.10 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minäkin sattumalta olin sillä Tanskan-matkalla. Ja Tanskan ihmeen taustalla on aika iso selitys sillä, että vieraskielisten osuus viimeisen kymmenen vuoden aikana on siellä kaksinkertaistunut — se on tällä hetkellä noin 480 000, ja se on tapahtunut juuri tuolla 2010-luvun alussa. Se on Tanskan merkittävin tapahtuma työmarkkinoilla nyt viimeisen kymmenen vuoden aikana. Toinen asia, joka siellä on vaikuttanut työllisyysasteeseen: yli kuusikymppisten työllisyysaste oli noussut. Ja sitten kolmas asia: 20—60-vuotiaitten työllisyysaste oli pysynyt samana, jopa vähän laskenut siitä, mitä se oli aiemmin. Nämä olivat niitä lukuja, jotka siellä myöskin tulivat esiin.

Sitten Tanskan-malli: Se on vähän erilainen kuin Suomessa, mutta ei kovin paljon. Siellä on aika samanlainen irtisanomissuoja kuin meillä. Siellä on ”painava ja asiallinen syy” irtisanomisperusteena. Siellä on korkea työttömyysturva, paljon korkeampi kuin Suomessa. [Puhemies koputtaa] Ja sitten siellä on kolme kertaa enempi työnvälitysvoimaa kuin

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

meillä. Eli tämä kolmio [Puhemies koputtaa] täytyy kokonaisuudessaan muistaa. Nämä ovat niitä avaintekijöitä, millä Tanska pärjää. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rantanen.

16.12 Piritta Rantanen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Nyt kun ollaan päästy tähän Tanskan-malliin, niin voidaan keskustella siitä oikein mielellään pidempään. Nimenomaisesti siellä ministeriössähän mainittiin, että tämä on maailman kallein malli ja sen takia sillä on niin paljon tehokkuutta. Siinä oli nimenomaan panostuksia siihen, että ihmisiä koulutetaan ja ihmisistä pidetään huolta silloin, kun suhdanteetkin ovat huonot. Ja kyllä, siellä oli joustavat mallit siitä, että voidaan irtisanoa helpommin, mutta koska työllistyminenkin on paljon helpompaa, sitä ei koettu ongelmaksi.

Me voimme oikein hyvin ottaa Tanskan-mallin tänne, mutta me joudumme sitten pienentämään Suomen fyysisistä kokoakin, koska on päivän selvää, että täällä Suomessa ei toimi Tanskan-malli. Olen tismalleen samaa mieltä edustaja Partasen kanssa siitä, että tarvitsemme Suomen-mallin, mutta nyt hallitus haluaa tuoda Suomeen pohjoismaisen mallin, josta se ottaa vain työntekijöitä kurjistavat kohdat.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Satonen, kaksi minuuttia.

16.13 Työministeri Arto Satonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on tullut useita puheenvuoroja työllisyysasiaan liittyen, ja yritän vastata niihin lyhyesti.

Edustaja Kymäläinen, joka ei enää ole salissa, kysyi tästä työperäisestä maahanmuutosta ja oli huolissaan siitä. Jos hän nyt tarkoitti sitä, että tähän tulee 1 600 euron tuloraja, niin en näe sitä kyllä minkäänlaisena ongelmana. Sitä pienemmällä on Suomessa kyllä vaikea tulla toimeen, eikä meidän kannata ulkomailta rekrytoida tänne töihin väkeä, joka ei tätä tulorajaa täytä. Sitten tästä kolmen kuukauden säännöstä: Hän oli huolissaan erityisesti rattikakuskeista ja siivoojista ja niin poispäin, mutta tähän tosiasiaan parantaa heidän tilannettaan siinä mielessä, että voi ottaa saman alan toisesta yrityksestä töitä tai työvoimapula-alalta jostain muusta. Eli siellä on hyvin nopea mahdollisuus työllistyä uudelleen.

Mitä sitten tulee tähän Tanska-keskusteluun — itsekin olen sinne jälleen kerran menossa — niin se nyt on kuitenkin kiistaton tosiasia, että ansiosidonnaisen työttömyysturvan uudistaminen on keskeisin tapa edistää meidän työllisyyttä. Siitä kertovat ne luvut, jotka sosiaali- ja terveysministeriö on tässä listannut, valtiovarainministeriön luvut. Tämä on varmaan asia, josta on kyllä vaikea löytää edes yhtään ekonomistia, joka olisi tästä eri mieltä. Sen lisäksi toki tarvitaan niitä TE-palveluita, mitä Tanskassa on erinomaisesti kehitetty ja meillä tullaan myös kehittämään. Nimenomaan samaan aikaan, kun työttömyysturva muuttuu, me tehdään TE-palveluista yksilöllisempiä. Otetaan, kuten Tanskassakin, työttömyyskassat mukaan työnvälitykseen, jotta virkailijoille jää enemmän aikaa auttaa niitä ihmisiä, jotka ovat eniten avun tarpeessa. Eli otetaan sieltä Tanskasta kyllä niitä hyviä osia mukaan, mutta totta kai me teemme ihan omaa malliamme.

Valitettavasti aika ei nyt riitä ottamaan kantaa tähän vientivetoiseen palkkamalliin, mutta epäilen, että pääsemme siitäkin vielä keskustelemaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Bergbom.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

16.15 Miko Bergbom ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuntuu siltä, että tässä salissa vihdoista viimein jaetaan suurin piirtein tilannekuva siitä, missä kunnossa meidän valtiontaloutemme on. Mutta se ei riitä, että me pystytään jakamaan tämä tilannekuva, jos tässä salissa vain hallituksella on valmius toimeenpanna niitä uudistuksia, joilla turvataan se hyvinvointivaltion tulevaisuus. Kaikista kamalinta politiikkaa, mitä me voidaan pienituloisen, vähävaraisen ihmisen kannalta tehdä, on alasajaa tämä hyvinvointivaltio. Ja näin tulee tapahtumaan, mikäli me ei saada julkista taloutta tasapainoon ennemmin tai myöhemmin. [Välihuutoja vasemmalta]

Te vastustatte lähes kaikkia uudistuksia, te vastustatte leikkauksia. Mitä tulee esimerkiksi näihin työmarkkinauudistuksiin, sosiaaliturvauudistuksiin, niin ministeriöiden laskelmien mukaan ensi vuonna ne tuottavat jopa 65 000 työpaikkaa tähän maahan — 65 000 ihmistä nousee sosiaaliturvan varasta työelämään. [Oikealta: Kelpaako?] Se on parasta sosiaaliturvaa, mitä voidaan tehdä, ja duunareille veronalennuksia. Tämä on järkevää linjaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Joonas Räsänen.

16.16 Joonas Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varmaan kaikki tässä salissa jakavat toiveen siitä, että työllisyyskehitys myös tulevina vuosina olisi niin suotuisa kuin se on ollut tässä menneinä vuosina. Varmaan jokainen sen toiveen jakaa.

Mitä tulee sitten tähän ostovoimaan, niin suurimmat toimenpiteet, joilla hallitus itse asiassa nyt kansalaisten ostovoimaa korottaa, tulevat juuri sen ansiosta, että edellisinä vuosina on ollut hyvä työllisyyskehitys. Kun te moititte täällä aina tuota edellistä hallitusta, niin ehkä tältä osin joskus voisi antaa kiitostakin, koska suurimmat ostovoimaa parantavat toimenpiteet tämä hallitus tekee sen vuoksi, tai pystyy tekemään sen vuoksi, että edellisen hallituksen aikana työllisyyskehitys on ollut niin hyvä. Tämähän on tosiasia. Toivottavasti teissä sen verran olisi ministeriä ja edustajaa myöntää, että näin on käynyt.

Mutta, arvoisa puhemies, sitten kun tästä velkaantumisesta on oltu huolissaan, niin kun tätä kirjaa oikein kovaa lukee, niin tässähän kyllä käy niin, että tällä kaudellahan [Puhemies koputtaa] velkaantuminen kiihtyy. Miten ihmeessä tässä näin kävi? Eikö se pitänyt lopettaa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Piisinen.

16.18 Jorma Piisinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten olemme aiemmin tässä salissa kuulleet, taloutemme on ollut jo 15 vuotta alijäämäinen. Edellisellä hallituksella ei ollut minkäänlaista halua korjata tilannetta. Sen sijaan ennen edellisiä kuntavaaleja edellinen hallitus, nykyinen oppositio, siirsi kunnille rahaa valtavasti enemmän kuin mitä kunnat koronan seurauksena menettivät.

Nyt te, arvoisa oppositio, peräänkuulutat täällä veronkorotuksia. [Vasemmalta: Ei!] Todellisuudessa mitkään muut keinot eivät käännä Suomen taloutta oikeille raiteille yhtä tehokkaasti kuin talouskasvu. Juuri siihen tämä hallitus nyt tähtää. Sillä voimme pitää huolta hyvinvointiyhteiskunnasta ja myös heikommassa asemassa olevista.

Arvoisa puhemies! Jos Suomen talous korjaantuisi verotuksella, eläisimme jo nyt paratiisissa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

16.19 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vastaan tässä edustaja Bergbomille ja myös aikaisemmin puhuneelle ministeri Grahn-Laasoselle. Onko teiltä jäänyt huomaamatta sellainen Kansaneläkelaitoksen noin kuukausi sitten antama tiedote, jossa kerrottiin, että vuonna 22 Kela maksoi työttömyysturvamenoja 21 prosenttia vähemmän kuin vuonna 21? Kela maksoi 3 600 miljoonaa työttömyysturvamenoja, ja edellisenä vuonna se oli pitkälti lähellä 5 000:ta miljoonaa euroa. Samoin toimeentulotukimenot vähenivät vuodesta 21 vuoteen 22.

Eikö nyt tämä järjestys, että parannetaan työllisyyttä, kuten Marinin hallituksen aikana tapahtui, mistä seuraa se, että työttömyysturvan tarve vähenee, toimeentulotuen tarve vähene, ole paljon järkevämpi kuin se, että leikataan työttömyysturvaa ja ajatellaan, että siitä automaattisesti seuraa jonkun pakotemekanismin avulla se, että ihmiset hakeutuvat töihin? En halua olla populistisi, mutta jos oikein kärjistäisi, niin lopettamalla kaikki sosiaalityöt ihmiset pakotettaisiin kengänkiillottajayhteiskuntaan ja meillä sitten työllisyys nousisi. [Wilhelm Junnilan välihuuto] En väitä, että sitä kukaan täällä haluaa, mutta tämä logiikka, [Puhemies koputtaa] että työllisyys paranee siitä, että leikataan etuuksia, ei ole kestävä, [Puhemies koputtaa] kun katsotaan, mitä tapahtui edellisen hallituksen aikana, kun se tapahtui toisinpäin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Furuholm.

16.20 Timo Furuholm vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Talousarvioesityksen sivulta 17 löytyy seuraava lause: ”Säästöt pyritään toteuttamaan tavalla, joka huomioi kaikkein heikoimmassa asemassa olevien tilanteen.” Huomiointia on tosiaan monenlaista. Näillä hallituksen kaavailemilla leikkauksilla ajetaan valmiiksi pienituloisia ihmisiä, perheitä, perustoimeentulon varaan samaan aikaan, kun verotuksella palkitaan maamme hyvätuloisia. Hyvä hallitus, tämä on epäoikeudenmukaista ja eriarvoistavaa politiikkaa, joka osuu myös lapsiin, nuoriin ja perheisiin, kuten tässä on jo monesti mainittu. Ja juuri tällä politiikalla, arvovalinnoilla, lisätään sitä näköalattomuutta, joka kytkeytyy lopulta yhteiskunnan moniin ongelmiin ja turvallisuuteen, joista me olemme kovin huolissamme täällä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohi.

16.21 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaan kahteen täällä pidettyyn puheenvuoroon.

Edustaja Zyskowiec täällä totesi, että jos olisi Marinin hallitus jatkanut, niin solidaarisuusvero olisi kokonaan poistunut. [Ben Zyskowiec: Vuodenvaihteessa!] Tiedän, että edustaja Zyskowiecillä on niin pitkä parlamentaarinen ura, että hän varmuudella tietää itsekin, että hallitus laatii lopussa niin sanotun teknisen kehyksen, ja tiedän, että tiedätte varsin hyvin minun kanssani, että aivan varmuudella, jos Marinin hallitus olisi jatkanut, sosiaalidemokraatit olisivat jatkaneet samalla solidaarisuusverotasolla. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Aivan varmasti!] Tässä on nimenomaan se ero, joka on kokoomuksen veropolitiikan ja sosiaalidemokraattien veropolitiikan välillä. [Ben Zyskowiec: Entäs keskustaa?] — Keskusta on siinä välissä. Me tekisimme mielellämme tuloveroalennuksia enemmänkin. Me olemme keskellä. Me tekisimme enemmänkin, mutta me emme tee mielellään niitä velaksi, kuten kokoomus.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Sitten haluan vielä todeta tästä, arvoisa puhemies, kun ministeri Juuso otti esiin nämä ryhmärahat säästökohteena. Ne eivät ole kolmea prosenttia, [Puhemies koputtaa] eivät edes kolmea promillea hyvinvointialueitten rahoista, vaan 0,3 promillea. [Puhemies koputtaa] Kannattaa keskittyä oikean mittasuhteen asioihin. [Eduskunnasta: Pienistä puroista!] — Tosi pienistä puroista.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Orpo. [Petteri Orpo: Paljonko minulla on?] — Kolme minuuttia.

16.23 Pääministeri Petteri Orpo: Arvoisa puhemies! Lähestyn näitten työllisyys toimien kautta tätä asiaa. On totta, että viime kaudella työllisyyskehitys oli hyvää. Sitten taas kun katsotaan vähän pidemmälle, niin pitää muistaa, että Sipilän hallituksen aikana tehtiin noin sata erillistä päätöstä, joiden katsottiin vahvistavan työllisyyttä ja kasvua. Siellä edustaja Lylynkin hyvin tuntema kiky-sopimus oli yksi niitä merkittävimpiä. Silläkin kaudella, niin kuin erityisesti viime kaudella, puuttuivat sellaiset rakenteelliset, pysyvästi kasvua ja työllisyyttä lisäävät toimet, toimet, jotka lisäävät kannusteita ja yritysten halua ja rohkeutta palkata lisää väkeä. Ja se on se perusongelma, mikä Suomessa on ongelma: liian jäykät työmarkkinat ja samaan aikaan sosiaaliturvan ja verotuksen yhdistelmä, joka ei kannusta työllistymään. Me tehdään näitä molempia nyt, ja näitä ei ole aikaisemmin tehty, koska ne ovat olleet niin kovin vaikeita. Mutta me ollaan tilanteessa, jossa me emme pääse pohjoismaiseen työllisyysasteeseen ilman uudistuksia työmarkkinoille ja ilman näitä kannustinloukujen purkamisia. 60 000—65 000 työpaikkaa on arvio, mitä syntyy näillä uudistuksilla, [Aki Lindén: Katsotaan, katsotaan!] 60 000—65 000 työpaikkaa. — Oletan, että täällä uskotaan kuitenkin tutkittuun tietoon, ja tämä on nyt se puolueeton arvio, johon me perustamme meidän politiikkamme. — 65 000 ihmistä pääsee töihin, saa tulevaisuudenuskoa ja omia tuloja. Se on parasta.

Se ei vain käy, että meillä on Suomessa noin puoli miljoonaa ihmistä työelämän ulkopuolella, jotka ovat työkäisiä ja joista osa, toivottavasti suurin osa, työkykyisiä. Meidän täytyy auttaa heidät töihin. Siihen tarvitaan kannusteita, ja siihen tarvitaan hyviä työvoimapalveluita, mistä työministeri Satonen puhuu, mutta siihen tarvitaan myöskin niitä työpaikkoja eli sitä, että yrittäjä uskaltaa palkata sen ensimmäisen työntekijän tai niitä seuraavia työntekijöitä. Siksi paikallinen sopiminen on niin äärettömän tärkeää. Siksi se on tärkeätä, samoin ne muut uudistukset, joita me ollaan työmarkkinoille tekemässä.

Kun puhutaan paljon, että hallitus ottaa niitä rusinoita pullasta, niin otetaanpa se pulla: se on se pohjoismaainen 80 prosentin työllisyysaste. Sehän me halutaan. Eihän me nyt haluta, että ihmiset ovat työttömiä. Me halutaan se työllisyysaste, ja tehdään sitten niitä toimia, että yrittäjä palkkaa ja ihmisen kannattaa lähteä töihin. Panostetaan koulutukseen, niin kuin me tehdään, jotta ihmisillä on osaamista antaa työmarkkinoille. Panostetaan niihin palveluihin, jotta työpaikat ja ihmiset löytävät toisensa. Kannustetaan ihmisiä muuttamaan työn perässä. Tässä on ihan looginen juttu. Ja kehitetään koko maata, infra koko maassa kuntoon ja ennen kaikkea yritystoiminnan edellytyksiä kuntoon koko Suomessa, niin että niitä työpaikkoja on. Hyvä eduskunta, meillä on hemmetin hyvä ohjelma. Pistetään toimeksi. [Ben Zyskowitz: Kuka tätä voi vastustaa?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäkynen, Matias.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

16.26 Matias Mäkynen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jatketaan tätä samaa kielikuvaa. Arvoisa pääministeri, se pulla, pohjoismaisen mallin pulla, on luottamus, ja te olette rikkomassa sitä luottamusta. Te otatte yhden osapuolen aseman työmarkkinoilla. Te ajatte työntantajien pyytämiä ja pitkään toivomia asioita yksipuolisesti nyt työmarkkinoilla, ja se murentaa luottamuksen työmarkkinoilla, se murentaa pohjoismaisen mallin Suomesta. Se on se varsinainen ongelma.

Puhutte tutkitun tiedon hyödyntämisestä. Työ- ja elinkeinoministeriö on tämän vuoden alussa tuottanut raportin siitä, miksi työttömyys pitkittyy Suomessa. Kyse ei ole siitä, että sosiaaliturva on liian anteliasta. Kysymys on siitä, että työttömät ovat sairaita, heidän koulutuksensa on vanhentunut, he asuvat väärällä puolella Suomea. Näihin asioihin te ette puutu. Te ette auta työttömiä oikeasti työllistymään. Te heikennätte ainoastaan heidän toimeentuloaan, mikä entisestään vaikeuttaa työllistymistä, kun he joutuvat toimeentulotuen varaan, saavat edelleen epävarmuutta elämäänsä ja esimerkiksi mielenterveysongelmia tämän myötä. Tämä on se varsinainen ongelma työmarkkinoilla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sarkkinen.

16.27 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten todettua, valtiontalouden epätasapainon taustalla olevina suurimpina rakennetekijöinä ovat väestön ikääntyminen, heikko tuottavuuskehitys sekä veropohjan mureneminen ja veroasteen lasku. No, väestörakenteen oikaisemisen kannalta olennaista on ihmisten perheellistymistavoitteen toteutumisen tukeminen, työhön johtava maahanmuutto ja työllisyysaste. Heikon tuottavuuskehityksen parantamiseksi olennaista on panostaa tutkimukseen, koulutukseen, tuotekehitykseen ja innovaatioihin. Näihin isoihin rakennetekijöihin meidän täytyy keskittyä, mikäli pitkäjänteisesti haluamme pitää huolta valtiontalouden tasapainosta.

Arvoisa puhemies! Haluaisin kysyä pääministeriltä työperäisestä maahanmuutosta. Iso ero Suomen ja Ruotsin välillä on se, että Ruotsiin on tullut vuosikymmenten saatossa paljon maahanmuuttoa ja siellä väestörakenne on olennaisesti parempi kuin Suomessa. Nyt kuuluu viestejä, että Suomessa jo olevatkaan ulkomaiset työntekijät eivät tänne ehkä halua jäädä tämän ilmapiirin ja näiden poliittisten viestien takia, [Vilhelm Junnilan välihuuto] mitä hallitukselta on tullut. [Puhemies koputtaa] Miten te näette työperäisen maahanmuuton merkityksen valtiontalouden tasapainon kannalta?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Razmyar.

16.28 Nasima Razmyar sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tosiaankin politiikassa on kyse luottamuksesta ja johdonmukaisuudesta. On kyse myös siitä, mitä sanotaan ennen vaaleja, ja sitten tosiaan teoista vaalien jälkeen. Ennen vaaleja kuulumme selkeästi hallituspuolueilta viestiä siitä, että yhdessä mennään vaikeiden aikojen yli omien kykyjen mukaan ja, arvoisa pääministeri Orpo, keneltäkään ei vaadita liikoja. Oletteko te edelleen sitä mieltä, että keneltäkään ei vaadita liikoja? Nyt valitettavasti nämä lupaukset on romutettu. Talouden tasapainotus jaetaan epäoikeudenmukaisesti, ja kyllä, siltä yksinhuoltajaperheen äidiltä, yksinhuoltajaperheeltä, vaaditaan tällä hetkellä liikoja — niiltä, jotka ovat jo heikommassa asemassa meidän yhteiskunnassamme. Arvoisa hallitus, viesti budjetista on ristiriitainen, viesti tästä budjetista on repivä, ja sillä me emme valitettavasti vie Suomea eteenpäin.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Otto Andersson.

16.30 **Otto Andersson r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Teollisuuden vihreä siirtymä on Suomen elinkeinoelämälle valtava mahdollisuus ja meillä myös keskeisin keino päästä päästötavoitteisiin. On hienoa, että olemme saaneet viime aikoina kuulla monesta Suomeen tulevasta investoinnista juuri vihreän siirtymän saralla — mainita voi esimerkiksi suunnitelmat vihreän vedyn laitosinvestoinnista Porvooseen. Nämä tärkeät investoinnit luovat työllisyyttä ja tuovat verotuloja.

On tärkeää muistaa, että vihreä siirtymä edellyttää kohtuuhintaisen sähkön riittävää saatavuutta. Tämä on erittäin tärkeää myös maamme huoltovarmuuden, omavaraisuuden ja kuluttajille kohtuullisten sähkönhintojen kannalta, ja tämä on myös Suomen kilpailukyyn kannalta erittäin tärkeää. Hallituksen tärkeä tavoite on, että Suomi on puhtaan energian edelläkävijä. Esimerkkejä tästä voi ottaa esimerkiksi Vaasasta, jossa nämä asiat osataan.

Sähkön toimitusvarmuuden kannalta oli erittäin tärkeää, että edellinen hallitus myönsi Loviisan ydinreaktoreille jatkoluvan ja Olkiluoto 3 äskettäin vihittiin käyttöön. Olisin kysynyt pääministeriltä tai ministeri Mykkäseltä, joka myös [Puhemies koputtaa] on täällä: voisitteko kertoa, miten näette ydinvoiman [Puhemies koputtaa] roolin puhtaan energian tavoitteen kannalta?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Zyskowicz.

16.31 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä useammassa puheenvuorossa on väitetty, että hallitus leikkaa tai säästää kaikkein heikoimmassa asemassa olevilta ihmisiltä. Tämä ei ole totta. [Vasemmalta: Onhan!] Kaikkein heikoimmassa asemassa olevat ihmiset Suomessa ovat oikeutettuja toimeentulotukeen, ja hallitus ei säästä toimeentulotuesta — päinvastoin. Hallitus korottaa toimeentulotukea täysin indeksin mukaisesti. Eli kaikkein heikoimmassa asemassa toimeentulotuen varassa olevien ihmisten tilanne paranee.

Toinen asia: Täällä varsinkin keskusta on kauhistellut hyvinvointialueilla tarvittavia säästöjä ja toimenpiteitä. Kerrottakoon nyt vielä kerran, että kaikki se, mitä nyt hyvinvointialueilla kaavaillaan säästöjä, perustuu edellisen hallituksen lakeihin, ei uuteen hallitusohjelmaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

16.32 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muutama vuosi sitten, 2015—2016, kävimme kiky-neuvotteluja, ja silloin neuvotteluja käytiin siitä tilanteesta, että haettiin Suomeen kilpailukykyä, mutta se sisältö oli auki, ja sen osapuolet neuvottelivat. Tämä oli se iso viesti silloin, ja se neuvottelutulos syntyi käytännössä pihtisynnytyksen kautta, mutta se syntyi työmarkkinaosapuolten kesken. Silloin ei ollut kirjoitettu lopputulosta valmiiksi.

Myös kikyn osalta oli tilanne, että alkuvaiheessa työnantajapuoli odotti hallituksen selän takana popcornia syöden, mitä tapahtuu. Niin käy nytkin: työnantajapuoli odottaa hallituksen selän takana ja katsoo, että ans kattoo, kuinka hallitus pärjää tässä tilanteessa, kun lopputulos on jo kirjoitettu hallitusohjelmaan. Tässä ei synny aitoja neuvotteluja tästä syystä, voin sen kokemuksesta sanoa. Tässä mielessä tämä on lähtökohtaisesti erilainen ti-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

lanne, ja olisin toivonut, että tätä olisi tasapainotettu ja haettu aitoja neuvotteluja. Se on tässä se isoin ongelma. [Puhemies koputtaa] Työmarkkinajärjestöt löytävät ratkaisut, [Puhemies koputtaa] kun niille annetaan siihen mahdollisuus, tasavertainen mahdollisuus, luotamuksellisessa ilmapiirissä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kulmuni.

16.34 **Katri Kulmuni kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ei hallitus pääse pakoon niitä sosiaali- ja terveyspalveluihin kohdistuvia leikkauksia, joita te teette. [Ben Zyskowniczin välihuuto] Viime vaalikaudella vihdoinkin vuosikymmenten jälkeen saatiin aikaiseksi sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistus, jota kokoomus on yrittänyt monta kertaa ja jota perussuomalaiset yrittivät ja jota jokainen hallitus on yrittänyt, ja se saatiin etenemään. Se on tavattoman tärkeää. Kun me nyt huomaamme, että alueilla on hätä, niin on tämän hallituksen vastuulla toimia. Ja miten te toimitte? Te leikkaatte lisää. Kuinka se tulee parantamaan näiden ihmisten palveluiden saatavuutta, kun te leikkaatte sieltä 1,4 miljardia euroa? [Vilhelm Junnila: Mistä leikataan?]

Jos hallituksen mittaluokka on siinä, että takerrutaan promilleihin, te voitte muuttaa sote-lakia ja poistaa sieltä vaikkapa nämä mainitut ryhmärahat, mutta se ei tule poistamaan sitä epäsuhtaa, joka tässä teidän esityksessänne on. Te kohdistatte leikkauksia ihmisten peruspalveluihin ja viette ne paljon kauemmaksi. Se on väärin. [Ben Zyskownic: Nykyinen hätä johtuu teistä, ei meistä! — Välihuutoja] — No, miten te korjaatte sen?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ville Väyrynen.

16.35 **Ville Väyrynen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies... [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Arvoisat edustajat, nyt on edustaja Väyrysellä puheenvuoro.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä oikeastaan liittyy hyvin tähän soteen. Tässä on hyvin perusteltuja huolia osoitettu hyvinvointialueitten tulevaisuudesta ja niiden rahoituksesta. Se, mitä minä en ymmärrä, on tämmöinen luovuttamisen ilmapiiri tämän uuden sote-uudistuksen suhteen. Minä olin itse aikanaan terveydenhuollon ammattilainen, kun minulle kerrottiin, että tämmöinen uudistus on tulossa, ja kun minä kysyin, että minkä takia, niin sanottiin, että yritetään hillitä tulevaa kustannusten kasvua, josta puhutaan miljardeissa muutamissa vuosissa. Nyt meille on tulossa kasvu-uran mukana kuusi miljardia neljässä vuodessa, ja me yritetään taittaa sitä neljään ja puoleen.

Minun ymmärtääkseni juuri nyt me tarvitaan sitä sote-uudistusta, mikä meille on tehty, ja toivoisin, että sille annettaisiin jonkunäköinen mahdollisuus tässä, koska meillä muutenkin valtiontalous sakkaa, julkinen talous sakkaa. Me ollaan 15 vuoden jälkeen saatu tämä systeemi pystyyn, ja siinä on minun ymmärtääkseni yritetty rakentaa ne kustannuksia hillitsevät mekanismit sisälle, joten yritetään käyttää niitä. Ja oletan, että hyvinvointialueetkin odottavat sitä, että me ollaan edes täällä yksimielisiä siitä, mikä sen uudistuksen perimmäinen tarkoitus oli. — Kiitos.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

16.36 Timo Suhonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä ollaan käyty paljon keskustelua nyt työelämäkysymyksistä, ja haluan tuoda ehkä uuden kulman tähän keskusteluun. Pääministeri Orpo piti puheen Porissa menneen viikon lauantaina, ja tästä uutisoi esimerkiksi yrittäjät.fi-sivusto seuraavasti: ”Teemme nämä muutokset, jotta te yrittäjät uskaltaisitte palkata. Pienelle yritykselle työntekijän palkkaaminen on iso riski. Haluamme pienentää tätä riskiä muun muassa niin, että jatkossa työntekijän irtisanomiseen työntekijästä johtuvasta syystä riittäisi asiallinen syy.” Sain työkentältä kysymyksen, joka kuuluu seuraavasti: miksi Suomessa nähdään työntekijä riskinä mutta muualla voimavarana? Arvoisa työministeri, kysyn teiltä: oletteko te pääministerin kanssa samaa mieltä siitä, että Suomessa työntekijä on iso riski?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ja seuraavaksi pääministeri Orpo, kolme minuuttia, olkaa hyvä.

16.37 Pääministeri Petteri Orpo: Arvoisa puhemies! Työministeri Satonen jatkaa tästä riskistä, mutta jos ymmärtää yrittämisen logiikkaa yhtään, jos on yksinyrittäjä, niin se on valtava työ, että pääset sellaiseen liikevaihtoon, että uskallat sen ensimmäisen työntekijän palkata. [Eduskunnasta: Kyllä!] Ja jos se ei onnistu, jos kemiat eivät toimi, jos se työ ei suju halutulla tavalla, niin se on riski. Voi olla kaikki se elämäntyö jopa mennyttä siinä tilanteessa. Sama pätee toisen ja kolmannen työntekijän kohdalla. Työntekijä on iso investointi, ja tämä on ihan aito asia. Sitä kannattaa kysyä yksinyrittäjiltä, joita on jo 200 000 Suomessa tällä hetkellä, tai pienyrittäjiltä, kuinka merkittävää tämä on.

Mutta sitten tähän sote-rahoitukseen. Oli erinomainen puheenvuoro siitä, miksi sote-uudistusta on tehty ja yritetty tehdä niin pitkään, ja kaikki ovat olleet — oliko se nyt syntisten pöytä — siinä mukana rakentamassa, ja malli tuli. On sanottu, että on hyvä, että on joku ratkaisu, mutta kyllä me varoitettiin siitä, että se pelkkä joku ratkaisu ei riitä, koska siinä uudistuksessa pitäisi olla samaan aikaan myöskin rakenne, ne palvelurakenteet. Tehtiin hallinnonuudistus, ja nyt ollaan siinä vaiheessa, että sitä varsinaista palvelu-uudistusta tehdään. Ja kun siellä ei ole niitä elementtejä, joista sitä tuottavuutta ja tehostamista löytyisi riittävällä tavalla, niin tämä maksaa. Mutta on aivan väärin — se on virheellistä totuutta — sanoa, että hallitus leikkaa, kun me lisäämme noin tuhat miljoonaa joka vuosi, [Katri Kulmuni: No huh huh! — Välihuutoja] — minä arvasin, että alkaa ääni nousemaan — eli noin tuhat miljoonaa joka vuosi edellisen vuoden päälle lisää rahaa sosiaali- ja terveyspalveluihin, meidän kaikkein tärkeimpiin palveluihimme. Me koetamme, että sillä pärjättäisiin.

Kun hyvinvointialueet ovat nyt aloittaneet sen työnsä ja organisoivat siellä isommilla alueilla oikein paikallisin voimin parhaalla mahdollisella tavalla, niin toivotaan, että löytyy ne ratkaisut ja järjestelyt, millä siitä sote-uudistuksesta saadaan se hyöty irti, sitä suuruuden ekonomiaa: paremmat hoitoketjut, integraatiota horisontaalisesti ja vertikaalisesti. Käytetään digitalisaatiota, uutta terveysteknologiaa, pidetään hyvää huolta henkilöstöstä. Käytetään palveluseleitä, ostopalveluita järkevässä paikassa. Tehdään yhteistyötä. Sieltä syntyy se sote-uudistus. Mutta on aivan väärin väittää täällä illasta toiseen, että hallitus leikkaa sotesta. Me pyrimme hillitsemään menojen kasvua, ja ne ovat kaksi aivan eri asiaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäkynen.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

16.40 **Matias Mäkynen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sekä edustaja Zyskowicz että pääministeri Orpo tässä nyt toistelevat — ja itse asiassa ministeri Juusokin aikaisemmin — että hallitus ei leikkaa sotesta, hallitus ei leikkaa sotesta. On totta, että jo viime hallituksen rahoitusmallissa tehtiin tällainen tuottavuuskannustin, elikkä rahoitus ei täysin nouse samassa suhteessa kuin palveluiden tarve ja kustannukset. No, vielä siitä tasosta, jonka viime hallitus asetti kulujen kasvulle, te vähennätte tulevaa rahoitusta 1,4 miljardilla eurolla. Te vähennätte tulevaisuuden rahoitusta sosiaali- ja terveydenhuollosta hyvinvointialueilla 1,4 miljardilla eurolla. Ette te pääse siitä totuudesta yhtään mihinkään. Te olette heikentämässä myös palveluiden laatua. Te olette siirtämässä hoitajamitoitusta, te heikennätte hoitotakuuta ja te teette vammaispalvelulakiin heikennyksiä. Kyllä, te heikennätte palveluiden laatua, mutta te myös leikkaatte suoraan näiden alueiden rahoitusta, jolla ne parhaillaan suunnittelevat järjestävänsä palvelut tulevaisuudessa. Tämä tulee johtamaan palveluiden heikentämiseen alueilla vielä sen päälle, mitä jo nyt tällä hetkellä suunnitellaan jokaisella hyvinvointialueella Suomessa. Yt-neuvottelut ovat jo käynnissä, [Puhemies koputtaa] muutosneuvottelut ovat käynnissä, mutta vielä paljon suuremmat neuvottelut ovat edessä, [Puhemies koputtaa] kun teidän leikkauksenne tulevaan rahoitukseen ovat voimassa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ovaska.

16.41 **Jouni Ovaska kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tästä on hyvä jatkaa, kun katsoo esimerkiksi Pirkanmaan uutisia meidän hyvinvointialueelta. Pirha aikoo vähentää mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden laitospaikkoja, vuodeosastopaikkoja keskitetään, aikuispsykiatrian vuodeosastopaikat lakkautetaan... [Vilhelm Junnilan välihuuto] — Ja täällä Junnila kysyy, kuka ne tekee. Ne tekee kokoomus. Kokoomus johtaa meidän Pirkanmaan hyvinvointialuetta ja saa varmaan ohjeensa täältä pääministeri Orpolta. — Kun seuraa sitä, että meillä hoidon tarve sen kun kasvaa ja väestö ikääntyy, eli kaikki fysiologisetkin tekijät ohjaavat siihen, että siellä tarvitaan rahaa, niin mitä tämä hallitus tekee? Tämä hallitus päättää pääministeri Orpon johdolla, että no ei, leikataan hyvinvointialueilla. Ja ministeri Juuso esiintyy täällä, että no leikataan ryhmärahat. Siinä on viesti teille suomalaisille, että mennään ryhmärahoista sitten leikkaamaan. Ei, ministeri Juuso, sillä rahalla ei pyöritetä niitä laitospaikkoja, ei niitä vuodeosastopaikkoja eikä niiden hoitajien palkkoja, jotka nyt jäävät niitä vaille. [Piritta Rantanen: Ei edes niitä pullakahveja!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hyrkkö.

16.42 **Saara Hyrkkö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmiset jonottavat leikkauksiin, mutta nämä eivät ole niitä leikkauksia, joita he kaipaavat. On aivan selvää, että ikääntyvässä Suomessa sosiaali- ja terveysmenojen kasvun hillitseminen on tarpeen. Uskon, että siitä olemme yhtä mieltä. Mutta ei se voi tapahtua kestävästi palveluihin pääsyä vaikeuttamalla, vaan täytyy päästä kiinni niihin syihin, jotka sitä palvelutarvetta ja sen palvelutarpeen kasvua aiheuttavat.

On kuitenkin niin, että hallituksen rysäyttämä lisäleikkaus näyttää johtavan siihen, että hyvinvointialueilla joudutaan tekemään hyvin äkkivääriä päätöksiä: ei suinkaan siirtämään painopistettä sinne ennaltaehkäisyyn ja lisäämään vaikuttavuutta, vaan nimenomaan heikentämään palveluita, ottamaan sieltä, mistä nopeasti voidaan leikata pois. Ja jos ensin

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

ottaa ne rahat pois ja sen jälkeen sanoo, että kehittäkää, niin ei niillä ammatillisilla aidosti ole mahdollisuutta etsiä ja löytää niitä tuiki tarpeellisia uusia, fiksumpia tapoja tehdä asioita. Vai uskotteko te, pääministeri Orpo, että heillä sellainen mahdollisuus on?

Kun täällä nyt muistellaan menneitä, niin todettakoon myös se, että viimeksi kun kokoomus oli hallituksessa, te veitte läpi massiiviset koulutusleikkaukset ja verhoilitte ne uudistuksiksi. [Puhemies koputtaa] Nyt näyttää käyvän samalla tavalla sote-puolella.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo.

16.44 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa pääministeri, sanon pitkällä nuorisotutkimustaustalla, että olen aidosti todella huolissani tällä hetkellä lasten ja nuorten pahoinvoinnista. Me tiedetään, että varsinkin hauras sosioekonominen asema vaikuttaa oppimiseroihin. Se vaikuttaa nuorten oirehtimiseen monin eri tavoin. Meillä on tällä hetkellä tilanne, jossa myös lapset ja nuoret joutuvat kantamaan niitä omien vanhempiensa taloushuolia omilla harteillaan, joten näillä on pitkiä ylisukupolvisia vaikutuksia. Tässä tilanteessa huolettaa erityisesti, että teidän hallituksenne vie läpi leikkauksia, jotka syöksevät tuhansia lapsia lapsiperheköyhyyteen, siis vielä lisää. Miksi te olette tehneet tällaisen arvovalinnan? Ja tässä ei nyt auta se, että koulutukseen lisätään rahoitusta, sillä tosiasiaa opiskelija ei opi, jos hänellä ei ole asiat kunnossa siellä kotona ja joutuu olemaan huolissaan taloudesta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Marttinen.

16.45 Matias Marttinen kok (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tässä kun kuuntelen oppositiopuolueiden kollegoiden puheenvuoroja, niin tulee semmoinen olo, että on valtavan helppoa sanoa asioille ”ei”. On valtavan helppoa sanoa, mitkä asiat eivät teille käy. Jos kyse on siis työllisyyspolitiikasta, työllisyysuudistuksesta tai eräistä säästöasioista, niin on kovin helppoa vain mainita niitä erilaisia kysymyksiä, mitkä eivät teille käy, kuin kertoa vaikka siitä, mistä taas te tekisitte säästöjä.

Nyt, arvoisa rouva puhemies, täällä jo aikaisemmin kysyin, muun muassa edustaja Lindtmanilta, sitä, näkevätkö keskeiset oppositiopuolueet, kuten vaikka nyt siis SDP ja keskusta, asian niin, että velkaantuminen täytyy saada kuriin, jolloin tämä tarkoittaa VM:n arvion mukaan kuuden miljardin sopeutusohjelmaa. Oletteko te siis valmiita tekemään tämän ohjelman? Vai oletteko te siis sitä mieltä, että hallä väliä, antaa velkaantumisen jatkua? Kumpi on nyt siis SDP:n ja keskustan linja? [Puhemies koputtaa] Siihen olisi hyvä meidän myös saada tässä vastaus.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Joona Räsänen, ja sen jälkeen edustaja Ovaska.

16.46 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos meidän julkinen talous halutaan saada jollakin aikavälillä tasapainoon, niin se vaatii kolmenlaisia toimenpiteitä. Aivan ensimmäiseksi on totta, että meidän pitää tarkastella meidän menotasoja ja pyrkiä meidän menojen kasvupaineiden taittamiseen. Toisekseen tarvitsemme toimenpiteitä, joilla meidän tulopohjaa voidaan laajentaa ja kerätä sitä kautta lisää tuloja. Ja sitten kolmanneksi tarvitaan laajalla skaalalla toimenpiteitä, joilla edistetään työllisyyttä ja talou-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

dellista kasvua ja varsinkin parannetaan tuottavuutta, jossa olemme jäljessä meidän keskeisimpiä verrokkimaita.

Arvoisa puhemies! Sosiaalidemokraatit tulevat oman vaihtoehtonsa esittämään sen aikataulun mukaisesti, jonka eduskunta on asettanut, ja siinä vaihtoehdossa, arvoisa edustaja Marttinen, teemme vähintään nämä vastaavat sopeutukset, joita hallitus on tekemässä, mutta teemme ne oikeudenmukaisemmin. [Pia Viitanen: Moneen kertaan sanottu!] Tähän voitte luottaa, tämä täältä on moneen kertaan sanottu. Ja voin vakuuttaa, että voitte nukkua yönnne hyvin sinne marraskuun loppuun asti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ovaska.

16.47 **Jouni Ovaska kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä ovat kokoomuslaiset moneen otteeseen sanoneet, että Suomen suunta kääntyy. Mutta kysymys on siitä, mihin suuntaan se nyt kääntyy. [Matias Marttinen: Parempaan suuntaan!] — Parempaan suuntaan, sanoo täällä ryhmänjohtaja Marttinen. Se kääntyy parempaan suuntaan sillä, että Suomi velkaantuu entistä enemmän? Sekö on kokoomuksen parempi suunta Suomelle? Siinä on teille valmis slogan: velkaannutaan lisää.

Kyllä tässä haetaan nyt... Keskustan ja kokoomuksen ero on siinä, että me haluamme talouden kuntoon, me haluamme tehdä sen oikeudenmukaisesti. Me emme halua suurituloisille veronkevennyksiä. Me emme halua lakkauttaa esimerkiksi aikuiskoulutustukea, joka on erittäin merkittävä apu sosiaali- ja koulutusallalla. Eli täällä on paljon tekijöitä, jotka erottavat keskustan ja kokoomuksen. Ehkä me tarvittaisiin sitä keskustaoikeistolaista keskustajohtoista hallitusta, [Perussuomalaisten ryhmästä välihuutoja] joka oikeudenmukaisesti loisi kasvun edellytyksiä ja investointeja Suomeen eikä ajattelisi vain sitä omien äänestäjien miellyttämistä ja verohelpotuksia varakkaimmille.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Orpo.

16.49 **Pääministeri Petteri Orpo:** Arvoisa puhemies! Joudun hetken päästä taas poistumaan, on seuraava tiedotustilaisuus. Mutta sanon ehkä eduskunnallekin saman kuin medialle, että Gasgrid Finland Oy ilmoitti viranomaisille sunnuntaina, että Suomen ja Viron välisessä Balticconnector-kaasuputkessa oli havaittu 8.10., sunnuntaiaamuyöllä, paineenlaskun seurauksena epäilty vuototilanne ja sen aiheuttama häiriö. Tämä on nyt selvitetty: Rajavartiolaitos ja merivartiosto ovat löytäneet putken vuotokohdan, ja se sijaitsee Suomen talousalueella. Alustavan arvion mukaan tämä havaittu vaurio ei ole voinut syntyä putken tavanomaisen käytön tai paineenvaihdunnan seurauksena. Suomen viranomaiset krp:n johdolla ovat käynnistäneet tutkinnan tästä asiasta.

Hallitus on ollut tässä liikkeellä. Meidän viranomaiset, ulko- ja turvallisuuspoliittinen johto, heti tämän tiedon tultua... Asiaa selvitetään, ollaan yhteydessä Viroon, kumppanimaihin. Tässä ollaan tiiviisti tämän asian päällä.

Tämä ei vaikuta Suomen energiahuoltoon, ei kaasun saantiin — LNG-terminaali pystyy vastaamaan siihen tarpeeseen. Mutta onhan tämä vakava juttu, ja se pitää selvittää perinpohjaisesti.

Hyvä eduskunta, joudun poistumaan vielä tiedotustilaisuuteen. Saan asiantuntijat paikalle, ja sitä kautta tietenkin teillekin sitten saadaan lisää tietoa.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Haluan vakuuttaa, että Suomi on, kiitos edellisen ja edellisten hallitusten, hyvin varautunut. Meillä on kiinnitetty näihin asioihin huomiota, meidän huoltovarmuutemme on kunnossa. Voi tulla häiriöitä, mutta se ei meitä lamaannuta. Me hoidetaan asiat kuntoon ja pidetään pyörät pyörimässä ja Suomi turvallisena.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindtman.

16.51 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos pääministerille tästä lyhyestä infosta. Se, että Viron ja Suomen välinen kaasuputki on vaurioitunut, ennen kaikkea se, että se on tapahtunut ulkopuolisen toiminnan seurauksena, on uutisena pysäyttävä ja vakava. Nyt tässä tilanteessa on tärkeätä, että valtionjohto ja hallitus ovat hereillä ja valppaana ja yhdessä viranomaisten ja kumppanimaiden, niin Viron kuin EU- ja Nato-kumppaneiden, kanssa tekevät kaikkensa tämän asian selvittämiseksi ja tilanteen hantteeraamiseksi, ja tässä teillä on opposition täysi tuki. Toivon, että myös eduskunnan valiokunnat saavat pikaisesti tiedon siitä, mitä on tapahtunut, mitä tietoa tässä on, mikä on viranomaisten käsitys tapahtuneesta ja miten tämä tilanne hallitaan.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että tällaisessa tilanteessa sekä hallitus että viranomaiset saavat täyden tuen selvittää, mitä on tapahtunut, ja hallita tilanne.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Asell.

16.52 Marko Asell sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuon edustaja Lindtmanin puheen jälkeen ajattelin, että en lähde enää puhumaan, kun puhuttiin tästä tuesta hallitukselle, mutta lähdän sillä vanhalla linjalla. — Hallitus on lisäämässä velkaa tällä kaudella 46 miljardia, ja ensi vuoden budjetti on 11,5 miljardia alijäämäinen. Orpon hallitus siis lyö velanotossa Marinin hallituksen, ja ehkä myös aikaisempia hallituksia — tähän kysymysmerkki perään. Valtiovarainministeri Purran lanseeraama velkalaiva ei ole kääntymässä, [Oikealta: Kyllä on!] kallistumassa kyllä, ja se on hämmentävää, kun muistelee sitä, millä puheilla oikeisto eduskuntavaaleissa kampanjoi ja sai kansan luottamuksen.

Valtiontaloutta pitää saada kuntoon, se on selvä. Menoja on karsittava. On myös saatava tuloja. Hallituksen yksi vastaus tähän valtavaan alijäämään on ollut antaa huomattavia veronalennuksia hyvätuloisille. Pienituloisille on tarjolla vyönkiristystä.

Mutta on myöskin veronkorotusta tällä kaudella tulossa, koska liikunnan palveluista olette tekemässä kalliimpia, samaan aikaan kun UKK-instituutin katsaus totesi lasten ja nuorten olevan 50-vuotisen mittaushistorian heikoimmassa kunnossa. [Puhemies koputtaa] Tämä linja heikentää pienituloisten perheiden mahdollisuutta osallistua, kun samaan aikaan leikataan toimeentuloa. Miten nämä toimet tukevat nuorten hyvinvointia [Puhemies: Aika!] ja tulevaisuuden työkykyä? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Jäntti.

16.53 Aleksi Jäntti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pari tällaista suhteellisuusasiaa: Tässä nousi esiin, kun puhuttiin hyvinvointialueiden rahoituksesta, kuinka pieni osuus tuosta rahoituksesta on ryhmäraha. Samaa aikaan tässä salissa on käyty keskustelua ja esitetty väitteitä siitä, että mikäli solidaarisuusveron alarajaa ei olisi nostettu ja kuitenkin olisi jatkettu tätä määräaikaista veroa, niin sillä olisi voitu tehdä paljon erilaisia hy-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

viä asioita. Kuitenkin tuo 60 miljoonaa, jonka solidaarisuusveron alarajan nostaminen maksaa, on 0,7 promillea eli 0,7 tuhannessa valtion budjetista. Eli se menee aika lailla samaan kategoriaan kuin ryhmäraha hyvinvointialueiden rahoituksessa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kyllönen.

16.54 Merja Kyllönen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pääministeri lähti tiedotustilaisuuteen, ja syystäkin. Haluaisin ehkä palata yhteiseen tilannekuvaan. Olen tuolla työhuoneessa koettanut kuunnella tätä keskustelua ja vähän surullisin mielin pohtinut sitä suhteessa maailmantilanteeseen ja Euroopan tilanteeseen. Ajattelen, että vaikka politiikassa ollaan monta kertaa eri mieltä, niin tässä ajassa jos missään meillä täytyy kyetä löytämään yhteisiä linjauksia ja yhteistä näkemystä, ja ennen kaikkea ulko- ja turvallisuuspolitiikan isossa kuvassa ne pitää löytää yhdessä valtioneuvoston kanssa. Itse olen pohtinut viime päivinä aika paljon tätä meidän tilannekuvaamme suhteessa siihen, millainen meidän maailmamme ja Eurooppamme tänä päivänä on. Vierailu Viroon ja tutustuminen Viron tilannekuvaan olivat hyvin silmiä avaavia, ja itse toivoisin — esitän sen toiveen meille kaikille — että me oikeasti mietittäisiin, millä tavalla me tässä yhteiskunnassa parannamme meidän kansalaisten ja jopa tämän eduskunnan [Puhemies koputtaa] resilienssiä ja kestäkykyä kaiken sen edessä, [Puhemies koputtaa] mitä maailmassa mahdollisesti tulevana päivinä ja kuukausina on tulossa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tynkkynen, Sebastian Tynkkynen.

16.56 Sebastian Tynkkynen ps (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Hyvin ja sillä tavalla, että pistetään talous kuntoon.

Keskusta, te puhutte kuin teillä olisi joku vaihtoehto velkaantumiseen ja kuinka olisitte valmiita tekemään toimia. Te ette olleet valmiita tekemään mitään. Teidän vaihtoehtonne jäi epäselväksi, kun ette edes vastanneet kysymyksiin, kun hallituskokoonpanoa oltiin karotoittamassa [Mikko Savolan välihuuto] ja kysyttiin, ketkä haluavat lähteä kantamaan vastuuta. Tätä hallitusohjelmaa te olette kovasanaisesti kritisoineet, joten selväksi on käynyt, että se ei ainakaan teidän linjanne mukainen ole. Historian perussuomalaisin ohjelma ei teille käy, mutta kun Suomeen rakennettiin historian vihervasemmistolaisiin hallitusohjelma, muistatte varmaan, kenelle se kävi. No, keskustalle tietenkin, ja se kertoo paljon. [Eduskunnasta: Tyhjä paperi!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rintamäki.

16.57 Anne Rintamäki ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kyllä täytyy sanoa tällaisena uutena edustajana, että olen pikkuisen hämmästynyt tämmöisestä keskustelusta ja huutamisesta, mitä täällä salissa tapahtuu. [Vasemmalta: Onneksi ei perussuomalaiset tee sitä ollenkaan!] — No niin. — Ja tähän voin jatkaa, että nyt kun meillä on nähtävästi tulossa vähän vakavampiakin asioita, ainakin kun pääministerin puhetta kuuntelin, niin olisiko syytä keskittyä olennaiseen. En ymmärrä ihan tätä, että huudetaan, että nyt tämä hallitus leikkaa ja nyt nyljetään köyhät, kaikki kyykkyy. Siis tähän on poliittista jargonia eikä mitään muuta. Siis eihän tässä ketään olla heitteille jättämässä tämän ohjel-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

man mukaan. [Mikko Savola: Kannattaa katsoa vanhat nauhat viime kaudelta!] — Juu, mutta viime kaudella olin aivan muissa kuvioissa, siihen ei voi palata.

Esimerkiksi nyt tällainen asia, että kun minulta on kysytty, että miltä se nyt tuntuu olla siellä uutena edustajana, olen aina sanonut, että on ollut tosi hyvä, että on maataloustausta, että on ollut karjapaimenena nuorena ja on tullut kova ääni, [Puhemies koputtaa] koska sitä täällä vaaditaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Razmyar.

16.58 Nasima Razmyar sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Me kaikki haluamme asiallista keskustelua, mutta on myös asiallista haastaa teitä teidän hallitusohjelmanne ja tämän budjetin johdosta. On täysin käsittämätön se asenne, joka siellä valitettavasti teillä tällä hetkellä on, että ei ymmärretä, mitkä päätökset vaikuttavat millä tavalla pienituloisten suomalaisten perheiden arkeen, niiden ahkerien suomalaisten arkeen, jotka käyvät töissä, jotka miettivät, ostanko lapsille vaatteita vai panostetaanko kenties harrastuksiin. Se on meidän perheiden, pienituloisten perheiden, arkea, ja heiltä te olette leikkamassa, joten on täysin käsittämätöntä, että kun oppositiolla on mahdollisuus kysyä teiltä, ovatko nämä päätökset teidän mielestänne oikeudenmukaisia, ovatko ne kohtuullisia, me emme ole saaneet vielä kertaakaan vastausta siihen. On mielestäni kohtuullista kysyä, ja teidän on kohtuullista siihen myös vastata.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heinonen.

16.59 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Itse asiassa otin tuon puheenvuoroni pois, kun yritin sitä osuttaa pääministeri Orpolle, joka edellisen puheenvuoroni aikana poistui ja on nytkin tiedotustilaisuudessa. Ymmärrämme tämän vakavan tilanteen, johon hän täällä viittasi.

Olisin halunnut palata itse asiassa siihen kysymykseen, jonka nostin tässä turvallisuustilanteessa, ja kun me siirrymme kello 17 puolustusministeri Kaikkosen... [Naurua] Häkkäsen vastuualueelle, niin osoitan kysymyksen hänelle — molemmat puolustusministerit ovat muuten olleet mainioita. Kysyisin: Minkälaisena te näette tämän tilanteen, kun Ruotsin Nato-tie näyttää nyt pitkittyvän, jäsenyys pitkittyvän? Minkälaisia haasteita se tuo tähän meidän tilanteeseen, Nato-tien alkuun, kun valmistelemme erilaisia asioita? Ja toisena oli tämän Ukrainan tuen jatkaminen. Miten näette, miten Suomi ja länsi jaksavat tätä jatkaa?

Kun puhemiehet tuossa nyt vaihtavat, käytän vähän pidemmän puheenvuoron ja otan vielä esille myös sen, että annan kiitosta — varsinkin tämänpäiväisen tiedotustilaisuuden jälkeen — siitä, että ensi vuonna puolitoista miljardia käytetään materiaalihankintoihin, uskottavaan puolustukseen. Muun muassa Merivoimien raivaamiskykyä parannetaan ja vedenalaista valvontaa tehostetaan. Voisi tämän päivän uutisten kohdalla sanoa, että ei löydy parempaa kohtaa panostaa lisää. — Jatkanko vielä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri Häkkänen. — Olkaa hyvä.

17.01 Puolustusministeri Antti Häkkänen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät kansanedustajat! Budjetti ensi vuodelle herättää paljon keskustelua monella suun-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

nalla, mutta jos yhdestä asiasta voidaan olla samaa mieltä, niin vahvat panostukset turvallisuuteen on se seikka, joka varmasti yhdistää salia. Kokonaisuutena nyt budjetissa näkyy se ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kokonaisuus, mitä nyt tällä vaalikaudella syvennetään, eli vahva kansallinen puolustus, tiivistyvä puolustusyhteistyö kaikkien kumppaneiden, liittolaisten, kanssa, Nato-jäsenyys ja siihen liittyvä vahvistuvan pelotteen rakentaminen Euroopassa, samoin myös kokonaisturvallisuuden ja kokonaisuuspuolustuksen elementit, jotka ovat läpileikkaavia sitten muiden ministereiden hallinnonaloilla.

Mutta ensinnäkin puolustusbudjetin osalta puolustusministeriön hallinnonalalle esitetään vuodelle 2024 yhteensä 6,2 miljardia euroa. Tämä on 2,3 prosenttia bkt:stä, eli olemme kansainvälisesti aika vahvassa ja hyvässä vauhdissa. Siihen ei pidä sinänsä tyytyä pitkässä juoksussa, koska tiedämme, että suuret suorituskkyhankkeet Merivoimien ja Ilmavoimien puolella ovat ne keskeiset pilarit tällä hetkellä, ja ne alkavat sulamaan vaalikauden loppua kohti pois, ja meidän pitää tehdä Maavoimien puolelle isoja investointeja, niin että pidetään maasodankäytikyvyn pidäke riittävänä. Tiedämme jo nyt yhteistyöstä Naton kanssa, että kaikissa tilanteissa puolustuskky Suomen osalta on ensisijaisesti meidän omalla vastuulla ainakin aluksi, eli sen takia näistä asioista ei voi tinkiä.

Talousarvioehdotus vuodelle 2024 sisältää Puolustusvoimille 259 miljoonaa euroa korvaamaan myös Ukraina luovutettuja suorituskkyjä. Tuki Ukrainalle siis säilyy vahvana, ja nyt olennaista tällä hetkellä on kahden raiteen politiikka Ukrainan osalta. Tiedämme, että tilanne Ukrainan rintamalla on erittäin hankala. Venäjä on osoittautunut erittäin kyvykkääksi tuottamaan materiaalia ja kalustoa rintamalle, ja nyt olennaista on, että länsi kykenee antamaan nopeaa apua mutta myös tekemään pidemmän aikavälin suunnitelmat ja rahoittamaan ja toimeenpanemaan näitä. Myös Suomessa laaditaan pidemmän aikavälin suunnitelmaa näille tukimalleille, mutta tosiaan 259 miljoonaa euroa on nyt varattu korvaamaan Ukraina luovutettuja suorituskkyjä. Kokonaisuutena Ukrainan tuki nousee lähelle 1,4:ää miljardia euroa.

Talousarvioehdotus vuodelle 2024 sisältää Nato-jäsenyydestä aiheutuvia kustannuksia suoraan yhteensä noin 34 miljoonaa euroa. Tästä suurin osa on Suomen maksuosuuksia Naton yhteisistä budjeteista. Muita kustannuksia ovat henkilöstöressurssien lisäykset ja johtamisjärjestelmiin liittyvät kustannukset. Nämä liittyvät siis olennaisesti johtamisjärjestelmiin — minkä komentorakenteen alla me ollaan, ja minkä maiden kanssa tehdään yhteistyötä. Eli näin ne jalkautuvat tänne budjettien momenteille.

Vuoden 2024 talousarvioehdotuksessa huomioidut Nato-jäsenyyden kustannukset ovat vasta tällä hetkellä tunnistettuja suoria kustannuksia. Nato-jäsenyydellä tulee kuitenkin olemaan tulevana vuosina muita suoria kustannuksia sekä runsaasti välillisiä kustannusvaikutuksia, joita ei ole vielä ollut mahdollista yksilöidä. Sen takia tämä on siis eduskunnalle myös tällainen ennakkotunnustelu, että näitä kustannuksia tulee tulemaan siis jatkossakin. Merkittäviä kustannuksia tulee erityisesti aiheutumaan Suomelle kohdistettavien suorituskkytavoitteiden toimeenpanosta tulevana vuosina ja Naton operatiiviseen suunnitteluun osallistumisesta. Kokonaisuutena puolustusmateriaalihankintoihin kohdennetaan vuodelle 2024 noin 1,5 miljardia euroa. Puolustusmateriaalihankintoihin kohdennetuilla määrärahoilla rakennetaan uutta suorituskkyä ja vastataan muuttuneen toimintaympäristön vaatimukseen ja korvataan materiaalitukea Ukrainaan.

Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukea jatketaan, MPK saa tukea. Keskeisenä suuren kysymyksenä ovat nämä suorituskkyhankkeet erityisesti Ilmavoimien ja Merivoi-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

mien osalta, jotka molemmat etenevät ihan kohtuullisen hyvin — F-35 ehkä vähän reippaammin kuin tuo Laivueen puoli.

Lopuksi lyhyenä mainintana vielä sotilaallisen kriisinhallinnan osalta: Kalustojen hallintomenoihin esitetään noin 66 miljoonaa euroa. Kriisinhallintajoukkojen yhteisvahvuus tulee olemaan nykyarvion mukaan noin 400 henkilötyövuotta, ja sotilaallisen kriisinhallinnan painopiste tulee olemaan edelleen Libanonin UNIFIL-operaatiossa. Tämä on keskeinen kysymys myös, koko ajan arvioimme tilannetta Lähi-idässä. Meillä on siellä Libanonissa pääosa väestä. Ja Ukrainan sodan vaikutus näkyy myös sotilaallisen kriisinhallinnan toimintakentässä niin, että Suomen osallistuminen Euroopan unionin sotilaalliseen EUMAM Ukraine -koulutusoperaatioon on myös tällä osalla.

Mutta kokonaisuutena tällä talousarviolla Suomi kykenee suoriutumaan kotimaisista ja kansainvälisistä velvoitteista, pehmeämistä ja kovemmistä, mutta vaalikauden loppua kohti tarvitaan uusia määrärahopäätöksiä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri Häkkinen. — Nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää vastauspuheenvuoron, nousemaan ylös ja painamaan V-painiketta. — Edustaja Kari, olkaa hyvä.

17.08 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia ministerille tästä puolustuksen pääluokan esittelystä. Niin kuin ryhmäpuheenjohtaja Antti Lindtman tuossa totesi, tämän kaasuputkiasian selvittäminen saa sosiaalidemokraattien täyden tuen, ja uskonpa puhuvani tässä koko oppositionkin puolesta. Huolestuttavia aikoja elämme.

Puolustusbudjetti on koko lailla hyvä. Se vastaa hyvällä tavalla niihin tarpeisiin, joita niin Ukrainan sota, kiristynyt maailmanpoliittinen tilanne kuin Nato-jäsenyysskin tuovat tullessaan. Kuitenkin budjetin sisällä on kohtia, jotka varmasti vaativat valiokuntakäsittelynkin kanssa tarkennuksia. Yksi niistä on meidän Puolustusvoimien henkilöstö, niin sotilas- kuin siviilihenkilöstö. Heidän työmääränsä on kasvanut maailmantilanteen muutoksen yhteydessä paljon, ja myös työssäjaksamisen osalta on asioita, jotka pitää ottaa vakavasti.

Yksi asia, jolla tätä tilannetta varmaan voitaisiin korjata, on aliupseereiden eli kouluttajien määrän nostaminen. Onko, herra ministeri, näköpiirissä, että nimenomaan meidän kouluttajaresurssin nostaminen tulisi nytten työlistalla kärkeen? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kopra, olkaa hyvä.

17.09 Jukka Kopra kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia ministerille hyvästä esittelypuheenvuorosta sekä myöskin tasapainoisesti ja viisaasti laaditusta puolustussektorin budjetista. Hallitus on kyllä tehnyt tässä hyvää työtä, ja tähän samaan hengenvetoon toetan myös sen, että kyllä edellinenkin hallitus hoiti tämän sarkansa erittäin hyvällä tavalla, ja tässä nyt sitä yhteistä työtä Suomen turvallisuuden eteen jatketaan. Varmastikin valiokunnassa täsmennämme joitain asioita ja tapaamme sitten niiden käsittelyiden yhteydessä, ja tämä lienee sallittavaa.

Nato-jäsenyys aiheuttaa aika lailla uudistuksia, ja se on tietysti yksi suurimpia projekteja, mikä meillä nyt tällä hetkellä on menossa, mutta entäpä nämä muut yhteistyöhankkeet: JEF, Nordefco, NB8 ja nämä? Millä tavoin olette ajatelleet, että näitä pidetään hengissä, ja kehitetäänkö näitä kahdenvälisen tai pienemmän porukan yhteistyömuotoja?

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Kiitän myös edustaja Karia siitä, että nostitte tämän henkilöstön jaksamisen esiin. Se on myöskin syytä pitää näissä suunnitelmissa mukana, että henkilöstö tekee paljon töitä tällä hetkellä, taakka on suuri. Hyvinvoiva henkilöstö, [Puhemies koputtaa] hyvin jaksava henkilöstö on myös yksi maanpuolustuksen tuki ja turva.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Savola, olkaa hyvä.

17.10 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tänään julki-suuteen tuli vakava tieto tästä tietoliikennekaapelin ja kaasuputken sabotaasista. Suomen talousalueella oleva sabotaasi on äärimmäisen vakava asia, ja oikeastaan kysynkin ministeriltä: aiotaanko tämän tilanteen selvittämiseksi kenties valmiudellisin kysymyksin tässä yhteydessä puuttua valmiuden tehostamiseksi? Täysi tuki joka tapauksessa asian ratkaisemiseksi.

Tämä budjetti, mitä käsitellään, jatkaa edellisen hallituksen vahvaa linjaa maanpuolustukseen panostamiseen. Meillä kriisit eivät tunnu ainakaan vähenevän, päinvastoin päivä päivältä tulee vakavampia uutisia. Ukrainan lisäksi Israelissa tapahtuu, ja nyt, valitettavasti, niin kuin tämä sabotaasi osoittaa, näitä kriisitilanteita voi tulla valitettavan lähellekin. Tähän tarvitaan vahvaa puolustusteollisuuteen panostamista, ja kysyn: mitkä ovat ne toimenpiteet, että meidän puolustusteollisuuttamme vahvistetaan, niin että me pystymme sekä omiin että Euroopassa oleviin [Puhemies koputtaa] kriiseihin vastaamaan?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ronkainen, olkaa hyvä.

17.11 Jari Ronkainen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia puolustusministeriön budjetin esittelystä.

Tämä budjetti pitää sisällään rahoitusesityksen, jolla selkeästi ylläpidetään ja vahvistetaan Suomen turvallisuutta ja puolustuskyyä. Minuakin kiinnostaa tuo Nato-jäsenyys, ja kun se tulee kuitenkin määrittämään vahvasti meidän lähivuosien lainsäädäntötyötä tuolla puolustuksen sektorilla ja näkyy toki myös täällä rahoituspuolellakin, niin kuinka paljon Nato-jäsenyys lisää meillä kansainvälistä harjoitustoimintaa ja miten se vaikuttaa meidän omiin kansallisiin harjoituksiin? Vai onko jatkossa niin, että kaikki harjoitustoiminta on hyvinkin kansainvälistä? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, olkaa hyvä.

17.12 Hanna Holopainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille tämän budjettiluokan esittelystä.

Kuten monessa puheenvuorossa edellä on todettu, elämme valitettavasti aikaa, jolloin näköjään maailmaa koettelee kriisi toisensa jälkeen, ja emme täällä Suomessakaan ole näiltä täysin suojassa. Tässä asiassa tietysti yksituumaisuus tässä salissa on ihan käsin koskettavaa, ja se on tosi hienoa, ja varmasti näin jatkuu. Suomi on varautunut, ja varautumisen tasoa olemme varmasti kaikki valmiita sitten vahvistamaan, jos tarpeen on. Ja edelleen tietenkin on tärkeitä, että vahva tuki Ukrainaan jatkuu niin kauan kuin on tarpeen.

Nato-jäsenyydenkin myötä edelleenkin puolustuksemme perusta on vahva asevelvollisuusjärjestelmä. Täällä budjettikirjassa mainitaan asevelvollisuusjärjestelmän kehittämisestä. Viime kaudella oli komitea tehnyt todella hyvää työtä asevelvollisuusjärjestelmän

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

kehittämisessä, ja kysyisinkin ministeriltä: onko mahdollista, että tämä työ jatkuu? On tärkeää, että tämän järjestelmän hyväksyttävyyden säilyminen, ja esimerkiksi nuorten ikäluokissa [Puhemies koputtaa] tasa-arvoisen asevelvollisuusjärjestelmän toive on yhä vahvempi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Strand.

17.13 Joakim Strand r (vastauspuheenvuoro): Tack, ärade talman, och tack, herr minister, för en god föredragning.

Haluan myös kiittää edustaja Kyllöstä ja edustaja Rintamäkeä näistä hyvistä puheenvuoroista. On hienoa huomata, kuinka tämä tunnelma saman tien muuttui, kun ruvettiin puhumaan puolustuksesta. Siinä aiemmassakin oli hyviä puheenvuoroja mutta ehkä myös sitä turhaa vanhaa kränää, ja erityisesti edustaja Rintamäki mielestäni nosti hyvin esiin sen, kuinka meidän tulisi pyrkiä järkevään keskustelukulttuuriin. Hän on tietenkin vaasalaisena kaupunginvaltuutettuna tottunut asialliseen keskustelukulttuuriin.

Till själva saken. Grunden för Finlands försvar är naturligtvis ett starkt eget försvar. Nu har vi också många samarbetskumpaner sedan tidigare: de nordiska länderna, Sverige, Norge, Storbritannien, USA och framför allt Nato-samarbetet. Vi vet också att stödet till Ukraina har tagit väldigt mycket resurser, och därför tar jag lite ”koppi” på ledamot Savolas fråga kring den inhemska försvarsindustrin.

Elikkä kysyisin oikeastaan samaa kuin Savola, että mikä meidän kotimaisen teollisuuden tilanne tällä hetkellä on ja millä tavalla pystymme sitä yhdessä buustaamaan ja vahvistamaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kyllönen, olkaa hyvä.

17.15 Merja Kyllönen vas (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Yhdyn myös ministerille osoitettuihin kiitoksiin puheenvuorosta.

Oikeastaan kaksi kysymystä tai huomiota. Natolla ei ole omia kyberjoukkoja, ja jäsenmaiden osaaminen siinä suhteessa on ratkaisevaa. Tässä tullaankin tähän tärkeään verkostoitumiskysymykseen, mikä on olennaisen tärkeää, että me onnistumme myöskin tässä kybersodankäyntiin vastaamisessa. Toki tänä päivänä tulee eteen myöskin tämä hybridisodankäynti. Moninaisiin tietoverkkoihin, energiaverkkoihin, pankkijärjestelmään ja kaikkeen muuhun kohdentuu erilaista tiedustelutoimintaa ja myöskin ihan sitten laitonta toimintaa. Miten näet, miten me voimme yhdessä vahvistaa yhteistoimintaa ja verkostoitumista Suomen näkökulmasta?

Ja sitten tulen uudelleen tähän kansan resilienssikysymykseen. Eli yhtenäisyys on aika ratkaisevaa tilanteessa, jossa me joudutaan vaikeiden asioiden, vaikeitten ratkaisujen äärelle. Miten näet, että me voitaisiin yhdessä kehittää Suomen resilienssiä kansalaisten kesken mutta myöskin täällä eduskunnassa? Me ollaan aika osaavia riidan rakentamisessa, [Puhemies koputtaa] mutta sovun rakentaminen ei olekaan niin helppoa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Östman, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

17.16 **Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lauantaina murhattiin enemmän juutalaisia kuin minään yhtenä päivänä holokaustin jälkeen. TP-UTVA tuomitsi eilen terroristijärjestö Hamasin hyökkäyksen Israeliin, joka alkoi lauantaina. Samalla tuomittiin voimakkaasti iskut siviilejä vastaan ja terrorismi kaikissa muodoissaan. Lisäksi todettiin, että Israelin valtiolla on oikeus suojella kansalaisiaan terroristeilta ja niiden iskuilta kansainvälisen oikeuden puitteissa.

Suomi on vahvasti seissyt Ukrainan rinnalla aivan oikeutetusti, ja Ukrainan tuki tulee jatkumaan. Mutta tällä hetkellä mannerlaatat liikkuvat Lähi-idässä. Terroristijärjestö Hamas ei ole yksin liikkeellä. EU:n johtavat poliitikot ovat nyt rohkeammin kuin pitkään aikaan osoittaneet solidaarisuuttaan Israelille. Ukrainan kriisi ja Venäjän läheisyys ovat luonnollisesti lähempänä meitä suomalaisia, mutta toivottavasti ymmärrämme myös, että on tärkeää orientoitua oikein Lähi-idän politiikassa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kokko, olkaa hyvä.

17.17 **Jani Kokko sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kansallisen turvallisuuden ollessa kysymyksessä idealismi ei saa koskaan mennä realismin edelle, ja ehkä nuo viikonlopun tapahtumat Suomenlahdella osoittavat sen, että on erittäin hyvä tilanne, että tällä hetkellä suomalaiset voivat sanoa, että Amerikan yhdysvallat on Suomen liittolainen eikä pelkästään kumppani.

Mutta huolimatta vahvoista liittolaisista sekä Euroopassa että Pohjois-Amerikassa Suomen ja suomalaisten turvallisuudesta on ennen kaikkea vastuussa Suomen puolustusvoimat: Suomen laaja reservi ja hyvin varustellut Puolustusvoimat. Se on se peruseriaate, minkä varaan Suomi on jo vuosikymmeniä nojannut. Kuitenkin nyt erityisesti Ukrainan sota on osoittanut sen, että huoltovarmuus, kotimainen asetuotanto, ammustuotanto ja myös koko eurooppalainen huoltovarmuus aseistuksen osalta kysyvät toimenpiteitä. Ukrainassa kulutus on ollut valtaisa, ja Suomessa on huomattu, että tuotantolaitokset eivät pysy muun muassa kranaatti- ja ammustuotannossa vauhdissa. Minkälaisia linjauksia hallitus aikoo tehdä tämän suhteen, että huoltovarmuutta saadaan vahvistettua ja erityisesti kotimaisen puolustustarvikeollisuuden toimintaedellytyksiä parannettua?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Linnell, olkaa hyvä.

17.19 **Jarno Linnell kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! ”Mitä lieneekin aarteita Suomessa, toki kallehin on vapaus.” Me muistamme varmaan hyvin nämä Sillanpään marssilaulussa todetut sanat. Eikä tarvitse olla edes inhorealisti, vaan realismi riittää, kun arvioi, että huonompaan suuntaan, epävakampaan suuntaan meidän turvallisuusympäristö on kehittymässä. Samalla me olemme aivan uudenlaisen ajanjakson edessä, kun nyt olemme vihdoinkin Naton jäsenmaa.

Arvoisa ministeri, tämän päivän turvallisuusympäristössä uhkat eivät noudata useinkaan ministeriöiden tai valtionhallinnon virastojen välisiä raja-aitoja. Kuten täällä tuli hyvin esille, kun puhutaan hybridivaikuttamisesta, kybervakoilusta, kyberiskuista, se edellyttää yhä vahvemmin ministeriöiden ja eri hallinnonalojen välistä yhteistyötä. Kysynkin arvon ministeriltä: miten erityisesti kyberturvallisuudesta myöskin budjetin mielessä huolehditaan ministeriöiden välillä?

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Huttunen, olkaa hyvä.

17.20 **Hanna Huttunen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tämänpäiväiset uutiset vetävät taas hiljaiseksi, ja on hienoa huomata, että tämä salikin muuttuu yhtenäiseksi. Joskus pitää joutua hyvin hankalien asioitten äärelle, että paljastuvat ne äärimmäiset totuudet, ja totuus on se, että me kyllä kaikki ajetaan varmasti suomalaisten etua tässä salissa.

Vierailimme puolustusvaliokunnan kanssa Virossa pari viikkoa sitten ja tutustuimme siellä muun muassa kyberturvallisuuskeskukseen. Täällä muun muassa edustaja Kyllönen toi esille tämän kyberturvallisuusasian. Kyllä ainakin minuun vaikutuksen teki siellä Viron päässä se, kuinka vakavasti se asia oltiin otettu ja siellä oltiin myös verkostoiduttu varsin hyvin.

Yhdyn myös aikaisempaan puhujaan tästä meidän siiloutuneesta mallista täällä Suomessa. Luin hallitusohjelmaa, ja siellähän on tosi hyviä kirjauksia kyberturvallisuuden edistämiseksi. Niin kuin alussa puhuinkin, nyt eletään semmoisia hetkiä, että ne vetävät meidät vakaviksi. Millä aikataululla kyberturvallisuutta tullaan sitten parantamaan Suomessa, ja milloinkin nämä hallitusohjelman kirjatukset muuttuvat teoiksi? [Jarno Limnell: Hyvä!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

17.21 **Juha Mäenpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on vakava hetki, kun katsomme, mitä maailmassa tapahtuu ja mitä lähialueillammekin on tapahtunut.

Edustaja Kyllönen nosti tuossa esiin sanan ”resilienssi” — ehkä se tarkoittaa kriisinsietokykyä tai tämmöistä varautumista ja valmistautumista. Tuolla Etelä-Pohjanmaalla kun asun ja meitä on lukuisia edustajia Vaasan vaalipiiristä, niin olemme saaneet aina vuosittain, käsittääkseni joululahjaroistoista, sinne Kauhavan lentokentälle järjestettyä ne Puolustusvoimien, Ilmavoimien, harjoitukset, ja tämä on ollut kyllä tosi hieno asia. Se on vahvistanut minun mielestäni meidän alueen reserviläisten yhtenäisyyttä ja resilienssiä. Toivon, että jatkossakin saamme nämä harjoitukset siellä pitää. Tätä en ihan täysin budjettikirjasta ymmärtänyt, mitä tämä merkintä täällä tarkoittaa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harjanne, olkaa hyvä.

17.23 **Atte Harjanne vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos kollegoille erinomaisista puheenvuoroista. Tällaisena aikana panostukset puolustukseen ovat ehdottoman välttämättömiä, ja päivän uutiset korostavat myös sitä, että tämmöiseen laaja-alaiseen valmiuteen panostaminen ja siitä huolehtiminen on keskeisen tärkeää.

Ukrainassa soditaan sotaa, jossa Ukrainan menestys ratkaisee hirvittävän paljon koko Euroopan turvallisuuden kannalta, ja onkin hienoa, että Ukrainan aseistamista ja vankkaa tukea jatketaan. Ukrainan puolustamista ovat tukeneet myös suomalaiset vapaaehtoiset sekä taistelutehtävissä että tukitehtävissä. Tätä porukkaa on sitten palannut sieltä, ja tästä nyt on keskusteltu, että on ihan selvä, että jos sotatoimialueelta palaakin ehjänä fyysisesti, niin ei välttämättä henkisesti. Näkisin, että myös meillä on vastuu osaltamme huolehtia siitä, että nämä ihmiset saavat Suomessa sellaista kuntoutusta ja hoitoa, mitä tarvitsevat. Minä olen ymmärtänyt, että tässä salissa on paljon ihmisiä, jotka ajattelevat samalla tavalla. Olisin kysynyt puolustusministeriltä tästä näkemystä, onko valmiutta tätä tarkastella.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Tämä ei ole helppo kysymys todellakaan, miten se tehdään, mutta esimerkiksi Rauhanurvaajaliitto on käsittäkseni ilmoittanut, että olisivat valmiita tässä ottamaan roolia ja muuta. Etsitäänkö tähän mahdollisesti jotain ratkaisua?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Wickström.

17.24 **Henrik Wickström r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Mielestäni on hyvä, että nyt tässä salissa löytyy yhteinen sävel, kun puhutaan puolustusasioista, ja tämän iltapäivän uutiset liittyen Balticconnector-kaasuputkeen ovat todella huolestuttavia. Satun itse olemaan kotoisin Inkoosta, jonne tuo putki rantautuu, ja tuo putki kulkee itse asiassa ihan omalla takapihallani. Tässä iltapäivän aikana on tullut tietenkin huolestuneita viestejä siitä, millaisia erilaisia vaikutuksia tällä voi olla. Suomessa löytyy todella paljon kriittisiä infrastruktuurikohteita eri puolilla maata, joten siksi haluaisinkin kysyä myöskin puolustusministeri Häkkäselältä: millä tavalla nyt varaudutaan nimenomaan näitten kriittisten infrastruktuurikeskittymien ympärillä erilaisiin vaikuttamiskeinoihin, siihen, mitä voi tapahtua?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Saramo, olkaa hyvä.

17.25 **Jussi Saramo vas** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! On helppo yhtyä täällä usein toisteltuun faktaan, siihen, että tärkein puolustaja Suomessa olemme me itse. Onneksi emme ole toimineet kuten niin monet Euroopan Nato-maat, jotka ajoivat alas omat armeijansa ja siirtyivät pieneen palkka-armeijaan ja luottivat siihen, että Nato hoitaa. Meillä valittiin toinen tie, ja se on vahvuutemme.

Toiseksi tärkein puolustuksessamme on se, että meillä on liittolaisuus muiden Pohjoismaiden kanssa. Heidän kanssaan meillä on aina yhteinen intressi ja lisäksi tietysti myös yhteisiä arvoja. Me muistamme, kuinka vain joitain vuosia sitten Yhdysvaltain presidentti kysyenalaisti Naton turvatakuut, ja nyt sama mies on suurin suosikki seuraavaksi Yhdysvaltain presidentiksi. Meillä ei ole varaa ottaa sellaista riskiä, että meidän turvallisuus rakennettaisiin kaukana sijaitsevan suurvallan varaan.

Arvoisa puhemies! Meidän pitkä linja on ollut kestävä, ja sen päälle on hyvä rakentaa. Uskon, että vaikka myös puolustus-, ulko- ja turvallisuuspolitiikassa meillä on eroja, [Puhemies koputtaa] niin tämä perusviritys säilyy, ja se on hyvä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäkinen, olkaa hyvä.

17.26 **Riitta Mäkinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn myös näihin ministerille osoitettuihin kiitoksiin tästä hyvästä työstä ja kiitän myös kollegoita tästä erittäin rakentavasta keskustelusta. Se osoittaa, että me olemme todella yhteisellä asialla.

Tämä välttämätön tuki Ukrainalle on luonut aukkoja myös omaan puolustustarvikevarastoomme, ja paikkaaminen korvaavilla materiaalihankinnoilla on välttämätöntä. Pidän erittäin tärkeänä, että tässä ajassa meidän on kiinnitettävä erityistä huomiota myös omaan kansalliseen puolustusteollisuuteemme ja sen toimintaedellytysten varmistamiseen. Puolustusteollisuuden kyky lisätä puolustustarvikkeiden tuotantoa on merkittävä, ja kysyisin nyt ministeriltä: mihin toimenpiteisiin olette ryhtyneet tämän yhteistyön tiivistämiseksi?

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

17.27 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Nostan muutamän huomion ja kysymyksen ministeri Häkkäselles.

Kriha-veteraanit, posttraumaattiset stressihäiriöt ja tämä aikarajoitus — minkälaisessa valmistelutilanteessa tämä on? Diabeetikkojen osallistumisen asepalvelukseen olemme myös päättäneet mahdollistaa — minkälaisella aikataululla ollaan etenemässä? Myös reservin ikärajan nostaminen 65 vuoteen on kirjattu hallitusohjelmaan. Sitä monet odottavat, mutta myös vapaaehtoisen maanpuolustustyön PV-materiaalin verovähennysoikeuden selvitystyön etenemistä ja mielellään myös toteuttamista.

Nämä neljä tärkeää aihetta haluaisin tänään nostaa tähän keskusteluun ja saada itse asiassa vastauksia, minkälaisella aikataululla niissä olemme etenemässä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

17.28 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Puolustusministeriön pääluokka on tänä aikana varmasti yksi niitä tärkeimpiä. Totta kai kaikki ovat yhtä tärkeitä, mutta tämä on noussut nyt erittäin korkeaan arvoon Natoon liittymisen myötä. Tietenkin meidän täytyy nyt puolustuskykyämme nostaa niin, että pystymme vastaamaan siihen uhkaan, mikä ympäröivästä maailmasta meille tulee. Nato ympäristönä on meille oikea, viisas päätös, kiitoksia siitä kaikille toimijoille. Tässä salissa kuultu yhteisymmärrys asiasta lieene se kaikkein tärkein ja maanpuolustustahto yleensäkin, että tämä kansakunta on yhtenäinen. Se on sellainen kivijalka, jolle on helppo rakentaa.

Kysyn tästä, kun tässä nyt esitetyssä talousarviossa on 2,3 prosentin bkt-raja. Se 2 prosentin raja on ylittynyt, yhteensä 2,3 prosenttia pannaan puolustukseen rahaa. Mikä on tulevaisuudennäkymä, kun Natossa olemme? Onko tämä 2 prosenttia tai siinä lähellä oleva luku meille riittävä, vai onko meillä tulossa ulkoisia vaatimuksia siihen, että meidän on parannettava juoksuamme puolustusmäärärahojen osalta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom, olkaa hyvä.

17.29 Miko Bergbom ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn myöskin kiitoksiin puolustusministerille vakuuttavista ja tärkeistä sanoista.

Voisi sanoa, että tämä puolustushallinnon budjetti on ehkä yksi merkittävimmistä ja tärkeimmistä, mitä tuo keltainen kirja pitää sisällään, sillä jos meillä ei ole uskottavaa maanpuolustusta, meillä ei välttämättä ole myöskään itsenäistä valtiota, jossa me voidaan sitten vääntää erilaisista asioista, vuosittaisista talousarvioista. Jos me ei pystytä huolehtimaan omasta puolustuksestamme, on todennäköistä, että Venäjän imperialismi myös kävelisi Suomen yli. Näin on tapahtumassa Ukrainassa, mutta onneksi länsi tukee Ukrainaa omassa taistelussaan Venäjää vastaan.

Kysynkin ministeriltä: Miten tämä Ukrainan tukeminen nyt Euroopan mittakaavassa nähdään? Onko se jatkumassa, onko se lisääntymässä? On ehkä hieman aikaisemmin aliarvioitu Venäjän kykyä jatkaa tätä sodankäyntiä ja toisaalta myöskin yliarvioitu läntisen puolustusyhteisön kykyä tukea Ukrainaa. Onko tuki nousemassa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

17.31 Eemeli Peltonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uskottavan puolustuksen ylläpitäminen edellyttää riittäviä puolustusmäärärahoja ja niiden varmistamista. Myös meille sosiaalidemokraateille on hyvin tärkeää se, että puolustusmäärärahoista pidetään hyvää huolta.

Kuten tässä on tänään kuultu aiemmissa puheenvuoroissa, vaikuttaa siltä, että puolustusministeriön pääluokka on varmasti yksi niistä aihealueista, joista tuskin suurta riitää täällä salissa saada aikaan aikaiseksi, ja tämä on osa-alue, jossa hallitus tekee hyvää työtä, tärkeitä panostuksia. Puolustuksesta ei leikata, hyvä niin.

Meille sosiaalidemokraateille on myöskin tärkeää se, mitä edustaja Kari nosti aiemmassa puheenvuorossaan hyvin esiin, että Puolustusvoimien henkilöstön jaksamisesta huolehditaan. Se on hyvin tärkeää. Aihe on tärkeä ennen kaikkea siksi, että riittävän osaava ja hyvinvoiva henkilöstö on se keskeisin osa Puolustusvoimien suorituskykyä. Ilman sitä, että henkilöstö jaksaa, eivät myöskään pyörät pyöri Puolustusvoimissa. Kysyisinkin tässä yhteydessä puolustusministeriltä: millaisia avauksia on tuleville vuosille kaavailtu, suunniteltu nimenomaan tähän henkilöstön jaksamiseen liittyen Puolustusvoimissa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pauli Kiuru, olkaa hyvä.

17.32 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille esittelystä.

Eduskunta on osoittanut kiitettävää yhtenäisyyttä niin tiedustelulakien säätämisessä 2019 kuin Nato-päätöksen osalta. Se on meidän vahvuutemme, että pysymme yhtenäisenä. Tilanne on koko ajan liikkeessä, on muuttunut vakavammaksi. Kysyn ministeriltä: näettekö hallitusohjelman kirjaukset tiedustelun osalta ja siihen tehtävien tarkennusten osalta riittävinä näiden viime hetkien muutosten johdosta? Näettekö, että resurssit tiedusteluun ovat sillä tasolla kuin niiden tällä hetkellä pitää olla? Jokainen tietää, että Nato tuo siihen uusia mahdollisuuksia, mikä on hyvä, mutta onko lisätarpeita olemassa? Ja jos vielä ehditte: minkälainen kuva teillä on tiedustelukulttuurimme kehitymisestä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Väätäinen, olkaa hyvä.

17.33 Tuula Väätäinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille. Kriisit eivät näytä katsovan, mikä hallitus on vastuussa, ja asioiden ratkaisemiseen toivon teille voimia, ja tuemme teitä.

Oma puolustus tarkoittaa riittäviä resursseja, yleisen asevelvollisuuden ylläpitämistä ja naisten vapaaehtoisen asepalveluksen mahdollistamista. Ilkka Kanervan vetämän parlamentaarisen työryhmän kirjaamat tavoitteet ovat kaikki kannatettavia, ja toivottavasti ministeri on kannanotot tarkkaan lukenut. Ensimmäisenä siinä on kirjattu koko ikäluokalle suunnattu kutsunta. Onko tämä etenemässä? Nostan myös esille reserviläisten ikärajan nostamisen 65 vuoteen, mistä edustaja Heinonen jo sanoi. Milloin se on toteutumassa? Ja pitkään on ollut huolta asevelvollisten taloudellisesta selviytymisestä palveluksen aikana, joten päivärahan nosto on edelleen tavoitteena. Lisäksi toivon, että paneudutaan rauhanturvaamiseen ja diplomaattisen tien rakentamiseen entistä enemmän.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Immonen, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

17.34 **Tomi Immonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Entisenä upseerina esitän kiitokset hallitukselle ja ministerille hyvästä esityksestä. Meille poliitikoille syntyy näin ollen aika turvallinen tila täällä keskustella ja vääntää pienistäkin asioista liittyen tähän budjettiinkin. Vaikka elämme epävarmoja aikoja, niin Suomessa meillä on täällä kumminikin turvallista suunnitella tulevaisuutta.

Viime viikonlopun vietimme Naton parlamentaarisen valtuuskunnan kanssa Tanskassa, missä tapasimme Naton jäsenmaiden valtuustoja kaikista maista ja myös niistä maista, joiden prosessi vielä on kesken. Suomea arvostetaan juuri siksi, että olemme pitäneet huolta valmiudestamme samaan aikaan, kun muut Euroopan maat ovat jo vähän nukkuneet ruususenunta. Olemme arvostettu uusi Naton jäsen, ja meitä muistettiin viikonlopun aikana useissa puheissa ylistävään sävyyn, ja useat maat ovat meistä erittäin kiinnostuneita. Tämä kansainvälinen yhteistyö on tärkeää myös meidän tulevalle kotimaiselle puolustusteollisuudelle, ja meidän on pystyttävä esiintymään uskottavana uutena jäsenenä. Kysyisinkin ministeriltä: varmistetaanhan suomalaisten yhteistyömahdollisuudet ja ennen kaikkea resurssit osallistua tähän Naton yhteistyöhön [Puhemies koputtaa] kaikilla kansainvälisillä foorumeilla?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Savola, olkaa hyvä.

17.36 **Mikko Savola kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä puolustusteollisuuden rooli on täällä noussut useassa puheenvuorossa esille niin salin vasemmalla laidalla, tässä keskellä kuin siellä oikealla laidalla, ja tähän tarkoittaa käytännössä sitä, että tälle on laaja parlamentaarinen tuki. Kun valtio panostaa meidän puolustus- ja ammusteollisuuden ylös skaalaamiseen ja saamme yksityistä rahaa mukaan, pitkäjänteisyyttä, niin sitäkin tässä nyt, arvoisa ministeri, kaivataan ja toivotaan, että saadaan siihen pian vastauksia.

Tästä budjettikirjasta oikeastaan kaksi yksityiskohtaa, mistä haluan nyt kysyä:

Edustaja Mäenpää nosti täältä esiin Kauhavan entisen Lentosotakoulun alueella käydyt harjoitukset. Se on nyt oikein varta vasten kirjattu tänne kirjaan, että siitä miinustetaan 250 000 euroa — eli käytännössä se, minkä eduskunta on sinne vuosittain viime vuodet ja viime kauden myöntänyt. Miksi se on kirjattuna sinne poistamisena, koska eduskuntahan tuon rahan sinne on yleensä laittanut?

Toinen kysymys liittyy maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukemiseen. Myös sinne on leikkaus 200 000 euroa. Tänään tapasin maanpuolustusjärjestöä, ja näille rahoille olisi kyllä äärettömän iso tarve myöskin jatkossa. Tälle varmaan löytyy joku looginen selitys, [Puhemies koputtaa] minkä takia tuo 200 000 pitää sieltä leikata.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Malm, olkaa hyvä.

17.37 **Niina Malm sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ja kiitos ministerille esittelystä.

Tänään ovat taas mannerlaatat vähän liikahtelleet, ja erityisesti nyt tässä nykyisessä turvallisuustilanteessa on välttämätöntä, että pidämme yllä vahvaa kansallista puolustuskykyä kaikissa tilanteissa. Suomen puolustusratkaisun perustan muodostavat nyt meidän Nato-jäsenyyden lisäksi myös yleinen asevelvollisuus, laaja, hyvin koulutettu reservi sekä korkea maanpuolustustahto, kuten täällä on moneen otteeseen jo todettu.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

On myös velvoitteemme Naton jäsenmaana, että pidämme yllä kansallista puolustuskykyämme. Me tiedämme, että turvallisuus ei ole itsestäänselvyys. Siksi haluan myös korostaa sitä, että Suomen on aidosti kuljettava kohti tasa-arvoista asevelvollisuusjärjestelmää kokonaisuus, turvallisuus huomioiden.

Ja toiseksi vielä tähän loppuun: erityisesti tässä nykyisessä tilanteessa on myös elintärkeää, että turvaamme kotimaisen puolustustarviketeollisuuden toimintaedellytykset sekä huoltovarmuuden jatkossa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindberg, olkaa hyvä.

17.38 Jarmo Lindberg kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Venäjän jatkama sota Ukrainassa vaatii meiltä jatkossakin mittavia panoksia Ukrainan tukemiseksi, mitä on pidettävä ainoana oikeana menettelynä nykyoloissa. Talousarvioehdotuksessa Puolustusvoimille myönnetään noin 250 miljoonaa euroa korvaamaan Ukrainaan luovutettuja suorituskykyjä jo aiemmin myönnetyn 750 miljoonan euron lisäksi. Puolustusvoimat hankkii määrärahalla korvaavaa materiaalia Ukrainaan luovutetun suorituskyvyn tilalle. Nykytilanteessa on tietysti pidettävä huolta omasta puolustuskyvystämme, ja tätä toteutetaankin Nato-jäsenvaatimusten mukaisesti. Eli puolustusministeriön hallinnonalan talousarvioehdotus vuodelle 2024 on yhteensä 6,2 miljardia euroa, mikä on 82 miljoonaa kuluvan vuoden talousarviota enemmän. Puolustusmenojen osuus vuodelle 2024 on 2,3 prosenttia ennustetusta bruttokansantuotteesta. On tärkeää turvata ulkoinen turvallisuus aggressiivisen ja yllätyksellisen naapurin vieressä. [Puhemies koputtaa] Kysynkin ministeriltä: turvaako hallitus tämän resurssitason vaalikauden loppuun asti?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kyllönen, olkaa hyvä.

17.39 Merja Kyllönen vas (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Ministeri voi jo kopsauttaa sitten ohi kulkiessaan, mutta minun on oikeastaan pakko aina kysyä tästä rakkaasta lempilapsestani liikkuvuudesta ja sotilaallisesta liikkuvuudesta eli military mobility -rahoituksesta.

Uusi komissio aloittaa toimintansa ensi vuonna, ja jälleen kerran on meillä ison edunvalvonnan paikka seuraavalla CEF-kaudella — johon on toki aikaa, mutta kun tietää, miten tämä EU-koneisto toimii, niin pitää olla hereillä ajoissa. On kuulunut vähän kuiskeita siitä, että CEF- eli Verkkojen Eurooppa -rahoitukseen ei välttämättä enää jatkossa niin kiinteänä osana kuuluisikaan tämä sotilaallisen liikkuvuuden rahoitus, jolla on voitu Suomessakin rahoittaa EU-rahalla muitakin kuin suurten kaupunkien alueille kohdentuvia hankkeita. Toivoisin, että ministeriössä kiinnitettäisiin tähän huomiota ja heräteltäisiin myöskin liikenne- ja viestintäministeriötä, joka tarvitaan tähän kumppaniksi, jotta se yhteistoiminta EU-tasolla sitten tulevaisuudessakin jatkuu. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

17.41 Jaana Strandman ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maailma on epävakaaassa tilanteessa. Turvallisuus tulee nähdä kokonaisvaltaisena arjen turvana. Suomen kansallisen edun turvaaminen on nyt tärkeintä. Maanpuolustustahtoa tulee vahvistaa ja vaalia. Koulutetun reservin ylläpito lisää kokonaisvaltaista turvallisuutta. Moni haluaa olla

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

kehittämässä taitojaan ja tietojään Suomen puolustuksen parhaaksi. Merkityksellistä on kehittää paikallispuolustusta, jossa hyödynnetään paikallista osaamista ja tietotaitoa.

Puolustusvoimien ja reserviläisten yhteistyö on tärkeää. Myöskin reserviläis- ja maanpuolustusjärjestöjen toiminta on turvattava. Myös vapaaehtoisen ampumaharrastuksen edellytyksiä Suomessa on parannettava, sillä omaehtoinen ammunnan harjoittelu palvelee suoraan maanpuolustuksen tarpeita. Tämä edellyttää kattavaa ampumarataverkostoa. Kysynkin ministeriltä: miten reserviläistoimintaa aiotaan jatkossa kehittää, ja mikä tilanne ampumarataverkostojen kehittämisessä on? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

17.42 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaksi asiaa.

Ensinnäkin vähän teknisluontoinen havainto. Aina kun saan tämän budjettikirjan, käyn läpi siitä yli miljardin suuruiset momentit ja laitan ne sitten tähän kanteen itselleni järjestykseen, ja puolustusmenot, ennen kaikkea nyt sotilaalliset kalustohankinnat, ovat neljänneksi suurin kokonaisuus. Se luku, joka siis koostuu neljästä momentista, on 5,3 miljardia, ja yleensäkin tässä budjetissa on 85 lukua, jotka jakaantuvat sitten noin 400 momenttiin, ja nämä viisi suurinta kattavat 53 prosenttia kaikista budjetin menoista. Olemme siis tärkeiden ydinasioiden kanssa tekemisissä.

Mutta kysymykseni kuuluu: Meillä ovat ikäluokat pienenemässä ihan huolestuttavalla tavalla. Miten tämä vaikuttaa tällä hetkellä asevelvollisuusikäluokan rekrytointimahdollisuuksiin, ja miten se ollaan huomioitu pitkällä tähtäimellä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Jäntti, olkaa hyvä.

17.43 Aleksi Jäntti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Turvallisuus on kaikkein tärkein. Siksi on ilmiselvää, että meidän on tuettava Ukrainaa niin kauan kuin Ukraina apua tarvitsee, eliikkä tuon sodan voittoon saakka.

Ministeri omassa esityksessään korosti muun muassa sitä, että meidän on pidettävä huoli omasta suorituskyvystämme, mikä tulee tulevina vuosina kasvattamaan Natoon liittyviä menoja. Pidän tärkeänä myös sitä, että huolehdimme omasta valmiudestamme ja myöskin suorituskyvystä siihen liittyen. Toisaalta mainittiin myös operatiivisen suunnittelun vaatima lisärahoitus, ja oikeastaan kysymykseni koskeekin näitä kolmea asiaa. Minkälaisiin toimiin on ryhdytty sen suhteen, että sekä kotimaassa että Euroopassa, ehkä jopa globaalien lännen tasolla, voidaan kiihdyttää ampumatarviketuotantoa siten, että voimme ensinnäkin tukea Ukrainan taistelua ja toisaalta sitten täydentää omia varastojamme? Toisaalta meillä on Suomessa [Puhemies koputtaa] sellainen hyvä tilanne, että meillä on vain hyviä upseereita, mutta ottaen huomioon muutkin henkilöryhmät millä voimme varmistaa, [Puhemies koputtaa] että meidän parhaimmisto voidaan myös sijoittaa tuonne Naton rakentajiin?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitos. — Edustaja Sebastian Tynkkynen, olkaa hyvä.

17.44 Sebastian Tynkkynen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Mitä Nato-jäsenyys Suomelle maksaa? Tätä on kyselty paljon. Ensi vuoden budjetti kertoo, että Nato-jäsenyydestä aiheutuviin kustannuksiin on varattu 21,5 miljoonaa euroa. Laitetaan se

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

mittasuhteisiin. Ensi vuoden koko puolustusbudjetti on 6,2 miljardia euroa, siis 6 200 miljoonaa euroa. Toinen mittapuu on se, mitä Nato-jäsenyydellä saadaan. Uskallan väittää, että Suomi ei koskaan ole saanut puolustukseensa yhtä pienellä rahasummalla yhtä suurta vahvistusta. Suomen kokoon suhteutettuna suuret puolustusmenot eivät riipu meidän Nato-jäsenyydestämme. Ne riippuvat vain ja ainoastaan sijainnistamme ja siitä, miten sen vaikutus ymmärretään Suomessa laajalti. Kyseessä ei ole Nato-Suomen budjetti, vaan turvallisuudestaan huolehtivan Suomen budjetti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mehtälä, olkaa hyvä.

17.46 **Timo Mehtälä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Huoltovarmuutta on pitkälti ruuantuotanto. Meillä Suomessa ruuantuotannon taso on laskenut jo 20 vuotta tästä taaksepäin laskettuna. Nautojen määrä väheni viime ohjelmakaudella 90 000 kappaaleella. Näennäisviljely on lisääntynyt. Maaseudun kehittämiseen kuuluvia rahoja leikataan tässä budjettikirjassa 137,5 miljoonaa. Kun siihen otetaan EU:n vastinrahat, päästään yli 200 miljoonaan. Miten ministeri aikoo hoitaa tämän asian, niin että meillä maatalouden tuotanto säilyy tässä maassa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Jukkola, olkaa hyvä.

17.47 **Janne Jukkola kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Hyvää keskustelua. Näihin on helppo yhtyä, mitä tässä puolustusasioista on sanottu.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassa panostetaan Puolustusvoimien kehittämiseen ja maanpuolustukseen merkittävästi. Hallitus edistääkin usealla tavalla Suomen turvallisuutta ja huoltovarmuutta, kuten myös aikaisemmat hallitukset ovat tehneet. [Vasemmalta: Juuri näin!] Tässä maailmantilanteessa huoltovarmuuden ja sotilaallisen valmiuden merkitys on syytä pitää korkealla. Kysymys arvon ministerille: miten aiotte edistää huoltovarmuussuhdetta Suomessa maanpuolustuksen näkökulmasta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eerola, olkaa hyvä.

17.48 **Juho Eerola ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Saavuin juuri noin tunti sitten eduskuntaan Tanskasta, missä osallistuin Pohjoismaiden neuvoston Helsingin sopimuksen päivittämistä käsittelevän työryhmän kokoukseen. Alkuperäisessä Helsingin sopimuksessa vuodelta 1962 ei millään lailla oteta kantaa puolustuspolitiikkaan, mutta nyt kuitenkin se, mistä siellä Kööpenhaminassa tänään ja eilen kaikkein eniten keskusteltiin, oli juurikin puolustuspolitiikan ja myös sisäisen turvallisuuden erilaisten ratkaisujen sisällyttäminen tähän Helsingin sopimukseen. Paikalla oli, tai etänä oli, myös linjoilla kuultavana entinen puolustusministeri Jan-Erik Enestam, ja nyt kysyn nykyiseltä puolustusministeriltä: mitä mieltä te olette, ministeri Häkkinen, olisiko tätä pohjoismaista yhteistyötä tällä sektorilla vielä syytä syventää, vai riittävätkö Nordefco- ja Haga-yhteistyö ja nyt myös Nato? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Savola, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

17.49 **Mikko Savola kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä ovat oikeastaan tulleet ne keskeiset kysymykset ministerille, ja varmasti niitä kysymyksiä odotetaan vastattavaksi. Mutta kyllä, niin kuin on paljon toistettu täällä, yhtenäisyys ja turvallisuustilanne niin Euroopassa, lähialueilla kuin Lähi-idässä pistää mielen vakavaksi ja se pistää meidät kaikki vakavaksi, ja oikeastaan toivon tältä vaalikaudelta sitä, että näitä asioita tuodaan, niin kuin tähänkin asti on saatu, mahdollisimman laajasti ja parlamentaarisesti meille tänne eduskuntaan käsittelyyn, keskeisten valiokuntien kautta ja myöskin sitä keskustelua tänne suureen saliin. Sitä me varmasti opposition puolelta odotamme, koska tämä on jatkumo, joka menee vaalikausien yli edelliseltä vaalikaudelta tälle ja taas seuraavalle, ja ketkä sitten aina vallassa ovatkin ja vastuussa näistä kysymyksistä, niin näitä pitää yhdessä pystyä eteenpäin viemään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Niemi, olkaa hyvä.

17.50 **Veijo Niemi ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Arvoisa ministeri, lyhyt kysymys: Julkisuudessa on esiintynyt mahdollinen Naton pohjoinen esikunta, mutta yksi on joukosta poissa. Kuinka pitkänä ja vaikeana te näette sen, että Unkari ja Turkki ratifioivat Ruotsin?

Ja lyhyesti toinen kysymys: koska mahdollisesti pidetään oman, suomalaisen nallitehtaan vihkiäiset? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kari, olkaa hyvä.

17.50 **Mika Kari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Usein kysytään, mikä on eduskunnan henki. On hienoa välillä päästä sanomaan, että tämä on eduskunnan henki, että me kiitetään ja annetaan arvostusta myös edellisille hallituksille samalla, kun annetaan arvostusta nykyiselle. Maanpuolustuksen asiat ja ulko- ja turvallisuuspolitiikan asiat noin laajasti ottaen ovat Suomessa yhteisiä, ja ne ovat tämän eduskunnan hengen takana. Hienoa olla todistamassa sitä tänään täällä.

Mekin tulimme eilen illalla — tosin tulimme eilen illalla, emme tänään — Kööpenhaminasta Suomen Nato-valtuuskunnan kanssa, ja puheenjohtajamme edustaja Immonen tuossa jo aikaisemmin asiasta hieman sanoi. Meidän terveiset Kööpenhaminasta ovat, että meillä on paljon tehtävänä vakuuttaa eurooppalaiset kumppanimme siitä, että puolustukseen pitää satsata ja myös teolliseen yhteistyöhön pitää satsata, jotta saamme kurottua kiinni sen, mitä Venäjän sotatalous tällä hetkellä tuottaa ammuksina ja erilaisina varusteina Venäjän armeijalle, joka käy raakalaismaista hyökkäyssotaa vastoin kansainvälistä lainsäädäntöä. Jotta me pystymme tuottamaan riittävästi, meidän pitää myös tilata omalta puolustusteollisuudeltamme omiin varastoihimme, [Puhemies koputtaa] jotta voimme edelleen myös antaa Ukrainalle Ukrainan tarvitsemaa tukea. Toivottavasti, ministeri, voitte kansainvälisellä kentällä tehdä paljon töitä tämän asian eteen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom, olkaa hyvä.

17.52 **Miko Bergbom ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Jatkan tästä Ukrainan tukemisesta, mikä täällä salissakin on tänään nostettu esiin useissa puheenvuoroissa. Yhdysvallathan on merkittävä tukija Ukrainalle tällä hetkellä, mutta vähän se har-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

mittaa, että katsooko Eurooppa tällä hetkellä, että meidän ei tarvitse tehdä niin paljon, koska Yhdysvallat auttaa Ukrainaa näin paljon.

Yhdysvalloilla on kuitenkin huolenaan tällä hetkellä myös Taiwanin tilanne kuten myös Lähi-idän tilanne, eivätkä heilläkään välttämättä tulevaisuudessa resurssit tule joka suuntaan riittämään. Tästä syystä on äärimmäisen tärkeää, että sen lisäksi, että Suomi nostaa omaa puolustusteollisuuttaan ylös, myös muu Eurooppa nostaa puolustusteollisuuttaan ylös. [Vasemmalta: Juuri näin!] Se on kaikista parasta ennaltaehkäisevää politiikkaa, että me voidaan tukea Ukrainaa. Jokainen Venäjän tuhottu tankki, jokainen tuhottu hävittäjä Ukrainassa on poissa Euroopan rajoilta. Se on kaikista parasta ennaltaehkäisevää politiikkaa, mitä me voidaan puolustuksessa tehdä.

Toivonkin ja pyydän nöyrästi, että ministeri vie tätä viestiä Euroopassa eteenpäin, että puolustusteollisuus saadaan skaalattua ylös Ukrainan hyväksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harjanne, olkaa hyvä.

17.53 Atte Harjanne vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jatkan suoraan näistä edustaja Karin ja edustaja Bergbomin erinomaisista huomioista.

Nimenomaan eurooppalaisella tasolla sitä puolustusteollisuuden skaalaamista tarvitaan kipeästi. Norja tilasi alkuvuodesta 54 Leopard 2A7 -panssarivaunua. Ne toimitetaan vuosien 26 ja 28 välillä — 54 panssarivaunua, ja se kestää noin kauan. Kun katsotaan, mikä se nykyaikaisen maasodankäynnin vaatimus, kulutuksen taso on Ukrainassa, tämä on todella huolestuttavaa. Meidän täytyy saada eurooppalainen puolustusteollisuus sellaiselle tasolle, että se pystyy vastaamaan siihen tilanteeseen Ukrainassa ja siihen varustautumisen tarpeeseen täällä meillä. Tässä Suomen pitää paitsi näyttää esimerkkiä myös tehdä kaikkensa panostaakseen siihen, että tämä tapahtuu ja asiat myös liikkuvat Euroopassa, ja toisaalta siihen, että tämä ei näivety sellaiseksi protektionistiseksi kisaksi, vaan me oikeasti otetaan käyttöön ne teollis-taloudelliset lihakset, jotka meillä on ja joilla me voidaan tosiaan tukea Ukrainaa ja varmistaa oma turvallisuutemme.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Puisto, olkaa hyvä.

17.54 Sakari Puisto ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Vahva kansallinen puolustus ja sen ylläpitäminen on tietysti tärkeää, ja tämä budjettikirja tukee sitä. Kysyisin myös edustaja Kopran tavoin tästä kansainvälisestä yhteistyöstä, siis Naton lisäksi myös erityisesti JEFistä, ja myös siitä, miten Puolan tilanne on vaikuttanut meihin. Hehän investoivat nyt hyvinkin vahvasti puolustukseen. Muistaakseni jopa lähemmäksi viisi prosenttia taisi olla puolustusbudjetti, mitä he ainakin tavoittelevat, ja tekevät hyvin merkittäviä hankintoja. Heijastuuko tämä puolustuspolitiikka myös kansainväliseen yhteistyöhön tai kahdenväliseen yhteistyöhön Suomen kanssa, koska Puolasta on tulossa nyt alueellisesti ja eurooppalaisittainkin brexitin jälkeen lähestulkoon suurvalta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Annan vielä vastauspuheenvuoron puolustusvaliokunnan puheenjohtajalle, edustaja Kopralle, ja sen jälkeen ministerille vastauspuheenvuoron. — Olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

17.55 Jukka Kopra kok (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Kiitos myös, arvoisa eduskunta, tästä keskustelusta. Täällä monessa puheenvuorossa viitattiin tähän yhteishengkeen, ja toden totta, on kyllä mieluisaa seurata tätä, että tällä maanpuolustuksen asialla me kaikki olemme yhdessä ja meillä on yksi yhteinen tavoite: [Vasemmalta: Näin se on!] Suomen ja suomalaisten turvallisuuden parantaminen ja varmistaminen.

Kun nyt kuitenkin puheenvuoron tässä vielä sain ja ihan kaikkia kysymyksiä ei ministeriltä vielä ole kysytty, niin täältä omasta laaristani löytyisi vielä tämä: onko vientilupakäytäntöä teollisuudelle nyt suunnitteilla höllentää, tai onko suunnitteilla tuoda siihen ennustettavuutta siten, että teolliset toimijat voivat turvallisesti myydä tavaraa ulkomaille ja tietävät, ettei ainakaan hallitus estä kauppojen syntymistä?

Myöskin kysyisin sitten sitä, voisiko kertausharjoitusten määrää vielä nykyisestäkin lisätä, tästä 30 000:n tasosta, vai riittääkö tämä. — Kiitos. [Eduskunnasta: Hyviä kysymyksiä!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja ministeri Häkkänen, noin viisi minuuttia.

17.56 Puolustusministeri Antti Häkkänen: Puhemies! Edustajat, mainioita kysymyksiä. Ensinnäkin, kiitos tästä yhteishengestä. Se on varmasti kaiken poliittisen dialogin — joka sinänsä kuuluu avoimeen yhteiskuntaan, eikä sitä pidä pelätä — keskellä aika tärkeä viesti kansalaisille ja tietysti ulospäin tästä maasta, että ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kokonaisuudessa suomalaiset ovat päättäväisiä ja yhtenäisiä, eikä se siitä mihinkään ole kadonnut, vaikka miten mittelöidään täällä tavallisista poliittisista kysymyksistä. Nähdäkseni tämä keskustelu pitäisi jokaisen kansalaisen nähdä, että tässä talossa on järki päässä silloin, kun puhutaan näistä keskeisistä kansalliseen turvallisuuteen liittyvistä kysymyksistä, ja pystytään ehkä erottamaan poliittiset erilaiset näkemykset.

Pyrin aika nopeasti nyt käymään läpi, näitä kysymyksiä on aika paljon.

Ensinnäkin uusi ulko- ja turvallisuuspolitiikka, mitkä ovat keskeiset pilarit. Mielestäni kuusi kappaletta: oman puolustuksen vahvistaminen, Nato-integraation ja uskottavuuden syventäminen eli Nato-puolustusyhteistyön vahvistaminen kaikilla rintamilla, kokonaisturvallisuus — johon tämä huoltovarmuus sisältyy vahvasti — Euroopan unioni ja sitten kv-oikeus ja YK-järjestelmä. Tämä viimeinen on ehkä kaikista heikoin lenkki tuomaan mittaan tosiasiallista turvallisuutta tässä tilanteessa, mutta se on tärkeä meidän ulko- ja turvallisuuspolitiikan pitkässä kaaressa monenkeskisenä järjestelmänä.

Euroopan puolustus on pitkässä juoksussa yhtä kuin Euroopan taloudellinen kantokyky, ja tämä on meidän muistettava myös tässä talouspoliittisessa keskustelussa. Vahva talous tuo pitkässä juoksussa puolustukseen ne vahvat resurssit, mitä me tarvitaan. Kaksi prosenttia ei tule riittämään pitkällä aikavälillä Euroopan omaan puolustuskäyttöön, se on ihan selviö. USA:lla tulee olemaan monia muita poliittisia paineita — todennäköisesti läntisellä liittoumalla, muillakin, tulee olemaan muita poliittisia paineita kuin vain Venäjä. Euroopan pitää ottaa vahvempi vastuu omasta puolustuksesta, ja kaksi prosenttia ei riitä siihen.

Siitä me tullaan loogisessa aikajanassa siihen, mitä sillä rahalla sitten jatkossa tehdään. Puolustusteollisuus ja sen kapasiteetin nostaminen on ehdottomasti yksi keskeisin kysymys. Siihen pitää olla pitkäjänteiset suunnitelmat Euroopassa. Ei riitä, että Suomessa tällä hetkellä meillä on suunnitelmat valmiina. Meillä tulee päätöksiä talven aikana tästä asiasta eteenpäin, ja vauhditetaan vientiä, tehdään ammustarviketuotantoon pidempiaikaisia suunnitelmia, osallistutaan Euroopan unionin puolustusteollisuuden useisiin hankkeisiin. Meil-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

lä on monta asiaa vireillä, mutta me tarvitaan tähän Euroopan isot maat mukaan. Ja tarvitaan tekoja, ei enää puheita niinkään vaan tekoja, siis toimeenpanoa, ja tämä ratkaisee viime kädessä myös sen, että Ukrainan tuki on täysin länsiriippuvaista. Ukrainan asevoimien modernisoinnista riippuu, miten siinä sodassa käy, ja Euroopan puolustusteollisuuden ylös nostaminen, toimeenpanokyky, ratkaisee nyt sen. Huomenna me jatketaan aamulla tästä Pentagonin johdolla Nato-kokouksen yhteydessä Brysselissä, missä on Ukrainan tukiryhmä ensimmäistä kertaa. Lännen tuki on nähdäkseni aika vahva ja yhtenäinen, mutta tämä on ydinkysymys: onko kykyä tukea, vaikka olisi tahtoa? Se on nähdäkseni se suurempi kysymys eikä niinkään paljon tämä julkisesti puhuttu, että tahto rakoilee, vaan onko kykyä, toimeenpanokykyä.

Lyhyesti: en tässä tilaisuudessa kommentoi tätä ajankohtaista Suomenlahden kysymystä. Kommentoin sitä muissa foorumeissa.

Henkilöstön jaksamiseen panostetaan Puolustusvoimissa, ja nyt se tulee entistä tärkeämmäksi. Natoon liittyy useita henkilöstöön liittyviä kysymyksiä, ja reserviläisten rooli on yksi keskeisin. Me tällä hetkellä valmistellaan oikeudellisia vaihtoehtoja, miten saadaan reserviläisten osallistuminen ja kannusteet sellaisiksi, että me saataisiin vapaaehtois pohjalta mutta ripaus velvoittavuutta. Tämä on Suomen asevelvollisuusjärjestelmän osalta ydinkysymys Natossa, miten meidän kansalaiset voivat vapaaehtois pohjalta mutta tiettyä velvoittavuutta ja muuta tuoden osallistua vahvemmin. Upseerien määrät meillä ovat aika hyvällä tasolla, ja uskon, että siinä onnistutaan.

Puolustusyhteistyön painoarvo kasvaa pelkästään tulevina vuosina, siis Naton rinnalla. Eilen olin sotatilanneharjoittelua hoitamassa puolustusministeri Jonsonin kanssa Tukholmassa, eli asevoimat, puolustushallintojen poliittinen johto, mitä eri skenaarioissa tehdään, mikä on ensivastetoiminta Suomi—Ruotsi-merialueilla, Pohjoiskalotilla, muuta. Sen jälkeen tulevat vasta muut porukat ja Nato. Eli tavallaan tämä puolustusyhteistyön rooli on erittäin tärkeä, ja meillä on todella pitkälle viety suunnitelmat esimerkiksi Ruotsin kanssa, ja nyt USA:n kanssa me viedään ihan samalle tasolle, ja siitä tulee valiokuntiin esityksiä tässä syksyn aikana muun muassa näistä fasiliteteista ja monista muista, miten niitä asioita sitten viedään eteenpäin.

Asevelvollisuuden kehittämisessä on laajasti useita hankkeita, muun muassa kokonaistoimintamallin vähentäminen niin, että yhä useampi jaksaa käydä ne, yhä useampi pääsee sinne, diabetes ei estäisi. Reserviläisikää tullaan nostamaan, kutsuntoja tullaan uudistamaan — katsotaan siihen vielä järkevä malli. Kyberpuolen ja tiedustelun osalta on laaja kokonaisuus hankkeita, joissa kyberpuolustusdoktriini on yksi keskeisimpiä, mutta laaja-alaisesti kyberturvallisuuden johtamisjärjestelmät ja muut uudistetaan.

Ja lopuksi sanon vielä, että teknologiaturvallisuus tulee näyttelemään yhtä keskeistä osaa. Suomi on juuri lähettänyt hakemuksen puolustusministeriön toimesta Naton teknologia-aloitteeseen, tämmöiseen DIANA-innovaatiokiihdyttämöön. Me haetaan myös kahden testikeskusta Suomeen. Korkean teknologian osaamisen maana meillä on tässä paljon annettavaa. Me tiedetään, että yhä useammin teknologia ja turvallisuus kietoutuvat yhteen, ja me aiotaan siinä olla nyt aloitteellisia. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia kaikille keskustelusta. — Sitten siirrymme eteenpäin. — Ministeri Ikonen, 5 minuuttia, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

18.03 Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vuoden 2024 talousarvio rakennetaan yhteiskunnallisesti hyvin merkittävässä murroskohdassa. Sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä pelastuspalveluiden alueella on tehty suuri hallinnonuudistus. Samaan aikaan sen jälkeen myöskin kunnat ovat uudessa roolissaan sivistys- ja elinvoimakuntina ja valmistautuvat myöskin siihen, että työ- ja elinkeinopalvelut, niin sanotut TE-palvelut, siirtyvät niiden vastuulle vuoden 25 alusta.

Hyvinvointialueitten osalta on aika tarttua palveluitten uudistamiseen, jotta ihmisten hyvinvointipalvelut ja peruspalvelut voidaan turvata ja niitä kehittää. Samaan aikaan me varaudumme myöskin valtion puolella aluehallinnon uudistamiseen, mikä tarkoittaa erityisesti lupa- ja valvontaprosessien yhdenmukaistamista ja palveluiden sujuvoittamista.

Ministerinä haluan varmistaa, että näiden uudistusten kaikkein tärkein syy on kirkkaana mielessä: me haluamme ihmisten arkeen ja elämään lisää sujuvuutta ja samalla turvata laadukkaat ja saavutettavat hyvinvointiyhteiskunnan palvelut. Talousarviossa on varattu rahaa hyvinvointialueiden ohjauksen kehittämiseen ja yhteistyön vahvistamiseen, kuntien uuden roolin mukaisen valtionosuusjärjestelmän uudistamiseen sekä aluehallinnon uudistamisen aloittamiseen.

Arvoisa puhemies! Tunnistamme sekä kuntien että hyvinvointialueiden haastavan ja muuttuvan taloustilanteen. Kuntien muuttuvan roolin mukana myöskin kuntatalous on muutoksessa. Muutoksessa hallitus kannustaa rohkeaan uudistumiseen ja tukee myöskin samalla kuntien erilaistumisen hallittua sallimista. Hallitus etsii uudenlaisia tekemisen tapoja muun muassa käynnistämällä normienpurkuohjelman. Ensi vuonna tärkeitä asioita on myöskin kuntien peruspalveluiden valtionosuusjärjestelmän uudistustyö.

Hyvinvointialueiden osalta on muistettava, että työ siellä on vasta alussa. Hallinnollinen uudistus on tehty. Nyt painopisteen tulee hyvinvointialueilla olla palveluiden turvaamisessa ja kehittämisessä. Rahat ja henkilöstö eivät riitä nykyisellä tavalla organisoidun ja toteutetun sote-palvelujärjestelmän ylläpitoon. Siksi on tärkeätä, että alueilla jatketaan uudistamista näiden palveluiden turvaamiseksi. Meidän pitää yhdessä löytää uusia tapoja turvata nämä suomalaisille tärkeät hyvinvointiyhteiskunnan palvelut myöskin tulevaisuudessa. Rahoituksen riittävyyden varmistamiseen on olemassa lakisääteiset prosessit. Hallitus seuraa alueitten taloustilannetta muutenkin tiiviisti.

Myöskin tuottavuutta kehitetään erilaisin tavoin. Digitalisaation edistäminen on merkittävä tehtävä sekä suomalaisen yhteiskunnan erilaisten palveluiden sujuvoittamiseksi että osana talouden tasapainottamista. Digitalisaation hyötyjä vahvistetaan aloittamalla ohjelma julkisen hallinnon sähköisestä asioinnista. Se tarkoittaa sitä, että tulevaisuudessa viranomaiset lähettävät esimerkiksi asiakaskirjeet sähköisesti heille, joille sähköinen asiointi on mahdollista. Tämä voi säästää julkiselle hallinnolle 58–95 miljoonaa euroa vuodesta 26 alkaen. Myöskin julkisen sektorin tilaohjelmalla voidaan saavuttaa vuoteen 27 mennessä noin 385 miljoonan euron säästö, eli haetaan myöskin näissä merkittäviä toimia.

Arvoisa puhemies! Keskeisiä nostoja pääluokan kokonaisuuksista ovat seuraavat: Hyvinvointialueiden yleiskatteinen valtionrahoitus on vuonna 2024 yhteensä noin 24,7 miljardia euroa, mikä on noin neljä miljardia euroa enemmän kuin vuoden 23 talousarviossa. Tästä kasvusta osa selittyy sillä, että noin kaksi miljardia euroa vuoden 23 rahoituksesta maksettiin ennakollisesti jo vuoden 22 puolella. Kunnilta hyvinvointialueille siirtyvät kustannukset ja rahoitus tarkistetaan vuoden 24 talousarviossa vastaamaan kuntien vuoden 22 tilinpäätösten mukaisia hyvinvointialueille siirtyneitä kustannuksia ja tuloja, mikä osaltaan sitten kasvattaa myöskin hyvinvointialueiden rahoitusta yhteensä lähes 700 miljoonaa euroa.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

la. Hyvinvointialueiden vuoden 23 rahoitus korjataan jälkikäteen kertakorvauksella vastaamaan kuntien lopullista vuoden 22 sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen nettokustannusten mukaista valtionrahoitusta. Kertakorvaus on kokonaisuudessaan noin 700 miljoonaa euroa, josta 150 miljoonaa on maksettu ennakkoon keväällä 23. Näin ollen tammikuussa maksettava kertakorvaus on noin 551 miljoonaa euroa. Vuonna 24 kuntien peruspalveluitten valtionosuus on noin 2,5 miljardia euroa, mikä on noin 290 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuoden 23 talousarviossa. Tätä muutosta selittää ennen kaikkea soteuudistukseen liittyvä, kunnilta hyvinvointialueille siirtyvä tulojen ja kustannusten tarkistus ja huomioiminen peruspalveluitten valtionosuudessa vuodesta 24 lähtien. Hallitus ei osoita kunnille uusia valtionosuustehtäviä vuonna 24. Kunnille annetaan aikaa sopeutua uuteen rooliin sivistys- ja elinvoimakuntina ja mahdollisuus keskittyä TE-uudistuksen onnistuneeseen toimeenpanoon. Samalla valmistaudutaan myöskin peruspalveluitten valtionosuusjärjestelmän uudistamiseen.

Yksi tärkeistä vuoden 24 digitaalisista hankkeista on digitaalisen asioinnin ensisijaisuus ja velvoittavaan sähköiseen viranomaisasiointiin siirtyminen. Tätä rahoitetaan tuottavuusmomentilta.

Myöskin valtion aluehallinnon uudistaminen on yksi tärkeä keino ensi vuonna, mihin keskitytään palveluitten sujuvoittamisessa. Tämä työ on alkanut, ja sitä tehdään virkатыöinä. Tavoitteena on vahvistaa yhdenmukaisia lupa- ja valvontakäytäntöjä. Kehittämisen periaatteena on alueellinen läsnäolo ja monialaisuus. Tuottavuuden kasvu ei synny tehokkaasti pelkästään rakenteita muuttamalla, vaan tosi tärkeää on myöskin tässä yhteydessä, että toimintatavat kyetään yhtenäistämään.

Arvoisa puhemies! Suomen väestörakenteen muutos ja digimurros, kaupungistuminen, Venäjän hyökkäyssodan vaikutukset talouteen ja muut yhteiskunnan megatrendit haastavat tätä yhteiskuntaa uudistumaan ja etsimään uusia ratkaisuja. Meidän on kyettävä esimerkiksi vahvistamaan kuntien elinvoimaa, ajattelemaan hyvinvointipalveluita uusilla tavoilla ja lunastettava digitalisaation tuomat mahdollisuudet. Tämä hallitus hakee laaja-alaisesti erilaisia keinoja, joilla me pystytään turvaamaan ja uudistamaan ihmisten palveluita muuttuneessa tilanteessa, niin että ne toimivat myöskin tulevaisuudessa ja tuleville sukupolville. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää vastauspuheenvuoron, nousemaan ylös ja painamaan V-painiketta. — Edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

18.10 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministerin puhe kertoo kyllä siitä, että tilannekuva ei ole sittenkään maassamme yhtenäinen siitä, miten sote-alueilla menee. Olen hyvin huolissani siitä, tajuatteko te ministerinä, minkälaisessa tilanteessa te olette. Teiltä vaaditaan sitä, että te ensinnäkin ymmärrätte, mitä te olette tekemässä, ja että te kannatte siitä myös vastuun. En ole varma kuulemani perusteella, ovatko nämä kumpikaan menossa oikeaan suuntaan. Kysyin tänään, aiheuttaako se uusia toimia, kun tässä budjettikirjassa on oletettu, että ensi vuonna hyvinvointialueiden indeksi on 2,53, sen sijaista, että se oli vielä teidän budjettiehdotuksessanne elokuun lopulla 3,55. Se on siis käsittääkseni noin 180 miljoonaa euroa rahoitusta vähemmän ensi vuodelle, plus kaikki nämä säästöt. Onko siis tulossa työrauha teidän toimestanne? Ja onko niin, että puututte siihen,

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

kun sote-alueilla ei ole mahdollisuutta onnistua näin isoissa menopaineissa, ja otatte nyt ongen käteen ja ryhdytte töihin?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Väyrynen, olkaa hyvä.

18.11 Ville Väyrynen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, kiitoksia! Meillä puhutaan nyt sote- ja hyvinvointialueitten asioiden ympärillä hirveän paljon saatavuudesta, indekseistä, siitä, missä me tuotetaan palveluita ja kuinka hyvin me saadaan potilaat hoitoon, ja paljon tuottavuudesta, mikä on sinänsä hyvä asia, mutta semmoinen tietty paradoksi siihen tuottavuuden kasvuunkin voi liittyä, että jos me ei yhtään mietitä meidän toimintamme sisältöjä, niin kustannukset voivat jopa kasvaa silloin.

Minun kysymykseni on, että kuinka paljon me ollaan mietitty niin sanottuja vähähyötyisiä hoitoja, vähähyötyistä toimintaa noin yleensäkin, mikä esimerkiksi hallitusohjelmaan on päässyt, eli sitä, mitä me oikeasti näillä meidän rahoilla tuotetaan joko terveydenhuoltojärjestelmän tiimoilta tai sitten ihan että mitä me velvoitetaan hyvinvointialueita tuottamaan potilaille. Esimerkiksi Yhdysvalloissa on tutkittu asiaa, ja siellä taitaa semmoinen kolmisenkymmentä prosenttia kaikesta tuotetusta terveydenhuollosta olla niin sanottua vähähyötyistä eli joko haitallista tai hyödytöntä potilaille. Tämä on semmoinen asia, että jos me oikeasti painiskellaan meidän resurssien kanssa, niin tätä kannattaa todella huolella ruveta hiljalleen kaivelemaan. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

18.12 Hanna-Leena Mattila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen keskeisenä tavoitteena oli lisätä kansanvaltaa. Ihmiset ovat äänestäneet päättäjät aluevaltuustoihin. Toiveena on ollut, että paikallinen ääni kuuluu ja näkyy aluevaltuuston palveluita koskevilla päätöksissä. Hyvinvointialueiden itsenäisyys on meille keskustalaisille tärkeä asia. Olemme puolustaneet sitä, että valtion ohjauksella ei puututa yksityiskohtaisesti hyvinvointialueiden tehtäviin ja palveluihin. Hallitus on nyt tiukentamassa merkittävästi valtion otetta alueista. Valtiovarainministeriö aikoo ottaa hyvinvointialueet tiukasti ohjaukseensa. Kysyisinkin nyt ministeri Ikoselta: onko hallitus todella sitä mieltä, että Helsingissä tiedetään paremmin kuin hyvinvointialueilla, millaisia päätöksiä siellä pitää tehdä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Garedeu, olkaa hyvä.

18.13 Kaisa Garedeu ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aiempia puheenvuoroja kuunnellessa on hienoa nähdä, että salin vasenkin laita on vihdoinkin herännyt siihen yhteiseen tilannekuvaan, että Suomi ei voi jatkaa enää pikavippielämää, jota edellinen hallitus vei. [Vasemmalta: Mitä ihmettä?] Koska monet kunnat ovat suurissa vaikeuksissa, valtiontalous on saatava tasapainoon, jotta hyvinvointiyhteiskunnallamme ja hyvinvointialueilla olisi oikeasti tulevaisuus ja mahdollisuus pitää huolta sairaista jatkossakin. [Krista Kiurun välihuuto] On kysytty: no miksi sitten tämäkin hallitus joutuu ottamaan velkaa?

Edelliset hallitukset ovat jättäneet uppoavan laivan. Valtionvelan korot ovat nousseet 108 prosenttia. [Krista Kiurun välihuuto] Suuntaa ei pystytä täydessä vauhdissa kääntämään kerralla. Ensin pitää jarruttaa, vaihtaa pienempi vaihde ja kääntää rattia rauhallisesti.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Muuten tulee suuria vaikeuksia ja seurauksia. Suurempi katastrofi seuraisi myös siitä, jos suuntaa ei alettaisi kääntämään laisinkaan. [Puhemies koputtaa] Silloin ajettaisiin täyttää vauhtia päin konkurssiseinää. Suunnanmuutos on siis välttämätön, [Puhemies koputtaa] ja se tehdään nyt järkevästi, maltillisesti ja elvyttäen erityisesti lapsiperheitä ja eläkeläisiä huomioiden. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitos. — Muistutan edustajia taas huomioimaan minuutin aikarajan. — Edustaja Forsgrén, olkaa hyvä.

18.15 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuuntelee tuolta kollegaa, edeltäjää, niin ehkä tuntuu siltä, että vaalien jälkeen ja vaaleja ennen ovat olleet erilaiset puheet. Mitä katsoin perussuomalaisen mainoksia, niin teidän lupasitte vaaleja ennen vaikka kuuta taivaalta varsinkin maaseudulla olevalle ihmiselle, joka huolestui omista sote-palveluistaan. [Eveliina Heinäluoma: Pienituloisille!] — Ja pienituloisille.

Oma kysymykseni liittyy kuntatalouden puoleen. Me tiedetään, että tosi monella alueella kuntataloudessa eletään tosi tiukkoja aikoja, ja siitä näkökulmasta onkin erittäin huolestuttavaa, miten hallitus leikkaa kuntien valtionosuuksia järjestöjen työstä ja työllisyyttä edistävästä palvelusta. Se vie pohjaa siltä tärkeältä työltä, mitä kunnat tekevät. Olisinkin kysynyt vastuuministeriltä: Minkä takia hallitus leikkaa kuntien valtionosuuksista noin yhden prosentin kustannusten nousua vastaavan summan, kun tiedetään, että tämä on kriittinen kokonaisuus ja kriittinen kohta siihen, missä esimerkiksi kunnat järjestävät koulutukseen liittyviä palveluita? Sehän on suoraan sieltä. Eikö tämä ole aika huono päätös tässä tilanteessa, kun tiedetään, missä tilanteessa kuntatalous on?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Meriluoto, olkaa hyvä.

18.16 Laura Meriluoto vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueilta kantautuu suuri huoli liittyen rahoituksen vajeisiin. Kun tässä salissa on tästä keskusteltu, hallituspuolueitten edustajien puheista on saanut vähän semmoisen käsityksen, että ei tätä tilannetta haluta korjata, koska sote-uudistus on Marinin hallituksen tekemä. Mutta eihän tällainen vastuunpakoilu kannu kovin pitkälle, vaan tämän hallituksen on totta kai reagoitava tällä hetkellä käsillä oleviin kriiseihin. Niinpä minä nyt kysyisinkin ministeriltä: Uskotteko, että hallituksella on valmiutta reagoida, mikäli käy kuten nyt pelätään, että hyvinvointialueilla ei ole enää mahdollisuutta tuottaa niitä lakisääteisiä sosiaali-, terveys- ja pelastuspalveluita ihmisille? Oletteko valmiita tekemään korjauksia?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Wickström, varsågod.

18.17 Henrik Wickström r (vastauspuheenvuoro): Vårderade talman, arvoisa puhemies! Tässä on tullut paljon puheenvuoroja liittyen hyvinvointialueiden rahoitukseen, ja ajattelin jatkaa samasta aiheesta ja miettiä enemmän näitä investointeja.

Me tiedetään, että hyvinvointialueilla on paljon investointisuunnitelmia, ja olisi hyvin tärkeää myöskin, että erilaisia ratkaisuja päästäisiin edistämään. Otan esimerkiksi vanhus-tenhuollon: halutaan hallitusohjelman mukaisesti edistää myöskin välimuotoista asumismuotoa, mikä on hyvä asia, mutta me tiedetään myöskin, että hyvinvointialueilla on ollut haastavaa löytää ratkaisuja siihen, millä tavalla investointeja voidaan lähteä edistämään.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Kun hallitusohjelmassa löytyy kirjaus liittyen investointien ohjaamiseen, niin kysyisinkin ministeri Ikoselta: millä tavalla näiden hyvinvointialueiden sekä myöskin HUSin investointihaasteisiin aletaan lähteä vastaamaan?

Puhemies Jussi Halla-aho: Tack. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

18.18 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vasta vähän aikaa sitten aloittaneiden hyvinvointialueiden taloudellinen tilanne on hyvin vaikea, ja monella alueella suunnitellaan jo jopa lisäleikkauksia. Tilanteen parantamisessa ei auta, että hallitus kuitenkin suunnittelee lisäleikkauksia hyvinvointialueiden rahoitukseen ja antaa samalla lisärahoitusta suoraan yksityiselle puolelle. Tämä tulee entisestään vaikeuttamaan hyvinvointialueiden mahdollisuuksia järjestää palveluita. Muut keinot ovat kuitenkin ainakin tähän mennessä jääneet hallitukselta pohtimatta. Kysyisinkin ministeri Ikoselta: voisiko esimerkiksi hyvinvointialueiden alijäämän kattamisaikaa pidentää ainakin vuoteen 27 ja aientaa ensimmäistä vuonna 25 maksettavaa rahoituksen jälkikäteistarkastusta vuodelle 24? Nämä toimet ainakin helpottaisivat hyvinvointialueiden selviämistä vaikeasta taloustilanteesta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Partanen, olkaa hyvä.

18.19 Karoliina Partanen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Suomen ensi vuoden budjetista neljännes menee sote-palveluihin. Sekään ei tunnu kuitenkaan riittävän. Hyvinvointialueiden palveluita ei turvata rahan kaatamisella palveluitten ja alueitten päälle, vaan sillä, että me uudistamme palveluita. Meillä on huutava pula tällä hetkellä sote-alan ammattilaisista, ja samalla meillä on OECD:n mukaan maailman eniten työssä olevia hoitajia jokaista tuhatta suomalaista asukasta kohden — siis maailman eniten hoitajia asukasmäärään nähden. Lisäksi suomalainen lääkäri hoitaa keskimäärin kahdeksan potilasta päivässä, kun Englannissa vastaava määrä on 37. En sano, että lääkärit ja hoitajat ovat laiskoja, vaan ihmettelen sitä, mitä he oikeasti tekevät siellä työssään päivittäin. [Krista Kiurun välihuuto — Välihuutoja vasemmalta — Eduskunnasta: Kannattaa käydä katsomassa!] — Olen kyllä käynytkin. — Koulutetun hoitajan ei pitäisi joutua siivoamaan, eikä lääkärin pitäisi tehdä mitään sellaista, mikä ei ole hänen ammattinsa mukaista. Kysynkin sitten, ministeri, teiltä: mitä me aiomme tehdä sille, että nimenomaan koulutetut hoitajat saavat tehdä koulutuksensa mukaista hoitoa ja työtä ja lääkärit pystyvät panostamaan siihen, mihin heidät on koulutettu? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

18.20 Tuomas Kettunen kesk (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu herra puhemies! Hallitusohjelmassa on vahvat kirjaukset palveluiden digitalisoinnista, ja hyvä niin. Mutta kuinka te nyt aiotte, arvon hallitus, varmistaa sen, että julkiset palvelut ovat jokaisen saatavilla? Väestömme ikääntyy, ja ihmisiä kohdanneiden sairauksien takia myös fyysisiä palvelupisteitä tullaan tarvitsemaan jatkossakin. Lisäksi parhaillaan 3G-verkkoa ollaan ajamassa alas 5G-verkon rakentamisen tieltä. Tämä hallitus on kuitenkin ensimmäinen hallitus lähes 15 vuoteen, joka ei osoita yhtään euroa avustusta toimivien laajakaistayhteyksien rakentamiseen. Kysynkin nyt: näkeekö arvoisa ministeri hallituksen politiikassa ristiriitaa

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

ja ongelmia ihmisten yhdenvertaisten palveluitten kannalta, kun on puhuttu tästä digitalisaation mahdollistamisesta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

18.21 **Jaana Strandman ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassa on kirjattuna vahva yrittäjyysnäkökulma kasvuedellytyksenä. Investointien luvitus tarvitsee sujuvuutta ja ennakoivuutta. Hallitusohjelmakirjauksena on investointien edistäminen yhden luukun malliksi. Kysynkin: millaista ohjausta ministeriö on tekemässä?

Toinen kysymykseni koskee kansalaisten osallistumismahdollisuuksia: kuinka edistetään kansalaisten vaikuttamismahdollisuuksia? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

18.22 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kunnat ovat Suomessa hyvin erilaisia keskenään, ja niistä on aika haastavaa keskustella yhtenä kokonaisuutena. Keskitynkin nyt kasvukaupunkeihin ja niiden huoliin. Sieltä kantautuva huoli on, kuinka selvittää laadukkaasta opetuksesta, varhaiskasvatuksesta ja maahan muuttaneiden integraatiosta, joka on paljolti kasvukaupunkien vastuulla, mutta etenkin lasten ja nuorten palvelut vaativat koko ajan lisää uusia investointeja, kuten koulu- ja päiväkotirakennuksia. Esimerkiksi meillä Espoossa on ollut kymmenen vuoden miljardin kokoinen investointiohjelma, ja siihen ei silti mahdu. On yli kymmenen koulukohdetta ja yli kymmenen päiväkotikohdetta, jotka eivät tähän mahdu. Onko hallitus pohtinut sitä, että nyt kun valtio investoi ja meillä on rakennusalan kriisi samaan aikaan käsillä, voitaisiin näitä kasvukaupunkien huolia ottaa huomioon?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Saramo, olkaa hyvä.

18.23 **Jussi Saramo vas** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tänäpä kun on kuunnellut hallituksen puheenvuoroja, niin vaikuttaa siltä, että teidän mielestänne sosiaali- ja terveyspalvelut on aloitettu nyt vasta edellisen hallituksen sote-uudistuksen myötä, mutta kun katsotaan tosiasioita, niin Sipilän oikeistohallituksen viimeisenä vuonna kunnat ottivat yli kolme miljardia euroa enemmän velkaa kuin valtio. Silloin itse asiassa kunnat ja valtio velkaantuivat yhteensä enemmän kuin viime vuonna Marinin hallituksen aikana, ja mistäs muusta se kolmen miljardin velka tuli kuin pääosin sotea. Tällä hetkellä on hienoa, että kuntatalous on suurin piirtein tasapainossa, mutta siellä hyvinvointialueilla on se puolentoista miljardin gäppi, jonka kaikki tiesivät siellä olevan jo ennen aluevaaleja, paitsi pääministeri Orpo, jolle se miljardi tuli yllätyksenä. Nyt haluaisinkin, että hallitus myöntää tosiasiat, jotka ovat, että Suomessa sote-palvelut tehdään paljon halvemmalla kuin muualla, ja kun ne ovat muissakin länsimaissa kriisiytyneet, niin se ratkaisu ei voi olla, että leikataan entisestään, vaan ratkaisun pitää olla, että palveluihin vihdoinkin panostetaan. Viime hallitus aloitti sen työn, ja toivottavasti te ette nyt vedä mattoa sote-alueiden alta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strand, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

18.25 **Joakim Strand r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Arvoisa ministeri, koko Suomen väestö mahtuu yhteen kaupunginosaan Shanghaita, mutta silti Suomen sisällä on hyvin erilaisia kuntia ja kaupunkeja. Itse kannustan ja toivon vahvasti, että näiden kaikkien kanssa — tai niitten, jotka nyt ovat aktiivisia kaupunkiseutuja — tehdään tällaisia teemakohtaisia sopimuksia. Kaupungit ja kunnat ovat monta kertaa avainasemassa, kun kilpaillaan ihan kansainvälisistä miljardiluokan investoinneista. Se voi olla kiinni jostain tietyistä teollisuusraidepätkästä, satamainvestoinnista, joku pienehkö parinkymmenen miljoonan vetypilottikin voi globaalin konsernin sisällä olla se ratkaiseva, että ne siirtävät tuhat tki-tyyppiä Suomeen eivätkä esimerkiksi Ruotsiin tai Italiaan tai Kiinaan tai Jenkkeihin. Tässä toivon tällaista hyvin avointa dialogia kuntien kanssa, eikä siten, että lähdetään väkisin niputtamaan ja kategorisoimaan liian tiukasti pienen Suomen sisällä, vaan lähdetään myös tavallaan elinkeinopolitiikka ja teollisuuspolitiikka ja tki-politiikka edellä näitä siten toteuttamaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

18.26 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysyisin tästä sote-rahoituksesta sillä tavalla, kun täällä puhutaan monista miljoonista ja kymmenistä ja sadoista miljoonista ja siitä, kuinka paljon tarvitaan tulevaisuudessa. Kuitenkin viime kädessä sote-rahoituksen riittävyys riippuu siitä, kuinka paljon me pystymme puuttumaan niihin juuri-syihin, joista niitä palvelutarpeita syntyy. Niitä asioita tässä pitäisi käsitellä enemmän. Kun kunnat ovat hyvinvointialueitten tärkein kumppani näissä asioissa, toivoisin, että hallituksella olisi toimenpiteitä, jotka vähentäisivät niitä tarpeita, palvelutarpeita, hyvinvointialueilla. Ne työkalut ovat käytännössä kuntien käsissä. Mitä hallitus aikoo tehdä, että kunnilla olisi näitä työkaluja enemmän käytössään?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

18.27 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeriö julkaisi 6. maaliskuuta meno- ja rakennekartoituksen, joka on myös ollut pohjana hallitusneuvotteluille ja hallitusneuvottelujen säästöille. Siinä todetaan näin, sanatarkasti: ”Hyvinvointialueiden rahoitusta on käytännössä mahdoton vähentää ilman tehtävien tai velvoitteiden vastaavaa keventämistä, kun otetaan huomioon rahoituksen alkuvaiheen tiukkuus ja kustannuspaineet sekä perustuslakivaliokunnan kannanotot rahoituksen riittävyyteen liittyen.”

Nyt hallitus kuitenkin päätti, että siitä perusurasta haetaan säästöjä vuoden 27 tasosta 1,4 miljardia. Se perusura johtaisi 28,3 miljardiin vuonna 27. Siitä jos vähennetään ja tehdään säästöjä 1,4 miljardia, summa olisi siis 26,9. Ja nyt kysyn ministeriltä hyvin helpon kysymyksen, kun täällä sivulla Y 81 tämä summa ei olekaan 26,9, vaan se on 27,8, joka osoittaa, että siellä haettaisiinkin vain puoli miljardia säästöjä. Mitä on tapahtunut kesäkuun hallitusohjelman B-liitteen [Puhemies koputtaa] ja tämän päivän välillä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

18.28 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tilanne hyvinvointialueilla on vaikea, kuten täällä on todettu. Hyvinvointialueiden rahoitus on vajaamit-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

tainen tässä lähtötilanteessa. Siihen vaikuttavat monet tekijät, esimerkiksi sote-palkkojen muiden alojen palkkoja nopeampi nousu, ostopalveluiden hintojen erittäin nopea nousu, myös kunnilta hyvinvointialueille siirtyneet kustannukset olivat alimitoitettut johtuen kuntien alibudjetoinnista ja palveluvelasta. Rahoitusmallia säädettäessä ei osattu huomioida näitä kaikkia poikkeuksellisia olosuhteita, ja on selvää, että eteemme tulee aina uusia ilmiöitä, joihin kulloisenkin hallituksen on aina reagoitava.

Tilanne huomioiden hallituksen olisi pikimmiten peruttava sote-palveluihin suunnitteleman säästöt ja valmisteltava toimet, joilla henkilöstövuokrauksen ja ostopalveluiden hintoja voitaisiin rajata, sekä pidennettävä hyvinvointialueiden alijäämän kattamisveloitetta ja luotava hyvinvointialueille joustoa tarvittaville investoinneille.

Arvoisa puhemies! Mitä ministeri ajattelee hyvinvointialueiden alijäämän kattamisveloitteen pidentämisestä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Werning, olkaa hyvä.

18.29 Paula Werning sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! No niin, ja sitten vielä, kun löydetään oikea paperi. No, mennäänpä ilman paperia. — Hyvinvointialueet ovat erilaisessa asemassa, mutta niin ovat kunnatkin. Hyvinvointialueuudistuksesta johtuvat valtionosuuksien vähennykset jäävät tällä hetkellä pysyvästi rasittamaan kuntien taloutta. Osalla kunnista valtionosuudet vähenevät niin, että kunta joutuu maksajan rooliin. Tilanne johtaa kohtuuttomiin talouden tasapainottamisvaatimuksiin. Näen uhkana, että kunnat joutuvat palveluiden rajuihin karsimisiin. Selviytyminen jopa lakisääteisten palveluiden tuottamisesta käy haasteelliseksi. Kysyisin ministeriltä: mitä hallitus aikoo tehdä, jotta mikään kunta ei valtionosuusjärjestelmästä johtuen joudu maksamaan negatiivisia osuuksia eikä näin joudu kohtuuttomiin vaikeuksiin?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäkynen, olkaa hyvä.

18.30 Matias Mäkynen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, kiitos! Minä olisin kysynyt ministeriltä, että kun hyvinvointialueet ovat tämän vuoden alusta saaneet toimintansa käyntiin ja nyt tehdään käytännössä ensimmäisiä budjetteja, joissa haetaan niitä tehostamistoimenpiteitä, niin näyttää siltä, että aika ei riitä. Kun esimerkiksi meillä Pohjanmaalla erittäin keskeisenä tavoitteena on nimenomaan peruspalveluiden vahvistaminen — josta kaikki tässä salissa oikeastaan ovat samaa mieltä, että se on tämän uudistuksen tärkein tehtävä — niin kuitenkin realismia on se, että ne säästöt, joita peruspalveluiden vahvistamisella saadaan, eivät toteudu ihan nopeasti. Se ei heti näy siellä, esimerkiksi osaston tai ympärivuorokautisen hoidon puolella, että onnistutaan säästöjä saamaan aikaan. Sen takia meillä on jo keskustelua käyty siitä, että tämä lisäaika esimerkiksi auttaisi todellakin hyvinvointialueita. Se auttaisi viemään näitä säästöjen sopeutustoimia pidemmälle aikavälille ja silloin helpottaisi painetta.

Toisaalta kuntien rahoitusjärjestelmässä ei tällä hetkellä riittävästi kannusteta ennaltaehkäisevien toimien tekemiseen, ja kunnat eivät myöskään saa riittävästi hyötyä siitä, että hyvinvointialue onnistuu säästämään, kun ennaltaehkäisy toimii. Joten onko kuntien valtionosuusjärjestelmässä mahdollisuutta lisätä kannusteita ennaltaehkäisevään toimintaan, [Puhemies koputtaa] niin että myös kunnat hyötyisivät siitä, kun sote-alueet säästävät? — Kiitos.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

18.32 **Markku Siponen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn tähän edelliseen kysymykseen siitä, kuinka hallitus aikoo hoitaa niin sanottujen negatiivisten valtionosuuksien kuntien ongelmat, eli näitten kuntien, jotka joutuvat maksamaan siitä, että hoitavat lakisääteisiä velvollisuuksiaan.

Minun vieraanani kävi Kaavin kunnan delegaatio. He ovat yksi näistä väliinputoajista, ja tämä tilanne on täysin kohtuuton.

Arvoisa puhemies! Näitten kaupunkiseutujen kehittämisestä: Kehittämispanostuksia osoitetaan Suomen kuudelle suurimmalle kaupunkiseudulle MAL-sopimus- sekä allianssimalleilla. Koko keskinen ja itäinen Suomi ollaan jättämässä oman onnensa nojaan, vaikka jokaisessa maakuntakeskuksessa on samantyyppisiä ongelmia kuin suurimmilla kaupungeilla.

Keskisen Suomen kasvavat veturit, Jyväskylä, Kuopio ja Lahti, aiotaan pudottaa allianssimallista pois, vaikka siellä on aivan samanlaisia haasteita kuin kuudella suurimmalla kaupungilla. Onko, arvoisa ministeri Ikonen, Suomella tähän varaa nyt, kun huoltovarmuus sekä itärajan turvallisuus muuttuneessa maailmantilanteessa suorastaan huutavat koko Suomen kehittämistä? Aiotteko ottaa [Puhemies koputtaa] Kuopion, Jyväskylän ja Lahden samalle viivalle kuuden muun kaupunkiseudun kanssa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

18.33 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tätä hallituksen omaa esitystä katsoo, niin suurin uutinenhan on se, että sekä paikallishallinnon, eli siis kuntien, ja aluehallinnon, eli hyvinvointialueiden, rahoitusasema heikkenee tämän kauden aikana — sekä kuntien että hyvinvointialueiden rahoitusasema heikkenee tämän hallituskauden aikana. Se on kyllä todella valitettava viesti kaikille heille, jotka hyvinvointialueilla tai kunnissa pyrkivät huolehtimaan siitä, että saavat lakisääteiset tehtävänsä suoritettua.

Tässä työssä kyllä tarvittaisiin hallitukselta nyt hieman toisenlaista apua kuin mitä tässä budjettikirjassa numerot näyttävät, jotka todella johtavat siihen, että molempien sektoreiden rahoitusasema heikkenee Orpon hallituksen toimien johdosta. Ja varsin valitettavaa on se, että myös monet toimet, joita hallitus tekee muualla, iskevät kuntatalouteen — muun muassa nämä etuisuusmuutokset, leikkaukset, joita hallitus on tekemässä — ja noin sadalla miljoonalla eurolla heikentävät kuntataloutta jo ensi vuonna.

Millä tavalla vastuuministeri vastaa siihen huoleen, että sekä hyvinvointialueiden [Puhemies koputtaa] että kuntien rahoitusasema heikkenee tällä kaudella merkittävästi?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Huttunen, olkaa hyvä.

18.35 **Hanna Huttunen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus lupaa kehittää koko Suomea, mutta totuus on kyllä todellakin toinen. Nostan tässä esimerkkejä sen verran, minkä nyt minuuttiin ehdin.

Hallitus leikkaa hyvinvointialueitten rahoitusta, ja tämä on vastoin valtiovarainministeriön virkamiesarviota. [Krista Kiuru: Näin on!] He leikkaavat sitä niin paljon, että se tarkoittaa, että kunnat ja alueet joutuvat paniikinomaisiin ratkaisuihin ja alueet ajavat palveluja alas ja koko uudistuksen idea tulee tässä romuttamaan. Toiseksi, kehittämispanokset

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

osoitetaan Suomen kuudelle suurimmalle kaupungille, tälle MAL-alueelle, niin kuin äsken kuulin edustaja Siposen puheenvuorossa. Kolmantena, valtion aluehallintoa uudistetaan vahvistamaan valtiovallan ohjausvaltaa ja samalla kavennetaan maakuntien merkitystä alueiden kehittäjänä. Neljäntenä, aluekehittämisessä jopa EU-rahoituksen kansallista rahoitusosuutta vähennetään, ja tämä merkitsee myös leikkauksia tuleviin EU-rahoituksiin. Viidentenä oli tämä digiasia, eli palvelut viedään digiin, mikä sinänsä on hyvä asia, mutta samanaikaisesti ajetaan laajakaistarakentamisen tuet alas.

Eli kyllä tässä voisi sanoa, että on varsin keskittävä hallitus. Kysynkin ministeri Iksolta: näkeekö ministeri hallituksen politiikassa ristiriitaa ja ongelman ratkaisua ihmisten tasa-arvon kannalta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Niemi, olkaa hyvä.

18.36 **Veijo Niemi ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Kysyn lyhyesti arvoisalta ministeriltä HUSin Lastensairaalan tilanteesta. Viime hallituskaudella kävin siellä tutustumassa maanpuolustuskurssilla, ja jouduttiin toteamaan semmoinen valitettava tilanne, että 18 tehohoitopaikasta kuutta voitiin pitää yllä näillä ECMO-laitteilla, koska henkilöstöpula oli aivan huutava. Onko mahdollista, että tällä hallituskaudella saamme parannusta tähän asiaan? On todella karmea tilanne sellaisille perheille, jotka tulevat johonkin operaatioon, ja kymmeniä kertoja joudutaan sitten peruuttamaan, ettei tänään voidakaan, tai että tällainen pieni lapsi lähetetään operaatioon Tukholmaan Karoliiniseen taikka Tanskaan. Olemmeko saamassa tällä hallituskaudella asiaan parannusta? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hamari, olkaa hyvä.

18.37 **Lotta Hamari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille esittelystä.

Terveydenhuoltolaki sanoo, että terveyden edistäminen on sekä kuntien että hyvinvointialueiden tehtävä. Sote-uudistuksen tavoitteena on kustannusten kasvun hillinnän lisäksi terveyserojen kaventaminen ja perusterveydenhuollon vahvistaminen. Terveyden edistäminen ja ennaltaehkäisy tarkoittavat muun muassa erityisopettajia, psykiatrisia sairaanhoitajia, kuraattoreita, psykologeja kouluihin sekä perhetyöntekijöitä päiväkoteihin. Se tarkoittaa ennaltaehkäisevää päivätoimintaa ikääntyneille. Se tarkoittaa liikuntaa ja harrastustoimintaa sekä nuorisotyötä. Se tarkoittaa hyvin resursoituja peruspalveluita ja eriarvoistumiskehityksen ehkäisemistä. Monet psykososiaaliset menetelmät myös asettuvat sinne siviilin ja soten rajapinnoille.

Miten ministeri näkee, että sivistys-, sosiaali- ja terveys- sekä liikunta-alan ammattilaiset nyt tekisivät oikeasti yhteistyötä? Miten saisimme hyvinvointialueiden ja kuntien yhteistyötä parannettua? Miten voisimme varmistaa, että joku toteuttaa terveyden edistämistä? Nyt näyttää siltä, että hyvinvointialueet sysäävät sitä kunnille ja kunnat sysäävät [Puhemies koputtaa] sitä hyvinvointialueille.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kalli, olkaa hyvä.

18.38 **Eeva Kalli kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hyvinvointialueet ympäri Suomen käsittelevät ja linjaavat parhaillaan todellakin palveluverkkoon liit-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

tyviä päätöksiä, ja on siis alueiden omissa käsissä päättää, miten toiminnot hyvinvointialueilla jatkossa sijoitetaan. Mutta alueiden omissa käsissä ei kuitenkaan ole päättää tai vastata rahoituksesta, vaan se on nimenomaan meidän valtakunnan tason päättäjien vastuulla, hallituksen esitysten ja viime kädessä tämän salin päätettävissä oleva asia.

Kysynkin, tunnistatteko tai ymmärrätekö ministerinä, että hyvinvointialueille osoitettavat rajut leikkaukset nostavat alueilla painetta tehdä äkkivääriä, lyhytjänteisiä ja lyhytnäköisiä, vääriä päätöksiä palveluverkkoon liittyen. Eli ymmärrätekö tämän rahoituksen ja palveluverkkoon liittyvien päätösten yhteyden? Myös hyvinvointialueiden rahoituksesta vastaavana ministerinä kysyn näkemystänne siitä, että kun hyvinvointialueille osoitetut leikkaukset muodostavat käytännössä suurimman osuuden julkisen talouden suunnitelmassa ajatellusta talouden tervehdyttämisestä, [Puhemies koputtaa] niin onko se mielestänne viisaasti kohdennettu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

18.39 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen hyvin huolissani hallituksen eri sektoreiden toimenpiteiden yhteisvaikutuksista kuntiin. Tässä äsken mainittiin siitä, että Kuntaliiton laskelman mukaan toimeentulotukimenojen kasvu voi vaikuttaa kuntatalouteen 80—100 miljoonaa. Se, että te leikkaatte heikompiosaisilta, aiheuttaa tietenkin putoamista toimeentulotuella, ja näin ikävä seuraus siitä sitten on myös kuntatalouteen.

Toisaalta myös aikuiskoulutustuki lakkautetaan, ja niin kunnissa kuin hyvinvointialueilla koko ajan kannetaan huolta siitä, mistä saada työvoimaa. Siellä on suuri huoli, sekä kunnissa että hyvinvointialueilla, siitä, että aikuiskoulutustuki nyt lakkautetaan ja tätä kautta vaikeutuu myös työvoiman saanti.

Kolmanneksi, ministeri Ikonen, te varmasti ihan yhtä lailla kuin minä tamperelaisena tiedätte, kuinka tärkeää on se, että lähiöitä kehitetään. Tällä hetkellä hallitus tekee sellaista politiikkaa, että lähiöohjelmat ajetaan alas. Asuntopolitiikkaa tehdään niin, että eriytymisen kasvaa. Oletteko te keskustellut ministerikollegojenne kanssa eri sektoreilla tehtävien päätösten vaikutuksesta kuntatalouteen ja kuntien asemaan?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Wickström, varsågod.

18.41 Henrik Wickström r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman, arvoisa puhemies! Haluaisin myöskin puhua tästä kuntien tilanteesta. Hallitusohjelmassa on mainittu, että valtio haluaa olla eri alueiden ja kuntien kumppani ja erilaisia uusiakin kumppanuusmalleja halutaan kehittää. Ei puhuta vain tästä mallista tai allianssista vaan myöskin muista. Olisi kiinnostavaa kuulla ministeriltä, millä tavalla tämä työ on lähtenyt käyntiin, koska tästä löytyy selkeät kirjaukset hallitusohjelmasta.

Toinen kysymykseni liittyy nimenomaan tähän kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyöhön. On todella tärkeää myöskin julkisen talouden näkökulmasta, että ei synny epäselvyyksiä siitä, mitä kunnat tekevät ja mitä hyvinvointialueet tekevät. Millä tavalla valtion tasolla tätä työtä lähdetään seuraamaan, että hyvinvointialueet ja siellä olevat kunnat ja kaupungit pääsevät tekemään tätä hyvinvoinnin edistämistyötä oikein kunnolla, että se myöskin sitten näkyy tuloksissa, eli kustannukset korjaavista palveluista eivät hyvinvointialueilla lähde liikaa nousemaan?

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

18.42 **Jouni Ovaska kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jatkan tamperelaisella teemalla eli aikuiskoulutustuella. En tiedä, onko ministeri käynyt keskustelua kollega Satosen kanssa siitä, mitä tämän aikuiskoulutustuen kanssa tehdään, koska kuntatyönantajilta on tullut erittäin vakavaa viestiä siitä, että tämä pahentaa työvoimapulaa.

Me kunnissa tarvitsemme varhaiskasvatuksen osajia, me tarvitsemme erityisopetuksen ammattilaisia, me tarvitsemme sote-ammattilaisia. Aikuiskoulutustuki on nyt mahdollistanut ennen kaikkea merkityksellisiä urapolkuja, mutta se on myös mahdollistanut koulutautumisen ja uusien haasteiden hakemisen siinä vaiheessa uraa, kun ei ehkä enää jaksaa nykyistä tehtävää. Ei voi ajatella pelkästään budjettia ja tavoitella sitä, että ihmiset eivät kouluttaudu vaan pysyvät työelämän palveluksessa, kun aikuiskoulutustuki lakkautetaan, vaan pitää ajatella, miten ihminen voi opiskella lisää, elinikäistä oppimista, ja palvella omaa työyhteisöään ja myöskin omaa kuntaansa, mutta ennen kaikkea myös omaa jaksamista. Oletko pohtineet, miten tämä malli ratkaistaan?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Heinäluoma, olkaa hyvä.

18.43 **Eveliina Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Räsänen viitoittamalla tiellä voi todeta, että tämän salin toinen havainto kuntataloudesta on se, kuinka kauas perussuomalainen puolue on tullut pienipalkkaisen, työssäkäyvän ihmisen arjesta, sillä kyllähän kunnan ja kuntalaisten talouteen ja pärjäämiseen vaikuttavat paljon muutkin asiat kuin kuntien valtionosuudet. Siksi olen erityisen huolissani sosiaaliturvan ja varsinkin asumistuen julmista leikkauksista, joita hallitus on päättänyt tehdä.

Uudellamaalla jopa 30 000 työssäkäyvää ruokakuntaa saa asumistukea. Teidän leikkauksenne kohdistuvat erityisen julmalla tavalla nimenomaan kaupunkilaisten, työssäkäyvien ihmisten arkeen. Kun Helsingin kaupunki antoi yksimielisen tyrmäyksen asumistuen leikkauksille, niin kysynkin ministeri Ikoselta: oletteko te perehtynyt esimerkiksi Helsingin kaupungin ja muiden suurten kaupunkien kriittisiin lausuntoihin, ja mitä aiotte näille kaupungeille vastata?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Valtola, olkaa hyvä.

18.44 **Oskari Valtola kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu paljon hyvinvointialueiden ja kuntien rahoituksesta, josta puuttuu paljon euroja tällä hetkellä. Nyt tämä korostuu myös täällä eduskunnassa lainsäädäntötyön laadussa. Vaikutusarviot erityisesti taloudelliselle puolelle on tehtävä todella tarkasti tulevaisuudessa, jolloin hyvinvointialueilla ei ole omaa verotusoikeutta korjata mahdollisesti rahoituksessa olevia virheitä. Eli jos annamme uusia tehtäviä hyvinvointialueille tai kunnille, ne on myös rahoitettava täysimääräisesti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Piritta, olkaa hyvä.

18.45 **Piritta Rantanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Ikonen kertoi tässä, kuinka kunnat ovat saaneet myös uudet tehtävät tai kunnille ovat jääneet uudet tehtävät, ja niinhän se on, että sinne kuuluvat sivistystoimi, varhaiskasvatus, työllisyys-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

den ja elinkeinoelämän edistäminen ja tekniset palvelut ja yleishallinto. Samalla myös kuntien talous on muuttunut erittäin merkittävästi, ja on päivänselvää, että tämänhetkinen valtionosuusjärjestelmä ei vastaa niitä tehtäviä, jotka kunnille ovat jääneet.

Omassa kunnassani keskustellaan koulujen lakkauttamisista ja iltapäiväkerhojen totaalisesta lopettamisesta koko kunnassa, ja te puhutte rohkeasta uudistamisesta ja normien purusta. Onko se sitä, että koulut lakkautetaan ja iltapäiväkerhot lakkautetaan, millä me ajamme ne perheet entistä haasteellisempiin tilanteisiin siinä, että me teemme niitä sosiaaliturvavaleikkauksia, mutta sitten ei ole edes vaikka sitä iltapäiväkerhoa?

Me tarvitsemme tämän rahoitusjärjestelmän uudistamista, ja sitä on luvattakin tehdä, mutta kunnat tarvitsevat sitä erittäin nopeasti ja kipeästi. Kysyisinkin: minkälaisella aika-aululla se tulee, jotta kuntien ei tarvitse tehdä niin radikaaleja ratkaisuja kuin vaikka omassa kotikunnassani Jämsässä, [Puhemies koputtaa] jossa valtionosuudet tippuvat 54 prosenttia?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nikkanen, olkaa hyvä.

18.46 **Saku Nikkanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Garew tästä näytti poistuvankin — hän viittasi tänne suuntaan puhumalla pikavipeistä. Täytyy tässä kohden kyllä todeta, että jos tässä joku pikavippejä tarvitsee, niin ne ovat nimenomaan ne köyhät lapsiperheet, joilta sosiaaliturvaa leikataan ja asumistukea leikataan, eli heitä sinne pikavippien suuntaan kyllä ajetaan.

Jatkan myös edustaja Hamarin hyvästä kysymyksestä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen puolelta kunnissa ja hyvinvointialueilla. Kysymys ministerille: miten ministeri aikoo turvata sitä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työtä niin kunnissa kuin hyvinvointialueilla? Tällä hetkellä siellä tilanne on, että asiaa pallorellaan puolelta toiselle eikä kukaan ota oikein vastuuta. Porkkanat puuttuvat, niin kuin edustaja Mäkyinen sanoi, tästä työstä. Tämä HYTE-kertoimen käyttö on varmasti yksi hyvä tapa, mutta se tarvitsee myöskin rahoitusta. HYTE-kertoimen käytöstä myöskin hyvinvointialueilla voisi olla ehkä paikallaan pohtia sitä, että aikaistettaisiin sen käyttöönottoa. Nythän se on puhtaasti laskennallinen. Tällä voitaisiin ainakin ohjata sitten sitä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työtä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Wallinheimo, olkaa hyvä.

18.48 **Sinuhe Wallinheimo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Ikonen, teillä on kyllä valtavan laaja salkku, ja siihen kuuluvat myös digitaaliset ict-ratkaisut ja näin poispäin. Itse asiassa edustaja Tynkkysen johdolla tehtiin vahvoja kirjauksia digi- ja viestintäjaostossa hallitusohjelmaneuvoittelussa muun muassa yhden luukun periaatteesta, viranomaiskanava ensisijaisena kanavana ja näin poispäin. Onko nyt tässä budjettikirjassa mielestänne tarpeeksi resursseja siihen, ja missä se prosessi tällä hetkellä menee, sillä kunnianhimon taso on aika korkea sen suhteen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen, olkaa hyvä.

18.48 **Eemeli Peltonen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen tulevaisuuden kannalta keskeisten palvelujen, etenkin varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen, laatu

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

on kuntien käsissä. Maan hallituksen tehtävänä on huolehtia siitä, että kunnilla on tosiasialliset mahdollisuudet järjestää kuntalaisille laadukkaita ja riittäviä palveluita. Kuntaliiton arvion mukaan hallituksen budjettiehdotuksen leikkaukset sosiaaliturvaan kuormittavat myös kuntataloutta. Leikkaukset heikentävät kuntien taloutta vuosittain jopa 80—100 miljoonaa euroa. Se on valtavan suuri summa. Kustannukset kohoavat edelleen, jos etuudensaajat eivät työllisty uusiin työpaikkoihin, kuten hallitus toivoo. Kuten tiedämme, laskusuhdanteessa ei töitä löydy, vaikka työttömyysturvaa kuinka heikennettäisiin.

Arvoisa ministeri, miten aiotte varmistaa sen, että hallituksen aiheuttama vahinko kuntatalouteen jää mahdollisimman pieneksi ja kuntien edellytykset toimia tulevat turvatuiksi myöskin tulevana vuosina?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäkinen, olkaa hyvä.

18.49 **Riitta Mäkinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yksityisen sektorin toimijat täydentävät tärkeällä tavalla julkista palvelutuotantoa, mutta on kriittistä, ettei markkinoista tule isäntää. Pitäisi olla selvää, että verovaroin kustannettu hyvinvointialue ei ole mikään rahoitus- tai maksuautomaatti, mutta nyt niin uhkaa käydä. Erityisesti niin sanotut keikkalääkärit tulevat erittäin kalliiksi ja ovat monin verroin kalliimpia kuin esimerkiksi virkalääkärien työpanos, ja ostopalvelujen kustannukset karkaavat taivasiin terveysjätien hinnoittelun seurauksena. Minä haluaisin tietää, mitä hallitus tulee tekemään tämän tilanteen purkamiseksi. Se on täysin kestävä. Ja on varmasti niin, että hallitukseen ei suinkaan halua ideologisista syistä katsoa vierestä, kun tämä hyvinvointialueiden rahoituskriisi syvenee.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kokko, olkaa hyvä.

18.51 **Jani Kokko sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa on tällä hetkellä 309 kuntaa, joiden mediaanissa on 5 800 asukkaan Tammela. Tämä ehkä kuvaa sitä tilannetta, missä Suomen kunnat ovat, että on ne pienet, vähäväkiset kunnat yleensä siellä haja-asutusalueilla ja suuret kaupungit ja niiden ympärillä olevat kaupunkiseutujen kunnat. Samaa lainsäädäntöä ja samoja velvoitteita sovelletaan nyt tällä hetkellä näihin kaikkiin kuntiin. Paljon on ainakin viime vuosina väläytetty keskustelua siitä, pitäisikö kuntien tehtäviä ryhtyä eriyttämään, mikä on minkäkin kunnan vastuu muun muassa vaikka nyt näitten sivistyspalveluiden järjestämisestä. Kysyisin ministeriltä: Mikä teidän näkemyksenne on? Kun olette pitkän linjan kuntakokki ja -osaaja ja on tutkimuksellistakin taustaa sieltä, niin mikä on teidän näkemyksenne kuntien tehtävien hallittuun eriyttämiseen, vai mennäänkö tällaisella yhdenmukaisella mallilla? — Kiitokset.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén, olkaa hyvä.

18.52 **Bella Forsgrén vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ennen vaaleja kokoomus vahvasti julisti koulutuksen olevan erityissuojelussa. Nyt kuitenkin näkyy, että hallitus leikkaa aikuiskoulutustuesta, vapaasta sivistyskentästä, opiskelijoiden toimeentulosta ja kuntataloudesta. Täällä olen jo aikaisemminkin sanonut, että hallitus leikkaa tosiaan kuntien valtionosuuksista tämän yhden prosentin kustannusten nousua vastaavan

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

summan, joka on ensi vuoden osalta 28 miljoonaa, ja vuoden 2027 tasossa puhutaan 120—130 miljoonasta.

Peruspalveluiden valtionosuus on pääasiassa varhaiskasvatus- ja perusopetusmenoja, hieman kirjastoja ja kulttuuria, mutta se on pääsääntöisesti koulutuskysymyksiä. Pidän tätä todella harmillisena linjana, kun kuitenkin kansalaisille kerrottiin ennen vaaleja, että koulutus olisi erityissuojelussa. Kuntatalouden vaikean tilan näkökulmasta tämä leikkaus on entistä haastavampi kuntakentälle. Olisinkin kysynyt, pitäisikö tätä vielä harkita.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Annan vielä puheenvuoron sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtajalle, edustaja Kiurulle, ja sen jälkeen ministerillä on tilaisuus vastata. — Edustaja Kiuru, olkaa hyvä.

18.53 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on hyvin tullut esille se, minkälaisessa talousahdingossa hyvinvointialueet ovat. Yksi seikka, johon hallitukselta ei ole löytynyt eväitä puuttua, on markkinat. On sanottava, että ensinnäkin hyvinvointialueilla noin puolet rahoituksesta saattaa mennä yksityisten markkinoiden palveluiden ostoon, mutta pahinta tilanne on sellaisilla alueilla, joilla vain kolmannes on omissa käsissä ja loppu sitten on joko HUSilta tai markkinoilta ostettavaa palvelua. Näillä alueilla on nyt todella isot ylitykset budjeteissa. Samoin on kysymys vuokralääkäritoiminnasta, ja nämä kulut ovat nousseet kohtuuttomiksi. Teiltä odotetaan nyt toimia. Ei ole niin, että ideologisesti voi jättää puuttumatta silloin, kun on kysymys markkinoista, ja ajatella, että sinne ei tehdä tämän hallituksen toimesta lainsäädännöllisiä muutoksia.

Olisitteko itse valmis tuomaan toimenpide-ehdotuksen, jossa olisi esimerkiksi jonkunlainen katto sille, kuinka monta prosenttia prosentuaalisesti voi maksaa enemmän vuokralääkäritoiminta kuin oma toiminta? Eli kysynkin: oletteko valmistelemassa lainsäädäntöön muutoksia koskien markkinoiden suitsimista?

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri Ikonen, noin viisi minuuttia, olkaa hyvä.

18.54 Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen: Arvoisa puhemies! Koetin näitä kysymyksiä vähän ryhmitellä. Täällä tuli moneen teemaan. — Aloitetaan hyvinvointialueista: Täällä käytettiin monessa puheenvuorossa sanoitusta, että leikataan palveluista. Ajattelen, että tässä kuitenkin on hyvä ymmärtää, että hyvinvointialueille ensinnäkin annetaan ensi vuonna rahoitusta valtion budjetissa 24,7 miljardia, mikä on yli neljäsosa valtion budjetista. Hyvinvointialueitten rahoitus tulee joka vuosi kasvamaan, eli sinne tullaan antamaan lisää rahaa vuosittain, ja tätä laskennallista rahoitusta vielä korjataan vuosittain palvelutarpeen kasvun, kustannustason nousun ja tehtävämuutosten myötä. Eli tässä on näitä mekanismeja, millä turvataan rahoitusta siellä. Mutta kysymys on siitä, että hillitään nyt sitä kasvua. Se kasvukerroin on liian kova, ja siihen haetaan keinoja, että se kasvu ei tapahtuisi näin voimakkaana. Siihen siis ratkaisuja haetaan. Eli kyse ei ole leikkauksista vaan kustannusten kasvun hillinnästä, joka on ollut tällainen ikaikainenkin sote-uudistuksen tavoite myöskin, että me saadaan rahat riittämään tulevaisuuteen.

No, sitten indeksikorotuksista kysyttiin: Niistä ihan tiiviisti voi sanoa, että ne on laskettu tämän hyvinvointialueitten rahoituslain 8 §:n mukaisesti siinä säädetyllä tavalla. Että se noudattaa ihan sitä laissa säädettyä laskentatapaa.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Sitten täällä kysyttiin näistä palveluista: Itse asiassa palvelureformiin voisi sanoa, että monellakin tapaa tehdään nimenomaan tätä painopisteen siirtämistä sinne ennalta ehkäisyyn ja perustasolle. Se on yksi osa tätä isosti, ja ylipäätään palveluitten uudistaminen. Sitten tähän kytkeytyvät myöskin vähähyötyiset hoidot ja niitten pohdinta, että haettaisiin myöskin näitä mahdollisimman vaikuttavia toimintamuotoja. Eli tässä on paljon tätä. Näihin ratkaisujen haku on tietysti STM:n puolella ennen kaikkea, mutta erittäin tärkeitä on nyt katsoa ihmisten palveluitten uudistamista, jotta ne toimivat mahdollisimman hyvin ja meidän yhteiset veroeurot käytetään oikein.

No, täällä oli kysymys demokratiasta, ja sanottiin, että oli tarkoitus lisätä kansanvaltaa: Muistan, että silloin kun täällä käsiteltiin tätä lakia, me nähtiin myöskin se riski, että kun tämä irrotetaan kuntapohjasta, niin itse asiassa tämä päätöksenteko karkaa kauemmas, ja se tässä tietysti varmasti tällä hetkellä osittain näkyy. Mutta meidän valtion ohjauksen vahvistamisen tavoite on se, että meidän tahto on, että hyvinvointialueet onnistuvat työssään, ja me halutaan tuoda valtion ohjauksen välineitä sinne hyvinvointialueitten tueksi ja avuksi.

Sitten rahoitukseen, ja itse asiassa oli vielä kysymys alijäämän kattamisvelvoitteesta. Ajattelen, että tällainen muutoksen tilanne ylipäätään, kun tulee polkuriippuvuuteen katkos, on sellainen hetki, jossa on iso mahdollisuus myöskin hakea uusia tilanteita. Usein tällainen muutoshetki on tärkeitä hyödyntää, ja siinä hetkessä ollaan tällä hetkellä hyvinvointialueilla. Nyt on ihan liian aikaista vielä arvioida tätä. Nyt hyvinvointialueet ovat toimineet yhdeksän kuukautta, ja siellä todella haetaan näitä keinoja eri tavoin. Siinä toivottavasti hyvinvointialueet myöskin käyvät ja koetetaan kannustaa heitä käymään vuoropuhelua keskenään ja jakamaan hyviä käytäntöjä. Mutta se, että alijäämät jätettäisiin tässä kohtaa kattamatta... Kannattaa ymmärtää, että ne alijäämät on kuitenkin katettava myöhemmin sitten, että se kasaa sitä ongelmaa sinne myöhempään vaiheeseen, ja se ei ole viisasta. [Krista Kiurun välihuuto]

No, sitten menen eteenpäin tässä, ja oli kysymys näistä investointihaasteista: Lainanottovaltuusmenettely on itse asiassa parhaillaan menossa. Siellä hyvinvointialueilla arvioidaan lainanottovaltuuksia ihan parhaillaan, ja lähitulevaisuudessa tullaan tuomaan sitten valtioneuvoston käsittelyyn myöskin nämä lainanottovaltuudet. Sitä kautta arvioidaan myöskin hyvin tarkkaan näitä investointeja.

Sitten täällä oli kysymys koulutetusta henkilöstöstä ja heidän mahdollisuudestaan keskittyä työhön: Siinä esimerkiksi työnjakoa viedään eteenpäin, ja ylipäätään osaavan työvoiman saatavuutta ja henkilöstöpulan ratkaisuja edistetään hyvän työn ohjelmalla ja monilla keinoilla. Tähän liittyen itse asiassa voisi tuoda myöskin vuokratyövoiman kysymyksen, joka on iso haaste tällä hetkellä, ja se on minusta hyvä erottaa tästä muusta toimijoiden hyödyntämisestä. Me tarvitaan niin julkisia, yksityisiä kuin kolmannen sektorinkin toimijoita, kaikkien osaamista tarvitaan, mutta se osa, mikä nyt on tällä hetkellä tullut ongelmaksi hinnoiltaan, on tämä vuokratyövoima, ja siihen haetaan tällä hetkellä ministeriöitten ja hyvinvointialueitten kanssa yhteistyössä ratkaisuja.

Vielä oli kysymys tässä, miten varmistetaan, että palvelut ovat saatavilla: Koetetaan hakea näitä uusia, parhaita organisointitapoja. Eivät nämä palvelut ihan parhaimmalla mahdollisella tavalla tähänkään asti ole toimineet, ja nyt on se hetki hakea parhaat tavat, ja digitalisaatio voi mahdollistaa myöskin monipaikkaisuutta. Että se voi toimia myöskin niin.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Kuntien osalta näkymä oli haastava jo 2019, puhuttiin haastavasta tilanteesta, ja tässä oli muutama hyvä vuosi, joita tasoittivat koronatuuet ja muut. Valtion toimien yhteisvaikutus on hiukan kuntataloutta vahvistava. Siellä on muun muassa kiinteistöveroratkaisut, jotka vahvistavat, ja perusopetusta vahvistetaan. Ylipäättään koulutus meillä on ollut tässä suojelussa. Niillä on isompia merkityksiä kuin on tämä yhden prosentin indeksin vaikutus.

Kasvukaupungeista kysyttiin, investointikyvystä ja samalla kuntien selviämisestä: Me tehdään VOS-uudistus, jotta kunnat selviävät peruspalveluistaan uudessa roolissaan, ja samaan aikaan myöskin arvioidaan kuntien verotuloja, että siitä jäisi mahdollisimman paljon kunnille, jotta he pystyvät investoimaan.

Sitten hyvinvoinnin edistämisessä tehdään yhteistyötä, ohjataan kuntia ja hyvinvointialueita, ja HYTE-kerrointa sekä kuntien rahoitukseen että hyvinvointialueitten rahoitukseen viedään eteenpäin.

Täällä kysyttiin myöskin sopimuksellisuudesta: Se on minusta hirveän tärkeä väline, että haetaan kumppanuutta valtion ja kuntien välillä. Tässä on hyvä nähdä se kokonaisuus. Meillä on tässä sopimusvälineinä edelleenkin MAL-sopimukset ja ekosysteemisopimukset. MAL-sopimuksissa ovat mukana myöskin nämä kolme, mitä täällä kysyttiin, Jyväskylä, Kuopio ja Lahti, ja samalla tavalla he ovat mukana myöskin ekosysteemisopimuksissa. Niissä on parikymmentä kaupunkia matkassa. Sitten ollaan tuomassa tähän rinnalle uusia välineitä, jotka lähtevät kuntien omasta aloitteesta: allianssi ja sitten teemasopimukset, joita on menossa myöskin liikkeelle. Näissä ollaan tavattu erityyppisiä kuntaryhmiä ja haetaan kuntien omasta aloitteesta käsin uudenlaisia ratkaisuja. Näissä uusissa sopimuksissa ei kulje rahaa mukana, että ne ovat enemmän tällaisia pyöreän pöydän menettelyjä nyt tällä hetkellä. Se on hyvä tunnistaa. Niistä on kasvanut vähän isompi kysymys kuin mitä on tarkoitus. Ja aluepoliittisesti sitten vielä idän ja pohjoisen ohjelmia viedään eteenpäin. Eli haetaan tällaista tasapainoista, että meillä on sekä vahvaa aluepolitiikkaa että vahvaa kaupunkipolitiikkaa. Me tarvitaan molempia tulevina vuosina.

Vielä negatiivisista VOS-kunnista: Sote-uudistuksen jälkeen meillä on tosiaan tämä tilanne, että osalla kunnista... Näillä on usein niin, että niillä on saattanut kustannuksia lähteä enemmän kuin tuloja ja se on johtanut tähän tilanteeseen. Siellä on myöskin toisia kuntia, jotka ovat vielä pahempia menettäjiä, niin että tämä ei ole ihan simppele asia. Me ollaan tapaamassa näitä negatiivisten VOSien kuntia, ja tällä hetkellä on myöskin menossa harkinnanvaraisten valtionosuuksien haku, ja niiden, joilla on oikein vaikea taloustilanne, kannattaa hakea niitä, ja sitten pysyvää ratkaisua haetaan VOS-uudistuksessa.

Vielä tehtävien erilaistumisesta: Tosiaan ajattelen tätä vahvuuksien kautta, niin että tunnustetaan, että meillä kaupungit voivat olla tämmöisiä elinvoiman ja osaamisen moottoreita, seutukaupungeilla on tärkeä rooli esimerkiksi teollisuudessa, ja meillä on vaikka maa-seutumaisia kuntia, joilla on huoltovarmuudessa ja omavaraisuudessa tärkeä rooli. Niin että tunnustetaan nämä kaikki erityyppiset.

Vielä, arvoisa puhemies, tähän ihan loppuun hallinnon kehittämistä: täältä kysyttiin palvelupisteistä, ja ollaan näitä yhteispalvelupisteitä viemässä eteenpäin ja aluehallinnon uudistusta, niin että valtio on edelleen läsnä alueilla.

Sitten kansalaisten vaikuttamismahdollisuuksiin sanoisin, että me ollaan juuri viime viikolla julkistettu avoimen hallinnon toimintaohjelma, ja viedään eteenpäin selkokieltä ja kansallisia dialogeja.

Vielä lopuksi digitalisaatiosta: Siinä tosiaan meillä on kunnianhimoiset tavoitteet ja ensi vuoden talousarvioon on muun muassa nostettu nyt esiin, että lähdetään digitalisaation en-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

sisijaisuutta viemään eteenpäin. Kirjepostia lähdetään valmistelevaan niin, että se jatkossa kulkisi digitaalisesti niille, joille se on mahdollista, ja tällä on todella iso esimerkiksi tuottavuusvaikutus ja toivottavasti myöskin sujuvoittava vaikutus ihmisten elämässä. — Arvoisa puhemies, kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten mennään puhujalistaan, ja siellä puhujalistassa ensimmäisenä oleva edustaja Vähämäki on poissa. — Edustaja Mäkynen.

19.03 Matias Mäkynen sd: Arvoisa puhemies! Tämän päivän keskustelun pohjalta on syytä ensinnäkin nostaa esiin kaksi faktaa.

Tämän päivän hallituspuolueet löytyvät salin sieltä reunasta. Perussuomalaiset ja kokoomus, te olette nyt hallituksessa, te olette vastuussa. Tämä on teidän budjettinne. Te ette voi paeta kenenkään selän taakse, ette virkamiesten, ette Marinin hallituksen.

Toisaalta toinen fakta on se, että kriisit ovat ohitse pääosin. Uusia kriisejä ei ole tullut. Totta kai maailmantilanne on edelleen erittäin jännittynyt, ja sen me kaikki tiedämme ja tunnustamme, mutta mitään uutta ja yllättävää ei ole tapahtunut. Siksi on perusteetonta syyttää aikaisempia hallituksia tai muuttunutta tilannetta siitä, että te jatkatte velkaantumista, kasvatatte valtion ja julkisen talouden alijäämää näiden kaikkien neljän vuoden aikana, jotka nyt olette hallitsemassa.

Maanantaina valtiovarainministeriön julkistaessa hallituksen budjettiesityksen saimme myöskin vahvistuksen sille, ettei hallituksella itse asiassa ole edes tavoitteena julkisen talouden tasapainottaminen. Käytännössä tulopuolen heikkeneminen syö säästöjen vaikutuksen, näin totesi valtiovarainministeriön virkamies. Se, mitä leikkaamalla pienituloisilta säästetään, jaetaan suurituloisia eniten hyödyttävillä veronalennuksilla. Jos Suomessa säilyttäisi viime vuoden, 2022, veroaste, vuonna 2027 julkinen talous olisi tasapainossa. Veroastetta ei olisi siis tarvetta suinkaan nostaa. Sillä veroasteella olisimme tasapainossa. Samalla kun teemme julkisen talouden tasapainotustoimia muualla, sopeutamme, teemme työllisyys- ja kasvutoimia, pystymme kyllä myöskin verotuksessa tekemään helpotuksia, mutta tämä on suuruusluokka, jossa hallituksen veropolitiikka vaikuttaa julkiseen talouteen.

Hallitus antaa noin 300 euron vuosittaisen veronkevennyksen keskituloiselle ja yli 2 000 euroa ministerin tuloluokalle. Samalla tuo 300 euroa, jopa 500 euroa kuukaudessa viedään pienituloiselta yksinhuoltajalta toimeentulosta. Pääministeri Orpo on sanonut, että keneltäkään ei vaadita kohtuuttomia, ja luvannut, että kohtuuttomien tilanteiden estämiseksi on valmius muuttaa esityksiä. Mutta tämän päivän keskusteluissa emme saaneet vastausta siihen, ollaanko jo kohtuuttomassa tilanteessa vai ei. Kysymys on, onko kohtuullista ottaa historiallisen suuri veroale itselle, kun pienituloiset kärsivät.

Maailmantilanne on hyvin epävarma. Siitä olemme tänäänkin saaneet uutisia ihan täältä koti-Suomesta. Ukrainan kriisi jatkuu, ja Lähi-idän tapahtumatkin ovat vaarallisia. Ilmastonmuutos näkyy yhä konkreettisemmin, ja Suomessakin on koettu poikkeuksellisen lämmän kesä ja alkusyksy. Tässä toimintaympäristössä olisi erittäin tärkeää rakentaa yhteiskunnan luottamusta ja yhteistoimintaa, ja tästä olenkin hallituksen budjettiesityksessä erityisen huolissani.

Toisaalta nämä epäoikeudenmukaiset tasapainottamistoimenpiteet herättävät kritiikkiä, mutta toisaalta toinen kriittinen kokonaisuus on työmarkkinoiden kehitys tulevaisuudessa.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Hallitus viittaa monissa uudistuksissaan muihin Pohjoismaihin ja pohjoismaiseen malliin. Ikäväksemme joudumme kuitenkin toteamaan, että juuri työmarkkinoiden luottamuksen hallitus murtaa osittain jopa peruuttamattomasti, jos se toteuttaa hallitusohjelman kirjaukset. Tekemällä nämä yksipuoliset heikennykset työnantajien toiveiden mukaan välittämättä työntekijöiden huolista ja asemasta te ajatte Suomen työmarkkinat kriisiin ja politisoitumisen kierteseen. Jatkossa hallituksen väri vaikuttaa aiempaa enemmän työmarkkinoiden kehitykseen. Tämä heikentää ennustettavuutta, lisää riitoja työmarkkinoilla ja on entisestään lisäämässä vastakkainasettelua ja sen kautta heikentää niin talouskasvua kuin tuottavuutta.

Hallitukselle on syytä antaa kiitosta siitä, että tutkimukseen, tuotekehitykseen ja innovaatiotoimintaan lisätään rahoitusta viime kaudella tehdyn parlamentaarisen sovun mukaisesti. Se, mitä toistaiseksi olemme tästä budjettikirjasta ymmärtäneet, näyttää siltä, että perustutkimus jää kuitenkin puille paljaille tässä esityksessä. Suomen Akatemia saa pienen lisäyksen, mutta se menee tarkkaan kohdennettuihin, jo pääosin päätettyihin hankkeisiin. Yliopistojen perusrahoitus, ammattikorkeakoulujen perusrahoitus, Suomen Akatemian vapaan tutkimuksen rahoitus eivät kasva, vaikka 280 miljoonaa laitetaan tki-rahoitukseen. Tämä on ongelma, ja se on myös parlamentaarisen sovun vastaista tapaa jakaa tätä rahoitusta. Perusrahoitus on julkisen rahoituksen kaikista tehokkainta käyttämistä. Kun perustutkimukseen satsataan, myös suurimmat hyödyt saadaan aikaan. Ongelma on kuitenkin se, että perustutkimuksen hyödyt tulevat pidemmällä aikavälillä, ja siksi hallituksen tulisi-kin suunnata rahoitusta tähän heti alkuvaiheessa.

Arvoisa puhemies! Hallituksen politiikka heikentää yhteiskunnallista luottamusta, kohdistaa leikkaukset epäoikeudenmukaisesti pienituloisiin ja luopuu tasapainottamistavoitteestaan saadakseen suurituloisten verot laskuun. Samaan aikaan kasvun eväät ovat heikonlaiset. Tämä ei ole kestävää talouspolitiikkaa, ja siksi me sosiaalidemokraatit tulemme esittelemään oman vaihtoehdomme, joka on oikeudenmukaisempi ja huolehtii talouden tasapainottamisesta ja kasvun edellytyksistä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten edustaja Hyrkkö, pois-sa. — Edustaja Koskela, olkaa hyvä.

19.09 Minja Koskela vas: Arvoisa puhemies! Kokoomus on tunnetusti perso leivonnaisille. Niin kauan, kun olen seurannut ja sittemmin myös tehnyt politiikkaa, ovat erilaiset kakkumetaforat vilisseet oikeistolaisessa talousretoriikassa kyllästymiseen asti. Olemme kaikki kuulleet, että pitää kasvattaa kakkua ja että kakkua ei voi sekä syödä että säästää. Tänä on puhuttu myös aika paljon rusinoista ja pullista, ja nykyinen pääministeri Petteri Orpo on jopa aikanaan kehaissut, että kokoomus on paras kakun kasvattaja. No, tätä budjettia katsoessani olen vahvasti eri mieltä. Hallitus aikoo vasten omia periaatteitaan yrittää sekä syödä että säästää yhteistä kakkua. Se tapahtuu niin, että ensin leikataan köyhiltä ja sitten annetaan rikkaille velkarahalla. Lopputuloksena valtiontalouden alijäämä kasvaa 11,5 miljardia, joka on enemmän kuin Marinin hallituksen alijäämät olivat pahimman koronavuoden jälkeen viime ja tänä vuonna. Kakkua ei siis saada pakkaseen, vaan se menee tehottomiin ja kaikkein hyvätuloisimpia eniten hyödyttäviin veroaleihin. Mikäli Orpon hallitusta kohtaisi odottamaton kurimus, mikä ei tässä maailmantilanteessa ole valitettavasti edes kaukaa haettua, ei jäljelle jää muruakaan.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Arvoisa puhemies! Hallitus aikoo keventää verotusta siten, että isoimmat hyötyjät ovat henkilöt, joiden liksa yltää ministerien palkkioihin, ja he, jotka ovat itse ministereitä. Hallitus siis jakaa kakkua niille, joilla on lähtökohtaisesti kaikkein eniten, mukaan lukien itselleen. Samaan aikaan hallitus aikoo leikata kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisten sosiaaliturvaa ja kutsuu tätä valintaansa pakoksi. Hyvä hallitus, tämä on silkkää vastuun pakoilua. Te olette valinneet ottaa kaikkein köyhimmiltä ja antaa kaikkein rikkaimmille. Te olette valinneet leikata yksinhuoltajilta ja keventää omaa verotustanne. Te olette valinneet, että jatkossa kirjat ja keikkaliput maksavat enemmän ja kalja maksaa vähemmän. Hyvä hallitus, te olette valinneet lisätä eriarvoisuutta, ja te olette ne, joiden on kyettävä kantamaan valinnoistanne vastuu. Näin ei kuitenkaan tapahdu. Kun otatte velkaa, leikkaatte sosiaaliturvaa tai politikoitte katteettomalla bensapopulismilla, niin kannatteko te vastuuta? Ette, vaan te syytätte Marinin hallitusta. Täytyy nyt ihan muistuttaa teitä, hyvä hallitus, että vuoden 2024 budjetti on teidän oma reseptinne, ei Marinin hallituksen resepti. Te olette tehneet valintoja, ja vastuu niistä valinnoista on teidän.

Arvoisa puhemies! Kakkua ei voi sekä syödä että säästää, mutta tämä hallitus väittää tekevänsä juuri niin. Tätä paradoksia toteutetaan retorisesti siten, että samaan aikaan, kun pääministeri Petteri Orpo puhuu kovista päätöksistä ja siitä, että on pakko leikata, puhuu valtiovarainministeri Riikka Purra siitä, että valtion budjetti on elvyttävä. Hallitus ei näköjään itsekään tiedä, mitä se budjetillaan tavoittelee, sillä perustelut päätöksille vaihtelevat laidasta laitaan. Samanlaista retorista vatkaamista nähdään myös joka kerta, kun hallitus alkaa puolustella budjettiaan. Hallituksen viestintämuistiossa lukee, että kun teitä haastetaan kaikkein pienituloisimpien arjen kurjistamisesta, niin siihen pitää vastata, että hallitus pelastaa hyvinvointiyhteiskunnan tuleville sukupolville. Mutta, hyvä hallitus, te ette voi samanaikaisesti leikata kaikkein pienituloisimmilta perheiltä ja väittää, että budjettinne pelastaa pienituloisten perheiden lapset. SOSTEn laskelmien mukaan teidän budjettinne seurauksena 12 700 lasta putoaa kategoriaan ”pienituloiset”. Se ei ole lasten tulevaisuuden turvaamista, se on luokkayhteiskunnan vahvistamista. Toisin sanoen, päätättepä te nyt siten kutsua budjettianne leikkaavaksi tai elvyttäväksi, se tulee joka tapauksessa lisäämään tuloeroja ja se tulee lisäämään köyhyyttä. Se tulee myös leikkaamaan kaikkein pienituloisimpien ostovoimaa, mikä on totaalisen nurinkurinen päätös tilanteessa, jossa Suomi on matkalla taantumaan.

Arvoisa puhemies! Palaan vielä lopuksi pääministeri Orpon takavuosien tokaisuun siitä, että kokoomus olisi paras kakun kasvattaja. Kun huomioidaan, että Orpon johtaman hallituksen toimet ovat syvästi eriarvoistavia ja velkasumma kasvaa siitä huolimatta, voidaan tämä tokaisu todeta paikkansa pitämättömäksi. Hallituksen toimet murentavat hyvinvointivaltion rakenteita ja tekevät kaikkein kovinta hallaa niille, joille vahvoista rakenteista olisi eniten hyötyä. Jokainen ihminen tarvitsee jossain vaiheessa elämänsä apua ja tukea, mutta tämä hallitus on valinnut jakaa kakkua niille, joiden jääkaapit pullottavat jo valmiiksi. Hyvä hallitus, ei ole mitään järkeä kasvattaa kakkua, jos siitä ei tarjota murustakaan niille, joilla on kaikkein kovin nälkä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Wickström, olkaa hyvä.

19.15 **Henrik Wickström r:** Värderade talman, arvoisa rouva puhemies! Suomen talous on huolestuttavassa tilanteessa. Me seisomme haastavien mutta monelta osin välttämättö-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

mien päätösten edessä. Me olemme jääneet pohjoismaisesta talouskehityksestä, mikä on todella huolestuttavaa. Me haluamme kuitenkin huolehtia hyvinvointiyhteiskunnan palveluista sekä huolenpidosta. Kun väestömme ikääntyy, on tämä yhtälö lähes mahdoton toteuttaa ilman muutoksia.

Värderade talman! Finland behöver tillväxt och den här regeringen vill stärka sysselsättningen och företagsamheten. Grunden i vårt välfärdssamhälle är arbete och företagande. Det är just via arbete som vi finansierar vårt välfärdssamhälle. Det att vi kan erbjuda jobb åt så många som möjligt är det bästa sättet att förebygga marginalisering och fattigdom.

Det är viktigt att förstå att vår ekonomi hänger efter de övriga nordiska länderna. Vi borde vara ett land som kan göra positiva budgeter. Nu känns detta som en orealistisk framtidsbild, men det är ditåt som regeringen vill att vi ska gå. Med tanke på dagens räntekostnader är vi i en ohållbar situation, och med tanke på våra barns framtids service, som skola och hälsovård, måste vi ändra på den befintliga utvecklingen. Jag vill att våra barn får besöka en offentlig läkare också i framtiden. Med den befintliga politiken som förts under de senaste åren är inte det möjligt.

Valtion talousarvioesityksen laadinta ei ole ollut helppo prosessi. Vaikka kävimmekin hallitusneuvottelut loppukeväästä, näyttävät talouden ennusteet jo synkemmiltä kuin ne silloin olivat. Kokonaisuus ei ole ollut helppo, ja esitys sisältää monenlaisia päätöksiä, jotka tulevat varmaan herättämään keskustelua. Isossa kuvassa on kuitenkin ymmärrettävä se, että Suomi tarjoaa jatkossakin kattavan sosiaalisen turvaverkon ja mahdollistaa yhden maailman parhaimmista koulutusjärjestelmistä, joka mahdollistaa jokaiselle suomalaiselle lapselle omien unelmiensa toteuttamisen.

Suomi on saatava takaisin pohjoismaiselle kasvun tielle. Kasvu syntyy siitä, että on kaikissa tilanteissa järkevämpää työllistyä kuin elää yhteiskunnan tuilla. Työ ja yrittäminen luovat parhaimman turvaverkon meille kaikille. Ne luovat myös perustan hyvinvointiyhteiskunnan palveluille. Vaikka teemmekin mittavia toimia talouden tasapainottamiseksi, kasvaa valtionvelka myös ensi vuonna. Ilman hallituksen toimia tilanne olisi vielä surkeampi.

Tämä hallitus tulee tekemään sosiaaliturvauudistuksia, joilla hallitus haluaa kannustaa työn vastaanottamiseen. Haluamme panostaa tutkimukseen ja kehitykseen sekä vahvistaa yritysten mahdollisuuksia kasvaa. On todella huolestuttavaa, että viime vuosina työnantajajäryitysten määrä on pudonnut useilla tuhansilla.

Vaikka moni haluaakin maalailla synkkiä kuvia Suomen taloudesta, löytyy sieltä myöskin positiivisia näkymiä. Meillä löytyy useita merkittäviä investointeja, jotka ovat tuloiltaan Suomeen, jotka nimenomaan liittyvät puhtaaseen energiaan. Me tarvitsemme ulkomaisia investointeja ja panostuksia Suomeen. Se edellyttää kilpailukykyä meiltä. Nyt me emme ole moniin Pohjoismaihin verrattuna yhtä houkutteleva maa, ja tähän hallitus haluaa nyt muutosta.

Yksi keskeinen tärkeä asia liittyy myös infrastruktuurin parantamiseen. Ensi vuonna hallitus on esittänyt 250 miljoonan euron väyläkorjauspaketin, jolla pyritään kuroma umpeen alemman tieverkon korjausvelkaa. Samalla kehitetään rataverkkoa, josta haluan myös nostaa esiin nykyisen Helsinki—Turku-radan eli rantaradan, jota varten tullaan laatimaan kehittämissuunnitelma.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Det som bekymrar mig väldigt mycket är situationen inom välfärdsområdena. Regeringen planerar att öka finansieringen för välfärdsområdena med till och med en miljard. Trots det är det inte tillräckligt. Den förra regeringen gjorde en historisk vårdreform, men det ser inte ut att lösa de stora utmaningarna inom vården, tvärtom. Det ser ut som om reformen går emot sina målsättningar och för oss på en ohållbar väg när det kommer till våra välfärds-tjänster. Det är viktigt att regeringen fort ser över finansieringsmodellen som styr välfärds-områdena ekonomiskt till rätta beslut.

Hyvinvointialueiden tilanne on todella haastava. Hallitus kasvattaa sote-menoja jälleen ensi vuonna ja myöskin hyvinvointialueiden rahoitusta. Tämä ei kuitenkaan auta hyvinvointialueita, ja sekin on huolestuttavaa. Nykyistä rahoitusmallia tulee nopeasti lähteä tarkistamaan, jotta se paremmin vastaa nykytilanteen haasteisiin. Ei voi olla sillä tavalla, että korkean verotuksen maassa ei pääse lääkärille ajoissa.

Arvoisa puhemies! Suomi halutaan saada työn, yrittämisen, kasvun ja paremman huolenpidon tielle. Se edellyttää rakenteellisia muutoksia. Meidän kaikkien intressissä on hyvinvointiyhteiskunnan turvaaminen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Poutala.

19.20 Mika Poutala kd: Arvoisa puhemies! Haluan pyytää ihan alkuun anteeksi eduskunnalta ja Suomen kansalta. Tämä ei nimittäin ole millään tavalla mukava puhe, oikein mikään ei näytä hyvältä. Ei valtiontalous: Arvioiden mukaan se velkaantuu ensi vuonna 11,5 miljardia. Valtionvelan määrä on kasvanut alle 60 miljardista yli 150 miljardiin 15 vuodessa. Ei kuntatalous: kuntatalouksien velka on kasvanut tällä vuosituhanella 4 miljardista yli 23 miljardiin. Eivät kotitaloudet ja taloyhtiöt: Niiden velkaantumisaste on noussut 23 vuoden aikana noin 70 prosentista noin 140 prosenttiin. Velkaa on enemmän kuin omaisuudella arvoa. Eivät yksittäisten ihmisten lompakot: Palkannoususta huolimatta tuotteiden hinnat ovat nousseet viime aikoina enemmän. Rahalla saa vähemmän. Verotus ei ole tosiasiallisesti keventynyt. Eniten harmittaa niiden puolesta, joiden tulot ovat olleet vähäisimpiä viimeisen 20 vuoden aikana, ja he yrittävät selviytyä kuukaudesta toiseen.

En pitänyt edellisen hallituksen velkarahoitteista talouspolitiikkaa terveenä, mutta koen, ettei tänne valituilla kansanedustajilla ole paljon varaa moittia, jos emme pysty paljon parempaan. Kuinka moni teistä ajatteli olla täällä vielä 20 vuoden päästä? Uskallatteko ajatella tilannetta, että valtio velkaantuu seuraavat 20 vuotta 5—10 miljardia joka vuosi? Se on 100—200 miljardia nykyisen valtion-, kunta- ja henkilökohtaisen velan päälle. Meillä yritysmaailmassa on tällaiselle tilanteelle nimityskin, ja se on konkurssikypsä. Velka on hyvä renki, mutta kun se kasvaa vuosittaista talousarviota kaksi kertaa suuremmaksi isännäksi, sillä on valta iskeä meitä ja jälkisukupolvia kipeästi joka kerta, kun korot nousevat sivaltaamaan. Jokainen korkoeuro on pois jostakin oikeasta tarpeesta.

30 vuodessa koko Suomen lainakanta on pitänyt uusia. Kukaan ei tiedä, millä koroilla, mutta jos korkojen keskiarvo on kaksi prosenttia, se tarkoittaisi pelkästään 150 miljardilla 3:a miljardia pelkkään velkaan. Ja me ollaan menossa ihan muualle kuin sinne 150 miljardin velkatasoon, ollaan jo sen yli. Luulen, että täällä on paljon niitä, joita hävettäisi mennä lapsiensa luokse ja sanoa: ”Hei, me tehtiin sellaista politiikkaa, että sun pitää maksaa valtion korkoja ensi vuonna 570 euroa.” Joku lapsista saattaisi kysyä: ”Maksan joo, mutta

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

kaikki säästöthän siinä menee, kai mä saan jotain vastineeksi?” Siinä kohtaa pitää vastata, että et saa mitään vastineeksi, et yhtään mitään. Se on hinta lainataloudesta.

Velkatalous on surkeaa bisnestä. Viisas mies ei koskaan lainaa, ellei se varmista parempaa maksukykyä. Mihin on kadonnut ihmisten usko ylijäämämiseen talouteen? Muistatteko Irlannin ja Portugalin, joiden talous oli vakavissa ongelmissa vielä kymmenen vuotta sitten? Ne ovat pysäyttäneet ainakin toistaiseksi velkaantumiskierteen, ja jos kaikki menee hyvin, niillä on potentiaalia olla jatkossa ylijäämäisiä talouksia. Suomi tarvitsee yrityksiä ja positiivista suhtautumista yrittäjiin ja vientiin, ja yrityksiltä me tarvitsemme intoa pysyä Suomessa ja työllistää ihmisiä.

Monet teistä varmasti muistavat Apollo 13 -kuulennon tapahtumat. Onnettomuus aiheutti hengenvaarallisen tilanteen aluksen miehistölle. Nasa teki kaikkensa miesten selviämiseksi. Ensimmäisenä piti selvittää, mikä toimii ja mikä on rikki. Seuraavaksi piti selvittää, paljonko mitään elämän ylläpitoresursseja on jäljellä. Sitten piti priorisoida kaikki uudestaan, ja tärkein niistä oli tärkeimmän tavoitteen eli kuuhun lentämisen hylkääminen. Lopuksi käytettiin kaikki ymmärrys tilannekohtaisten ongelmien ratkaisemiseksi välillä suurta luovuutta käyttäen.

Se, mitä yritän sanoa, on tämä: Suomi on ajautunut vaaralliseen tilanteeseen, ja me tarvitaan jokaista kansanedustajaa, yrittäjää, työntekijää, opiskelijaa ja nuorta apuun. Onko meidänkaltaisessa budjettikirjassa prioriteettilistaa siitä, mikä on kriittisen tärkeää? Suomen puolustusvoimilla on kriisejä varten valmiit suunnitelmat. Miksi minusta tuntuu, että meiltä puuttuu taloudesta kriisin toimintasuunnitelma? Meille annettussa on satoja momentteja siitä, mihin rahaa käytetään. Onko jokainen kulukohde yhtä tärkeä? On korkea aika määritellä tärkeysjärjestys ja käyttää rahat tehokkaasti yhteiseksi hyväksi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten edustaja Jäntti.

19.25 Aleksi Jäntti kok: Arvoisa rouva puhemies! Näyttää siltä, että oppositiolle on tullut yllätyksenä, että lainat pitää sittenkin maksaa takaisin, että lainoista pitääkin maksaa korkoa, että sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen uudistuksen rahoitus on retuperällä, että oppivelvollisuuden pidentäminen ja maksuton toinen aste eivät ehkä ratkaisekaan niitä ongelmia, joiden takia uudistukseen ryhdyttiin. ”Niin on, jos siltä näyttää”, sanotaan.

Hallitukselle tai ainakin minulle sen sijaan on tullut yllätyksenä, että sote-uudistuksesta päättäneet ovatkin sitä mieltä, että uudistus ei saa johtaa palveluiden uudistuksiin, mikä alleviivaa, että tavoitteena todella olikin vain hallinnonuudistus: hallinnon lisääminen. Kenellekään tuskin on tullut yllätyksenä, että maakuntamallia vuosikymmenet kuin käärmettä pyssyyn ajaneet ovat nostaneet politiikkansa kärjeksi kuntien puolustamisen isoa pahaa maakuntaa eli hyvinvointialuetta vastaan.

Arvoisa puhemies! Istuva hallitus sai käsiinsä sellaisen sotkun, jossa pelkkä nurkkien siivoaminen ei riitä. Tällä hallituksella on pelkkien ylevien tavoitekirjausten ja korulauseiden sijaan konkreettisia toimenpiteitä talouden kääntämiseksi kasvuun ja hyvinvointia uhkaavan velkaantumiskehityksen taittamiseksi. Tilanteen korjaamiseksi on valittu selkeä linja. Suomalaisille tarjotaan mahdollisuus rakentaa tulevaisuuttaan ja parantaa elintasoaan koulutuksella, työnteolla ja yrittämisellä. Niillä hyvinvointiyhteiskuntamme aikaan luotiin ja niillä se aiotaan nyt pelastaa.

On oikein, että tavoitteellinen opiskelu ja sinnikäs kouluttautuminen mahdollistavat paremman työn. On oikein, että työntekijä saa aiempaa useammin päättää, mitä palkallaan te-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

kee. On siis oikein, että työntekijälle jää nykyistä enemmän palkastaan käteen riippumatta siitä, millä tulotasolla hän elämäänsä viettää.

Oppositioista on kyselty hyvätuloisten talkoisiin osallistumisen perään. Jos tarkastelee maailmaa pienen tirkistysreiän sijaan laajemmin, saattaa huomata, että jo nyt yli 50 000 euroa kuussa ansaitsevat maksavat 60 prosenttia kaikista kerättävistä ansioihin ja pääomiin liittyvistä veroista. Siis jos 100:aa ihmistä kohti kerättäisiin miljoonan euron verot, maksaisivat eniten tienaat 17 keskimäärin yli 35 000 euroa per naama loppujen 83 henkilön osuuden jäädessä keskimäärin alle 5 000 euron sielua kohti. On oikein, että työtä tekevä ansaitsee enemmän kuin työtön. On oikein, että itsensä ja ehkä muitakin työllistävällä on kannustimia vaurastua.

Hallitus panostaa koulutukseen ja osaamiseen. Panostuksia tehdään eri koulutusasteille sekä tutkimusrahoitukseen. Pelkästään ensi vuonna perusopetusta vahvistetaan 50 miljoonalla eurolla ja toisen asteen oppimisen tukea 10 miljoonalla. Vuosittaista tutkimus-, kehitys- ja innovaatorahoitusta nostetaan asteittain miljardilla eurolla hallituskauden loppuun mennessä.

Puheet koulutusleikkauksista ovat pötyä, niin pötyä, että oppilaitoksia valtaamaan on tarvittu opintonsa päättäneitä. Kun huomioidaan opintoraha ja -laina sekä asumistuki, suomalaisopiskelijoiden saama tuki on toiseksi korkein pohjoismaisten vertailumaiden joukossa. On totta, että valtion takaaman opintolainan osuus on kasvanut ja kasvaa, mutta huomionarvoista on esimerkiksi se, että valtio maksaa 2 500 euroa ylittävistä opintolainasta 40 prosenttia takaisin, mikäli korkeakouluopiskelija valmistuu määräajassa.

Vaikka opintotuki olisi opintorahapainotteinen, joutuisivat opiskelijat maksamaan sen korkojen kanssa takaisin työelämään päästyään, sillä se rahoitettaisiin valtionvelalla, joka jää joka tapauksessa tulevien sukupolvien harteille. Kun huomioidaan opintojen maksuttomuus ja erilaiset opiskelija-alennukset yhteiskunnassa, itseäni hävettäisi levittää väitettä, että Suomessa opiskelu on mahdollista vain varakkaiden vanhempien lapsille. Väite on yksinkertaisesti vale.

Arvoisa puhemies! Vasemmisto-oppositio näkee yhteiskunnan tuensajaat muuttumattomana joukkona, joka on ja jonka tulee olla tukien vankina syntymästä kuolemaan. Hallitus näkee tukien saajat itsenäisinä toimijoina, joilla on ja tulee olla mahdollisuus parantaa elintasoaan kasvattamalla omia ansioitaan työtä tekemällä ja yrittämällä. Työmarkkinauudistuksia tehdään, jotta syntyisi työpaikkoja ja työn tekeminen olisi sosiaaliturvan varassa elämistä järkevämpää. Hallitus luottaa ihmisten rationaalisuuteen. Keskustalle kiitos näiden uudistusten tukemisesta.

Mitä useampi meistä on töissä, sitä paremmat edellytykset meillä on huolehtia niistä, jotka eivät ole työkykyisiä. Suomi on jatkossakin maa, jossa jokaiselle joka tapauksessa turvataan säällisen elämän edellytykset. Niitä, jotka vannovat vastasyklisen talouspolitiikan nimeen, lämmittää varmasti hallituksen miljardien eurojen investointiohjelma muiden elvyttävien toimien lisäksi. Suomessa on tosin viime vuosina ollut tapana elvyttää niin nousu- kuin laskukausina, mikä kyllä lyö vastasyklisyyden periaatetta korvalle. Erityisesti nykyisessä tilanteessa investoinnit tulisi kohdentaa niin, että niillä tutkitusti saavutetaan innovaatiota tai talouskasvua. En kaipaa investointeja, joissa ei ole kasvukipuja.

Arvoisa rouva puhemies! Eräs kuuluisa suomalainen on sanonut, että poliittiset päätökset eivät ole välttämättömyyksiä tai pakollisuuksia vaan valintoja. Hallitus on valinnut hyvinvointiyhteiskunnan pelastamisen tien [Puhemies koputtaa] laivan uppoamisen sijaan.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. Edustaja Junnila, poissa. — Edustaja Berg.

19.31 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Olemme päässeet viimeinkin käsittelemään valtion talousarvioesitystä vuodelle 2024. Aluksi voi hyvin todeta, että pienituloiset ja työntekijät ovat saaneet erityiskutsun hallituksen talouden tasapainottamistalkoisiin.

Arvoisa puhemies! Hallitus aikoo toteuttaa massiiviset leikkaukset sosiaaliturvaan. Leikkaukset tehdään aikana, jolloin inflaatio on jo muutenkin nostanut elämisen kustannuksia. Massiivisista leikkauksista huolimatta aikaa ulkopuolisille lausunnoille ja etenkin yhteisvaikutusten arvioimiseen on ollut liian vähän, vaikka ehdotetuilla leikkauksilla on valtava merkitys ihmisten elämälle. Sosiaaliturvamuutosten yhteisvaikutusten arviomission mukaan muutokset painottuvat kaikista pienituloisimpiin ja suurituloisimmat saavat sen sijaan lisää. Tämä lisää eriarvoisuutta. Se on arvovalinta — siitä ei pääse yli eikä ympäri. Jos toimeentulo pienenee jo valmiiksi pienituloisella yksinhuoltajalla satoja euroja kuukaudessa, niin se ajaa ihmisen todella ahtaalle. Mistä voi säästää silloin, kun jo valmiiksi kaikki tulot menevät elämiseen?

Arvoisa puhemies! Vasta vähän aikaa sitten aloittaneiden hyvinvointialueiden tilanne on vaikea, ja monella alueella suunnitellaan jo lisäleikkauksia. Tästä on helppo syyttää edeltävää hallitusta, mutta sote-uudistusta on tarvittu jo pitkään. Tärkeämpää olisi nostaa esille sitä, miksi sote-uudistukselle laskettu rahoituspohja ei riitä. Vaikutuksia on korkealla jylläävällä inflaatiolla, joka nostaa myös sote-alan kustannuksia, ja koronasta jääneellä hoitovelalla, joka täytyy ratkaista. Tilanteen parantamisessa ei auta, että hallitus suunnittelee jo lisäleikkauksia hyvinvointialueille ja antaa lisärahoitusta suoraan yksityiselle puolelle. Tämä tulee entisestään vaikeuttamaan hyvinvointialueiden mahdollisuuksia järjestää palveluitaan. Muut keinot ovat jääneet pohtimatta. Voisiko esimerkiksi pidentää hyvinvointialueiden alijäämän kattamisaikaa ainakin vuoteen 2027 ja aientaa ensimmäistä, vuonna 2025 maksettavaa rahoituksen jälkikäteistarkastusta ainakin osittain jo vuodelle 2024? Nämä toimet ainakin helpottaisivat hyvinvointialueiden selviämistä tästä vaikeasta taloustilanteesta.

Ärade talman! Regeringen söker en stark konfrontation på arbetsmarknaden, vilket inte hör till den nordiska välfärdsstaten och förhandlingsmodellen. Finland har som ett litet land lyckats när hela laget har spelat tillsammans och inget parti har fått agera på egen hand. Det har byggt förtroende mellan olika parter. Tyvärr planerar man nu att undergräva förtroendet och bryta samarbetet. I stället för att betona den nordiska modellen vänder sig Finland nu mot arbetsmarknaden i USA. Den nordiska modellen inkluderar också att ta hänsyn till arbetstagarnas sida medan arbetsgivaren ofta har övertaget i USA.

Arvoisa puhemies! Orpon hallitus toistaa jatkuvasti samaa mantraa siitä, kuinka Marinin hallituskaudella velkaannuttiin holtittomasti. Tästäkin on toki helppo syyttää edeltävää hallitusta, mutta totuus kuitenkin on, että niin perussuomalaiset kuin kokoomuskin olivat mukana siunaamassa lähestulkoon koko hallituksen velanoton. Suuren osan viimeisestä neljästä vuodesta elimme myös poikkeustilanteessa, ja silloin käytettävien keinojen on oltava myös poikkeukselliset. Viime kauden kriisien aikaan myös talouden asiantuntijat suosittelevat hallituksen linjojen mukaista aktiivista ja elvyttävää talouspolitiikkaa. Kaikesta tästä huolimatta olemme toki hallituksen kanssa samoilla linjoilla siinä, että julkista talo-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

utta on tasapainotettava ja velkaa lyhennettävä, mutta keinot eroavat. Tulemme omassa vaihtoehdossamme marraskuussa myös esittämään, miten talouden tasapainotuksen voi tehdä Orpon hallitusta oikeudenmukaisemmin. Ja kyllä, se on mahdollista, ja meidän vaihtoehdossamme se myös tulee näkymään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kalli.

19.36 Eeva Kalli kesk: Arvoisa rouva puhemies! Olemme valitettavasti viime vuosina jo tottuneet käsittelemään budjettiesityksiä varsin vakavissa oloissa. Vaikka yhteiskuntaa ei enää piinaa koronapandemian kaltainen akuutti uhka, on toimintaympäristö edelleen vaikea, erittäin jännitteinen ja täynnä epävarmuuksia, minkä johdosta myös Orpon hallitus on valitettavasti joutunut rakentamaan julkisen talouden suunnitelman ja esityksensä ensi vuoden talousarvioksi erittäin vakavassa tilanteessa.

Maailmanpolitiikassa jännitteet kasvavat, jotka eittämättä heijastuvat monin tavoin Suomeenkin. Myös taloudessa haasteita riittää. Julkisen talouden tilanne on vaikea. Velkaantumme ennätyksellisen kovaa vauhtia. Samalla kansantalous supistuu ja moni perhe tai yksin asuva kamppailee arjen nousseiden kustannusten kanssa, miettii, miten selvitä laskuista ja välttämättömistä menoista. Myös työmarkkinoilla jännitteet kasvavat. Yritykset tasapainoilevat toisaalta ohenevien tilauskirjojen ja silti toisaalta samalla jatkuvan työvoimapulan välillä.

Arvoisa puhemies! Hallituksen tehtävä ei siis ole helppo, sillä haasteet ovat moninaiset ja ratkottavia ongelmia riittää. Haluankin siksi alkuun kiittää hallitusta siitä, että se tiedottaa julkisen talouden vaikean tilanteen ja tarpeen tervehdyttää taloutta, vaikka kaikista valituista keinoista en olekaan hallituksen kanssa samaa mieltä. Kiihtyvään velkaantumiseen on kuitenkin puututtava, sillä muu olisi suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan kannalta kestänytöntä.

On kuitenkin tärkeää ymmärtää, että talous ja sen tervehdyttäminen ovat kovien lukujen lisäksi myös mitä suurimmassa määrin psykologiaa. Julkinen talous ei nimittäin tervehdy pelkillä leikkauksilla, saati veronkorotuksilla, vaan talouden näkökulmasta on välttämätöntä, että kotitalouksilla ja yrityksillä eli ihmisillä eri puolilla Suomea on toivoa ja tulevaisuudenuskoa. Ilman toivoa ja tulevaisuudenuskoa ei ole kasvua. Tarvitsemme nyt politiikkaa ja toimia, joiden avulla voimme vahvistaa suomalaisten luottamusta tulevaan. Ja valitettavasti on todettava, että hallituksen esittämä näkymä ei tätä nyt riittävästi tarjoile — päinvastoin, viesti yhteiskunnalle on monin osin varsin kahtia jakava ja keskittävä.

Arvoisa rouva puhemies! Yksi hallituksen politiikan suurimmista ongelmista on budjettikirjasta ja julkisen talouden suunnitelmasta esiin piirtyvä vahva keskittämisen kaava. Karuimmillaan tämä näkyy siinä, miten hallitus on valinnut kohdistaa kaikkein suurimmat yksittäiset leikkaukset juuri hyvinvointialueille, jotka tätä kautta uhkaavat karsia ihmisten lähipalveluita eli arjessa välttämättömiä terveys-, vanhus- ja muita sosiaalipalveluita. Tätä keskusta ei hyväksy. Samoin pahoittelen sitä, että kasvun edistämiseen liittyvät toimet jäävät puolitiehen. Tähän kytkeytyvät puutteet niin osaavan työvoiman saatavuuden edistämiseen liittyen, huonosti harkitut kohdennukset liikenneinfran rahoitukseen kuin esimerkiksi ammattikorkeakouluille osoitetut leikkaukset. Sen sijaan ymmärrän tarpeen edistää paikallista sopimista työpaikoilla tai tarpeen uudistaa ansiosidonnaista työttömyysturvaa, mutta ensimmäisen sairauspäivän palkattomuus ja aikuiskoulutustuen leikkaus ovat esimerkkejä

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

huonosti harkituista toimista, jotka toimivat jopa hallituksen itse asettamia tavoitteita vastaan.

Arvoisa puhemies! Kyse on myös oikeudenmukaisuudesta tai sen puutteesta. Onkin pakko kysyä hallituksen oikeudentunnon perään tilanteessa, jossa hallitus päättää esittää isoja veronalennuksia kaikkein suurituloisimmille ja leikata samalla kaikista köyhimmillä lapsiperheiltä. Tämä ei mielestäni ole oikeudenmukaista tai oikein vaan kertakaikkisen väärä valinta.

Hallituksen olisi pitänyt arvioida perusteellisemmin esitystensä kumuloituvaa yhteisvaikutusta ja seurauksia yksille ja samoille perheille. Erityisesti lapsiin ja nuoriin kohdistuvat vaikutukset ovat paikoin kohtuuttomia ja yksinkertaisesti epäoikeudenmukainen tapa tasapainottaa julkista taloutta. Nämä leikkaukset tulevat sitä paitsi suomalaiselle yhteiskunnalle vielä kalliiksi.

Arvoisa puhemies! Suomi pärjää vain kokonaisena. Koko maassa on oltava elinvoimaa, koko maassa on oltava tulevaisuudenuskoa. Suomalaiset tarvitsevat nyt toivoa paremmasta huomista. Yhteiskunta kaipaa uudistamista, ja säästöjäkin tarvitaan, mutta päätöksiä täytyy tehdä oikeudenmukaisella tavalla, ja tässä hengessä keskusta tulee rakentamaan oman vaihtoehtonsa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Tynkkynen, Oras.

19.42 Oras Tynkkynen vihr: Arvoisa puhemies! Vuotuinen talousarvioesityshän on varsinainen yksityiskohtien runsaudensarvi, johon on helppo upota. Sen sijaan ajattelin keskittyä neljään isoon puutteeseen tässä hallituksen talousarvioesityksessä.

Ensinnäkin, niin kuin tänään on toki moneen otteeseen jo todettu, hallituksen talousarvioesitys lisää eriarvoisuutta. Se leikkaa mittavassa määrin niiltä, joilla on kaikkein vähiten jo valmiiksi, ja vastaavasti ojentaa niille, joilla ennestäänkin on jo varsin runsaasti. Pienituloisille suomalaisille nämä taloustalkoot eivät ole talkoita ollenkaan, koska osallistuminen on pakollista. Sen sijaan keski- ja suurituloisten kutsu talkoisiin lienee hukkunut matkalla postissa, koska se ei koskaan ole päätynyt perille asti. Hallituksen linja valitettavasti lisää köyhyyttä. Se pahentaa eriarvoisuutta, ja se myös vahvistaa epäoikeudenmukaisuuden kokemusta suomalaisessa yhteiskunnassa, ja sen jäljet saattavat kantaa valitettavan pitkälle.

Toiseksi hallituksen talousarvioesitys kasvattaa päästöjä — toki hallituksen muun politiikan kanssa.

Hallitus keventää fossiilisten tuontipolttoaineiden verotusta mittavasti ensi vuonna, ja siitä tässäkin salissa moni hallituksen edustaja on ilakoinut. Samalla se leikkaa aika lailla kauttaaltaan ilmastotoimiin osoitetuista määrärahoista, on sitten kyse sähköautojen latausverkon rakentamisesta, öljylämmityksen korvaamisesta, kosteikkoviljelyn edistämisestä tai vaikkapa joukkoliikenteestä. Näin hallitus siis kasvattaa omilla päätöksillään päästöjä.

Tämän ohella toki hallitus myös budjetin ulkopuolella monin toimin lisää päästöjä. Liikenne- ja viestintäministeriö on arvioinut, että jakeluvelvoitteen lasku tulee kasvattamaan Suomen päästöjä 4,5 miljoonaa tonnia eli noin runsaan puolen miljoonan suomalaisen vuotuisten päästöjen verran. Se on aika paljon se. On yksi asia, että mikään hallitus tähän asti Suomessa ei ole tehnyt riittävästi ilmaston eteen — ei myöskään edellinen hallitus — mutta on kokonaan toinen asia, että hallitus tieteen tahtoen omilla päätöksillään merkittävästi

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

kasvattaa päästöjä, kun ilmastokriisin keskellä tarve päästövähennysten kiihdyttämiseen on valtava.

Kolmanneksi hallituksen talousarvioesitys jättää monessa suhteessa uudistamatta taloutta. Se näkyy ehkä selvimmin siinä, miten hallitus jättää koskematta ympäristölle haitallisiin, tehottomiin, suurille yrityksille painottuviin yritystukiin. Se on hyvin erikoinen arvovalinta etenkin peilaten sitä vasten, miten hanakasti hallitus on kammannut kaikkia pienituloisille suomalaisille kohdennettuja tulonsiirtoja ja miten tarmokkaasti se on löytänyt sieltä säästettävää. Samaan aikaan meidän miljardiluokan vuotuisiin yritystukiin hallitus ei syystä tai toisesta halua juurikaan koskea.

Verotustakaan hallitus ei uudista työllisyyttä ja ympäristötavoitteita tukevaan suuntaan. Aiemmissa keskusteluissa edustaja Zyskowitz on täällä väittänyt, että hallitus toteuttaa vihreän verouudistuksen. Se ei pidä paikkaansa. Hallitus toteuttaa vihreästä verouudistuksesta sen osan, jossa työn verotusta kevennetään, mutta jättää toteuttamatta kokonaan toisen puoliskon, jossa vastaavasti ympäristö-, energia- ja haittaveroja korotettaisiin. Päinvastoin, kun katsoo ympäristö- ja energiaveroja koskevan kokonaisuuden tästä talousarvioesityksestä, itse asiassa ympäristö- ja energiaveroja kevennetään aiemmasta tasosta — siis tehdään saastuttamisesta ja ympäristön kuormittamisesta aiempaa halvempaa — ja tämä tilanteessa, jossa kaikki veroeurot olisivat kipeästi tarpeen, jotta julkista taloutta voitaisiin tasapainottaa, niin kuin ymmärtääkseni kaikki kollegat tässä salissa pitävät tarpeellisenä. No, kaikkea tätä olisi sinänsä helpompi ymmärtää, jos talousarvioesitys nyt ainakin tasapainottaisi taloutta merkittävästi, mitä se ei tee.

Ja tästä pääsen talousarvioesityksen neljänteen ison puutteeseen. Velkaantumisen tahti jatkuu suunnilleen kriisivuosien tasolla, ja vaikka hallitus puhuu painokkaasti talouden tasapainottamisen tärkeydestä, se ei tässä talousarvioesityksessä kuitenkaan suurissa linjoissa näy. Riittää rahaa edelleen, tässäkin talouden tilanteessa, merkittäviin veronkevennyksiin, vaikka ne rahat olisivat kovasti tarpeen. Itse uskon, että suomalaisten enemmistö kyllä ymmärtäisi kipeitäkin päätöksiä, jos niillä saataisiin taloutta tasapainoon, ja uskon, että suomalaisten enemmistö kyllä ymmärtäisi kipeitäkin päätöksiä, jos kaikki osallistuisivat taloustalkoisiin, mutta siihen tämä talousarvioesitys ei nyt yllä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo.

19.47 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Näin kylmää ja oikeistolaista hallitusta ei ole Suomessa nähty naismuistiin. Valtion velkaantuminen ei ollutkaan asia, joka otetaan vakavasti, vaan pelkkä sumuverho, jonka puitteissa voidaan toteuttaa julmaa oikeistolaista politiikkaa yhteiskunnan heikoimmassa asemassa olevia kohtaan. Jos hallitus aidosti haluaisi tasapainottaa taloutta, se huolehtisi myös budjetin tulopuolesta. Pelkästään pitämällä veroaste ennallaan alijäämää saataisiin kurottua umpeen 2,5 miljardia euroa tähän vuoteen verrattuna. Tätä hallitus ei tee vaan sen sijaan heittää veroeuroja Kankkulan kaivon tehottomalla bensaveron alennuksella ja hyvätulaisia suosivilla veronkevennyksillä. Kansakin ymmärtää, ettei oikeudenmukaista ole se, että pienituloinen, naisvaltaisella alalla työskentelevä yksinhuoltaja menettää vuodessa 2 000 euroa samaan aikaan, kun ministeri Purra kerää saman summan veronalennuksena omaan kukkaroonsa. Se on puhdas arvovalinta, jonka hallitus tekee — mikään ei siihen pakota.

Arvoisa puhemies! Olen viikkoja kuunnellut salissa, kun hallituksen ministerit ovat perustelleet kaikkein hauraimmassa asemassa oleviin kohdistuvia leikkauksia kansantalou-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

della, työllisyydellä, velkaantumisen korjaamisella. Argumentti olisi hitusen uskottavampi, jos taloutta ihan aidosti pyrittäisiin tasapainottamaan ja hoitamaan oikeudenmukaisesti. Mutta ei, valtiontalous — tai julkinen talous kokonaisuutena — ei vahvistu mittavista leikkauksista huolimatta. Julkinen velkasuhde kasvaa läpi hallituskauden.

Käsittämättömimmiltä tuntuvat täysin työelämästä vieraantuneet kommentit, joissa todetaan, että työssäkäviltä pienituloisilta on leikattava monesta eri suunnasta, jotta he irtaavat osa-aikatyön loukusta ja ottaisivat kokopäivätyötä vastaan. Elävätkö hallituksen ministerit 2020-luvulla niin kuin me muut? Esimerkiksi tämän hetken palvelualojen ammatteja kuvaa nimenomaan se, että osa-aikatyötä on tehtävä pakotetusti, kun muuta ei ole tarjolla. Palvelualoilla on myös suuria eroja. Esimerkiksi tarjoilijan tehtävistä lähes 80 prosenttia on lyhyitä määräaikaistuksia, vuokratyötä tai osa-aikatyötä. Ja pitää muistaa, että kaikki eivät työkyvyn vuoksi edes pysty tekemään muuta kuin osa-aikatyötä, ja nyt hallitus suojaosien poiston myötä poistaa mahdollisuuden myös osa-aikatyöhön näiltä ihmisiltä.

Arvoisa puhemies! Sivistysvaliokunnan jäsenenä on pakko todeta, etteivät minua paljon lämmitä hallituksen puheet siitä, että se panostaa koulutukseen — niin sen kuuluukin tehdä. Perusopetukseen panostuksesta osa poistuu sitä paitsi valtionosuusleikkausten myötä. Jää nähtäväksi, kuinka paljon jää jäljelle tosiasiallisesti oppimisen tukeen ja opiskelija-huoltoon, asiaan, jonka merkitystä kaikki puolueet ovat painottaneet. Samaan aikaan on hieman irvokasta puhua koulutuspanoksista, kun lasten ja nuorten elinolosuhteita heikennetään lapsiperheisiin kohdistuvien sosiaaliturvan ja sote-palveluiden leikkausten kautta. Me tiedämme tutkimuksista, että varsinkin hauras sosioekonominen asema vaikuttaa menestymiseen opinnoissa. Me tiedämme tutkimuksista, että hauraalla sosioekonomisella asemalla on suora yhteys myös mielenterveysongelmiin. Siksi kysyn: Voiko aidosti puhua koulutuspanoksesta, jos samaan aikaan heikentää tuhansien lasten ja nuorten edellytyksiä opiskella hyvinvoivina? Miksi hallitus tieteen tahtoon haluaa lisätä lasten ja nuorten pahoinvointia, josta kuitenkin kaikki puolueet ovat tasaisin väliajoin huolissaan?

Arvoisa puhemies! Koulutustasoa ei Suomessa nosteta ilman, että panostetaan opiskelijoiden hyvinvointiin. Leikkaukset opiskelijoiden toimeentuloon ovat täysin anteeksiantamattomia. Opiskelijoiden velkataakan kasvattaminen ei ole vastaus vaan syventää koulutuksellista eriarvoisuutta entisestään. Työssäkäynti ei myöskään ole vastaus opiskelijoiden taloudelliseen ahdinkoon varsinkaan tilanteessa, jossa hallitus haluaa lyhentää opiskeluaikaa entisestään. Sitä paitsi — jälleen kerran — työssäkäynnin vaatimus asettaa opiskelijat hyvin eriarvoiseen asemaan myös keskenään. Kaikilla opintoaloilla ei voi työskennellä opintojen ohessa, eikä kaikilla ole resursseja ja jaksamista työskennellä. Opintojen tarkoitus on se, että opiskelija voi keskittyä täysipainoisesti opiskelemiseen. Eli, hyvä hallitus, osoittakaa sanoissa ja teoissa, että te aidosti panostatte koulutukseen myös opiskelijoiden ja lasten ja nuorten näkökulmasta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Löfström.

19.52 **Mats Löfström r:** Tack, ärade fru talman! Sveriges statsminister Göran Persson brukade säga att den som är i skuld är inte fri. Finlands statsskuld har ökat varje år under varje regering sedan finanskrisen år 2008. Det här är inte fallet i exempelvis Sverige eller Tyskland, som vi ofta jämför oss med.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Finlands skuldbörda syns kraftigare då räntorna nu ökar. I jämförelse med år 2022, då Finlands räntekostnader på statslån var drygt 800 miljoner euro, budgeteras nu 3,2 miljarder euro för räntekostnaderna nästa år. Det är en ökning på nästan 2,5 miljarder euro på ett drygt år i enbart räntekostnader. Det är en summa i samma storleksordning som till exempel de totala utgifterna för landets militära försvar brukar vara. Därför behöver skuldspiralen brytas så att vi inte äventyrar stabiliteten och ett självständigt handlingsutrymme över våra offentliga finanser.

Det är dock inte realistiskt att på kort sikt bryta skuldspiralen över en natt. Det skulle knäcka stora delar av samhället. Det man däremot kan göra, och vilket regeringen vidtar åtgärder för, är att bromsa skuldsättningen så att den är hanterbar och leder till att den på sikt bryts och så att man inte äventyrar Finlands kredibilitet. Finland behöver bromsa utgifterna för att inte tappa trovärdigheten hos dem som lånar ut pengarna, något som hände för Grekland under skuldkrisen. Samtidigt får Finland inte tvärnita utgifterna eftersom det skulle göra mer skada än nytta. Man får helt enkelt inte vara dumsnål.

Ärade fru talman! Regeringen gör därför rätt då man i budgetförslaget inte börjar fokusera på nya ytterligare inbesparingar, utan i stället fokuserar på att verkställa det man redan kom överens om i regeringsförhandlingarna. Det är viktigt att inte tappa fokuset. Dessutom måste vi alla lägga manken till för att höja sysselsättningen, skapa nya arbetsplatser, stärka exporten och investeringar som skapar tillväxt och som hjälper ekonomin genom att också ge framtidstro.

Trots de stora utmaningar vi har är det viktigt att man inte klär sig i säck och aska, eftersom man då lätt kan göra negativa prognoser till självuppfyllande. Landets utmaningar är enorma, men vi har ändå ett hyggligt utgångsläge. Även om Finlands ekonomi bromsar in, vilket gör att skatteintäkterna minskar, så ser vi inte heller tecken på en total tvärnit i ekonomin. Tvärtom borde läget förbättras redan nästa år, vilket är finansministeriets prognos. Det gör att man har råd att hålla huvudet kallt och ha blicken på den stora bilden, så att vi vidtar åtgärder som samhällsekonomiskt är bäst och mest ekonomiska också på lång sikt. Det är det som gör att vi på sikt kan bryta behovet av att ta nya lån och att vi i stället kan börja betala av på statsskulden. En stark statsekonomi ökar också kapaciteten att kunna hantera oväntade händelser.

Ärade fru talman! Lösningarna på våra ekonomiska utmaningar är inte enkla och har många delar, men det är heller inte omöjligt att klara av om vi alla hjälps åt och vi fattar rätt politiska beslut. Hela Europa kämpar i olika grad med samma problem. Regeringen vidtar åtgärder med fokus på att stärka den offentliga ekonomin, och lösningarna här har många delar: Vi måste höja sysselsättningen, höja produktiviteten, effektivisera, automatisera, digitalisera, öka välmåendet i samhället och arbetslivet, främja folkhälsan för att minska på sjukkostnader och frånvaro, säkerställa att det alltid lönar sig att arbeta, skapa morötter för arbetstagare i pensionsåldern att fortsätta sina arbetskarriärer, satsa på forskning och innovation, strukturella reformer, modernisera arbetsmarknaden på samma sätt som Sverige, Danmark och Tyskland, samt säkerställa arbetskraftsinvandring. Då slår vi vakt om vårt välfärdssamhälle också på lång sikt.

Arvoisa rouva puhemies! Ratkaisut taloudellisiin haasteisiimme eivät ole yksinkertaisia, ja niihin sisältyy monta osaa. Haasteet on kuitenkin mahdollista ratkaista, jos autamme toisiamme ja teemme oikeita poliittisia päätöksiä.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Koko Eurooppa kamppailee eri tavoin saman ongelman kanssa. Hallitus ryhtyy toimenpiteisiin julkisen talouden vahvistamiseksi. Ratkaisuihin on monia osatekijöitä. Meidän tulee nostaa työllisyyttä, parantaa tuottavuutta, tehostaa, automatisoida, digitalisoida, parantaa hyvinvointia yhteiskunnassa ja työelämässä sekä edistää kansanterveyttä vähentääksemme sairauksiin ja poissaoloihin liittyviä kustannuksia. Meidän tulee varmistaa, että työnteko on aina kannattavaa. Meidän on luotava porkkanoita eläkeläisille työuran jatkamiseksi, panostettava tutkimukseen ja innovaatioihin sekä turvattava työperäinen maahanmuutto. Näin vaalimme hyvinvointiyhteiskuntaamme myös pitkällä aikavälillä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Tanus, poissa. — Edustaja Wallinheimo.

19.58 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Suomi on navigoinut vaikeassa taloudellisessa ympäristössä vuoden 2008 talouskriisistä lähtien, mikä on tuonut mukanaan pysyvän alijäämän ja kasvavan velkataakan. Kun tähän lisätään viime kauden kaikilla mittareilla mitattuna erittäin löysä talouspolitiikka, niin soppa on valmis. Jokaisen suomalaisen arvostama hyvinvointiyhteiskunta on kriisissä. Meille tärkeitä peruspalveluita, kouluja, terveyskeskuksia, vanhainkoteja tai vaikkapa varuskuntia, pyöritetään taloudella, jossa joka kahdeksas käytetty euro on muualta lainattua — siis joka kahdeksas euro, se on pysäyttävä luku.

Orpon hallitus aikoo nyt vastata tähän kriittiseen huutoon terveestä taloudesta varmistamalla, että tulevat sukupolvet eivät joudu kohtaamaan ylivoimaisia taloudellisia taakkoja. Tämä on hallitukselta hyvin vahva arvovalinta. Työllisyyden nostaminen nyt keskiöön on strateginen valinta. Keskittyminen työllisyysasteen nostamiseen ja työllistämisen esteiden poistamiseen ei vain auta yksilöä tai perheitä vahvistumaan taloudellisesti vaan myös luo positiivisia aaltoja koko talouteen. Kyllä, hallituskauden 100 000 uutta työllistä on kunnianhimoinen tavoite, mutta me aiomme sitä päättäväisesti yrittää.

Arvoisa puhemies! Tutkimus- ja kehitysrahoituksen vahvistaminen on myös oleellista. Teknologisen edistymisen ja innovaatioiden on tunnistettu olevan kestävä talouskasvun kulmakivi, mikä antaa toivoa tulevista työpaikoista ja kestävästä talouskasvusta. Tämä on meille myös tärkeä arvovalinta. Tämän lisäksi hallitus parantaa koko Suomen saavutettavuutta 3 miljardin euron liikenne- ja infrapakettilla. Hallitus panostaa tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan 264 miljoonaa lisäeuroa. Hallitus harjoittaa Suomen taloushistorian yritysmuotoisinta talouspolitiikkaa madaltamalla monin eri tavoin yrittämisen riskejä ja kustannuksia. Tätä Suomi juuri nyt tarvitsee.

Yksi keskeisiä lähtökohtia tässä uudessa taloudellisessa suunnassa on myös hallituksen suunnitelma palata sitovaan menokehykseen. Tämä tarjoaa ohjenuoran, joka rajoittaa hallitonta taloudenpitoa ja suojelee veronmaksajia vastuuttomilta hallituksilta vakiinnuttaen samalla luottamusta valtiontalouden hoitoon. Tämä valitettavasti unohdettiin viime kaudella.

Oppositio on tuonut esille huoltaan sopeutumistoimenpiteistä, ja rakentava kritiikki sekä vaihtoehtoiset ehdotukset otetaan vastaan. Kriittiset kysymykset siitä, missä toiminnassa leikkaukset ovat kaikkein vähiten haitallisia ja miten turvataan vähäosaisimpien asema, ovat oleellisia ja kaikissa keskusteluissa, joissa pohditaan taloudellisia leikkauksia tai sopeutuksia. On myös syytä korostaa, että Suomen tiellä kohti taloudellista vakautta ja kestävä tulevaisuutta on oltava balanssi. Tämä tarkoittaa, että hallituksen on taiteiltava taita-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

vasti menojen leikkausten, investointien ja verouudistusten välillä. Talouden tervehdyttäminen vaatii aikaa ja harkittua lähestymistapaa, joka yhdistää yhteiskunnan eri sektorit ja toimijat yhteiseen ponnistukseen. Siihen olemme pyrkineet. Selvää on, että kaikille se ei käy, mutta vaihtoehtojakaan ei ole toistaiseksi kuulunut. Toivottavasti saamme ne kuulla viimeistään vaihtoehtobudjettiviikolla.

Ja lopuksi, arvoisa puhemies, hieman alueellista asiaa: On kerrassaan mahtavaa, että vaikeasta taloudellisesta tilanteesta huolimatta saamme liikkeelle historiallisen paljon tuotavuutta parantavia tieinfran kehittämishankkeita Keski-Suomessa. Hankkeet parantavat maamme huoltovarmuuden kannalta elintärkeän valtatie 4:n kykyä kuljettaa ihmisiä ja kuormia. Eikä yksin Keski-Suomi ole saamapuoella. Hallituksen infrainvestointeja tehdään ympäri maata ja ympäri maakuntia. Jo yksin tämä on osoitus siitä, että Orpon hallitus on koko Suomen hallitus.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Huhtasaari.

20.03 Laura Huhtasaari ps: Arvoisa puhemies! Kyky hahmottaa isoja kokonaisuuksia on oppositiolle ja erityisesti keskustalle haaste. Keskusta yrittää maalata kuvaa, jossa hallitus kurittaa autoilijaa. Tämä ei yksinkertaisesti pidä paikkaansa. Hallitus madaltaa polttoaineverotusta, mikä on historiallinen teko. Tätä ei oppositio ole tehnyt eikä tekisi nytkään, jos kapula olisi heillä. Hallitus loiventaa jakeluvelvoitteen nousua, koska tietysti halusimme torpata Marinin—Saarikon-aikaisen pumppuhinnan rajun nousun, mikä olisi tullut voimaan vuodenvaihteessa. Onneksi ehdimme väliin. [Juha Hänninen: Onneksi!] Hallitus keventää autoverotusta. Työmatkavähennys säilyy edelleen hyvällä tasolla, vaikka lisävähennys poistuu.

Arvoisa puhemies! Entinen sisäministeri Ohisalo sanoi, että väite Suomen ajautumisesta Ruotsin tielle maahanmuuton suhteen ei pitäisi paikkaansa. Tämä lause osoittaa, että oppositio ei ymmärrä syy- ja seuraussuhteita eikä kokonaisuuksia. Meillä on nyt oikea sisäministeri. Hän ei hyssyttele, ole naiivi tai ole höynäytettävissä. Aikaisemmat sisäministerit ovat lähinnä voivotelleet ongelmia ja miettineet, millainen uusi monikulttuurisuuskoordinaattorin virka pitäisi jälleen perustaa.

Nykyinen sisäministeri toteuttaa maastapoistamisohjelmaa. Maahanmuuttopolitiikka tulee siis muuttumaan, toki valitettavasti liian myöhään. Hedelmistään puu tunnetaan, ja punavihreitä hedelmiä joudumme korjaamaan vielä hyvin pitkään. Kuuntelin vuosikausia punavihreiden puheita siitä, millainen malliesimerkki, turvallinen monikulttuurinen onnela Ruotsi on, ja siitä Ruotsista te otitte maahanmuuttopolitiikkaanne mallia. Onko Ruotsi teille enää hyvä esimerkki — vai sittenkin painajainen, kuten Olli Immonen vuonna 2015 kuvaili?

Arvoisa puhemies! Tämän yhteiskunnan heikoimmat ovat lapset ja vanhukset. Vanhusten elintaso turvataan entisellään. Koulutukseen panostetaan, koska se on panostamista lastemme tulevaisuuteen. Hallitus panostaa perustaitoihin ja koulujen turvallisuuteen. Hallitus vahvistaa peruskoulujen rahoituksen tasoa pysyvästi vaalikauden aikana 200 miljoonalla eurolla. Meille on jäänyt käsiin varhaiskasvatuksen henkilöstökriisi, oppimistulosten lasku ja häiriökäyttäytyminen. Nyt ongelmat otetaan vakavasti. Rajat tuovat rakkautta, turvaa ja huolenpitoa. Digivimmasta siirrytään digiviisauteen.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Koulu heijastaa yhteiskuntamme tilaa. Jos perheet voivat huonosti, koko yhteiskunta voi huonosti. Hallitus parantaa mielenterveyspalvelujen saatavuutta pikaisesti. Turvaamme lainsäädännöllä lasten ja nuorten pääsyn lyhytpsykoterapiaan tai muihin vaikuttaviin psykososiaalisiin hoitoihin. Tarvitsemme myös laajempaa yhteiskunnallista keskustelua siitä, miksi perheet voivat huonosti, miksi yksinäisyys, masennus ja ahdistus ovat lisääntyneet. Kristinuskoa on syrjäytetty yhteiskunnallisena voimavarana. Kirkosta näyttää tulleen punaviehneiden puolue, jossa kristinoppi on korvattu wokeismilla.

Arvoisa puhemies! Hallitus kasvattaa työtulovähennystä painottaen pieni- ja keskituloisia. Lapsiperheille tulee lisätyötulovähennys. Opiskelijat ja työttömät ovat hallituksen toimien jälkeenkin hyvässä asemassa kansainvälisesti vertailtaessa. Jatkossa palkasta jää enemmän käteen, mikä kasvattaa suomalaisen työn vetovoimaisuutta. Haluamme pitovoimaa Suomessa työskenteleville osaajille. Veronalennukset ovat kasvua ja ostovoimaa tukevia toimenpiteitä, millä luodaan investointeja, työpaikkoja ja veroeuroja.

Oppositio on halunnut houkutella sosiaaliturvaperäistä maahanmuuttoa, ja tilastoista päätellen olette siinä onnistuneet. Me haluamme houkutella Suomeen vaativaa osaamista olevaa maahanmuuttoa. Hallituksissa on eroja. Marin—Saarikko-hallitus halusi nostaa ilmaston nimissä tehtyjä EU-tason kustannuksia, jotka osuvat meri- ja lentoliikenteeseen, autoiluun ja rakentamiseen — osan näistä kustannuksista tilitämme EU:lle. Halusitte välttämättä maksaa italialaisten ikkunaremonttia elpymispaketin muodossa. Tämä on arvovallinta, josta nyt sitten meille seuraa sekä valtavia korkokuluja että miljardien nettomak-suusuus.

Jokaiselle hallitukselle jää perintö edelliseltä. Nyt teemme korjausliikkeen. Teemme sen maltillisesti, sopeutamme maltillisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Gebhard.

20.08 Elisa Gebhard sd: Arvoisa puhemies! Hallitus pyrkii johdonmukaisesti häivyttämään arvovalintojen merkityksen politiikassa toistelemalla sitä mantraa, että on pakko leikata pienituloisilta. Tämä taitaa kertoa siitä, että hallituksen on vaikea perustella itselleen kukaan sitä, miksi näin eriarvoistavaa politiikkaa halutaan tehdä.

Arvoisa hallitus, te ajatte ehdinkoon ne ihmisryhmät, joiden harteille leikkaustoimet kasaantuvat. Yksinhuoltajat, perheet, nuoret, opiskelijat ja työttömät menettävät muita enemmän rahaa teidän päätöstenne seurauksena. Esimerkiksi matalapalkka-aloilla työskentelevien kaupunkilaisten asumisen kustannukset ovat jo valmiiksi korkeat suhteessa tuloihin, ja teidän politiikkanne seurauksena ahkeran pienituloisen ihmisen mahdollisuudet asua kaupungeissa heikkenevät. Tämä syventää työvoimapulaa esimerkiksi Helsingissä.

Te ajatte ensin lapsiperheitä köyhyyteen, joka itsessään lisää nuorten syrjäytymisriskiä. Ettei tilanne olisi tarpeeksi hankala, te leikkaatte jopa nuorten syrjäytymisen torjunnasta eli nuorisotyöstä. Leikkaatte haavoittuvimmassa asemassa olevilta nuorilta kajoamalla lastensuojeluun. Samalla kun te hankaloitatte nuorten ja opiskelijoiden asemaa suorilla leikkauksilla, te teette heille kiusaa työelämlainsäädännöllä, joka tuottaa etenkin työuransa alussa oleville nuorille ihmisille epävarmuutta esimerkiksi määräaikaisten työsuhteiden solmimisen ja irtisanomisten helpottamisen muodossa. Määräaikaiset työsuhteet kohdistuvat jo nyt nuoriin työntekijöihin sekä naisvaltaisille aloille. Työelämästä tulee heille varsinkin nyt entistä kuormittavampaa.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Arvoisa puhemies! Joka neljäs alle 36-vuotias kärsii jo nykyisin työuupumuksesta tai on vaarassa sairastua siihen. Hallituksessa te ilmeisesti haluatte, että vastavalmistuneetkin aloittavat työuransa jo valmiiksi uupuneina, kun ovat ensin joutuneet stressaamaan toimeentulostaan nykyistä enemmän opiskelujen aikana. Te leikkaatte opiskelijoilta ja heikennätte ihmisten mahdollisuuksia keskittyä täysipäiväisesti opintoihinsa. Tutkintojen suoritusajat voivat venyä, ja lisäksi opiskelijoiden jaksaminen tulee olemaan nykyistä enemmän koetuksella. Tässä on kyse nuorista ihmisistä, joiden pitäisi muutenkin jaksaa työelämässä pidempään ja pitää huolta ikääntyvästä väestöstä — nuorista sukupolvista, joiden hyvinvointi taitaa kiinnostaa hallitusta lähinnä silloin, kun kyse on nuorten tekemien rikosten määrästä tai siitä, miten heidän perheenperustamisaikeensa vaikuttavat huolto-suhteeseen.

Minä annan teille, arvoisa hallitus, ilmaisen neuvon: Eri sukupolvien hyvän elämän edellytykset eivät eroa toisistaan kovin vahvasti. Mikäli te todella olette kiinnostuneita nuorten hyvinvoinnista, te ette leikkaa perheiden tai nuorten peruspalveluista, perustarpeista, kuten toimeentulosta. Sen sijaan, että te panostaisitte nuorten hyvinvointiin, te teette politiikkaa, joka kurjistaa kokonaisten sukupolvien elinolosuhteita, ja tällä politiikalla tulee olemaan seurauksia, aivan kuten 90-luvun laman jäljet näkyvät yhä tänä päivänä niiden ikäluokkien hyvinvoinnissa, jotka silloin ovat eläneet nuoruuttaan. Leikkauspolitiikka tulee kalliiksi, jos nuoret syrjäytyvät tai joutuvat työkyvyttömyyseläkkeelle mielenterveyden ongelmien seurauksena, ja nämä ovat vain esimerkkejä.

Hyvin paljon on puhuttu siitä, että politiikka on arvovalintoja. Tämä on totta, eikä hallitus ole edelleenkään kyennyt perustelemaan ministereiden tuloluokkaan kohdistuvia veronalennuksia. Miksi ministerin veronalennus on tärkeämpi asia kuin lastensuojelun asiakkaan hyvinvointi? Vaikuttaa siltä, että hallitus tavoittelee valtiontalouden tasapainottamisen sijaan pikemminkin taloudellisen eriarvoisuuden lisäämistä Suomessa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Hoskonen.

20.13 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys ensi vuoden talousarvioksi on oman aikansa lapsi. Kun olemme velkaantuneet rajua vauhtia, niin sen lopettaminen yhtäkkiä tai vaaleilla — jos joku kuvittelee, että vaaleilla pystytään velat nollaamaan, niin ei pidä paikkaansa. Velat on maksettava. Vanha kunnon tanssimusiikkikappalekin sanoo, että ”velathan on maksettava”.

Mutta ensimmäisenä huomiona, arvoisa puhemies, haluan sanon sen, miten Pohjois-Karjalaa on kohdeltu. Kun Venäjä hyökkäsi Ukrainan kimppuun puolitoista vuotta sitten, niin olin suorastaan läikähtä niihin positiivisiin puheisiin, mitä Pohjois-Karjalaan kohdistettiin. Tuntui, että rahaa tulee ovista ja ikkunoista ja ensi talvea ei tulekaan, kun on niin lämmintä ja kaikki muuttuu hyväksi. Mutta miten kävi? Tässä talousarviossa, mikä nyt tuli, ei ole Pohjois-Karjalan kannalta yhtään mitään. Väitettiin, että Luumäki—Imatra-rata auttaa meitä — siitä on Pohjois-Karjalan rajalle noin 100 kilometriä. Samoin Savon radan korjaaminen tai Viitostien korjaaminen: ei mitään tekemistä meidän maakuntamme kanssa.

Kuten tuossa lyhyessä debattipuheenvuorossani sanoin, niin saatiinhan me kuitenkin se, että Palokin voimalaitos räjäytetään, ennallistetaan. Eikö ole kenelläkään nykyisistä ministereistä ja varsinkaan niistä henkilöistä, jotka ovat asiaan vihkiytyneet, älyä siitä, että jos

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

tämä vesivoimalaitos puretaan, se johtaa Heinäveden kunnan kaatumiseen, se johtaa tämän alueen sähkön inertian menettämiseen? Jos haluatte tutustua inertiaan, niin kannattaa käydä tutustumassa Fingridin nettisivuihin. Siellä se on selitetty. Se tarkoittaa käytännössä sähkön taajuuden ja tasaisen jännitteen turvaamista. Se ei onnistu millään muulla kuin tällaisilla suurilla voimaloilla. Me emme ole saaneet sähköä mistään. Piti tulla meille 400 kilowatin linja, siitä on varmaan 20 vuotta puhuttu, taaskaan se ei näy missään.

Arvoisat Suomen kansan edustajat! Pitäisikö Pohjois-Karjalan puolesta jotakin ruveta tekemään ihan oikeasti? Me emme kaipaa enää juhlallisia ohjelmalupauksia tai puheita. Me tarvitsemme selviä investointeja liikenneinfraan. Siellä on hyviä, jo valmiita suunnitelmia — Karvion kanavan silta, Lieksanjoen yli menevä silta, sitten on Ylämyllyn eritasoliittymä, monta muuta tiehanketta — jotka ovat valmiina odottamassa investointipäätöstä. Karjalan radan laittaminen nopeampaan ajokuntoon esimerkiksi: se on helppo hoitaa. Sitä suunnittelua on tietysti menossa, mutta nyt kaivataan hallitukselta selviä päätöksiä seuraavissa budjeteissa. Tällä keinoin ei voi jatkaa. Puhutaan aina Pohjois-Karjalan puolesta, mutta sitten kun on tekojen aika, niin on aika heikkoa.

Nato-kenraali Suomessa käydessään totesi, että pitääkää nämä itärajan alueet elinvoimaisina, vahvoina, jotta maan puolustaminen ja koko Schengen-ajan puolustaminen ja Naton itäisimmän rajan puolustaminen onnistuu. Ei se vaikeaa ole, kun kerran tällainen merkittävä sotajohtaja sanoo, ja kun hän näkee sen tilanteen heikkouden, niin luulisi tuon nyt hallituksenkin tietoon menevän.

Toinen asia, mikä minua harmittaa vietävästi: päivitellään velankasvun määrää. Energian hinnalla leikkiminen on aiheuttanut 10 miljardin vahingon meille. Turpeen vihaaminen on aiheuttanut sen, että ensi talvena poltetaan 7—8 miljoonaa mottia runkopuuta. Se on pois tehtaan jalostuksesta, se on pois meidän viennistä aiheuttaen Suomen valtiolle miljardien menetyksen. Käytännössä otamme sen kaiken velkaa, mikä sieltä on nyt väärillä päätöksillä tehty. Arvoisat Suomen kansan edustajat, ministereitä ei nyt ole paikalla, mutta välittäkää heille viesti: tällainen konkurssitaloudenpito pitää lopettaa.

Katsokaa tänä päivänä, mitä tapahtui Baltic Connectorille. Me olemme täysin avuttomia, kun kotimainen energia on käytännössä viety lähes nolliin. Meillä eivät pala enää tulevana vuosina voimalaitoksissa märät puunkuoret, joita Suomen metsäteollisuus tuottaa. Lähes kymmenen miljoonaa kuutiota vuodessa tulee sellutehtaalta poltettavaa jaetta, joka ei muuten pala ilman tukipolttoainetta. Vai teemmekö me semmoisen ratkaisun kuten Helsinki ja vihreiden johtama Helsingin Energia on tehnyt, että alamme ajaa jätettä Italiasta Suomeen? Kyllä vihreät ovat innokkaita osoittamaan meitä sormella, että te olette pilanneet luontoa. Kuka se on Suomen suurin luonnon pilaaja? Tehän se olette, kun te ajatte jätettä Italiasta Suomeen. Mitä siellä laivassa on? [Mauri Peltokangas: Juuri näin!] Pitäisi jonkun mennä tutkimaan ja katsoa joskus peiliin. Vihreät, te pallistelette Yleisradion ohjelmissa kirkkaalla otsalla, ”miten hyvin osaamme luontoa suojella”, ja lämmitätte Suomen pääkaupunkia jätteillä ja kippaatte lumet mereen ja likaatte Suomen merta. Herra varjele, jos Möhkön mummo pissaa ja vetää vessanpöntön, niin siinä koko Itämeri pilaantuu. Mieltikääpä kumpi pilaantuu ensin. Teidän lumissanne jätteitä menee mereen vaikka kuinka paljon, ja meille te tulette sanomaan, miten pitää elää. Ymmärrän kyllä, että vihreillä on tässä huono omatunto. Toivon, että on ja että saadaan parannus.

Mutta jos tällä kotimaisella energialla leikkimistä ei lopeteta ja metsäteollisuuden hyvää toimintaympäristöä turvata, niin olemme tilanteessa, jossa lähiaikoina tullaan tekemään hirveitä päätöksiä, jolloin metsäteollisuuden laitoksia pannaan kiinni. Sitten ei kum-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

mallakaan puolella salia, eikä keskelläkään, ole ymmärtäjiä tälle tilanteelle. Nyt sille voidaan kai vielä tehdä jotain, mutta vuoden kuluttua, pahoin pelkään, ei mitään. [Perussuomalaisten ryhmästä: Erinomainen puheenvuoro!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Hopsu.

20.19 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Julkisen velan taittaminen on vakavasti otettava haaste, mutta ratkaisut ovat valintoja. Hallituksen suunnittelemat 1,4 miljardia sosiaaliturvan leikkauksiin osuvat erityisesti yksinhuoltajiin, opiskelijoihin ja ansioturvalla oleviin työttömiin, kertoo sosiaali- ja terveysministeriön muistio. Ministeri totesi vaikutusten vastaavan valmisteluvaiheen arviota, eikä tarvetta muutoksiin siten hänestä ole. Rehellistä toimintaa on kertoa, millaiset valinnat on tehty, sillä valinnoista tässä tosiaan on kyse.

Väitän, että 300 euron kuukausivähennys yksinhuoltajalle tuntuu enemmän kuin edes tuplasumman kevennys suurituloisten verotuksessa. Tuloerot kasvavat juuri kun yhteiskunnallista vakautta olisi syytä vahvistaa. Toimeentulotuen varaan päätyvien määrä kasvaa 25—30 prosenttia, ja tämäkin on tietoinen valinta. Yksineläjät ovat tiukimmilla.

Pienituloisissa perheissä elävien lasten määrä nousee arviolta 12 700:lla. Tämä ei ole omiaan lisäämään lasten hyvinvointia eikä liioin ratkomaan huoltosuhdetta Suomessa, mikä olisi yksi niistä suurista haasteista, joista meidän tulisi yhdessä keskustella ja selvittää.

Ikäryhmistä suurimmat vaikutukset kohdistuvat 18—24-vuotiaisiin. Esimerkiksi Helsingissä asuva opiskelija, jonka vuokra on lähes 700 ja työtulot kuukaudessa hieman päälle neljä- ja puolisataa euroa, menettää 200 euroa kuussa. Opiskelijoiden lainakanta on jo nyt tuplaantunut viimeisen kymmenen vuoden aikana, ja takaussaatavat arvioidaan jo 100 miljoonaan euroon. Eli lainakanta kasvaa, ja sitä ei pystytä maksamaan takaisin. Näinkö me huolehdimme tulevista sukupolvista?

Tämäkin valinta on päätetty tehdä aikana, jona nuorten kasvanut pahoinvointi ja ahdistus näkyvät toistuvasti selvityksissä. Toistuvasti on myös todettu, että opiskelijoilla yksi suuri syy ahdistukseen on taloudellisen huolen kiristyminen. Toimille on arvioitu merkittäviä työllisyysvaikutuksia. Esimerkiksi opiskelijoiden osalta tämän lisääntyvän työnteon tulisi sitten kuitenkin näkyä joustavampina opintoaikoina, muuten yhtälö ei toimi, vaikka pahoinvointia kuinka paikattaisiin terapiatakuulla, mitä kyllä lämpimästi tuen.

Ylipäätään olisi hyvä löytää keinot kaikkien suomalaisten toimintakyvyn vahvistamiseen, jotta niin opinnot kuin työelämä sujuisivat. Tässä liikunta on yksi tärkeä elementti, ja liikunnan lisäpanostus ansaitseekin budjetissa kiitoksen.

Arvoisa puhemies! Sixten Korkmanin mukaan leikkausten kohdistamista vain yhteen ryhmään tulisi välttää, sillä niiden aiheuttamat inhimilliset ja taloudelliset kustannusvaikutukset ovat hyvin pitkäkestoisia. Ainut keino kasautumisen välttämiseksi on se, että sopeutusta tehdään myös tulopuolella eli joitain veroja korottamalla.

Toki merkittävästi kannattaa panostaa myös viennin kasvuun ja investointien saamiseen Suomeen. Tähän hallituksella on toimia, mutta niitä haastaa merkittävästi erittäin nuiva linja työntekijäpulan ratkomiseen maahanmuuton avulla. Tämä viesti on myrkyä kansainvälisille yrityksille, kun he pohtivat, minne sijoittua. Hallituksen linjan typeriä valintoja kuvaa se, että ollaan valmiita heittämään maasta ulos kolmessa kuukaudessa työttömäksi jäänyt, täällä kuitenkin jo aiemmin työllistynyt ja ollaan valmiita kehittämään byrokratiaa tämän ulosheiton seuranta varten ennemmin kuin käyttämään nämä resurssit kotoutumisen edistämiseen ja maahan tulevien lupaprosessien laadukkaaseen ja nopeaan hoitoon.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Arvoisa puhemies! Parlamentaarista tki-sovusta pidetään kiinni, mikä on hyvä, mutta parlamentaarista rahapelitoiminnan tuottojen siirron yhteydessä tehdystä sovusta ei pidetä kiinni. Kulttuuribudjetin valtionavustuksiin kohdistuu neljän miljoonan euron leikkaus. Sen sijaan hevosurheiluun tukijat ovat löytyneet.

Muun muassa kirjoihin ja teatterilippuihin kohdistuva alv-korotus ajaisi kulttuurin saavutettavuutta entistä heikommaksi. Toivottavasti tämä muutos torpataan.

Vastaavasti myös nuorisotyö on jäänyt kärsijäksi. Lastensuojelun jälkihuollon ikärajan laskun lisäksi syrjäytymisriskissä oleviin nuoriin osuvat myös etsivän nuorisotyön, ammatillisen kuntoutuksen ja työpajatoiminnan leikkaukset. Tämä linja on täysin ristiriidassa niiden puheiden kanssa, että haluaisimme ennaltaehkäistä Ruotsin tietä nuorten pahoinvoinnin ja jengiytymisen suhteen. Ankara kriminaalipolitiikka ja poliisien määrän lisääminen eivät eriarvoisuutta tasoi, vaikka voivat toimina olla tarpeellisia osana koko toimintaketjua.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Meriluoto.

20.24 Laura Meriluoto vas: Arvoisa puhemies! Orpon hallitus on valinnut eriarvoistamisen ja syrjäyttämisen tien. Hallitus tekee oikeistolaisen ideologian mukaista luokkapolitiikkaa, joka on pyritty verhoamaan muka vastuulliseksi talouspolitiikaksi. Linja on sanalla sanottuna epäinhimillinen. Hallitus muun muassa poistaa työttömyysturvan lapsikorotukset ja suojaosan ja pidentää työssäoloehdon 12 kuukauteen. Asumistukeen tehdään tällä kaudella valtavat leikkaukset, jotka aloitetaan jo ensi vuonna. Nämä päätökset heikentävät osa-aikaisen ja keikkatyön kannustavuutta, syventävät lapsiperheköyhyyttä ja jättävät yhä suuremman osan työttömistä ansioturvan ulkopuolelle. Toimeentulotuen tarve kasvaa, ja köyhyys lisääntyy. SOSTEn arvion mukaan 40 000 ihmistä putoaa ensi vuonna köyhyyslinjan alapuolelle. Heistä lähes 13 000 on lapsia. Ehkäpä yksi karuimmista esimerkeistä hallituksen epäinhimillisistä päätöksistä on lastensuojelun jälkihuollosta leikkaaminen. Tämä leikkaus kohdistuu sellaisiin itsenäistyneisiin nuoriin, jotka ovat saaneet elämässään huonoimmat mahdolliset lähtökohdat, nuoriin, jotka ovat hyvin haavoittuvassa asemassa verrattuna ikätovereihinsa ja joilla syrjäytymisen ja jopa menehtymisen riski on suurempi. Kenen etu on karsia heidän tuestaan?

Arvoisa puhemies! Entäs sitten se tänään paljon puhuttanut sote? Olemme tässä salissa kerta toisensa jälkeen saaneet kuulla, miten hallitus pesee kätensä sosiaali- ja terveyspalveluiden kriisistä, koska sote-uudistus oli Marinin hallituksen tekemä. Ihmettelen, jatkuuko tämä vastuunpakoilu koko tämän hallituskauden ajan, vai ymmärtääkö hallitus jossain vaiheessa, että sen velvollisuus on reagoida tämänhetkiseen tilanteeseen? Hallituksen pitäisi nyt ryhtyä toimiin, jotta hyvinvointialueille saataisiin työrauha tärkeään kehittämissuunnitelmaan, sen sijaan että niissä keskitytään kohtuuttomien säästölistojen laatimiseen. Käytäntö on tämän vuoden aikana osoittanut, että esimerkiksi hyvinvointialueiden rahoituslaki vaatii korjauksia. Vähintään hallituksen tulisi pidentää alijäämien kattamisvelvoitetta ja perua hyvinvointialueille kaavailemansa leikkaukset. Erittäin tärkeää olisi myös edistää työvoiman saatavuutta hyvinvointialueilla. Tähän hallitus ei selvästikään halua ryhtyä. Ulkomaille lähetetään viesti, ettei tänne haluta uusia tulijoita, ja soten naisvaltaiset alat jätetään palkkakuoppaan estämällä vientialoja suuremmat palkankorotukset. Kela-korvausten kasvattamisella varmistetaan varakkaampien pääsy hoitoon piittaamatta siitä, että asian-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

tuntijoiden mukaan tämä on järjestelmän ja työvoiman saatavuuden kannalta hyvin haitallinen suunta.

Arvoisa puhemies! Hallituksen piittaamattomuus inhimillisestä kärsimyksestä ja eriarvoistumisesta näkyy myös siinä, miten se kohtelee heikoimmassa asemassa olevia maahanmuuttajia ja pakolaisia. Hallitus muun muassa laskee pakolaiskiintiön historiallisen alas maailman pakolaistilanteen ollessa historiallisen vakava. Välttämättömän toimeentulon turvaava vastaanottoraha alennetaan perustuslain ja vastaanottodirektiivin sallimaan minimiin. Näiden toimenpiteiden vaikutukset budjettiin ovat pienet suhteessa niiden aiheuttamaan inhimilliseen kärsimykseen. Sen sijaan hallitukselta löytyy rahaa, kun kyse on pakolaisten aseman heikentämisestä. Satsauksia tehdään kansainvälisen suojelun muuttamiseksi luonteeltaan väliaikaiseksi ja säilöönoton enimmäiskeston nostamiseksi 12 kuukauteen. Näihin toimenpiteisiin löytyy miljoonia. Kaiken kaikkiaan on silmiinpistävää, kuinka vähän hallitusta kiinnostaa ihmisten kotoutuminen ja kiinnittyminen suomalaiseen yhteiskuntaan. Tämä tuntuu hullulta paitsi inhimillisestä näkökulmasta myös esimerkiksi siksi, että Suomi tarvitsee kipeästi työntekijöitä eri aloille, tai siksi, että hallitus on muka huolissaan ajautumisestamme niin kutsutulle Ruotsin tielle.

Arvoisa puhemies! Hallitus perustelee arvovalintojaan talouden tasapainottamisella, mutta tämä ei ole kovin uskottavaa, etenkin kun katsoo, millaista veropolitiikkaa hallitus tekee. Jos hallitus haluaisi tasapainottaa Suomen taloutta oikeudenmukaisesti ja kestävästi, vahvistaisi se valtion tuloja. Valtiovarainministeriöstä on toistuvasti kerrottu, että julkisesta taloudesta pitää vahvistaa verotuksen kautta eikä julkinen talous vahvistu ilman verotoimia.

Arvoisa puhemies! Tämä yksi Suomen historian oikeistolaisimmista hallituksista on todellakin näyttänyt karvansa jo ensimmäistä budjettiaan laatiessaan. Mitä mahtaa hyvinvointivaltiota olla jäljellä tämän hallituskauden jälkeen?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strand.

20.30 Joakim Strand r: Arvoisa puhemies, ärade talman! Kun kuunteli näitä kahta edellistä puheenvuoroa, niin vaikea uskoa, että todella moni asia on tämän päivän Suomessa kuitenkin paremmin kuin mitä on ikinä ollut. Etenkin tällaisena aikana, jos miettii, mitä uutisia nytkin tuli hiljattain tuohon kaasuputkeen liittyen, niin toivoisin, että rakentaisimme jonkin sortista yhteishenkeä, mitä kyllä ainakin itse koin, että tässä aikaisemmin salissa oli.

Ärade talman! Vi behandlar alltså budgetpropositionen 2024 och jag gör några plock därifrån.

Det är klart att om man tänker på den stora bilden så har vi utmanande år bakom oss. Vi har haft coronapandemin, Rysslands attack mot Ukraina, vi har alla följt med det som har hänt i Israel under helgen och nu har vi just fått nyheter om att man inte kan utesluta att någon utomstående skulle ha påverkat det som har skett kring gasöverföringsledningen mellan Finland och Estland. Jag värdesätter själv den stämning som åtminstone lite tidigare rådde i salen där man ändå väldigt enhälligt diskuterade försvarspolitiken.

Hallitus panostaa hyvin vahvasti muun muassa peruskoulujen rahoituksen pysyvään tasokorotukseen, 200 miljoonaa euroa. Lisätään korkeakoulujen aloituspaikkoja.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Vi satsar alltså på grundskolan, vi satsar på högskolorna.

Tieverkolle osoitetaan rahaa, itse asiassa liikenteen rahoitukseen noin 600 miljoonaa euroa, josta korjausvelan purkamiseen 250 miljoonaa euroa.

Vi satsar väldigt mycket på vägnätet, också på det lägre vägnätet. Att vägarna är i skick är livsviktigt både för enskilda människors vardag och också för näringslivets konkurrenskraft. Vi satsar naturligtvis också på försvaret och på att ersätta det materiel som vi har hjälpt Ukraina med.

Eliikkä Puolustusvoimille myönnetään noin 260 miljoonaa euroa korvaamaan Ukrainaan luovutettuja suorituskykyjä. Panostetaan myös sisäiseen turvallisuuteen ja muun muassa nuoriso- ja jengirikollisuuden ennaltaehkäisyyn.

Vi satsar på inre säkerhet också, förebyggande av ungdoms- och gängbrottslighet.

Det finns också många goda, mera lokala satsningar i Vasa valkrets. Det gäller bland annat Vasa hamn, riksväg 8 i synnerhet kring Jakobstad den här gången, Kasköbanan får rejält med planeringspengar, och jag vill separat lyfta upp finansieringen för patient- och klientsäkerhetsarbetet vid Österbottens välfärdsområde.

Eliikkä asiakas- ja potilasturvallisuustyön kehittäminen Pohjanmaan hyvinvointialueella jatkuu.

Vi ser också till att flygtrafiken till Kronoby fortsätter, någonting som är viktigt för exportindustrin i Finland. Regeringen satsar speciellt mycket på forskning, utveckling och innovationer.

Edellisen kauden parlamentaarisen tki-työryhmän työ ei ole missään nimessä mennyt hukkaan. Päinvastoin, siihen panostetaan edelleen, ja se on tietenkin äärimmäisen tärkeätä myös meidän elinkeinoelämän tulevaisuuden näkökulmasta, että erityisesti isot globaalit konsernit keskittäisivät lisää tki-toimintaa Suomeen ja että saadaan myös uusia toimijoita Suomeen panostamaan tutkimukseen, kehittämiseen ja innovaatioihin yhdessä korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kanssa. Tässä myös kaupungeilla ja kunnilla on erittäin tärkeä rooli. Suhteellisen pienillä panostuksilla voi saada isoja liikkeitä aikaiseksi, ja mainitsen nyt esimerkkinä vaikka Vaasan kaupungin ja Uumajan kunnan tilaaman uuden maailman ympäristöystävällisimmän laivan, joka toi myös lisää tärkeitä tilauksia omalta osaltaan Rauman telakalle. Se toi lisää tki-panostuksia hyvin monen yrityksen toimesta Suomeen ja Pohjanmaalle ja tänä päivänä toimii koko maailman pohjoisimpana reittiliikenteenä sekä ihmisten että rahdin osalta, kelluvana laboratoriona, keskittää ja tuo yhä enemmän tki-panostuksia Suomeen.

Sist men inte minst några ord om inkommande investeringar.

Finland och i synnerhet Västra Finland har större potential än någonsin att ro hem investeringar. Vi pratar om 140 miljarders potential enbart utgående från den utredning som handelskamrarna har gjort längs med kusten. Lyckas vi få ens en del av de här är det ändå

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

rekord, kommer att ge starka sysselsättande effekter och vara väldigt viktigt med tanke på kommande generationers möjligheter att sysselsätta sig i Finland.

Eliikkä nyt on äärimmäisen tärkeätä, että hallitusohjelman kirjaus tästä investointinyrkistä, jossa siis pyritään aktiivisesti houkuttelemaan yli ministeriöiden rajojen — käytännössä kyse on TEMistä, LVM:stä ja VM:stä — jotta pystytään kilpailemaan näistä gigaluokan investoinneista, muun muassa akkuarvoketjuun liittyen, jotka nyt ovat Suomen ulottuvilla. Tämä on äärimmäisen tärkeätä, että nämä viedään maaliin, joten näistä edellisistä puheen- vuoroista poiketen itse totean, että meillä on hyvin moni syy katsoa positiivisesti tulevaisuuteen ja tehdä yhteistyötä. Välillä ollaan oppositiossa ja välillä hallituksessa, mutta Suomi-paita päällä joka tapauksessa. — Tack.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen poissa, edustaja Laiho poissa. — Edustaja Tynkkynen, Sebastian.

20.35 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa rouva puhemies! 6+3 — kuka osaa ratkaista tämän yhtälön? Yllättävän harva, kun sitä kysytään puolueilta. Nämä luvut löi pöytään valtiovarainministeriö ja jäi odottelemaan päättäjien ratkaisuja. Ministeriön viesti oli koruton: tämän verran pitäisi valtiontaloutta sopeuttaa kahden vaalikauden aikana, jotta tulevilla sukupolvilla olisi mahdollisuus tehdä omat valintansa. Ajatelkaa, näin vakavasta tilanteesta puhumme valtion velkaantumistahdin osalta. Kyse on Suomen itsemääräämisoikeudesta.

No sitten niihin ratkaisijaehdokkaisiin. Ei niitä jonoksi asti ollut. Keskusta löi hanskat tiskiin jo ennen kuin ratkaisua edes lähdettiin hakemaan. ”Kannamme vastuuta kaikkina aikoina”, väitetään keskustan nettisivuilla isoin kirjaimin. Se on sitä keskustalaista vastuunkantoa, että hyvinvointiyhteiskunnan kannalta kriittisellä hetkellä luikitaan pakoon eikä edes osallistuta ratkaisujen hakuun, ei edes vastattu hallitustunnustelijan kysymyksiin. Keskustan kannatuspiikki ajoi tärkeydessä kaiken muun ohi.

Jos sitten katsoo vasemmistopuolueiden vaalipuheita ja mennyttä Marinin hallituskausia, ei vasemmiston jättäytyminen oppositioon tule kenellekään yllätyksenä. Ei näillä puolueilla ole kykyä ratkaista 6+3-yhtälöä. Yhtään mistään ei löytynyt neljän vuoden aikana säästettävää — ei mistään. Siksi ne eivät kyenneet siihen nytkään. SDP:lle ei käy kehitysavusta leikkaaminen, eikä sille käy taloudelle haitallisen maahanmuuton kiristäminen. Sen sijaan demarit ilmoittivat ennen vaaleja olevansa valmiita leikkaamaan yrityksiltä sekä korottamaan veroja sieltä ja täältä — siis yhdessä maailman tiukimman verotuksen maassa, joka on tukahtumassa. Demareille olisi riittänyt alimmillaan vain 3,5 miljardin sopeutus. Kuunnelkaa valtiovarainministeriötä: Suomelle se ei riitä. Se jää 2,5 miljardia vajaaksi hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuuden ratkaisevasta tavoitteesta.

Arvoisa puhemies! Eduskunnasta löytyi kuitenkin lopulta se vastuullinen enemmistö, joka oli valmis tarttumaan tähän urakkaan. Ei se ole helppo urakka, se on myönnettävä. Kipeitäkin säästöjä on tehtävä. Kosmeettisilla toimilla ei saada sitä elintärkeää kuuden miljardin tavoitetta kurottua neljän vuoden aikana, se on fakta. Opposition tehtävä on tarttua kriittisesti hallituksen toimintaan ja nostaa esille kohtia, joita se vastustaa — se kuuluu politiikkaan — mutta samalla kun vastustatte hallituksen yksittäisiä toimenpiteitä, niin kaipaisin teiltä ratkaisuja. Kun me kritisoimme teitä viime kaudella, meillä oli esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja siitä, miten me olisimme asiat tehneet.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Arvoisa puhemies! Jos toteuttaisitte kuuden miljardin sopeutuksen eri tavalla, olkaa hyvä ja kertokaa teidän ratkaisunne siihen pääsemiseksi. Kaikkien toimien peruminen ei sitä ole. Se veisi meitä väärään suuntaan. Jos teidän ratkaisunne olisi ottaa reippaasti enemmän velkaa kuin tämä hallitus, sanokaa se suomalaisille ääneen. Kansalaisten pitää kuulla, jos te olette valmiita riskeeraamaan hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuuden hallitsemattomasti kasvavalla velanotolla. Hallitus ei siihen ole valmis. Me olemme päättäneet kääntää suunnan.

Aalto-yliopiston professori Vesa Puttonen totesi ministeri Purrasta seuraavasti: ”Vaikuttaa siltä, että meillä on pitkästä aikaa ihan oikea valtiovarainministeri.” Näin todellakin on. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Kiuru, Krista, poissa. Edustaja Kalmari, poissa. — Edustaja Diarra.

20.40 Fatim Diarra vihr: Kiitos paljon, arvoisa rouva puhemies! Kun katson tätä hallituksen talousarvioesitystä, tulee ensimmäisenä mieleen sana itsekäs. Tätä lukiessa ei voi olla ajattelematta, että tekijät ovat vieraantuneet todellisuudesta, vieraantuneet siitä, että Suomessa hyvin moni ihminen kamppailee jo nyt oman toimeentulonsa kanssa. Ei ole satumaa, että hallituksen leikkaukset osuvat rajuimmin niihin ihmisiin, joilla ennestään on jo kaikista vaikeinta. Se on arvovalinta, joka huokuu halusta suojella sitä, mitä itsellä on. Halusta suojella omia rahojaan viemällä niiltä, joilla ei ole riittävästi elämiseen edes nyt.

Nostan ensimmäiseksi nuoret. Leikkaamalla asumistuesta ja jäädyttämällä opintorahan indeksikorotukset ajatte nuoret ja opiskelijat entistä ahtaammalle sekä rikotte ennen vaaleja tekemänne lupaukset. Nyt en puhu koulutuslupauksesta, vaan puhun siitä, että lupasitte ennen vaaleja panostaa nuorten mielenterveyspalveluihin ja suojella sitä, että useampi nuori säilyisi oman mielensä särkymiseltä. Tämä lupaus ei kuitenkaan tällä budjetilla saa edellytyksiä toteutua. Me tiedämme, että taloudellinen ahdinko ja huoli omasta toimeentulosta on yksi suurimmista syistä nuorten ja opiskelijoiden mielenterveysongelmiin. Leikkaamalla heiltä te lisäätte riskiä huomattavasti. Samaan aikaan nuorten terapiatakuuta ei niin ikään löydy hallituksen lainsäädäntösuunnitelmasta. Missä se on? Sen te meille lupasitte. Mitä tämä on, ellei räikeää omien lupauksen pettämistä ja oman omaisuuden turvaamista nuorten kustannuksella? Tässä kohdistan sanani erityisesti kokoomukselle ja RKP:lle, puolueille, jotka kutsuvat itseään sivistyspuolueiksi.

On myös ironista, että näitä päätöksiä on tehty samalla, kun Suomessa on kova huoli katu- ja jengirikollisuuden yleistymisestä huolestuttavalla tahdilla. En voi olla miettimättä, miten uskotte nuorilta leikkaamisen, perheiden tilanteen vaikeuttamisen parantavan näitten nuorten tilannetta, joilla nyt on rikkinäinen koti, joilla jo nyt on sellainen tunne, että he eivät kuulu tähän yhteiskuntaan, ja nyt semmoinen olo, että heillä ei täällä ole paikkaa. Miten tällaisilta perheiltä leikkaaminen saa nämä nuoret tuntemaan itsensä tärkeiksi tässä yhteiskunnassa? Minulle on selvää, että tämä hallitus ei valitse suojella näitä nuoria oli sitten kyse mielenterveydestä, vakaasta lapsuudesta tai siitä, että jättäisimme tämän maapallon heille parempaan kuntoon kuin millaisena me itse sen saimme.

Arvoisa rouva puhemies! Puhutaan sitten naisista. Hallituksen leikkaukset osuvat kiipeimmin esimerkiksi pienipalkkaisilla aloilla toimiviin naisiin, niihin naisiin, jotka pitävät huolta lapsistamme, hoitavat meidän sairaita ja pitävät tämän yhteiskunnan pyöriä pyörimässä. Tämä tuntuu minusta kylmältä ja julmalta. Te leikkaatte näiltä naisilta samaan ai-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

kaan, kun kevennätte kaikkein rikkaimpien verotusta. Tämä on itsekästä politiikkaa. On nimittäin aivan turha väittää, etteivät veronkevennykset osuisi nimenomaan niille ihmisille ministeriaitiossa ja meille tässä salissa. Minun on vaikea ymmärtää, miten tämä nähdään oikeudenmukaisena politiikkana. Sen sijaan leikataan asumistuesta, työttömyysturvasta, siitä rahasta, minkä moni pienipalkkainen nainen aidosti tarvitsee oman perheensä elättämiseen.

Sitten vielä pari sanaa kaupungeista. Tällä politiikalla te kurjistatte meidän kaupunkeja. Kaupungit elävät opiskelijoista, joilta leikkaatte. Kaupungit tarvitsevat kipeästi työntekijöitä hoiva-alalle, päiväkotiin, mutta heiltäkin te leikkaatte. Samalla te jarrutatte työperäistä maahanmuuttoa ja olette luoneet rasistisen puheen oikeuttamisella ilmapiiriin, jossa kipeästi tarvitsemamme ihmiset eivät uskalla tulla tänne töihin, jossa ihmiset, joita tapaan, kertovat jatkuvasti siitä, miten heillä on sellainen olo, että he eivät kuulu tänne, että he eivät saa olla täällä. En tiedä, oletteko aidosti sisäistäneet, mitä olette päättäneet, mitä esittäte. Tavallaan toivon, että ette ole, sillä minä haluaisin ajatella, ettei kukaan halua ajaa näin itsekästä ja kylmää politiikkaa Suomessa, maassa, jonka teidän omien sanojenne mukaan tulisi olla mahdollisuuksien tasa-arvon maa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ollikainen.

20.45 Mikko Ollikainen r: Arvoisa rouva puhemies, ärade fru talman! Jag nämnde här tidigare under en taltur att den första budgetdiskussionen som jag var med om i den här salen var en så kallad normal budgetdiskussion, men strax efter det kom coronan med allt vad det innebar. Efter det kom Rysslands anfallskrig mot Ukraina med allt vad det innebar — det pågår ju ännu, och det innebär ju också att vi har haft en inflation, ökade räntor — och också förstås Natomedlemskapet, och nu det senaste i helgen med det som hänt och händer i Israel och också nu det som har hänt vid Finska viken som har uppdagats i dag. Så vi lever på många sätt, på många plan, i ett brytningsskede. Kontinentalplattorna rör på sig, och nu behövs den omtalade resiliensen.

Statsskulden ökar nästa år i statsbudgeten med 11,5 miljarder euro, alltså 11 500 miljoner euro, en otroligt stor summa. Bara på några månader från finansministeriets förslag till budgetriens resultat ökade summan med 1,4 miljarder, främst på grund av minskade skatteintäkter. Vi är det mest skuldsatta landet i norra Europa, och det har sagts flera gånger här i dag att nu krävs att trenden måste vändas och att skuldsättningsspiralen måste brytas för att vi ska fortsätta få ha vårt fina nordiska välfärdssamhälle med god utbildning och bra offentlig service kring vården.

Regeringens mål är att balansera Finlands ekonomi med sex miljarder, och det berör vår allas vardag och det kommer i praktiken också att innebära nedskärningsbeslut.

Arvoisa rouva puhemies! Elämme todella haasteellisia aikoja monessa eri suhteessa: taloudellisesti mutta myös turvallisuus- ja geopolitiikan näkökulmasta, työllisyyden, palvelujen mutta myös ilmastonmuutoksen osalta. Monessa suhteessa trendi pitää muuttua, ja tämä vaatii kovia ja pitkäjänteisiä päätöksiä. Tästä syystä näen, että on todella hienoa, että nyt panostetaan perusosaamiseen, lukemiseen, kirjoittamiseen, laskemiseen ja henkilökohtaiseen kolmiportaiseen tukeen. Myös tki:hin panostetaan enemmän, ja tämä on todella tärkeää kasvun näkökulmasta, jotta voidaan luoda uusia työpaikkoja uuden osaamisen kautta. Ajattelen tässä esimerkiksi vihreää siirtymää.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Ärade talman! Det planeras just nu väldigt många stora investeringar i grön omställning i västra Finland. I röret, som det brukar säga, har vi satsningar upp till 40 miljarder euro i vindkraft, vätgas, ackuteknologi, sol, ja, många olika teknologier. Här gäller det att vara med. Det gäller också att kunna satsa på infrastruktur kring det här men också på utbildning och annan typ av satsningar. Och då det gäller just väginfrasatsningar gläder det mig att det i den här budgeten bland annat finns satsningar på riksväg 8 men också kring banan från Kaskö till Seinäjoki och också satsningar på hamnarna och sådant — allt sådant som möjliggör satsningar kring den gröna omställningen. Jag är också glad över att patient- och klientssäkerhetscentralen vid Vasa centralsjukhus har fått pengar.

Pari sanaa sotesta. Tässä salissa on puhuttu aika paljon siitä tänään, ja huoli on aito. Uskon, että monet meistä täällä ovat myös hyvinvointialueilla valtuutettuina, ehkä hallituksissakin, ja on aikamoinen haaste saada talous kuntoon, mutta vähintään yhtä haasteellinen tilanne on koskien henkilöstöä. Ainakin meillä Pohjanmaalla on suuri pula tekijöistä, ja se on kyllä kansallinen haaste kanssa tässä. Näen, että nyt on tärkeää, että me panostetaan hyvinvointiin ja että löydetään ratkaisuja tässä ja myös nähdään mahdollisuuksia tässä vaikeassa tilanteessa. Itsekin olen ollut mukana tekemässä jo nyt tässä vaiheessa aika haasteellisia päätöksiä tämän suhteen. Monessa suhteessa mannerlaatat liikkuvat, ja tähän pitää nyt sitten vain valmistautua. Resilienssiä — siitä on puhuttu — tässä suhteessa tarvitaan.

Ja vielä pari sanaa idästä ja lännestä. Nyt tässä salissa on puhuttu paljon idästä ja lännestä. Näen, että meidän ei tule kilpailla keskenään niin paljon, koska tässä on nyt yhteinen tavoitetilä, että koko Suomi voi hyvin. Investoinnit tulevat näillä näkymin Länsi-Suomeen, mutta näen, että on tärkeää, että koko Suomi hyötyy näistä panostuksista. Tulee muistaa, että myös Euroopan näkökulmasta näitä panostuksia on vaikeaa saada. Meidän kilpailijat ovat ihan muualla. Esimerkiksi USA panostaa todella paljon näihin, ja me kilpaillaan muun muassa näistä investoinneista heidän kanssaan.

Kuten tässä kollega Strand sanoi, nyt tarvitaan yhteishenkeä — joskus oppositiossa, joskus hallituksessa, mutta aina Suomi-paita päällä — ja minun mielestäni tämä oli hyvin kiitetytty tässä tilanteessa. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Päivärinta, poissa. — Edustaja Räsänen, Joona.

20.51 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Suomen julkisen talouden tilanne on eittämättä vakava. Viimeiset viisitoista vuotta julkiset menomme ovat nousseet nopeammin kuin mihin tulomme antaisivat myöden. Tässä on peiliin katsomisen paikka varmasti kulloisellakin hallituksella, jotka tänä aikana maata ovat eteenpäin vieneet, ja eduskunnilla, jotka päätöksiä valtiontaloudesta ovat tehneet.

Syyt tämän kroonisen tilanteen taustalla ovat meille kaikille tuttuja. Keskeinen syy menojen nopeampaan nousupaineeseen liittyy epäedulliseen väestörakenteeseemme ja siitä kumpuaviin kustannustekijöihin ja nousupaineisiin erilaisissa palveluissa ja etuisuuksissa. Toisaalta samaan aikaan finanssikriisin jälkeen tulopohjamme on kärsinyt siitä, että elinkeinorakenteessamme on tapahtunut valtaisia muutoksia, ja toisaalta myös kroonisesti jokaisen hallituksen aikana miltei edellisen kymmenen vuoden aikana veroaste on itse asiassa laskenut. Tämä tilanne meillä on tänään todella käsissä, kun käsittelemme nyt oikeistohallituksen ensimmäistä budjettia.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Ja kysymyshän kuuluu: muuttuuko tilanne radikaalisti? Ennen vaaleja muistamme vakavat puheet siitä, millä tavalla velkaantuminen piti lopettaa, mutta nyt, kun talousarvion kirjaa katsoo, ja varsinkin, kun katsoo koko julkisen talouden suunnitelmaa, voimmme todeta, että itse asiassa tällä kaudella hallitus ottaa enemmän velkaa kuin edellinen hallitus. [Pia Viitanen: Kuinka se on mahdollista?] — Se on kyllä erityisen suuri kysymys, että miten tässä näin kävi, ottaen huomioon, mitä ennen vaaleja puhuttiin.

Arvoisa puhemies! Kun todella tätä ensimmäistä tämän hallituksen budjettia tässä läpi käydään, niin kyllä se tiivistyy näihin keskeisimmille ehkä neljälle havainnolle.

Ensimmäinen todella on se, että hallitus ottaa enemmän velkaa suhteessa edelliseen hallitukseen. Sitten kun katsotaan näitä hallituksen sopeutustoimien kohdentumisia, niin ne kohdistuvat vain ja ainoastaan pieni- ja keskituloisille. Kun katsotaan hallituksen veromuutoksia, niin veromuutoksista suurin hyöty kohdistuu heille, jotka tienaa kuukaudessa 14 000 euroa. Ja sitten vielä kaiken kukkuraksi ne kasvun eväät, joita tässä vakavassa taloudellisessa tilanteessa tässä ja nyt tarvittaisiin, ei vähiten rakennuslalla, mutta paljon muuallakin, jäävät tekemättä, ja johtopäätökseni on pitkälti se, että puheista huolimatta aika lailla tämä piippuun nyt niin sanotusti jää.

Arvoisa puhemies! Kukaan tässä salissa ei varmasti kiistä tarvetta valtiontalouden tasapainottamiselle, ja kun valtiontaloutta tasapainotetaan, niin se vaatii kaikkia kolmea kokonaisuutta.

Ensimmäiseksi on välttämätöntä tarkastella menotasojamme, tehdä myös menosäästöjä, hakea ratkaisuja, joilla menojen nousupainetta voidaan hillitä.

Toisekseen tarvitaan välttämättömästi myös ratkaisuja, joilla veropohjaa voidaan laajentaa ja joilla lisää verotuloja voidaan eri puolilta kerätä. Ilman verojen mukana pitämistä tässä työkalupakissa valtiontalouden tasapainoa ei tulla saavuttamaan.

Ja sitten, arvoisa puhemies, kolmanneksi se kaikista tärkein: toimenpiteet kasvun ja työllisyyden eteen. Tässä kokonaisuudessa keskeisimmäksi asiaksi nousee se, millä keinoin voimme edesauttaa tuottavuuden parempaa parantumista, koska nimenomaan tuottavuuden puolella olemme jääneet jälkeen keskeisistä kilpailijamaistamme. Ja mikäli valtiontalous halutaan jonakin päivänä vielä tasapainoon, vaaditaan todella kaikkia näitä kolmea toimenpidettä.

Arvoisa puhemies! Eduskunnan asettaman aikataulun mukaisesti sosiaalidemokraatit tulevat esittämään tässä salissa oman vaihtoehtonsa, joka nojaa näihin kolmeen keskeiseen tekijään. Ja sitten vielä se tärkein: vaikeina aikoina vaaditaan eniten juuri oikeudenmukaisuutta, ja sehän on tämän Orpon hallituksen ensimmäisen budjetin suurin synty — varsinkin sen puute. Arvoisa puhemies, tästä syystä en voi kyllä tätä talousarviesitystä kannattaa.

Mutta, arvoisa puhemies, koska olen tottunut myös siihen, että joskus on myös paikallaan kehua, kun sen aika on, niin kiitän kyllä hallitusta panostuksista niin sisäisen turvallisuuden kuin myös sitten ulkoisen turvallisuuden turvallisuusviranomaisten toimintavalmiuksien ylläpitämiseksi. Varsinkin tässä vaikeassa kansainvälisessä tilanteessa niille on kyllä paikkansa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Savola poissa, edustaja Kivelä poissa, edustaja Norrback poissa, edustaja Toveri poissa, edustaja Antikainen poissa, edustaja Viitanen poissa. [Pia Viitanen: Mitä?] — Ai siellä, anteeksi! Oli siellä tuon puhujakorokkeen takana. Erityisesti tervetuloa, edustaja Viitanen.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

20.57 **Pia Viitanen sd:** Kiitos, arvoisa puhemies! Olen kyllä huomannut, että on mukava olla eturivissä, mutta tuo paikka on vähän epäedullinen, koska tämä lamppu tulee eteen ja estää näköetäisyyden.

Arvoisa puhemies! Niin, tässäpä edellisessä puheenvuorossa juuri ne perusasiat käytiinkin läpi. Taloustilanne on vakava, ja aina kun taloustilanne on vakava, meidän on tehtävä arvovalintoja. Tässä nyt näkyy sitten se, mikä tämän hallituksen arvovalinta on: se on leikkaukset pienituloisille, suurituloisimpien veronkevennykset, ja kuinka ollakaan, tähän samaan yhtälöön kuitenkin kuuluu se, että velkaa otetaan lisää yli 11,5 miljardia. Kun tämän luvun kuulin, niin en meinannut uskoa korviani, mutta pakkohan se nyt on uskoa, kun täälläkin se ollaan tänään niin monta kertaa käsitelty.

Viime hallituskaudella otettiin itse asiassa tälle vuodelle vähemmän velkaa, mutta me muistamme syyt siihen velkaan, mitä viime kaudella otettiin. Siihen oli syynä pandemia, siihen oli syynä sota, ja kuinka ollakaan, myös silloinen oppositio tuki 95-prosenttisesti tuon kauden velkoja.

Olen, puhemies, siitä hyvin pahoillani, että tämä hallitus aloitti sen leikkauspolitiikkansa jo aiemmin vammaispalvelulain lykkäämisellä. Olen täsmälleen samaa mieltä kuin eräät puhujat täällä, jotka ovat sanoneet, että lastensuojelun jälkihuollosta leikkaaminen on äärimmäisen lyhytnäköistä ja epäreilua, ja en pidä hyvänä sitä, että nyt opiskelijoille, työttömille, yksinhuoltajille, nuorille tulee isoimmat leikkaukset ja lapsikäyhyys lisääntyy — ja samaan aikaan sitä veroalea on sitten varaa suurituloisille antaa.

Kyllä tässä minun mielestäni aika kuvaavaa on ollut myös se, mitä olemme puhuneet täällä aiemmin, että kyllä tässä sellainen tietynlainen petettyjen lupausten sarja on. Ennen vaaleja leikkaukset eivät olleet mahdolliset, niiden ei pitänyt käydä perussuomalaisille. Toisin kävi. Ennen vaaleja luvattiin auttaa autoilijoita. Nyt kuitenkin työmatka-autoilijoiden kustannukset kasvavat, enkä pidä tätä ollenkaan hyvänä.

Puhemies! En myöskään pidä hyvänä sitä, että tässä esityksessä selkeästi heikennetään ay-liikkeen ja palkansaajien asemaa. Tiedossa on potkulakia, sairaussakkoa, lakko-oikeuksien rajoituksia. Haluaisin kysyä tässä tilanteesta, missä on se suomalainen jalokivi, perinteinen jalokivi: luottamus ja yhdessä sopiminen. Se nyt puuttuu tästä hengestä ja ilmapiiristä. Täällä salissa istuu edustaja Lyly, ja hän voisi varmasti monta kertaa kuvata, kuinka suuri merkitys on sillä, että luodaan luottamusta, yhteistyötä ja sovitaan yhdessä. Se on tämän yhteiskunnan valtti ollut, ja nyt sitä valitettavasti rikotaan ja revitään.

Mielestäni yksi iso ongelma on se, että tässä unohdetaan suhdannetilanne. Tässä unohdetaan suhdannetilanne esimerkiksi sen suhteen, että rakennusala on tällä hetkellä suunnattoman suurissa vaikeuksissa. Hallitusohjelmassa ohjelmana on täysin päinvastaiset toimet kuin mitä nyt tarvittaisiin. ARA-tuotantoa vedetään alas erityisryhmiltä eli vanhuksilta, vammaisilta, opiskelijoilta. Heidän asuntorakentamistaan tuetaan vähemmän, sieltä leikataan, asumisoikeusasuntotuotanto lopetetaan, korjausavustuksia viedään alaspäin, minun lempilapseni lähiöohjelmat lakkautetaan, asumisneuvonnasta leikataan puolet määrärahasista pois — tämä on todella surullinen kehityssuunta. Miten ihmeessä esimerkiksi asuinalueiden eriytymistä voidaan jatkossa torjua tällaisella linjalla? Ei mitenkään. Ja sen haluan sanoa, että mikäli hallitus nyt kuuntelisi, niin näitä lähiöohjelmia tänä päivänä ei missään nimessä saisi eikä pitäisi lakkauttaa. Tämä niin sanottu elvytyspaketti, mikä rakennusallale tuli, on valitettavasti hiiren kokoinen. Se oli suuri pettymys — siinähan oikeastaan loivennetaan ja peruutetaan niitä leikkauksia, mitkä hallitus oli jo ilmoittanut tekevänsä. Eri-tyisryhmien valtuutta ei leikatakaan 40 miljoonaan, vaan vain 60 miljoonaan. Tänä vuon-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

nahan se on 120 miljoonaa. Ja asumisoikeusasuntotuotantoa ei lakkautetakaan vielä ensi vuonna, vaan vasta seuraavana. Eivät nämä toimet nyt riitä elvyttämään tämän hetken rakennusalan tilannetta, eivät missään nimessä.

Sosiaalidemokraatit ovat kesästä asti esittäneet toimenpidepakettia, jossa nimenomaan satsataan kohtuuhintaiseen asumiseen, ihmisten kotien peruskorjaukseen, lähiöiden viihtyisyyden ja turvallisuuden kehittämiseen, ja olemmehan esittäneet myös sitä, että jotta asuntokauppa lähtisi liikkeelle, niin korkovähennys tulisi väliaikaisesti palauttaa ensiasunnon ostajien asuntolainan osalta.

Haluun tähän, puhemies, sanoa vielä nopeasti erään asian, ja se on av-alan tuotantokannustin. Kun haluamme kasvua, kun haluamme työpaikkoja, ei ole mitään järkeä lakkauttaa tuotantokannustinta, joka on elokuva-alalle tuonut paljon työtä, paljon kasvua ja myös suomalaisille paljon verotuloja. Tässä vetoan hallitukseen, että tämä yksityiskohta vielä korjataan.

Me tulemme esittämään vaihtoehtobudjetin, joka on reilu, rohkea ja realistinen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm, poissa. Edustaja Andersson, Otto, poissa. — Edustaja Hänninen, paikalla.

21.03 Juha Hänninen kok: Arvoisa rouva puhemies! Mikä auttaa meidät huonojen aikojen yli? Se on usko ja toivo paremmasta huomista ja tulevaisuudesta. Tarvitsemme sitä erityisesti juuri nyt, uskoa ja toivoa, katsetta eteenpäin tosiasiat tunnustaen. Poliitikassa puhutaan mielellään arvoista ja arvovalinnoista, ja puhun niistä itsekin mielelläni. Meillä kaikilla on suunnilleen samat arvot: terveys, puoliso, perhe, ystävät, läheiset, rehellisyys, vastuullisuus ja luotettavuus. Näitä arvoja on helppo luetella, mutta kun olemme tilanteessa, jossa yhteisen hyvän eteen pitää tehdä arvovalintoja, mikä on tärkeysjärjestys? Olemmeko valmiita tekemään hankalia ratkaisuja, jotta saavutamme yhteistä hyvää, emme heti mutta pian tulevaisuudessa?

On kaksi vaihtoehtoa: Voi tehdä ratkaisuja lyhytnäköisesti ja tehdä vain miellyttäviä ratkaisuja siitä huolimatta, että ne maksavat, vaikka niiden takia pitää ottaa velkaa ja jättää ne tulevien sukupolvien ja tulevien hallitusten hoidettavaksi. Toinen vaihtoehto on katsoa eteenpäin ja tehdä ratkaisuja, jotka eivät juuri nyt kaikkia miellytä, uskoen siihen, että näin me rakennamme tulevaisuutta, että vain tällä tavalla meillä on tulevaisuudessakin hyvinvointiyhteiskunta ja hyvinvointipalvelut ja että tulevaisuudessakin lapsemme ja lastenlapsemme voivat hyvin eivätkä lyhyisty velkataakan alle.

Arvoisa rouva puhemies! Olen huolestuneena seurannut, miten opposition katse ei ole faktoissa eikä eteenpäin, vaan se on tässä hetkessä. Se on johtanut siihen, että hallitusohjelmasta ja talousarvioesityksestä ei nähdä metsää puilta, vaan niistä haetaan yksityiskoh tia, joihin tarttumalla väitetään, että hallitus tarkoituksella kurjistaisi heikompiosaisen elämää, ja liioitellaan sitä, että hallitus olisi romuttamassa hyvinvointiyhteiskuntamme. Kun arvoista puhutaan, niin mitkä ovat niitä opposition arvovalintoja, jotka johtavat tämän hyvinvointiyhteiskunnan ylläpitämiseen tulevaisuudessakin eivätkä vain tässä hetkessä? Niistä kuulisin mielelläni. Tässä salissa puolustetaan usein heikoimmassa asemassa olevia, se on hyvä. Heistä pitää aina huolehtia, se on täysin selvä. Jotta voimme huolehtia myös heistä, meidän pitää huolehtia myös työssäkäyvistä ihmisistä ja heidän työpaikoistaan eli työnantajayrityksistä. Ilman työntekijöitä ja työnantajayrityksiä emme voi huolehtia heikompiosaisistakaan.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Arvoisa rouva puhemies! Pidän valtion talousarviota hyvänä ja tasapainoisena kokonaisuutena. Teen mielelläni nyt sellaisia päätöksiä ja ratkaisuja, jotka johtavat siihen, että hyvinvointia uhkaava velkaantumiskehitys loppuu ja Suomen talous kääntyy kestäväan kasvuun. Te sanotte, että me leikkaamme. Kyllä, me leikkaamme työn tekemisen esteistä. Luottamuksen rakentaminen on nyt tärkeintä. Asioita tehdään yhdessä, ja yhdessä tekeminen perustuu vahvaan luottamukseen. Sanon vielä kerran, että nyt rakennetaan luottamusta. Se on meidän kaikkien yhteinen asia ja tärkein tehtävä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Laakso poissa, edustaja Razmyr poissa, edustaja Mattila poissa, edustaja Saramo poissa, edustaja Partanen poissa, edustaja Koponen poissa. — Edustaja Peltonen, tervetuloa.

21.09 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Olemme aloittaneet valtion ensi vuoden talousarvioesityksen käsittelyn. Budjettivallan käyttäminen on yksi eduskunnan päätehtävistä, joten olemmekin syksyn tärkeimmän kokonaisuuden äärellä. Valtion talousarvio ei ole vain lukuja momenteilla vaan myös arvovalintoja siitä, miten ja millaisilla ehdoilla julkista taloutta täällä Suomessa hoidetaan. Me kaikki tässä salissa olemme samaa mieltä siitä, että valtiontaloutta pitää hoitaa vastuullisesti, hyvin hoidettu julkinen talous kun on suomalaisen hyvinvointivaltion paras perusta. Mutta ne keinot, joilla valtiontaloutta hoidetaan, ovat aina arvovalintoja.

Pääministeri Orpon hallituksen ensimmäisen talousarvion sivuilta paljastuu se karu ja epäoikeudenmukainen keinovalikoima, josta hallitus ei ole perääntynyt piiruakaan kesän hallitusohjelmaneuvoittelujen jälkeen. Hallituksen budjetissa talouden tasapainottamisesta suurimman vastuun kantavat jo valmiiksi heikoimmassa asemassa olevat, valmiiksi pienituloiset kotitaloudet, siis juuri ne suomalaiset, joilla on jo kaikkein vähiten. Orpon hallitus toteuttaa mittavat menoleikkaukset, jotka kohdistuvat sosiaaliturvaan, työttömyysturvaan ja asumistukeen. Sosiaali- ja terveysministeriö julkistikin tällä viikolla vaikutusarvionsa näistä leikkauksista. Se oli painavaa luettavaa. Vaikutusarvioiden mukaan hallituksen leikkaukset kasvattavat tuloeroja ja myös lapsiperheköyhyys lisääntyy. Vastaavasti Suomen sosiaali ja terveys ry on todennut omassa arviossaan, että hallituksen leikkausten seurauksena pienituloisten määrä tulee kasvamaan vuonna 2024 noin 40 000 henkilöllä. Heistä jopa yli 12 000 on lapsia.

Leikkaukset ovat sietämättömiä heille, joiden harteille ne kasautuvat. Samalla leikkauksilla on vaikutuksensa myös laajemmin. Esimerkiksi Kuntaliitto on arvioinut sosiaaliturvaleikkausten yhteisvaikutuksen olevan kunnille jopa 100 miljoonaa euroa kuntataloutta heikentävä. Kun kuntien asema ja niiden talous on jo muutenkin juuri nyt melkoisessa muutoksessa, ovat kuntien talouteen kohdistuvat lisäpaineet hankalia. Kaikkien suomalaisten tulevaisuuden kannalta keskeisten palvelujen, etenkin varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen, laatu on kuntien käsissä. Kuntien toimintaedellytyksiä ei pidä nakertaa edes välillisesti tällaisella tavalla, johon hallitus on nyt talouspolitiikassaan ryhtymässä.

Arvoisa puhemies! Kuten aina, löytyy tämänkin hallituksen talousarvioesityksestä myös hyviä ja kannatettavia asioita. Nämä hallitukselle ja oppositiolle yhteiset tärkeät panostukset on syytä lausua ääneen ja antaa niistä kiitosta. Sisäiseen turvallisuuteen tehtävistä panostuksista voimme olla tyytyväisiä. Poliisien määrän kasvattaminen kohti 8 000 poliisiin määrää jatkaa sitä aloitettua työtä, jota jo pääministeri Marinin hallituksen toimesta aloitettiin. Samoin panostukset pelastajakoulutukseen, Rajavartiolaitokseen ja Tullin määrära-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

hoihin ovat kaikki tervetulleita. Suomen sisäisestä turvallisuudesta huolehtiminen edellyttää turvallisuudesta vastaavien viranomaisten toimintakyvyn varmistamista kaikissa tilanteissa, erityisesti tässä epävarmuuden sävyttämässä ajassa, jota nyt elämme.

Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeriön taloudellisen katsauksen mukaan Suomi on loppuvuonna taantumassa. Siksi hallituksen nyt esittelemä keinovalikoima on niin ihmisten, yritysten, kuntien kuin kansantaloudenkin kannalta aivan erityisen ongelmallinen. Hallitus reagoi ponnettomasti suhdannetilanteeseen, jossa olemme. Laskusuhdanteessa töitä ei löydy, vaikka työttömyysturvaa kuinka heikennettäisiin. Rakennusalan tilanne on huolestuttava, mutta hallitukselta ei tukitoimenpiteitä tule. Monet kunnat ovat sote-uudistuksen myötä entistä alttiimpia suhdanteille, ja verotulojen väheneminen johtaa herkästi leikkauksiin kunnissa.

Kaikelle tälle olisi ollut toisenlainenkin tie ja vaihtoehto, oikeudenmukaisempi vaihtoehto, jossa taakkaa talouden sopeuttamisesta jaetaan tasaisemmin. Sosiaalidemokraatit tulevat osoittamaan vaihtoehtobudjetissaan marraskuussa, että valtiontaloutta voidaan hoitaa vastuullisesti niin, että talouspolitiikka kuitenkin pidetään oikeudenmukaisena. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Huttunen.

21.14 Hanna Huttunen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksella on aivan oikea tavoite: Suomen talous pitää laittaa kuntoon. Samalla kun taloutta vahvistetaan, on pidettävä huolta siitä, että jokainen suomalainen ja koko Suomi pysyvät mukana. Valitettavasti nyt näyttää siltä, että hallituksen toimet lisäävät eriarvoisuutta ihmisten ja alueiden välillä. Ei saa käydä niin, että kun talous on tasapainotettu, huomataan, että yhteiskunta on rikkoutunut. Keskusta on kantanut huolta lähipalveluista. Jos palvelut karkaavat kauas, osattomuus ja turvattomuus lisääntyvät.

Olen hallintovaliokunnan jäsen. Hallintovaliokunnan matkalla perehdyimme Ruotsin ilmeisen vakavaan jengirikollisuusongelmaan ja ruotsalaisen arjen turvallisuuden asioihin. Keskustelussa asiantuntijoiden kanssa nousi esille, että yksi iso tekijä Ruotsin jengi- ja muidenkin turvallisuusongelmien muodostumisessa on ollut se, että peruspalvelut ovat vetäytyneet tai vedetty pois ihmisten läheltä. Pahiten ongelmat näkyvät lähiöissä Tukholmassa. On helppo nähdä, että lähipalveluiden alasajo heikentäisi arjen turvallisuutta myös täällä meillä Suomessa.

Arvoisa puhemies! Keskittävä politiikka näkyy kaikkialla hallituksen toiminnassa. Hyvinvointialueet ajetaan taloudelliseen pakkorakoon karsimalla ja keskittämällä lähipalveluja. Maakuntien kehittämisrahaa leikataan, työmatkavähennyksiä leikataan. Maaseutuelinkeinoihin kohdistuu useita eri leikkauksia. MAL-sopimusmenettely kohdistuu nyt vain kuuteen suurimpaan kaupunkiin. Yksityisteiden valtionavustuksia leikataan, ja laajakais-tayhteyksien valtionavustukset loppuvat kokonaan. Lisäksi harvaan asutun maaseudun parlamentaarisen työryhmän eli HAMAn budjetti leikattiin kokonaan pois. Hyvin liikkeelle saadut matkailu- ja kulttuurihankkeet päättyvät nyt kuin seinään edellisen ryhmän rahoituskauden päätyttyä.

Suurimpana ongelmana kaikessa tässä on nyt se, että leikkaukset kasaantuvat samoille henkilöille ja samoille alueille. Esimerkiksi kotiseudullani Pohjois-Karjalassa ei juuri hurrata hallituksen päätöksille. Koemme, että meitä hallitus ei huomioi muuten kuin leikkaus-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

ten kohteena. Tuoreen STM:n raportinkin mukaan Pohjois-Karjalassa leikkaukset iskevät ihmiseen pahiten. Lisäksi Pohjois-Karjalan hyvinvointialue toteutti ennakkoon lakisääteisen soten palkkaharmonisaation toimiessaan kuntayhtymänä. Hallituksen tukea tarvitaan nyt tilanteessa, jossa palkkaharmonisaation kustannukset vuosilta 21 ja 22 ovat jäämässä Pohjois-Karjalan kuntien maksettaviksi ja jäisivät pysyvästi kuntien valtionosuuksien pohjiin vähentäen valtionosuuksia jopa puoleen. Maakuntamme on jäämässä myös täysin ilman tiehankkeita. Raidehankkeet päättyvät Imatran kohdille, ja siirtymäkauden jälkeen Joensuun lennoille kaavaillaan maksajaksi jo ennestään kurjuutettuja alueemme kuntia. Tasan eivät siis mene onnen lahjat.

Arvoisa rouva puhemies! Hallitusohjelmassa luvataan kehittää koko Suomea. Tehdyt päätökset kuitenkin osoittavat johdonmukaisesti, että tämä ei pidä paikkaansa. Tunnen hyvin kokoomuslaisen suurkunta-ajattelun, mutta ihmettelen, miten tämä malli kelpaa myös muille hallituspuolueille. Tässä muuttuneessa maailmantilanteessa koko Suomen kehittäminen pitäisi nähdä välttämättömyytenä. Huoltovarmuuden ja kokonaisturvallisuuden takia on äärimmäisen tärkeää, että koko Suomi säilyy asuttuna. Tämä hallitus tulee jakamaan maamme eriarvoisiin alueisiin, niihin, joita sen mielestä on hyvä kehittää, ja sitten niihin, joiden kehityksen puolesta ei hallituksen riveissä ole tahtoa tai kykyä taistella. Tämän jälkimmäiseen mopenosaryhmään kuuluu valitettavasti itäinen Suomi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Li Andersson poissa, edustaja Kauma poissa, edustaja Koskela poissa, edustaja Lindén poissa, edustaja Aittakumpu poissa, edustaja Aalto-Setälä poissa, edustaja Mäenpää poissa, edustaja Perholehto poissa, edustaja Ovaska poissa, edustaja Vestman poissa, edustaja Keski-sarja poissa, edustaja Kymäläinen poissa, edustaja Mehtälä poissa, edustaja Keto-Huovinen poissa. — Edustaja Bergbom, tervetuloa.

21.19 Miko Bergbom ps: Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Tässä se nyt on: valtion talousarvio, uuden hallituksen voimannäyte — 835 sivua täyttä asiaa. Se käsittelee seuraavan vuoden talousarviota Suomelle, mutta pelkästään se ei ole koko kuva, vaan tästä lähtee nyt tämän koko hallituksen ohjelman rakentaminen seuraavalle neljälle vuodelle. Mitä se tulee käsittelemään? Lähdetään käsittelemään sitä yhdessä.

Hallitus katsoo, että maan talouden tilanne on vakava, ja käsittääkseni tämä tilannekuva nyt tunnistetaan tässä salissa niin oikealla kuin vasemmalla. [Sebastian Tynkkynen: Vihdoin!] Mutta vaikka tilannekuva tunnistetaan, harvassa ovat ne, jotka ovat valmiina toimeenpanemaan ne uudistukset, joilla julkinen talous saadaan vakaalle pohjalle. Keskellä oleva keskusta jätti hallitustunnustelijalle tyhjän paperin. Ilmoittivat: me emme ole valmiita näihin talkoisiin, me emme halua osallistua niihin toimiin, joilla julkinen talous korjataan. Demareilla taas valmius oli hyvin toisenlainen. Ennen vaaleja esitettiin aika vähäisissä määrin keinoja, joilla valtiontalous saadaan korjattua, mutta hyvin merkittävässä määrin erilaisia esityksiä, joilla valtion menoja voidaan lisätä.

No, hallitus on nyt koossa. Se koostuu neljästä eri puolueesta. Neljän eri puolueen näkemykset on nivottu yhteen, ja siitä muodostuu neljän eri puolueen muodostama kompromissi, ja kutsuisin sitä kompromissia kyllä hyväksi. Hallitus lähtee sopeuttamaan, kyllä, myös sosiaaliturvan puolelta, mutta myöskin luomaan työmarkkinarakenteita uuteen uskoon. Näillä saavutetaan jo seuraavana vuonna 65 000 työpaikan lisäys ministeriöiden laskelmien mukaan. Eli kun hallitus toimeenpanee tulevan vuoden hankkeet, 65 000 työpaik-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

kaa luodaan Suomeen — parasta sosiaaliturvaa, mitä voidaan tehdä, yksinkertaisesti parasta sosiaaliturvaa. Mikään toimeentulotuki, mikään asumistuki ei voi korvata sitä, että ihminen tulee toimeen omalla työllä, ja tämä on hallituksen linja, ja sillä uralla hallitus nyt on.

No sitten jos katsotaan, miten hallitus kohtelee sitä veronmaksajaa, joka kuitenkin tämänkin kirjan 835 sivua maksaa, jokaisen momentin täältä, jokaisen kohteen: Veronmaksajilta kerätään siihen rahat, eikä sekään riitä, koska siihen otetaan päälle vielä yli 11 miljardia euroa velkaa. Hallitus näkee, että me ei voida enää korottaa kokonaisveroastetta ja tällä tavalla pyrkiä paikkaamaan meidän julkisen talouden tilaa, vaan on lähdeittävä sopeuttamaan. On pystyttävä alentamaan niitä veroja, joita veronmaksaja tällä hetkellä maksaa. Suomalaiselle kuuluu enemmän käteen kuin mitä tähän mennessä hän on saanut. Veronalennukset ovat oikea tie.

Me voidaan lähteä väittelemään siitä, onko valtio parempi sijoittamaan ne varat kuin kansalaiset. Minä uskon, että kuitenkin suomalaisille kohdennetut veronalennukset luovat tähän maahan enemmän investointeja, enemmän työpaikkoja kuin mihin valtio koskaan tulisi pystymään.

Hallitus kyllä yhä kerää merkittävässä määrin veroja, ja ne verot, mitä kerätään, pyritään käyttämään tärkeisiin kohteisiin. Yksi asia, mistä tämä koko sali tuntuu olevan samaa mieltä, on maanpuolustuksen menokohteet, sisäisen turvallisuuden menokohteet. Ne ovat äärimmäisen tärkeitä. Niillä huolehditaan siitä, että meillä on hyvinvointivaltio ja me pystytään olemaan itsenäinen valtio eikä esimerkiksi imperialistinen Venäjä kykene meitä uhkaamaan kiitos meidän loistavien Puolustusvoimien, joihin tässä salissa on onneksi haluttu satsata.

Sen lisäksi hallitus tukee myös peruskoulua. Hallituskauden aikana 200 miljoonalla eurolla vahvistetaan peruskoulun resursseja. Tämä on aivan keskeistä, jotta me saadaan peruskoulusta valmistumaan sellaisia nuoria, joilla on luku- ja kirjoitustaito ja kyky jatkaa jatko-opintoihin. Tämän lisäksi hallitus panostaa myös korkeakoulupuolelle. Esimerkiksi näistä tki-investoinneista menee merkittävä määrä rahaa sinne korkeakoulujen puolelle. Sieltä me saadaan tutkimukseen lisää panostuksia, sieltä me saadaan innovaatioita niihin yrityksiin, jotka tuottavat tälle maalle verotuloja.

Maahanmuuttopolitiikassa, arvoisa rouva puhemies, Suomi ottaa aivan uuden suunnan kohti yleispohjoismaalaista linjaa. Enää ei ole se suunta, että tervetuloa kaikki vaan Suomeen, säännöistä ei tarvitse välittää, sosiaaliturvan varaan voitte jättäytyä. Se on vastuutonta politiikkaa. Se on vastuutonta politiikkaa Suomen kannalta, suomalaisten turvallisuuden kannalta, ja se on vastuutonta politiikkaa maahanmuuttajan itsensä kannalta. Poliitikojen tulee edellyttää maahanmuuttajalta sitä, että hän kotiutuu tähän yhteiskuntaan, oppii kielen ja menee töihin, ja tähän hallitus tulee panostamaan omassa ohjelmassaan. Jos eivät nämä säännöt kerta kaikkiaan onnistu, sitten voidaan ottaa säilöön, ja tätäkin hallitus tulee tarkastelemaan ylöspäin. Säilöönoton maksimiaikaa pidennetään kuudesta kuukaudesta 12 kuukauteen. Panostetaan siihen, että jos ei maassaolo onnistu, sitten vapaaehtoisesti poistetaan maasta.

Kehitysavun puolella sieltä ei pelkästään leikata yli miljardia euroa, vaan kehitysapua ei tulla maksamaan niille valtioille, jotka eivät ota omia kansalaisiaan vastaan. Tämäkin kirjaus löytyy hallitusohjelmasta. Äärimmäisen hyvä kannustin niille valtioille, että jos keran teille maistuvat suomalaisten veronmaksajien rahat, niin kyllä te varmaan olette valmiina sitten ottamaan myös teidän omat kansalaiset takaisin. Kehitysapua ei myöskään

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

makseta niille maille, jotka tukevat Venäjää esimerkiksi YK:ssa, ja tämä muutos on aivan keskeinen.

Tämä kirja tulee muuttamaan Suomen suuntaa. Tämän avulla Suomen suunta tullaan kääntämään siten, että ylivelkaantuminen saadaan ehkä neljän vuoden päästä loppumaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

21.24 Timo Suhonen sd: Arvoisa rouva puhemies! Nyt päätettäväksi tuleva valtion talousarvioesitys on jatkumoa ”Vahva ja välittävä Suomi” -hallitusohjelmalle — ohjelmalle, jota siis käsiteltiin salissa aiemmin. Tuolloin moni edustaja nosti esiin useita epäkohtia ohjelman sisällön osalta, joka ei todellakaan anna oikeutta hallitusohjelman otsikolle, jossa siitä heikoimmasta ja tukea sekä apua tarvitsevasta ei välitetä. Talousarvioesityksestä nostan nyt muutaman huomion esiin ihmeteltäväksi. Toki näitä kohtia sitten hämmästellessään lisää aihekohdittain eri ministereiden esitellessä omia vastuualueitaan.

Ensimmäiseksi haluan todeta sen, että tämä talousarvioesitys heikentää työllisyyttä, työmarkkinoiden vakautta ja työntekijöiden arvostusta sekä toimeentuloa työttömien ja pienituloisten osalta merkittävästi. Tavoite nostaa työllisyyttä 100 000 työllisellä on tärkeä, mutta se, miten tämä aiotaan hallituksen esityksellä toteuttaa, on äärimmäisen epäoikeudenmukaista ja epärealistista. Omavastuupäivien palauttaminen viidestä seitsemään: yhtään uutta työpaikkaa ei synny. Työttömyysturvan suojaosista luopuminen: yhtään uutta työpaikkaa ei synny. Vuorotteluvapaajärjestelmän lakkauttaminen: yhtään uutta työpaikkaa ei synny. Irtisanomisen helpottaminen: yhtään uutta työpaikkaa ei synny. Vuoden perusteeton määräaikainen työsuhde: yhtään uutta työpaikkaa ei synny. Aikuiskoulutustuen lakkaaminen: yhtään uutta työpaikkaa ei synny. Nämä muutamat esimerkit, kuten työttömiltä leikkaaminen, eivät tuo muuta kuin epävarmuutta ja huono-osaisuuden lisääntymistä yhteiskuntaamme.

Lopuksi haluan vielä tuoda joitain huomioita ja erittäin suuren huolen esiin liittyen talousarvioesitykseen, joka siis noudattaa sitä ”Vahva ja välittävä Suomi” -hallitusohjelman linjaa. Monet asiantuntijatahot ovat tuoneet tietoomme sen, että hallituksen päätökset lisäävät merkittävästi lapsiperheköyhyyttä. Leikkaukset sosiaaliturvaan heikentävät pienituloisen ja osa-aikatyötä tekevän yhden vanhemman perheen toimeentuloa jopa 400 eurolla. Työttömyysturvan ja asumistuen leikkausten lisäksi hallituksen kaavailemat indeksijäädetykset Kelan etuuksiin heikentävät perheiden toimeentuloa, eivätkä lapsilisiin tehtävät parannukset paikkaa leikkauksen tuomaa lovea toimeentuloon. Leikkaukset lisäävät lapsiperheköyhyyttä, jossa yhden vanhemman perheet ovat yksi riskiryhmistä. Vaikutukset ovat vakavia sekä vanhempien että lasten hyvinvoinnille. Leikkausten vaikutuksista lapsiperheiden toimeentuloon on tehtävä riittävä kokonaisarviointi ennen lakien vahvistamista, tähdentävät muun muassa SAK ja perhejärjestöt.

”Vahva ja välittävä Suomi” heijastelee talousarvioesityksessä myös sitä, miten hallitus haluaa tukea ikäihmisiä, kuten esimerkiksi omaishoitajia. Eli ei ole tulossa mitään parannusta vaikkapa omaishoidon tukeen — vieläkään. Samoin erittäin haasteellisessa tilanteessa olevaan kotihoitoon ei ole tulossa mitään parannuksia hallituksen esityksessä. Se siitä vahvasta ja välittävästä Suomesta.

Aluepolitiikkaan liittyen voin todeta vielä sen, että tuolla Itä-Suomessa ollaan äärimmäisen huolissamme siitä, että Kuopion Pelastusopisto ei ole saamassa riittävää rahoitusta

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

siten, että koulutusta saataisiin tarvittaessa siellä riittämään niin, että pelastusalan ammatilaisia olisi tulossa tarpeeksi tähän maahamme tekemään sitä tärkeää työtä. Samoin Itä-Suomen alueella myös liikenneinfrahankkeet ja saavutettavuus todella huonolla tolalla tässä hallitusohjelmassa, tässä talousarvioesityksessä — valitettavasti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Kallio poissa, edustaja Kaunisto poissa. — Edustaja Garedew, tervetuloa.

21.28 Kaisa Garedew ps: Arvoisa puhemies! Suomen valtion ensisijainen tehtävä on huolehtia suomalaisten hyvinvoinnista, toimeentulosta ja turvallisuudesta. Ensi vuoden budjetti sisältää juuri tähän tehtävään tavoitteita. Nyt kun taloustilanne pakottaa meitä säästöihin, leikkausten kohteena on ensimmäisten joukossa Suomesta pois lahjoitettavat verorahat eli kehitysapu. Varsinaisen kehitysyhteistyön määrärahaan tehdään ensi vuonna 118 miljoonan euron vähennys, josta 38 miljoonaa euroa siirretään uudelle ”Tuki Ukrainalle” -momentille. Laina- ja sijoitusmuotoiseen rahoitukseen kohdistetaan 60 miljoonan euron leikkaukset. Koko kauden aikana varsinaisesta ja lainamuotoisesta kehitysyhteistyörahoituksesta on tarkoitus leikata yhteensä yli miljardi euroa. Kaikkea kehitysapua ei pystytä kansainvälisen sitoutumisen vuoksi poistamaan, mutta nyt on otettu onneksi oikea suunta, joka on Suomen näkökulmasta realistisempi ja vaikuttavampi. Auttamista siirretään lähialueilla auttamiseen. Juuri tätä lähialueella auttamista on myös Ukrainan tukeminen. Ukraina tulee olemaan tällä hallituskaudella Suomen suurin kehitysyhteistyön kohde, ja sitä on tarkoitus tukea vuosittain 58 miljoonalla eurolla.

On yleisesti tiedossa, että osa kehitysyhteistyörahoista on valunut täysin väärin käsiin, joten hallitusohjelman kirjaus rahojen käytön tehokkaasta valvonnasta varmistaa, että rahat todella päätyvät eniten apua tarvitseville. Suomen linja on ohjata rahat ensisijaisesti naisten ja tyttöjen aseman parantamiseen. Rahojen käytön kohdistamista auttaa myös se arvokas kirjaus, että painopistettä siirretään kotimaisten kansalaisjärjestöjen kautta tehtävään kehitysyhteistyöhön. Järjestöillä on tälläkin sektorilla erittäin tärkeä rooli, ja suomalaiset toimijat ovat luotettavia ja kokeneita yhteistyökumppaneita. Samalla, kun valtio vähentää kehitysapurahoja, selvitetään mahdollisuutta parantaa kansalaisten mahdollisuuksia lahjoittaa vapaaehtoisesti kehitysyhteistyöhön, niin että se huomioitaisiin tai toteutettaisiin verotuksen yhteydessä.

Hallitus on linjannut, että Suomi ei jaa kehitysapua hallinnoille tai toimijoille, jotka tukevat Venäjän hyökkäyssotaa. Saman periaatteen mukaisesti olisi omasta mielestäni nyt syytä lopettaa palestiinalaisille maksettava kehitysapu. Riski sille, että rahat valuvat terroristien käsiin, on alueella liian suuri. Myös EU arvioi tällä hetkellä kiireellisesti omien Palestiina-tukiensa jatkoa tämän perusteella. Hamasin järkyttävä hyökkäys Israelia vastaan on tuomittu laajasti, ja niin tuomitsen minäkin. Pienintäkään signaalia terroristijärjestöjen tai niiden toiminnan mahdollistajien tukemisesta ei tule antaa.

Arvoisa puhemies! Apua ja valtion rahavirtoja käännetään nyt kotiinpäin sekä turvallisuuteen että oman kansan eniten tarvitseville ryhmille. Ruoka-aputyö saa vihdoin vakinaisen kolmen miljoonan euron vuosittaiseen tuen. Poliisi, Rajavartiolaitos ja pelastustoimi saavat lisärahaa. Tietenkin puolustukseen panostetaan lisää. Suomi ja suomalaiset on nyt laitettava etusijalle. Se on Suomi-nimisen valtion tärkein tehtävä. — Kiitos.

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kvarnström poissa, edustaja Oinas-Panuma poissa, edustaja Fagerström poissa, edustaja Strandman poissa, edustaja Nikkanen poissa, edustaja Seppänen poissa, edustaja Kiljunen poissa, edustaja Sillanpää poissa, edustaja Nurminen poissa, edustaja Rostila poissa, edustaja Kokko poissa, edustaja Rintamäki poissa, edustaja Hiltunen poissa, edustaja Asell poissa, edustaja Rantanen, Piritta poissa. — Edustaja Lyly, tervetuloa.

21.33 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Orpon hallitus on rakentanut ensimmäisen budjettinsa valtion velkaantumisen taittamisen nimissä. Budjetin isoa kuvaa ohjaavat kuitenkin talouden tasapainottamisessa pelkät sosiaaliturvaleikkaukset. Ne kohdistuvat yhteiskunnan heikompiosaisiin ja pienituloisiin.

Tarvitsemme talouden tasapainottamisessa kaikkia keinoja, niin menosäästöjä, tulojen kasvattamista kuin kestävä kasvun aikaansaamista. Kestävä talouskasvun aikaansaaminen vaatii muun muassa osaamiseen, tki:hin, tuottavuuteen sekä vihreään siirtymään panostamista. Tähtäimessä pitää olla 80 prosentin työllisyysaste.

Tuloissa kokonaisveroasteemme edelleen laskee. Lasku tapahtuu pääosin ansioverotuksen ulkopuolella. Työntekoa haittaamatonta verotulojen lisäystä julkisen talouden tasapainottamiseen budjetissa ei myöskään näy.

Suomen talous on taantumassa. Ylös sieltä yritetään päästä leikkaamalla, ei panostamalla kasvuun.

Rakennusala sukeltaa tällä hetkellä pahasti, ja näemme konkurssi-ilmoituksia alan yrityksistä melkein viikoittain. Uudisrakentaminen putoaa 70—75 prosenttia, työttömyys kasvaa kymmenillä tuhansilla. Rakentaminen lähtee liikkeelle hitaasti, kun se on tippunut alas. Tähän rakentamisen syöksyyn hallitus ei tarjoa tällä hetkellä mitään apua. Konkursseilla ja työttömyydellä tulee olemaan isot vaikutukset ihmisten pärjäämiseen sekä valtion ja kuntien talouteen.

Rakentamisen panostuksia kannattaisi laittaa nyt heti liikkeelle tarpeelliseen julkiseen rakentamiseen, ARA-rakentamiseen ja erityisryhmien asumisen rakentamiseen. Näillä toiminnoilla saataisiin aikaan työllisyyden lisäystä rakennusalaalla. Myös korjausrakentamisen vauhdittaminen auttaisi alaa uudistuotannon sakatessa.

Hallituksen suuresti mainostamat veronkevennykset tulevat viime hallituskauden hyvän työllisyysasteen eli Työllisyysrahaston vakuutusmaksujen kautta. Entä sitten, kun maksut nousevat työttömyyden kasvaessa, esimerkiksi nyt rakentamisen syöksyn seurauksena? Se näkökulma on jäänyt vähemmälle. Tietenkin pitää kysyä nyt, mikä on hallituksen suunnitelma silloin. Kevennetäänkö työn verotusta ja missä tuloluokissa?

Hallitus sotkee myös työmarkkinoiden neuvottelujärjestelmää urakalla, kun pitäisi luoda ennustettavuutta oikeilla ja luottamusta lisäävillä pohjoismaisilla malleilla, niillä, joilla työmarkkinaneuvotteluja palkoista ja työehdoista käydään liittojen välillä, niillä pohjoismaisilla malleilla, joissa hallitus ei puutu tikullakaan niiden neuvotteluihin. Luottamusta ja sopimista tarvitaan Suomen työmarkkinoilla saadaksemme kasvua aikaiseksi.

Arvoisa puhemies! Hallituksen työttömyysturvan leikkaukset tulevat kurittamaan nyt jo valmiiksi pienituloisia. Ansiosidonnaista työttömyysturvaa leikataan monella tapaa, muun muassa ansioturvalle pääsyn vaikeuttaminen, omavastuuajkojen lisääminen, lapsikorotusten poistaminen ja ansioturvan leikkaaminen 20—25 prosentilla porrastuksen kautta.

Kyykyttämisen sijaan hallituksen kannattaisi paneutua työllistymisen oikeisiin esteisiin, jotka ovat osaamisen puute, työpaikan sijainti toisella paikkakunnalla ja työttömän

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

terveydentila. Leikkaukset toimeentuloon eivät auta ketään hakeutumaan toiselle paikkakunnalle, kun omasta asunnosta on vielä lainaa maksamatta ja kohtuuhintaista asumista ei ole tarjolla uudella paikkakunnalla.

Aikuiskoulutustuen lakkaaminen oli hallituksen oudoimpia päätöksiä. Mielestäni on täysin hölmöä lopettaa erittäin tarpeellinen ja toimiva järjestelmä. Tuki on elintärkeä työntekijöiden osaamisen kehittämisessä ja syventämisessä. Aikuiskoulutustukea tulisikin uudistaa, ei lopettaa. Aikuiskoulutustukea voidaan saantiehdoiltaan päivittää, jotta esimerkiksi ilman toisen asteen ja ammattitutkintoa olevat käyttäisivät sitä enempi. Muun muassa Työllisyysrahasto on antanut tästä omat ehdotuksensa, niitä vain laitamme toimeen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Marttila poissa, edustaja Mäkinen poissa, edustaja Eloranta poissa, edustaja Werning poissa, edustaja Hamari poissa, edustaja Eskelinen poissa, edustaja Jukkola poissa, edustaja Vigelius poissa, edustaja Valtola poissa, edustaja Kemppi poissa, edustaja Väyrynen poissa, edustaja Kinnari poissa, edustaja Kopra poissa, edustaja Lintilä poissa, edustaja Sarkomaa poissa, edustaja Viljanen poissa, edustaja Kettunen poissa, edustaja Kilpi, Marko poissa, edustaja Mikkonen, Krista poissa, edustaja Talvitie poissa, edustaja Limmell poissa, edustaja Autto poissa, edustaja Juvonen poissa, edustaja Pekonen poissa, edustaja Lundén poissa, edustaja Simula poissa, edustaja Holopainen poissa, edustaja Siponen poissa, edustaja Puisto poissa, edustaja Sarkkinen poissa, edustaja Eerola poissa, edustaja Heinäluoma poissa, edustaja Eestilä poissa, edustaja Tynkkynen, Oras poissa, edustaja Peltokangas poissa, edustaja Hopso poissa, edustaja Löfström poissa. — Edustaja Räsänen, Joona, tervetuloa.

21.41 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Todella tämän budjettikeskustelun aikana paljon on kiinnitetty huomiota julkisen talouden kokonaisuuteen, mutta erityisesti julkisen talouden velkaantumiseen ja siinä keskeisessä asemassa enemmän valtion velkaantumiseen. On kuitenkin ehkä hyvä pöytäkirjoihin todella sanoa myös se huomio, joka tuossa aikaisemmassa keskustelussa tuli ilmi, kun käsitelimme valtiovarainministeriön pääluokkaa, että tämän kauden jälkeen myös tosiasiasa sekä kuntahallinnon että hyvinvointialueiden rahoitusasema heikkenee.

Mutta, arvoisa puhemies, jospa mennään takaisin tähän valtion velkaantumiseen, josta todella sopii olla huolissaan riippumatta siitä, missä ilmansuunnassa tässä salissa mahdollisesti oma penkki sijaitsee. Tässähän todella tilanne on ollut se, että varsinkin ennen vaaleja tietyiltä suunnilta esitettiin, että valtion velkaantumisen lopettaminen kävisi jollakin tavalla käden käänteessä, ja senpä takia suuri ihmetys onkin liittynyt juuri siihen, että kun katsotaan koko julkisen talouden suunnitelmaa, niin näistä puheista huolimatta valtion velkaantuminen tällä vaalikaudella kiihtyy verrattuna edelliseen vaalikauteen. Ja palaan edelleen siihen, että suurista puheista huolimatta valtio ottaa tällä kaudella enemmän velkaa kuin se otti viime kaudella.

Sitten kun katsotaan näitä syitä, niin olisi tietenkin varmasti nykyisen hallituksen osalta mukavampi väittää, että tässä velkaantumisessa syyt ovat aina edellisessä hallituksessa — mikä muuten, arvoisa puhemies, tuppaa olemaan aina kulloisenkin hallituksen keskeinen argumentti, että eihän se syy meissä ikinä ole vaan edellisessä hallituksessa — ja jos nyt perataan vielä nämä syyt tälle nykyiselle velkaantumiselle, niin keskeistähän siellä nimenomaisesti on esimerkiksi tämä korkojen nousussa tapahtuva muutos. Siinä sitten, jos läh-

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

detään syyllisiä hakemaan, että ketkäs näihin korkomenoihin ovat syyllisiä, kyllä ihan jokainen tässä salissa saa peilin omaan käteensä ottaa. Tosiasiallisestihan ongelma tulee siitä, että viimeiset 15 vuotta valtio on velkaantunut, ja aina kun velkoja erääntyy, niin niitä pitää uusia. Nyt sitten ne lainat, joilla me aikaisempia velkoja maksamme, totta kai ovat koroltaan myös suurempia. Eli tässä suhteessa varmaan kaikki ovat sitten syyllisiä, eliikkä tämä ei ainakaan mene edellisen hallituksen piikkiin.

No, toisekseen sitten keskeisimmät panostukset vaikkapa turvallisuuteen: hävittäjähanke, joka käsittääkseni kohtuullisen yksimielisesti on otettu vastaan, näkyy täällä tulevana vuosina, mikä nostaa meidän velkaantumista. Tai kun katsotaan ikääntymisestä johtuvia menoja, niin en ole ainakaan kuullut, että kukaan olisi sitä mieltä, että sitä palvelutarvetta, jonka ikääntyvä väestö tarvitsee, jotenkin jätettäisiin tekemättä.

Arvoisa puhemies! Tästä palaankin siihen, että ei tämäkään hallitus valitettavasti pääse tässä asiassa edellisen hallituksen selän taakse piiloon, ja senpä takia nämä puheet ennen vaaleja asettuvat kyllä nyt aika lailla ihmeelliseen valoon, kun otetaan todella huomioon, että velkaantuminen tällä kaudella kiihtyy.

Arvoisa puhemies! Mikäli tämä kehitys haluttaisiin katkaista, kyllä on niin, että tarvittaisiin kaikkia kolmea toimenpidettä: niin näitä menosäästöjä, tulonlisäyksiä kuin sitten toimia työllisyyden ja kasvun vauhdittamiseksi. Varsinkin täällä tulopuolella nykyinen hallitus laiminlyö ne mahdollisuudet, joita olisi siihen, että myös verotuksellisilla muutoksilla voitaisiin tätä valtion alijäämää kattaa. Tai ainakin siinä tilanteessa, jos ei haluta verotuksellisia toimenpiteitä käyttää siihen, että hankitaan lisätuloja, kannattaisi hyvin kriittisesti suhtautua siihen, kannattaako sitten tehdä tämmöisten alijäämien aikana sellaista politiikkaa, jossa veroja pyritään alentamaan, vaikka niillä tosiasiallisesti varmaan sen suurempaa vaikutusta ei välttämättä sitten sen kohteen osalta ole.

Arvoisa puhemies! Ehkä lopuksi: On totta, että aina kun puhutaan valtion talousarviosta ja varsinkin nyt hallituksen ensimmäisestä talousarviosta, niin tätä totta kai peilataan aina niitä puheita vasten, mitä juuri ennen vaaleja käytettiin, koska ihmisillä oli varmasti kohtuullisen syvä luottamus siihen, että se, mitä ennen vaaleja on sanottu, sitten jotenkin pitäisi myös vaalien jälkeen. Tässä mielessähän se suurin uutinen on ollut oikeastaan koko tämän alkukauden, että ennen vaaleja todettiin, että pienituloisilta leikkaaminen ei meille käy, mutta nyt vaalien jälkeen näemme, että perussuomalaisille se on käynyt oikein hyvin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Pyydän huomioimaan, että keskeytän tämän asian käsittelyn tasan kello 22. — Edustaja Tynkkynen, Sebastian. [Sebastian Tynkkynen: Ei ole tulossa elpymispakettipuhetta!]

21.46 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa rouva puhemies! Kynnys sodalle näyttää olevan maailmalla matalampi kuin pitkään aikaan. Suomen turvallisuustilanne on vakavampi kuin kertaakaan viimeisen 30 vuoden aikana. Tämä on uusi todellisuus, jossa elämme. Samalla, kun Venäjä on jatkanut järjetöntä tapporetkeään Ukrainassa, myös muualla veri vuotaa. Armenian ja Azerbaidžanin välinen konflikti leimahti sotatoimiksi uudelleen pari viikkoa sitten. Vain muutama päivä sitten terroristijärjestö Hamas käynnisti hyökkäyksen Israelia ja sen siviiliväestöä vastaan. Kaikki mainitut sotatoimet ovat Euroopassa tai sen välittömässä läheisyydessä.

Suomen kannalta erityistä on, että meillä on nyt naapurina diktatuurivaltio, joka käy so-
taa sen toista naapuria vastaan. Venäjän naapurina on puolestaan toinen diktatuuri Kiina,

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

joka havittelee uutta suuntaa maailmalle. Se ei rakennu demokratian, vapauden ja ihmisoikeuksien varaan. Kiinan valtapyrkimysten vauhdittajana toimii taloudellinen menestys, joka on kanavoitu sotavoiman voimakkaaseen kasvattamiseen.

Maailma täyttyy polttopisteistä. Millä me vältämme sen, ettei Suomi joudu yhdeksi niistä? Pyörää ei tarvitse keksiä uudestaan. Omasta puolustuksesta huolehtiminen on ollut periaatteemme koko olemassaolomme ajan. Näin on jatkossakin.

Arvoisa puhemies! Tämä hallitus sitoutuu pitämään puolustusmenot vähintään kahden prosentin tasolla bkt:stä. Ensi vuonna tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että puolustusmateriaalihankintoihin on varattu 1,5 miljardia euroa. Vastaavansuuruinen määräraha on erikseen varattu hävittäjähankkeen etenemiselle. Ukrainaan luovutettua materiaalia tullaan korvaamaan uusilla hankinnoilla, ja Ukrainan tukemista tullaan jatkamaan. Nämä ovat panostuksia Ukrainan, Suomen ja koko Euroopan turvallisuudelle.

Kaikkien on ymmärrettävä, että liennytys ei tässä tilanteessa tule meidän asemaamme turvaamaan. Ei poteroissa taistelevia ukrainalaisia auta pätkän vertaa pehmeä suhtautuminen Venäjään. Silloin Venäjän kiila uppoaa yhä syvemmälle Ukrainaan. Suomen turvaaminen vaatii niitä samoja kovia aineksia, mitä ukrainalaiset tällä hetkellä kaipaavat: ammuksia, aseita ja osaavia joukkoja — siis sitä, mitä tälläkin puolustusbudjetilla hankitaan. Vaikka keskusteluyhteydet naapuriin ovat vähentyneet, näitä rivejä siellä kyllä luetaan tarkkaan — ja hyvä, että luetaan. Ne kertovat, että suomalaiset ovat tosissaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Peltonen.

21.50 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeriön tuoreen arvion mukaan Suomi on loppuvuonna taantumassa. Se on hyvin vakava asia Suomelle.

Etenkin rakennusalan tilanne on herättänyt laajaa huolta yhteiskunnassamme. Asuntorakentamisen hiipueessa voimakkaasti uhkaa rakentamisen kriisi viedä taloutemme yhä syvemmälle suhdannekuoppaan. Hurjalta kuulostavat arviot, että asuntorakentaminen Suomessa olisi pahimmillaan hiipumassa jopa 1940-luvun tasolle. Arvoisa hallitus, nyt tarvittaisiinkin toimenpiteitä rakentamisen kriisin helpottamiseksi ennen kuin tilanne kärjistyy ja yhä useampi työntekijä joutuu työttömäksi, lomautetuksi tai yritys joutuu panemaan lapun luukulle. Näitä surullisia uutisia muutosneuvotteluista, irtisanomisista ja rakennusalan yritysten konkurssleistahan olemme jo joutuneet tässä syksyn aikana lukemaan eri medioista. Valitettavasti tukitoimenpiteitä ei hallitukselta ole tulossa, sen tämä hallituksen budjettiesitys jälleen kerran osoittaa. Me olisimme odottaneet näitä toimenpiteitä jo budjettiriihestä, jo hallituksen ensimmäisestä lisätalousarviosta. Tässä on nyt jo kolmas mahdollisuus ollut hallituksella reagoida rakentamisen kriisiin, mutta näitä toimenpiteitä, arvoisa puhemies, ei näy.

Valtion talousarvioesityksessä, kuten täällä on todettu, on yli 800 sivua. Se on järkäle, valtava jättiläinen, mutta yhtään vaikuttavaa, painavaa toimenpidettä tähän rakentamisen kriisiin reagoimiseksi ei kuitenkaan tähän talousarvioesitykseen tai julkisen talouden suunnitelmaan mahtunut, ja se on valitettavaa. Miksi hallitus ei vielääkään reagoi rakennusalan kriisiin, vaikka tosiasiat tilanteesta ovat tiedossa ja ne ovat olleet tiedossa jo pitkään? Keinoja olisi kyllä ollut. Julkisen rakentamisen tukeminen, erityisryhmien asuntorakentamisen vauhdittaminen ja myöskin tämä korjausrakentamisen edistäminen olisivat olleet vaikuttavia työkaluja puuttua tähän tilanteeseen tässä ja nyt, eli keinoista tämä ei olisi jäänyt

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

kiinni. [Tuomas Kettunen: Lisää puurakentamista muun muassa!] Toisinaan on vain hyväksyttävä se, että valtion on viisasta toimia ennen suurempien vahinkojen syntymistä. On nimittäin niin, että jos tämä asuntorakentamisen kriisi tai rakentamisen kriisi pääsee pitkittymään, niin tiedämme, että tulossa on suuria vahinkoja työllisyyteen ja myöskin julkiseen talouteen, jos mitään ei tehdä. On myös niin, että talouden uusi nousu tämän hiipuvan suhdanteen jälkeen vaikeutuu, jos rakentaminen päästetään nyt romahtamaan tässä akuutissa, ajankohtaisessa tilanteessa.

Sosiaalidemokraatit ovat nostaneet useita kertoja tässä salissa syksyn aikana esiin myöskin hallitusohjelman ARA-tuotantoa supistavat kirjaukset. Niiden peruminen ja uudelleen harkitseminen olisi nyt ajankohtaista ja arvokasta tässä vallitsevassa tilanteessa. Kukaan ei tulisi hallitusta moittimaan siitä, että se peruu päätöksiä, jotka tässä muuttuneessa, heikentyneessä suhdannetilanteessa ovat osoittautumassa vahingollisemmiksi.

Arvoisa puhemies! Tämä rakentamisen kokonaisuus olisi ollut sellainen, johon olisimme toivoneet tässä talousarvioesityksessä nyt vahvoja toimenpiteitä, mutta valitettavasti jätimme niitä vielä kaipaamaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Bergbom.

21.54 Miko Bergbom ps: Arvoisa rouva puhemies! Erityisesti sieltä salin vasemmalta laidalta on nyt tullut kritiikkiä tästä julkisen talouden velkaantumisesta ja siitä, onko vaaleissa tullut puhuttua palturia, kun olemme luvanneet sopeuttaa valtiontalouden. Ei käsittääkseni yksikään hallituspuolue ole luvannut, että yhdellä talousarviolla julkinen talous saadaan tasapainoon tai edes pelkästään tämän vaalikauden aikana, vaan tavoitteena on kahdessa vaalikaudessa tasapainottaa julkisen talouden velkaantuminen kestäväälle uralle.

Nyt jos katsotaan, mistä tämä velkaantuminen johtuu ja mistä se johtuu itse asiassa vielä radikaalimmalla tavalla kuin mitä oli viime keväänä, niin siinä on kolme merkittävää tekijää: Yksi niistä on hyvinvointialueet, joiden taloudellinen tilanne on ennakoitua pahempi. Toinen on korkomenojen radikaali kasvu ylöspäin. Jos niihin on aiemmin mennyt suurin piirtein miljardi euroa vuodessa, nyt niihin menee reippaasti yli kolme miljardia euroa vuodessa. Siinä on yli kahden miljardin euron gäppi, ja se on kaikki pois hyvinvointijärjestelmän palveluista, mitä voitaisiin rahoittaa, mutta nyt ne menevät korkomenoihin. Ja sitten siellä on vielä kolmantena tämä suhdannetilanteen muutos. Suomi ei voi vaikuttaa siihen, mitä Euroopan keskuspankki tekee esimerkiksi korkopolitiikassa.

Tässä päästään esimerkiksi tähän rakentamisen kriisiin tällä hetkellä. Ei ole mahdollista tehdä sellaisia toimia, joilla voitaisiin pelastaa rakennusala, koska kyseessä on krooninen ongelma. Siellä ei ole ostajia niille asunnoille. Eli vaikka kuinka paljon pumpattaisiin asuntorakentamiseen, niin jos ei ole ostajia, niin ei kerta kaikkiaan ole ostajia. Ainut kestävä tie on odottaa, että Euroopan keskuspankin korkopolitiikka palautuu kestäväälle tasolle, jolloin kuluttajilla ja sijoittajilla on luottamusta pitkällä aikavälillä tehdä niitä sijoituksia esimerkiksi kiinteistöihin. Eli kyllä semmoista pientä realismia toivoisi tähän keskusteluun.

Tämä olisi myös hirveän paljon uskottavampaa sieltä salin vasemmalta laidalta, jos teillä olisi ehdottaa ja esittää joitakin sopeutustoimia. Teillä on kyllä esittää sopeutustoimia veronkorotuksia, mutta se ei ole ratkaisu tämän maan talouden tilanteen korjaamiseen. [Välihuutoja vasemmalta] Suomi on yksi maailman korkeimpia verottajia. Kansalaisilta viedään järkyttävä määrä omaisuudesta. Nyt kun tämä hallitus päätösperäisesti ei kiristä

Punkt i protokollet PR 39/2023 rd

kokonaisveroastetta, niin sekin on väärin. Mikään ei kelpaa. Odotan kyllä todella innolla teidän esityksiänne, millä julkinen talous korjataan, kansalaisten ostovoima turvataan ja asuntorakentamisen tila korjataan. Kaikki on paremmin teidän esitystenne jälkeen. Odotan kyllä niitä todella innolla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ehditään vielä yksi puheenvuoro ennen kymmentä. — Edustaja Garedew.

21.57 Kaisa Garedew ps: Arvoisa puhemies! Valtionvelan korkojen lisäys on 107 tai oikeastaan 108 prosenttia. Siinä yksi kansantaloutemme suurimmista ongelmista pähkinänkuoressa. Velkaantuminen ja velkojen korkomenot nakertavat pahasti hyvinvointiyhteiskuntamme perustuksia. Peruskorjaus on pakko aloittaa. Sen tieltä täytyy purkaa vanhaa ja rakentaa uutta. Sen takia meidän on tingittävä jostain, ettei tulevien sukupolvien tarvitsisi tinkiä aivan kaikesta. Suomi on hallitukselle niin rakas, että sen ei anneta rapautua. Vaikka velkakehityksen kääntäminen on hidasta ja vaivalloista, tämä hallitus aikoo kantaa vastuun ja tehdä kaikkensa, että hyvinvointiyhteiskunta säilyy myös lapsillemme.

Salin vasen laita on saanut hallituksen päätökset kuulostamaan epäinhimillisiltä vääryyksiltä, joilla pyritään aiheuttamaan hallaa kansalaisten toimeentulolle. Jos nyt kuitenkin katsotaan hiukan faktoja, niin hallituksen suunnittelemissa sosiaaliturvauudistuksilla on positiivinen tai neutraali vaikutus 85 prosentille kotitalouksista. Yli 49 prosentilla käteenjäävä tulo kasvaa. Yli 10 prosentin tulojen lasku koskee vain 3:a prosenttia ja kohdistuu sellaisiin työikäisiin, joilla on lähtökohtaisesti mahdollisuus parantaa toimeentuloaan työllistymisen kautta tai opintolainaa nostamalla. Eli tämä yli 10 prosentin tulojen lasku koskee vain 3:a prosenttia, jotka voisivat työllistyä tai ottaa opintolainaa — näin pieni määrä ihmisiä. Elatustuen indeksijääditys peruttiin ja perheitä tuetaan monella eri toimenpiteellä.

Tuloerot kasvavat vähemmän kuin viime vuonna, tuskin ollenkaan, ja nyt työn vastaanottamisesta tehdään kannattavaa. Suomi uudistuu nyt aivan oikeaan suuntaan, ja hallitus kantaa vastuun myös tulevista sukupolvista. — Kiitos.

Riksdagen avbröt debatten och behandlingen av ärendet.